Programmabegroting 2023

gemeente Winterswijk

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave 3
Voorwoord 4
Leeswijzer 5
De financiële positie van de gemeente Winterswijk in meerjarenperspectief 6
Programma 1 Sociaal krachtig Winterswijk 12
1.1 Volksgezondheid 12
1.2 Maatschappelijke ondersteuning 14
1.3 Jeugd 18
Financiële onderbouwing programma 1 21
Programma 2 Meedoen in Winterswijk 24
2.1 Cultuur 25
2.2 Sport 28
2.3 Inkomen en participatie 31
2.4 Educatie 35
Financiële onderbouwing programma 2 37
Programma 3 Wonen en werken in Winterswijk 41
3.1 Openbare ruimte 41
3.2 Klimaat, water en milieu 49
3.3 Duurzaamheid en milieu 54
3.4 Gebiedsontwikkeling en wonen 54
3.5 Economie en Lobby 68
Financiële onderbouwing programma 3 79
Programma 4 Bestuurlijk Winterswijk 85
4.1 Bestuur, organisatie en dienstverlening 85
4.2 Openbare orde en veiligheid 88
Financiële onderbouwing programma 4 95
Programma 5 Inkomsten van Winterswijk 98
5.1 Algemene middelen 99
5.2 Lokale belastingen 100
Financiële onderbouwing programma 5 101
Opgave Drempelvrij Winterswijk 103
Opgave Winterswijk Armoedevrij 105
Opgave Centrum 108
Opgave Duurzaamheid 109
Paragrafen 113
Paragraaf A Lokale Heffingen 113

Paragraaf B Weerstandsvermogen en risicobeheersing 120
Paragraaf C Onderhoud kapitaalgoederen 128
Paragraaf D Financiering 133
Paragraaf E Bedrijfsvoering 137
Paragraaf F Verbonden partijen.....143
Paragraaf G Grondbeleid.....159
Bijlagen.....166
Bijlage 1 Financiële tabellen 166
Bijlage 2 Reserves en voorzieningen.....170
Bijlage 3 Beleidsindicatoren.....173
Bijlage 4 Investeringen.....175
Bijlage 5 Uitgangspunten begroting 2023 - 2026.....176
Bijlage 6 Meerjaren Investeringsplanning Ruimtelijke Projecten 179

Voorwoord

Voorwoord

Geachte leden van de raad, beste lezer,

‘Samen aan de slag’, zo luidt de titel van ons coalitieakkoord. Met dat motto voor ogen hebben we alle raadsfracties om input gevraagd voor onze eerste begroting. Zoiets was in onze gemeente nog niet eerder gedaan.
De fracties hebben op ons verzoek positief gereageerd. Dat leverde goede gesprekken en waardevolle ideeën op. Dank daarvoor. Een aantal van uw ideeën hebben we verwerkt in deze begroting voor 2023. Daarvoor hebben we zowel de financiële gevolgen als de benodigde en beschikbare ambtelijke capaciteit meegewogen. Ook onze organisatie merkt helaas dat er krapte is op de arbeidsmarkt.
De gemeente Winterswijk is financieel gezond, mede dankzij het beleid van het vorige bestuur. De vooruitzichten voor de komende jaren zijn goed. Deze gezonde financiële positie geeft ons de kans verder te investeren in onze gemeente. Dat is dan ook precies wat we gaan doen. Tegelijk zijn we enigszins terughoudend geweest bij het opstellen van de meerjarenbegroting. De opgaven waarmee we te maken hebben en de context waarin we verkeren maken onze toekomst namelijk deels ook onzeker. Uw afwegingenkader is ons behulpzaam geweest bij het opstellen van de begroting.
Natuurlijk bouwen we voort op wat al is gedaan en gaande is. Dat geldt voor belangrijke opgaven als woningbouw, klimaatadaptatie en openbare orde en veiligheid. Ook de werkgelegenheid in onze gemeente, inclusief de keuze voor het bedrijventerrein, heeft de aandacht. Een ander speerpunt is het programma Vitaal Platteland. Daarin werken we aan een toekomstperspectief voor alle betrokkenen in ons buitengebied. Verder blijven we ons hard maken voor een duurzaam, armoede- en drempelvrij Winterswijk met een aantrekkelijk ‘hart van Wenters’.
Onder andere de energiecrisis en inflatie hebben grote invloed op de betaalbaarheid van de vaste lasten. We verwachten dat het aantal huishoudens, organisaties en bedrijven met financiële problemen fors zal toenemen. Hun levensonderhoud en bestaanszekerheid komen onder druk te staan. Dat zien we helaas al gebeuren. De

komende tijd werken we hard aan een plan van aanpak om hen te ondersteunen. Daarover gaan we graag met u in gesprek.
Tot slot steken we de hand in eigen boezem: onze dienstverlening kan nog beter, sneller, duidelijker en persoonlijker. Dat betekent dat we onze afspraken nakomen en een betrouwbare overheid zijn. Dat we leren van klachten en luisteren naar onze inwoners. Dat we werkelijk invulling geven aan participatie met inwoners, organisaties en bedrijven. Ook wat dat betreft is ons motto: samen aan de slag.
Gezien alle opgaven en de benoemde onzekerheden voor de toekomst streven we naar de juiste balans. De balans tussen individuele en algemene belangen, tussen investeren en reserveren, tussen wat we willen en wat we kunnen. Alleen dan kunnen we de juiste keuzes maken. Dat is dan ook het motto voor deze begroting 2023: de juiste balans, de juiste keuzes.

Met vriendelijke groet,
Burgemeester en wethouders van de gemeente Winterswijk
27 september 2022

Leeswijzer

Leeswijzer

De programmabegroting bevat de volgende onderdelen:
- Programma's;
- Opgaven;
- Paragrafen;
- Bijlagen.

1. Programma's

Onze begroting kent met ingang van 2023 vijf programma's. Ieder programma is onderverdeeld in een aantal beleidsvelden. Per beleidsveld lichten we het volgende toe:
- AMBITIE

De stip op de horizon die we nastreven.
- DOELSTELLINGEN

De doelstellingen die we nastreven om de ambitie waar te maken.
- ACTIVITEITEN 2023

De activiteiten die we aankomend jaar ondernemen of vervolgen om de strategische doelen te bereiken.
- INDICATOREN

Met indicatoren kunnen we meten of we de doelstelling bereiken. Het benoemen van de juiste indicatoren en ze vervolgens gebruiken is een traject dat we verder ontwikkelen.
- RISICO'S

Hier benoemen we de risico's die het bereiken van onze doelstellingen bedreigen.
- FINANCIËLE ONDERBOUWING

Elk programma sluit af met een financiële onderbouwing.
De tabel toont per beleidsveld het meerjarig verloop van zowel de baten als de lasten. In de kolommen leest u het volgende:
Rekening 2021: cijfers van de door de raad vastgestelde jaarrekening 2021
Begroting 2022: cijfers van de bijgestelde begroting, na vaststelling door de raad van de 1e prognose voor het jaar 2022
Begroting 2023 1e prognose: beginstand van de begroting 2023, volgens de door de raad vastgestelde 1e prognose van 2022

Aanpassing begroting 2023: aanpassingen in de voorliggende begroting ten opzichte van de beginstand
Begroting 2023 : cijfers zoals nu via deze begroting worden voorgesteld om door de raad vast te stellen
Begroting 2024-2026: de verwachte baten en lasten voor de komende jaren op basis van het huidige en met deze begroting vast te stellen beleid
Inhoudelijke toelichting op de cijfers:
Per beleidsveld geven we een inhoudelijke toelichting op de afwijkingen (boven € 50.000) op de kolom Aanpassing begroting 2023.
De kolommen rekening 2021 en begroting 2022 zijn opgenomen om inzicht te bieden in het verloop van de tabellen. Verschillen in de begroting 2023 ten opzichte van die jaren lichten we hier in principe niet nader toe omdat deze onderdeel zijn van de jaarrekening 2021 en/of begroting 2022.
Wanneer de jaren 2024 tot en met 2026 significante afwijkingen laten zien, lichten we die toe.
2. Opgaven
In dit hoofdstuk schrijven we over de opgaven Drempelvrij Winterswijk, Winterswijk Armoedevrij, Centrum en Duurzaamheid. Dit doen we op dezelfde manier als bij de beleidsvelden.
3. Paragrafen
In de paragrafen beschrijven we onderwerpen die op meerdere programma's betrekking hebben. Het gaat dan vaak om meerjarig regulier werk.
4. Bijlagen
Tot slot hebben we een aantal (verplichte) bijlagen toegevoegd. Deze bevatten verdere (financiële) detaillering en achtergrondinformatie.
In de begroting 2023 hebben we ook de Meerjaren Investesteringsplanning Ruimtelijke projecten (MIR) opgenomen.

De financiële positie van de gemeente Winterswijk in meerjarenperspectief

Financieel meerjarenperspectief

x € 1.000	2023	2024	2025	2026
Stand 1e prognose 2022	968	1.026	1.617	1.027
Autonome ontwikkelingen (prijsstijgingen etc)	2.940	5.254	6.913	1.637
Nieuwe ontwikkelingen (inclusief formatie)	-3.896	-4.141	-3.534	-3.284
Begrotingssaldo 2023-2026 bestaand beleid	**13**	**2.138**	**4.997**	**-620**
Waarvan incidenteel	-211	-613	-164	-70
Waarvan structureel	224	2.751	5.161	-550

Structureel sluitende begroting

Zoals uit de tabel valt af te leiden is sprake van een structureel sluitende begroting voor de jaren 2023-2025. In 2026 is nu nog sprake van een tekort. Omdat het structurele begrotingsresultaat 2023 van belang is voor het financiële toezicht zal de beoordeling door de Provincie leiden tot normaal (repressief) financieel toezicht.
'Ravijnjaar 2026' nader geduid
In deze opzet is duidelijk het zogenaamde 'Ravijnjaar 2026' te zien. Dat wordt vooral veroorzaakt door de terugval in de algemene uitkering uit het Gemeentefonds. Gemeenten hebben behoefte aan duidelijkheid over dat jaar. Daarvoor hadden zij

hun hoop gevestigd op de zogenaamde ‘Contourennota’ van het kabinet. Deze Contourennota verscheen in juli, maar gaf niet de gewenste duidelijkheid.
De minister en het kabinet erkennen wel dat die duidelijkheid over 2026 en de jaren erna nodig is. Toch bevat de Contourennota geen concrete toezeggingen over extra middelen. Ook bij de septembercirculaire valt dit niet te verwachten. Het kabinet houdt vast aan zijn eerdere standpunt dat er in de huidige kabinetsperiode (2022-2025) overeenstemming moet komen over een nieuwe financieringssystematiek tussen Rijk en gemeenten. Hierbij worden de volgende elementen genoemd:

- goede balans tussen opgaven, taken en middelen (anders gezegd voldoende middelen voor taken die gemeenten in medebewind uitvoeren);
- betere financieringsbalans tussen eigen inkomsten en inkomsten van het Rijk (ofwel een groter eigen belastinggebied voor gemeenten);
- meerjarige stabiliteit (ofwel meer zekerheid over inkomsten en dus minder schommelingen in het gemeentefonds door huidige trap-op-trap-af methode).

Kortweg moeten gemeenten de uitwerking van de nieuwe financieringssystematiek afwachten om echte duidelijkheid te krijgen over 2026 en daarna. In welke mate de uitbreiding van het eigen belastinggebied hierbij een rol speelt is volstrekt onduidelijk. Dat geldt zowel voor de omvang (€) van die middelen als de manier waarop het eigen belastinggebied vorm krijgt. Gesproken wordt over het hanteren van de OZB hiervoor. Vragen als: 'Gaan gebruikers van woningen dan ook weer OZB betalen?’ of ‘Wordt (als compensatie voor inwoners) de inkomstenbelasting dan verlaagd?’ blijven vooralsnog onbeantwoord.
De minister stelt voor om de overschotten tot en met 2025 te reserveren voor 2026 en daarna. Dit biedt echter geen structurele oplossing en past feitelijk ook niet in het financieel toetsingskader van de provincies.

Mogelijke middelen voor 2026 en verder

Onderstaande tabel geeft een indruk van de mogelijke middelen (via gemeentefonds al dan niet in combinatie met verruiming belastinggebied) voor 2026 en daarna:

x € 1.000	2023	2024	2025	2026	2027
Aanvulling stelpost Jeugd (100% ipv 75%)		600	600	425	425
Definitief vervallen opschalingskorting				1.100	1.100
Ingroeipad herverdeling (voordeelgemeente (€100)				435	870
'Verlies van accres'				3.500	3.500
subtotaal	0	600	600	5.460	5.895
Extra lasten onderwijshuisvesting					-391

Toelichting tabel 'mogelijke middelen voor 2026 en verder'
Feitelijk geeft deze tabel een beeld van de middelen die onderdeel van de algemene uitkering zouden zijn wanneer de afspraken voor de kabinetsperiode 2022-2025 ook zouden gelden voor de periode 2026 en verder.
Stelpost Jeugd
Het ophogen van de stelpost voor extra middelen Jeugd is niet in deze begroting verwerkt. Naar aanleiding van de Contourennota is door VNG, Rijk en Provincies een richtlijn opgesteld die het gemeenten toestaat om voor de jaren 2024-2026 rekening te houden met 100% van nog toe te kennen extra middelen voor Jeugd, voorheen was dit 75%. Deze maatregel is getroffen om de provincies meer armslag te bieden voor de beoordeling van de begroting in het kader van het financieel toezicht. Veel gemeenten hebben namelijk te maken met een niet sluitende

begroting vanwege alle onzekerheden. Het is echter nog zeer onzeker op welke manier er ook daadwerkelijk compensatie wordt geboden. Bij het opstellen van de begroting was er echter geen aanleiding om de onzekere richtlijn over te nemen. Er is immers sprake van een structureel meerjarig sluitende begroting, uitgezonderd het ‘ravijnjaar’ 2026 op basis waarvan we in aanmerking komen voor repressief (goedkeuring) financieel toezicht door de provincie. Het toepassen van de richtlijn heeft daarbij ook geen effect op het beeld van het begrotingssaldo, 2026 is in dat geval nog steeds negatief.

Opschalingskorting

In 2015 is de zogenaamde opschalingskorting ingevoerd. Gemeenten zouden deze zelf kunnen terugverdienen door op te schalen naar 100.000+ gemeenten. Dat is echter nooit gebeurd maar voor Winterswijk is er wel sprake van een korting die oploopt tot € 1,1 miljoen structureel. Om gemeenten financieel tegemoet te komen is deze korting tot en met 2025 opgeschort. Vanaf 2026 is de korting wel weer van toepassing. Daarmee is in de begroting rekening gehouden. Wanneer de huidige afspraken tussen Rijk en gemeenten in stand blijven wordt de korting opnieuw opgeschort.

Herverdeling gemeentefonds

Winterswijk is zogenaamde voordeelgemeente door de herverdeling van het gemeentefonds Het gaat om een bedrag van € 100 per inwoner. Vanwege de afspraken voor de huidige kabinetsperiode is dit voordeel nu beperkt tot een bedrag van € 37,50 vanaf 2025. Het is nog onduidelijk of er vanaf 2026 jaarlijks € 15,00 per inwoner per jaar bijkomt tot de uiteindelijk € 100 is bereikt. Dat wordt onderdeel van de nieuwe financieringssystematiek. Normaal gesproken zou dit vanaf 2026 leiden tot een oplopend voordeel van € 435.000 in 2026 tot uiteindelijk € 1,8 miljoen.

Groei van het gemeentefonds

Er is sprake van een verlaagde algemene uitkering in 2026. Deze komt grotendeels door het loslaten van de huidige trap-op-trap-af systematiek voor dat jaar. Gemeenten profiteren dus niet meer van de hogere rijksuitgaven. Er bestaat nog geen goed alternatief.

Extra lasten onderwijshuisvesting

Het betreft hier de kapitaallasten van investeringen in onderwijshuisvesting die gepland zijn voor 2026 (zie ook bijlage 4).

Vergeleken met 2022 is het financiële meerjarig perspectief sterk verbeterd. Daarom hebben we in de begroting 2023 de lasten van investeringen voor het Integraal Huisvestingsprogramma Onderwijs verwerkt in het begrotingssaldo. Bij de begroting 2022 is besloten een bestemmingsreserve IHP te vormen en deze in te inzetten om de lasten in de eerste jaren gedeeltelijk op te vangen. Wij stellen u met deze begroting voor de bestemmingsreserve weer toe te voegen aan de algemene reserve. Formeel gebeurt dit bij de jaarrekening 2022. In de overzichten over onze vermogenspositie hebben we dit verwerkt.

Zo beschikken we over een vrije algemene reserve van ruim € 45 miljoen. Daarmee kunnen we eventuele tegenvallers of een nog bestaand begrotingstekort in 2026 opvangen. Dat geeft ons voldoende tijd om zorgvuldig en breed gedragen te komen tot ombuigingen mocht onze financiële positie daartoe in de komende jaren aanleiding geven.

Vooralsnog zijn geen maatregelen nodig voor 2026

Naar verwachting leidt deze begroting tot normaal (repressief) financieel toezicht door de Provincie. We hebben eventuele inkomsten geschetst. Omdat nog te onduidelijk is hoe we over deze middelen kunnen beschikken, hebben we ervoor gekozen hierop in de begroting niet te anticiperen. De begroting is zoveel mogelijk

gebaseerd op werkelijke cijfers en toezeggingen vanuit het Rijk, behoudens de onzekerheden bij het opstellen van een meerjarenbegroting.

Meerjarig financieel overzicht alle programma's

In deze begroting ziet u een nieuw programma 5. Daarin zijn de algemene inkomsten van de gemeente opgenomen. Daarnaast zijn er enkele verschuivingen in beleidsvelden zodat deze beter aansluiten op het coalitieprogramma.

x € 1.000	2023	2024	2025	2026
Baten	105.947	107.595	110.240	104.746
Lasten	107.774	105.472	105.258	105.367
Saldo baten en lasten	-1.827	2.123	4.982	-621
Onttrekkingen aan reserves	1.891	16	15	2
Toevoegingen aan reserves	50	0	0	0
Saldo reserves	1.841	16	15	2
Begrotingssaldo	14	2.139	4.997	-619

Autonome ontwikkelingen

Autonome ontwikkelingen zijn ontwikkelingen waarop we feitelijk geen invloed hebben en die binnen bestaand beleid leiden tot budgetbijstellingen. Te denken valt aan aanpassingen in de algemene uitkering en loon- en prijsstijgingen voor onszelf. Deze loon- en prijsstijgingen kunnen we ook doorberekend krijgen vanuit gemeenschappelijke regelingen en door contractpartners. Ook kan er sprake zijn van een ontwikkeling in aantal cliënten. De belangrijkste bijstellingen van meer dan € 250.000 ziet u in onderstaande tabel. Een uitgebreider overzicht is onderdeel van de gehanteerde uitgangspunten van deze begroting (bijlage 5).

x € 1.000	2023	2024	2025	2026
Baten				
Algemene uitkering gemeentefonds	6.987	8.878	10.662	5.881
Prijsindex OZB (3%)	254	254	254	254
Riool (klimaatmaatregelen onder nieuw)	32	390	402	389
Lasten				
Herberekening kapitaallasten	306	-56	-116	-714
Wegen en openbare verlichting	-345	-345	-345	-345
Openbaar groen	-305	-201	-201	-201
Jeugdhulp	-1.246	-1.246	-1.246	-1.246
CAO-stijging personeel (3,5%)	-629	-626	-636	-622

Baten

Bij de algemene uitkering spelen forse plussen ten opzichte van de vorige begroting. Tegelijk is de terugval in 2026 duidelijk. De OZB hebben we aangepast met het inflatiecijfer conform de bestaande uitgangspunten.

Voor het rioolrecht stijgen de baten, omdat ons uitgangspunt is dat de baten de lasten volledig dekken. Vanwege stijgende kosten van (onderhoud van) de riolering verhogen we het rioolrecht met 3,7%. Daarin zijn klimaatregelingen verrekend. De hogere lasten presenteren we hierna als onderdeel van de tabel ‘Nieuwe beleidsontwikkelingen’.

Lasten

Door verschuivingen in de investeringsplanning verschuiven ook de kapitaallasten die hieruit voortvloeien. In het eerste jaar leidt dit tot een voordeel. Die lasten komen

uiteindelijk in latere jaren alsnog terug. Bij wegen en openbare verlichting hebben we te maken met sterke prijsstijgingen van energie- en onderhoudskosten en bij openbaar groen maken we forse extra kosten voor de bestrijding van de Japanse duizendknoop. Daarnaast belast uitvoerder ROVA hogere kosten aan ons door.
De grootste bijstelling is zichtbaar op Jeugd. Bij de jaarrekening 2021 was de (structurele) kostenstijging al zichtbaar waarop het budget voor 2022 via de eerste prognose is bijgesteld. Met deze begroting wordt dat voor de overige jaren gedaan.
Er is nog geen nieuwe CAO voor gemeentepersoneel afgesloten. Toch houden we voor volgend jaar al rekening met een loonstijging van 3,5%.

Nieuwe beleidsontwikkelingen

Onderstaande tabel bevat de financiële vertaling van de nieuwe beleidsvoornemens. Deze komen onder andere voort uit het coalitieakkoord. Het verschil met de autonome ontwikkelingen is dat voor deze onderwerpen andere keuzes gemaakt kunnen worden. Het gaat immers om nieuw beleid waarvoor nog geen verplichtingen zijn aangegaan.

Het gaat om zowel ‘out-of-pocket'-kosten op diverse beleidsterreinen als kosten voor versterking van de ambtelijke organisatie. Met deze kosten geven we invulling aan het nieuwe beleid en onze ambities. De tweede kolom bevat een verwijzing naar het betreffende programma voor een inhoudelijke toelichting.

x € 1.000	progr	2023	2024	2025	2026
Structureel					
Stelpost Inflatie	5	-260	-300	-300	-300
Krimp Achterhoek (Leader)	4	-97	-97	-97	-97
Onderhoud wegen (zandwegen)	3	-80	-80	-80	-80
Beheer/ond openbaar groen (bermbeheer)	3	-130	-130	-130	-130
Klimaatagenda (water en riool)	3	-140	-410	-400	-350
Klimaatagenda (duurzame maatregelen)	3	-158	-110	-38	-32
Armoede: Winterswijkpas en meedoenregeling volwassenen	2	-150	-200	-200	-200
Versterken ambtelijke organisatie	*	-751	-555	-555	-555
OOV Samenwerking	4	-30	-30	-30	-30
Subsidie zwembad Jaspers (incl 80K)	2	-124	-124	-124	-124
Vervallen bijdrage sportverenigingen	2	-75	-75	-75	-75
Subsidie Oudheidkunde musea (visie)	2	-10	-10	-10	-10
Subsidie Oudheidkunde musea (incl 25K bez)	2	-26	-26	-26	-26
Uitvoering Erfgoednota	2	-10			
Terugdraaien bezuinigingen					
Wmo groepsbeg naar arbeidsm dagbesteding	1	-250	-400	-300	-200
Invoering nieuw normenkader	1	-225	-210	-135	-135
Algemene taakstelling binnen Sociaal Domein	1	-150	-200	-200	-200
Besparing agv nieuwe wijze inkoop SD	1	-470	-470	-470	-470
Bezuiniging Algemene Bijstand	2	-100	-100	-100	-100
Bezuiniging Bijzondere Bijstand	2	-100	-100	-100	-100
Incidenteel					
Visie Winterswijk	4	-100	0	0	0
Vitaal Platteland	3	-50	-100	0	0
Gebiedsontwikkeling Steengroeve	2	-10	0	0	0
Economische ontwikkeling	3	-50	0	0	0
Wijkaanpak	3	-100	0	0	0
Pilot basisbanen	2	0	-70	-70	-70
Werkaanvaardingspremie	2	0	-94	-94	0
Meer ruimte voor evenementen	3	-50	-50	0	0
LED-verlichting buitensportaccommodaties	2	-150	-150	0	0
Rechtmatigheidsverantwoording	4	-50	-50	0	0
Ontwikkeling digitalisering 300K tlv reserve	4	BN	0	0	0
Totaal		-3.896	-4.141	-3.534	-3.284

* zie paragraaf Bedrijfsvoering

Vermogenspositie

Voor een beoordeling van onze totale financiële positie zijn twee factoren van belang: enerzijds het financieel meerjarig perspectief met jaarlijks terugkerende baten en lasten; anderzijds de ontwikkeling van onze vermogenspositie . Wanneer we onze vermogenspositie willen inzetten voor bijvoorbeeld projecten of risico's is vooral de algemene reserve van belang. Een totaaloverzicht van alle reserves en voorzieningen vindt u in bijlage 2.

De stand van de algemene reserve bedraagt per 1 januari 2023 zo'n € 45 miljoen. Deze dekt ons risicoprofiel van € 4,5 miljoen (zie paragraaf B). De rest van de algemene reserve kan in principe vrij worden ingezet. Ons financieel meerjarig perspectief voor 2023-2025 laat forse overschotten in 2024 en 2025 zien. Al met al kunnen we dus spreken van een zeer gezonde financiële positie. Het jaar 2026 laat vooralsnog een tekort zien van € 620.000, hiervoor hebben we aangegeven welke ontwikkelingen hierop nog een positieve invloed kunnen hebben.

Aandachtspunten Financieel meerjarig perspectief

Bij de goede financiële uitgangssituatie zijn er ook aandachtspunten.
We staan aan de vooravond van een aantal grote investeringen. Deze worden nu uitgewerkt, al dan niet met scenario's. Dan wordt duidelijk welk effect zij hebben op ons toekomstig financieel perspectief.
Dit zijn ontwikkelingen waar we als gemeente zelf invloed op hebben. Ze hangen immers samen met onze ambities voor deze onderwerpen. Minder invloed hebben we op de eventuele financiële gevolgen van actuele grote landelijke dossiers. Voorbeelden hiervan zijn de woon-, asiel- en stikstofcrises en de huidige hoge inflatie binnen verschillende sectoren.

Programma 1 Sociaal krachtig Winterswijk

Inleiding

Volksgezondheid, maatschappelijke ondersteuning en jeugd
In het programma Sociaal krachtig Winterswijk geven we een toelichting op de beleidsvelden volksgezondheid, maatschappelijke ondersteuning en jeugd.
Iedereen doet mee!
Deze ambitie vertalen we in dit programma naar het realiseren van vitaliteit en gezondheid. Door om te zien naar elkaar. We zorgen dat iedereen kan meedoen, uitdagingen worden samen opgepakt en sociale binding versterkt. We werken aan gelijke kansen voor ieder kind. Alle kinderen moeten veilig, gezond en kansrijk in Winterswijk kunnen opgroeien. Aan de ambitie van dit programma is de opgave “Iedereen doet mee” gekoppeld. Dit bestaat uit de opgave "Drempelvrij Winterswijk" in dit programma en de opgave "Winterswijk Armoedevrij in 2040" in programma 2. Deze opgaven lichten we in het hoofdstuk Opgaven verder toe.
Zorg voor wie het nodig heeft
We vinden het belangrijk dat onze inwoners gezond en energiek zijn en zelf regie kunnen nemen op gezondheid en geluk.
Met preventie richten we ons op factoren die van invloed zijn op gezondheid en welzijn. Jongeren hebben de toekomst, voor ouderen zijn goede fysieke sociale structuren belangrijk.

Beschikbare voorzieningen
We beheersen de kwaliteit van zorg en de uitgaven voor jeugdzorg en WMO. Samenwerking tussen betrokken partijen moet leiden tot een beter afgestemd aanbod. We zien het SKB als een onmisbare schakel in dit zorgaanbod voor de regio. Winterswijk blijft zijn verantwoordelijkheid nemen voor de opvang van vluchtelingen. Het asielzoekerscentrum is een voorbeeld voor de rest van Nederland.

1.1 Volksgezondheid

Ambitie

We vinden het belangrijk dat iedere inwoner volwaardig mee kan doen in onze samenleving. We willen dat zij gezond en energiek zijn en zelf de regie kunnen nemen op gezondheid en geluk.
De regio is voorzien van een volwaardig aanbod, waaronder ook het ziekenhuis. Het zorgaanbod is op elkaar afgestemd.
Relevante documenten:

- Beleidsplan sociaal domein ‘Meedoen in Winterswijk’;
- Regionaal preventieakkoord ‘Gezondheid en Geluk voorop in de Achterhoek’;

- Regionale nota gezondheid ‘Samen langer gelukkig en gezond leven in de Achterhoek’.

Doelstellingen

Om gezondheid en geluk te bevorderen bieden we signalerende en preventieve activiteiten die van invloed zijn op gezondheid en welzijn. Het regionaal preventieakkoord is onze leidraad.

Activiteiten

Participatie regionaal preventieakkoord

Wethouder: Wassink
We gaan door met de uitvoering van het in juli 2020 ondertekende Regionaal preventieakkoord Achterhoek (2020-2030). Speerpunten zijn: bewegen, Achterhoek Rookvrij, minder overmatig alcoholgebruik, middelengebruik bespreekbaar maken, gezonde voedingskeuzes, ‘Iedereen doet mee’ en de basis op orde. Bij deze speerpunten horen activiteiten en campagnes die dit alles onder de aandacht brengen van onze inwoners.

Kwaliteit (toelichting)
Voor 2023 willen we de bestaande preventieactiviteiten verder vorm geven en uitbreiden en, voor zover mogelijk, de resultaten in beeld brengen. Preventie voor volwassenen, bijvoorbeeld beweegprogramma's, willen we meer groepsgewijs organiseren omdat uit onderzoek is gebleken dat dit, naast het voorkomen van eenzaamheid, de kans op langdurige positieve effecten op de leefstijl, vergroot. Daarnaast zetten we in op voorlichting op scholen over middelengebruik.

Tijd (toelichting)
Dit is een continue proces.

Geld (toelichting)
Bij diverse begrotingsposten (bijvoorbeeld voor GGD, Yunio, jeugdwerk, mantelzorg) in de begroting 2023 zijn middelen voor preventie opgenomen.

Doelstellingen

We sturen op (keten) samenwerking en behoud van zorgaanbod en voorzieningen.

Activiteiten

Lobby voor behoud SKB

Wethouder: Wassink
Het SKB is onmisbaar in het zorgaanbod in Winterswijk en de regio. Daarom zetten we ons tot het uiterste in om een volwaardig ziekenhuis te behouden.

Kwaliteit (toelichting)
Wij zetten onze lobby en politieke lijnen richting Den Haag en betrokken partijen in. Wij willen actief de kwaliteit en regionale rol/functie van het SKB onder de aandacht brengen. Dit om de nabijheid en kwaliteit van zorg voor inwoners in de Oost Achterhoek in de toekomst te borgen.

Tijd (toelichting)
Dit is een continue proces.

Geld (toelichting)

Hiervoor is geen bedrag opgenomen in de begroting.

Indicatoren
- Hoe ervaren inwoners hun gezondheid/kwaliteit van leven (bron: CBS);
- Demping van de stijging aantal chronisch zieken (bron: CBS).

Risico's
- De invloed van de gemeente voor wat betreft het behoud van voorzieningen zoals het SKB, is veelal beperkt tot lobby.
- Preventie: bij een nieuwe aanpak zijn de effecten vooraf niet altijd zeker.

1.2 Maatschappelijke ondersteuning

Ambitie
We zetten in op een goede fysieke en sociale infrastructuur zodat de zorg de mensen bereikt die dat nodig hebben.
Daarnaast hebben we zorg ingekocht die kwalitatief goed en betaalbaar is en die stimuleert tot zorginnovatie en samenwerking.
Relevante documenten:
- Beleidsplan ‘Meedoen in Winterswijk’
- Integrale Verordening sociaal domein
- Samen aan het Stuur (integrale samenwerking sociaal domein)
- Beoordelingskader Wonen met zorg 2020-2023
- Agenda Sociaal domein

Doelstellingen
We zorgen voor een sterke sociale basis met laagdrempelige voorzieningen en streven naar het normaliseren van de hulp van onze inwoners.

Activiteiten
Arbeidsmatige dagbesteding als algemene voorziening doorontwikkelen
Wethouder: Wassink
Samen met Fijnder werken we toe naar een arbeidsmatige dagbesteding voor cliënten die niet meer leerplichtig zijn en de pensioengerechtigde leeftijd nog niet hebben bereikt.

Kwaliteit (toelichting)
Inwoners die ondersteuning nodig hebben bij werk of een zinvolle daginvulling willen we samen met Fijnder passende ondersteuning bij werk bieden. We willen dat cliënten meer participeren en voorkomen dat zij gebruik moeten maken van duurdere vormen van ondersteuning. Dit wordt gerealiseerd door een wijziging van individuele trajecten naar een collectieve voorziening, die goedkoper is.

Tijd (toelichting)
Dit is een continue proces.

Geld (toelichting)
Realiseren van het geactualiseerde budget. Zie toelichting financiële analyse.

Inloopvoorzieningen als algemene voorziening doorontwikkelen

Wethouder: Wassink

Voor kwetsbare inwoners is een goede fysieke én sociale infrastructuur belangrijk om langer zelfstandig en gezond thuis te kunnen wonen. Goede inloopvoorzieningen leveren een belangrijke bijdrage aan ontmoeting en het voorkomen van eenzaamheid.

Kwaliteit (toelichting)

We zorgen als gemeente voor een sterke sociale basis voor iedereen, door onder andere laagdrempelige inloopvoorzieningen. Een inloopvoorziening is een plek waar inwoners zonder indicatie terecht kunnen voor activiteiten. Een inloopvoorziening draagt preventief bij aan het voorkomen van zorgkosten. Onze gemeente kent diverse inloopvoorzieningen. In 2023 onderzoeken we of er voldoende gevarieerd aanbod voor diverse doelgroepen is en wat de mogelijkheden zijn voor wat betreft voordeurdelen. We ondersteunen ouderen bij hun zoektocht naar een fysieke ruimte voor hun activiteiten.

Tijd (toelichting)

De planning is om dit bij het College aan te leveren in juni 2023.

Geld (toelichting)

Op basis van uitkomsten van het onderzoek komt er een voorstel voor financiering.

Actualiseren visie op de Post

Wethouder: Wassink

De visie op De Post is inmiddels meer dan 10 jaar oud. Het is tijd om de visie te actualiseren, rekening houdend met recente ontwikkelingen in het sociaal domein. De visie wordt in samenwerking met onze ketenpartners opgesteld.

Kwaliteit (toelichting)

Een actuele visie opstellen voor wat betreft de samenwerking in en met De Post voor de komende jaren.
De samenwerking met de ketenpartners is versterkt.

Tijd (toelichting)

De visie wordt in de eerste helft van 2023 opgeleverd.
De planning is om deze visie in het Politiek Forum van april te bespreken, in mei in het college en juni in de raad.

Geld (toelichting)

Er zijn geen kosten verbonden aan het opstellen van de visie.

Realisatie overgang beschermd wonen

Wethouder: Wassink

Vanaf 2024 verschuiven de taken van centrumgemeente Doetinchem voor Opvang en Bescherming naar lokale gemeenten. In eerste instantie worden we verantwoordelijk voor de cliënten Beschermd Wonen. Hiermee wordt de beweging van Beschermd Wonen naar een Beschermd Thuis en dus een inclusieve samenleving, verder vorm gegeven.

Kwaliteit (toelichting)
Gemeenten worden wettelijk verplicht om samen te werken. De Achterhoekse gemeenten maken daarover (ook nu al) samen afspraken.
De centrumgemeente blijft vooralsnog verantwoordelijk voor bestaande cliënten. Nieuwe cliënten vallen vanaf 2024 onder de verantwoordelijkheid van lokale gemeenten.

Tijd (toelichting)
De voorbereiding betreft een continue proces tot daadwerkelijke invoering.

Geld (toelichting)
Hiervoor is geen geld opgenomen in de begroting. De overgang van de rijksbudgetten vindt vanaf 2024 geleidelijk plaats op basis van een objectief verdeelmodel.

Doelstellingen

Zorgkosten beheersbaar houden

Activiteiten

Monitoren resultaten nieuwe inkoop Wmo

Wethouder: Wassink
Vanaf 1 juli 2022 zijn de nieuwe contracten met zorgaanbieders jeugdhulp en Wmo ondersteuning/wonen ingegaan. Om de effecten van de nieuwe inkoop van Wmo- en jeugdhulp te volgen, evalueren en eventueel bij te sturen, hebben we behoefte aan goede monitoring.

Kwaliteit (toelichting)
Regionaal worden afspraken gemaakt over contract- en leveranciersmanagement. Samen met aanbieders worden zogenaamde kwaliteit en prestatie indicatoren (KPI) opgesteld. Op die manier wordt gemonitord of de doelstellingen van de inkoop worden behaald. De doelstellingen zijn:

- De inzet van de ondersteuning en zorg is tijdig, gericht op een passend, duurzaam resultaat in een veilige en zoveel mogelijk vertrouwde omgeving;
- De inzet van de ondersteuning en zorg is gericht op verbeteren van de beleving dat je leven zinvol is, geredeneerd vanuit positieve gezondheid;
- De inwoner participeert maximaal naar vermogen in de samenleving;
- De ondersteuning is flexibel, gericht op samenwerking en ambulantisering. Waar mogelijk schalen we (zo snel mogelijk) op of af; indien mogelijk naar het voorliggend veld;
- Cliënten zijn tevreden over de ondersteuning die zij van de zorgaanbieder ontvangen;
- Partners in de keten van zorg en ondersteuning zijn tevreden over elkaars bijdrage aan de transformatie.

Een groot verschil met huidige monitoring is dat gemeenten over de 'wat' gaan en aanbieders over 'hoe' resultaten worden behaald. Daarom gaan we op een andere wijze monitoren. Niet meer in aantal uren/ dagdelen maar in tevredenheid en behaalde resultaten.

Tijd (toelichting)
Dit is een continue proces. De ontwikkeling van het monitoringssysteem wordt in 2023 afgerond.

Geld (toelichting)
Aan de monitoring zijn geen kosten verbonden.

Uitvoeren normenkader hulp bij huishouden

Wethouder: Wassink
Als gemeente willen we meer sturing op de uitgaven voor de Wet maatschappelijke ondersteuning (onder andere huishoudelijke hulp en zorg voor ouderen).

Kwaliteit (toelichting)
Het aantal cliënten en de kosten voor huishoudelijke hulp zijn de afgelopen jaren flink gestegen. Hiervoor zijn een drietal oorzaken te noemen:

- De stijging van het aantal cliënten als gevolg van de invoering van het abonnementstarief;
- De stijging van het aantal ouderen dat langer zelfstandig blijft wonen. Zij maken het meest gebruik van de huishoudelijke ondersteuning;
- De stijging van uurtarieven voor aanbieders.

Bovenstaande ontwikkelingen geven het belang aan voor het nemen van maatregelen. Dit is nodig om de grotere vraag op te kunnen vangen, maar ook om op lange termijn een betaalbaar systeem van huishoudelijke hulp in stand te kunnen houden.
Met de invoering van het normenkader HHM is de verwachting dat er gemiddeld genomen minder uur hulp op jaarbasis ingezet hoeft te worden. Dit willen we monitoren met behulp van het monitoringssysteem. Mochten de bezuinigingen niet gerealiseerd worden, wordt gekeken hoe het beleid binnen de wet en regelgeving verder aangepast kan worden.

Tijd (toelichting)
Dit is een continue proces.

Geld (toelichting)
Het totaal begrote bedrag voor 2023 bedraagt € 3.483.000. Dit is inclusief het gedeeltelijk terugdraaien van de ingeboekte bezuiniging en een CAO-verhoging (zie verder financiële onderbouwing).

We zetten in op zorgvernieuwing en de toepassing van innovatieve concepten

Wethouder: Wassink
Samen met de partijen waar we onze zorg hebben ingekocht werken we aan transformatie van de zorg.

Kwaliteit (toelichting)
Transformatie van de zorg houdt onder meer in dat we in de inkoopsystematiek hebben opgenomen dat zorgaanbieders ruimte hebben om te innoveren en hiertoe gestimuleerd worden. Ook andere partijen stimuleren we om samen met ons te innoveren. Hierbij is ook aandacht voor onze eigen uitvoering van zorg.

Daarnaast is er het innovatiefonds om partijen te stimuleren met innovatieve projecten te starten. Wij bieden hiervoor 50% cofinanciering.

Tijd (toelichting)
Dit is een voortdurend proces.

Geld (toelichting)
Het budget voor het genoemde innovatiefonds bedraagt € 250.000.

Indicatoren

- Het aantal geïndiceerde uren Hulp bij huishouden daalt;
- Stabilisatie en waar mogelijk daling van het aantal cliënten dat begeleiding ontvangt in het kader van de Wmo.

Risico's

We zijn mede afhankelijk van (keten)partners voor wat betreft zorgvernieuwing om in- en doorstroom te beïnvloeden.

1.3 Jeugd

Ambitie

Jongeren hebben de toekomst; alle Winterswijkse jongeren moeten dezelfde kansen voor ontwikkeling hebben. Preventie voorkomt inzet duurdere zorg.
Relevante documenten:

- Beleidsplan sociaal domein ‘Meedoen in Winterswijk’;
- Integrale Verordening sociaal domein;
- Samen aan het Stuur (integrale samenwerking sociaal domein);
- Agenda sociaal domein.

Doelstellingen

Door de zorg zoveel als mogelijk te normaliseren, beperken we de instroom in geïndiceerde voorzieningen

Activiteiten

Instroom van jeugdige cliënten naar tweedelijns zorg beperken

Wethouder: Schepers-Janssen
Om de instroom naar jeugdhulp te beperken, richten we ons met name op samenwerking met verwijzers (zoals huisartsen en gecertificeerde instellingen). Zij bepalen een aanzienlijk deel van de instroom. We maken afspraken met hen over het verwijzen naar gecontracteerde aanbieders en stimuleren de inzet van een praktijkondersteuner bij de huisarts (POH) voor de jeugd.

Kwaliteit (toelichting)
Uit verschillende onderzoeken blijkt dat de inzet van een POH (praktijkondersteuner huisartsen) jeugd zorgt voor minder doorverwijzingen naar geïndiceerde zorg en, als er toch doorverwijzing nodig is, toeleiding naar beter passende zorg. Daarom hebben wij de Winterswijkse huisartsen aangeboden een POH jeugd te financieren. Drie huisartspraktijken maken daar inmiddels gebruik van. De huisartsen van de overige drie praktijken hebben nog verschillende bezwaren (zoals ruimtegebrek en de hoge werkdruk binnen de huisartsenzorg). We proberen huisartsen te faciliteren om de POH mogelijk te maken.

Door periodiek het aanbod van de POH jeugd te doen, hopen we dat de POH zoveel mogelijk wordt ingezet.

Tijd (toelichting)
In 2023 bieden we de huisartsen opnieuw de mogelijkheid van financiering van de POH jeugd aan. Dit is een doorlopend proces.

Geld (toelichting)
Financiering is onderdeel van budget jeugdhulp.

Realiseren opvangvoorziening voor kinderen met een zorgvraag

Wethouder: Schepers-Janssen
De opvang voor kinderen met een zorgvraag is gestart met het zoeken naar een oplossing voor de groep kinderen tussen 8-12 jaar met een zorgvraag. Hier is een pilot voor buitenschoolse opvang (BSO) voor alle kinderen met en zonder zorgvraag.

Kwaliteit (toelichting)
Vanaf 1 juli 2022 subsidiëren we een pilot van Stichting Welzijn Winterswijk (SWW) om alle kinderen, met en zonder zorgvraag, op te kunnen vangen in de BSO. Daarvoor zet SWW extra zorgmedewerkers van Zozijn in. Daarmee verwachten we een inclusievere opvang te kunnen bieden.

Tijd (toelichting)
De pilot loopt tot 1 juli 2023. In het voorjaar evalueren we de pilot. Als de pilot succesvol blijkt te zijn, willen we de pilot verlengen of structureel voortzetten.

Geld (toelichting)
Voor 2023 is er voor de pilot een bedrag van € 55.000 opgenomen in de begroting.

Doelstellingen

Om zorgkosten te beheersen en het zorgaanbod beter af te stemmen, sturen we met de inkoop op zorgvernieuwing met behoud van kwaliteit en op partnerschap met onze zorgaanbieders.

Activiteiten

Monitoren resultaten nieuwe inkoop Jeugd

Wethouder: Schepers-Janssen
Vanaf 1 juli 2022 zijn de nieuwe contracten met zorgaanbieders jeugdhulp en Wmo ondersteuning/wonen ingegaan. Om de effecten van de nieuwe inkoop van Wmo- en jeugdhulp te volgen, evalueren en eventueel bij te sturen, hebben we behoefte aan goede monitoring.

Kwaliteit (toelichting)
Regionaal worden afspraken gemaakt over contract en leveranciersmanagement. Samen met aanbieders worden zogenaamde kwaliteit en prestatie indicatoren (KPI) opgesteld. Op deze manier wordt gemonitord of de doelstellingen van de inkoop worden behaald. Dit zijn:

- De inzet van de ondersteuning en zorg is tijdig, gericht op een passend, duurzaam resultaat in een veilige en zoveel mogelijk vertrouwde omgeving;

- De inzet van de ondersteuning en zorg is gericht op verbeteren van de beleving dat je leven zinvol is, geredeneerd vanuit positieve gezondheid;
- De inwoner participeert maximaal naar vermogen in de samenleving;
- De ondersteuning is flexibel, gericht op samenwerking en ambulantisering. Waar mogelijk schalen we (zo snel mogelijk) op of af; indien mogelijk naar het voorliggend veld;
- Cliënten zijn tevreden over de ondersteuning die zij van de zorgaanbieder ontvangen;
- Partners in de keten van zorg en ondersteuning zijn tevreden over elkaars bijdrage aan de transformatie.

Een groot verschil met huidige monitoring is dat gemeenten over de 'wat' gaan en aanbieders over 'hoe' resultaten worden behaald. Daarom gaan we op een andere wijze monitoren. Niet meer in aantal uren/dagdelen maar in tevredenheid en behaalde resultaten.

Tijd (toelichting)
Dit is een continue proces. De ontwikkeling van het monitoringssysteem wordt in 2023 afgerond.

Geld (toelichting)
Aan de monitoring zijn geen kosten verbonden.

Samen met onze ketenpartners werken aan zorginnovatie

Wethouder: Schepers en Wassink
We werken samen met de zorgpartijen aan de transformatie en daarmee innovatie van zorg.

Kwaliteit (toelichting)
Samen met het ondersteuningsteam Oost-Achterhoek gaan we onderzoeken welke verbeteringen en innovaties mogelijk zijn. Ook werken we samen aan de transformatie van zorg met partijen waar we zorg hebben ingekocht. Dit houdt onder meer in dat we in de inkoopsystematiek hebben opgenomen dat zorgaanbieders ruimte hebben om te innoveren en hiertoe gestimuleerd worden.
Ook andere partijen vragen we om samen met ons te innoveren waarbij er tevens aandacht is voor de aanpak in onze eigen zorguitvoering.

Tijd (toelichting)
Dit is een continue proces.

Geld (toelichting)
Vanuit het innovatiefonds is € 250.000 beschikbaar.

Doelstellingen

Zorgen dat ouders goed voor hun kinderen kunnen zorgen

Activiteiten

Inzet Preventie Platform Jeugd

Wethouder: Schepers-Janssen

Om ouders te ondersteunen, biedt het Preventie Platform Jeugd (PPJ) hulp op het gebied van (opvoedings)ondersteuning en preventie. Het PPJ ontwikkelt preventieprogramma's voor verschillende (opvoedings)thema's zoals Kind en Armoede, Kind en Scheiding, omgaan met alcohol en drugs, weerbaarheid en veerkracht.

Kwaliteit (toelichting)
Het Preventie Platform Jeugd (PPJ) streeft ernaar dat jongeren en jeugdigen gezond, veilig en stabiel opgroeien en dat ouders voldoende handvatten hebben om te kunnen opvoeden. Daarnaast beoogt het PPJ te voorkomen dat kleine vragen grote problemen worden waardoor uiteindelijk duurdere zorg nodig is.

Tijd (toelichting)
Dit is een continue proces.

Geld (toelichting)
In de begroting 2023 is € 30.000 voor het PPJ opgenomen.

Indicatoren

- Stabilisatie instroom in geïndiceerde zorg;
- Gezondheid van jongeren (psychisch en fysiek) stijgt (GGD Jeugdmonitor).

Risico's

- We zijn mede afhankelijk van zorgorganisaties voor wat betreft kwaliteit, in-, door-, uitstroom en innovatie;
- Beperkte invloed op doorverwijzing naar geïndiceerde zorg door externe doorverwijzers zoals huisartsen;
- Preventie: bij een nieuwe aanpak zijn de effecten vooraf niet altijd zeker.

Financiële onderbouwing programma 1

Baten en Lasten

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023 1e prognose	Aanpassing begroting 2023	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Baten								
1.1 Volksgezondheid	**151**	**22**	**2**	**0**	**2**	**2**	**2**	**2**
1.2 Maatschappelijke ondersteuning	**10.170**	**10.783**	**11.045**	**1.122**	**12.167**	**13.146**	**14.274**	**14.277**
1.3 Jeugd	**40**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Totaal Baten	**10.361**	**10.805**	**11.047**	**1.122**	**12.169**	**13.149**	**14.276**	**14.279**
Lasten								
1.0 Doorbelaste bedrijfsvoering en kapitaallasten	**3.225**	**3.014**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
1.1 Volksgezondheid	**634**	**914**	**1.213**	**110**	**1.323**	**1.313**	**1.309**	**1.299**
1.2 Maatschappelijke ondersteuning	**17.955**	**19.886**	**22.220**	**2.729**	**24.949**	**25.603**	**26.294**	**26.194**
1.3 Jeugd	**8.615**	**8.137**	**6.509**	**1.691**	**8.200**	**8.166**	**8.166**	**8.166**
Totaal Lasten	**30.429**	**31.950**	**29.942**	**4.530**	**34.472**	**35.082**	**35.769**	**35.659**
Onttrekkingen								
1.2 Maatschappelijke ondersteuning	**13**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Gerealiseerd resultaat	**-20.056**	**-21.146**	**-18.895**	**-3.408**	**-22.303**	**-21.934**	**-21.493**	**-21.380**

Algemene toelichting financiële tabel

Met ingang van deze begroting bieden we meer inzicht in het financieel verloop van de beleidsvelden en hebben we een aantal financieel-technische wijzigingen doorgevoerd voor wat betreft de presentatie van de cijfers. Dat vraagt ook om een algemene toelichting op deze tabel, in de kolommen leest u het volgende:
Rekening 2021: gerealiseerde cijfers van de door de raad vastgestelde jaarrekening 2021;
Begroting 2022: cijfers van de bijgestelde begroting 2022, na vaststelling door de raad van de 1e prognose voor het jaar 2022;
Begroting 2023 1e prognose: beginstand van de begroting 2023, volgens de door de raad vastgestelde 1e prognose van 2022;
Aanpassing begroting 2023: aanpassingen in de voorliggende begroting ten opzichte van de beginstand;
Begroting 2023 : cijfers zoals nu via deze begroting worden voorgesteld om door de raad vast te stellen;
Begroting 2024-2026: cijfers voor de komende jaren op basis van het huidige en met deze begroting vast te stellen beleid.
In principe wordt alleen de kolom 'Aanpassing begroting 2023' toegelicht voor afwijkingen boven de € 50.000 en voor de jaren 2024-2026 wanneer het om significante afwijkingen gaat. Verschillen tussen 2022 en de begroting 2023 (beginstand) worden echter niet nader toegelicht, deze zijn immers al bij de 1e prognose 2022 toegelicht.
Doorbelaste bedrijfsvoering en kapitaallasten
Tot en met 2022 werden bedrijfsvoerings- en kapitaallasten doorbelast vanuit programma 4 naar de overige programma's. Wij moeten echter inzicht geven in álle lasten die tot het beleidsveld horen, dus ook de salarislasten van medewerkers die eraan werken en de kapitaallasten van investeringen die betrekking op het beleidsveld hebben. Daarom ziet u dat er geen cijfers meer staan voor 2023 en

verder bij de doorbelaste lasten. Deze ziet u nu terug in een toename van de lasten bij de beleidsvelden waarbij er overigens ook sprake is van een verschuiving tussen beleidsvelden en/of programma's. Het gaat hierbij dus om een financieel-technische wijziging. Op het geheel van de begroting is er daarom geen sprake van een toename, het betreft een andere verdeling van die lasten.
Om die reden is het kopje 'overige ontwikkelingen' opgenomen bij de financiële toelichting hieronder, daar maken deze mutaties in verschuivingen onderdeel vanuit. Daarnaast is ook onderdeel van het kopje overige ontwikkeling de CAO-stijging voor het personeel van € 650.000 en de herberekening van kapitaallasten oplopend van een voordeel in 2023 van € 300.000 naar € 700.000 in 2026. Die kostenstijgingen zijn verdeeld over alle beleidsproducten en worden om die reden niet telkens afzonderlijk toegelicht. Daar waar sprake is van extra investeringen in formatie wordt dit wel bij het betreffende beleidsveld benoemd.

Volksgezondheid

Het verschil van € 110.000 aan de lastenkant is als volgt te verklaren:
- verhoging bijdrage GGD € 67.000 N
- verhoging subsidie Yunio € 27.000 N
- overige ontwikkelingen € 16.000 N

De inwonerbijdrage aan de GGD wordt jaarlijks geïndexeerd. Daarnaast is ingestemd met het investeren in een robuustere GGD. Voor 2023 betekent dit een verhoging van € 67.000.
De subsidie voor de uitvoering van de jeugdgezondsheidzorg door Yunio is verhoogd.
Overige ontwikkelingen
Dit betreft met name de doorbelaste bedrijfsvoerings- en kapitaallasten. Zie ook de algemene toelichting op de financiële tabel.

Maatschappelijke ondersteuning

Het voordeel van € 1.122.000 bij de baten wordt als volgt verklaard:
- Rijksbudget inburgeringsvoorziening € 177.000 V
- Hogere inkomsten ZOOV € 945.000 V

Het Rijk heeft op grond van de nieuwe wet gelden beschikbaar gesteld voor de inburgering van nieuwkomers. De bijbehorende uitgaven worden in programma 2 bij het onderdeel "Inkomen en Participatie" verantwoord.
De inkomsten van ZOOV zullen in 2023 stijgen als gevolg van prijsontwikkelingen. Aangezien de inkomsten van ZOOV gelijk zijn aan de uitgaven stijgen de uitgaven met hetzelfde bedrag.
Het nadeel van € 2.729.000 bij de lasten wordt grotendeels als volgt verklaard:
- verhoging uitgaven ZOOV € 945.000 N
- verhoging uitgaven Integrale ondersteuning € 425.000 N
- verhoging uitgaven Hulp bij Huishouden € 425.000 N
- verhoging subsidie Vrijwilligers € 27.000 N
- 'stelpost sociaal domein' € 100.000 N
- overige ontwikkelingen € 800.000 N (zie hiervoor de toelichting bij beleidsveld 5.1 van programma 5)

Zoals bij de baten al aangegeven zijn de uitgaven ZOOV met hetzelfde bedrag verhoogd.
De ingeboekte bezuiniging bij de omzetting van arbeidsmatige dagbesteding naar een algemene voorziening wordt niet gerealiseerd. Daarnaast wordt de eerder verwachte bezuiniging als gevolg van de nieuwe inkoop ook niet gerealiseerd. Als gevolg van deze ontwikkelingen is het budget met € 425.000 verhoogd.

Als gevolg van de nieuwe CAO bij Hulp bij Huishouden en het niet volledig realiseren van de ingeboekte bezuiniging is het budget voor Hulp bij Huishouden met € 425.000 verhoogd.
De subsidies voor de vrijwilligers is naast de indexering ook verhoogd met een bedrag van € 24.766,40 voor subsidie aan de WUH.
Tot slot hebben we voor 2023 incidenteel een stelpost van € 100.000 opgenomen om te investeren in personeel in het sociaal domein. We constateren hier een behoefte om meer te doen op het vlak van participatie, veiligheid en sociaal werk. Gedurende 2023 moet ook duidelijk worden of we dit binnen de bestaande organisatie kunnen opvangen of dat hiervoor een structurele investering nodig is.
Overige ontwikkelingen: kleinere mutaties en verschuiving tussen beleidsvelden, zie ook algemene toelichting financiële tabel.
Toelichting meerjarenbegroting 2024 tot en met 2026:
ZOOV verwacht ook voor de jaren na 2023 een stijging van de inkomsten en daarmee dus ook een stijging van de uitgaven.
De stijging bij de baten is hoger dan bij de lasten omdat zich bij de ingeboekte bezuinigingen Begeleiding en Hulp bij Huishouden een stijgende ontwikkeling voordoet.

Jeugd

Door de toegenomen vraag naar Jeugdzorg, die al zichtbaar was bij de jaarrekening 2021 en het niet realiseren van de ingeboekte bezuinigingen die wij verwachtten bij de nieuwe wijze van inkoop, zijn de budgetten Jeugdzorg met € 1.691.000 verhoogd. Tot nu toe zijn de budgetten incidenteel verhoogd en nu met de begroting 2023 is deze verhoging structureel doorgevoerd.

Kredieten

Binnen dit programma zijn geen kredieten.

Onttrekkingen en toevoegingen reserves

Voor dit programma zijn op begrotingsbasis geen mutaties in reserves voorzien.

Programma 2 Meedoen in Winterswijk

Inleiding

Dit programma is uitgewerkt in vier onderdelen: meedoen in sport, cultuur, onderwijs en werk.
Programma 2 sluit daarmee aan op programma 1, waarin het vooral gaat om meedoen op het gebied van welzijn en gezondheid.
De kracht van sport, cultuur en verenigingen
Cultuur verrijkt, brengt mensen samen en verbindt: een belangrijke factor voor welzijn. We zetten in op de verbinding tussen kunst, cultuur, onderwijs en het sociaal domein.
Sport zorgt voor preventie, ontspanning en een gezond leven. Samen met cultuur dragen zij bij aan persoonlijke ontwikkelingen. Wij waarderen dat en dragen hieraan bij.
Bestaanszekerheid
Het hebben van werk en daarmee het meedoen in de samenleving draagt in hoge mate bij aan het welzijn en het voorkomen van armoede van mensen. We ondersteunen de weg naar een reguliere baan rekening houdend met de kwetsbaarheid en ontwikkelkansen.

Onderwijs voor iedereen
Gelijke kansen betekent soms ongelijk investeren; passend en bereikbaar onderwijs is essentieel. Voor gelijke kansen werken we samen met onderwijs en verenigingen.

2.1 Cultuur

Ambitie

Cultuur verrijkt, brengt mensen samen en verbindt. Cultuur is een belangrijke factor voor het welzijn en de persoonlijke ontwikkeling van onze inwoners. Cultuur draagt ook bij aan een aantrekkelijke fysieke omgeving. Het is daarmee ook een belangrijke drager van onze toeristische en ook de economische sector. We willen cultuur behouden en waar mogelijk versterken.
Relevante documenten:

- Cultuurnota;
- Museumvisie;
- Erfgoednota ‘Wi-j doet ’t samen’;
- Beleidsnota ‘Archeologische monumentenzorg in de gemeente Winterswijk’;
- Beleidsnota ‘Aardkundige waarden in Winterswijk’;
- Kerkenvisie Oost Achterhoek.

Doelstellingen

Combineren van voorzieningen waar mogelijk

Activiteiten

Bijdrage leveren aan ontwikkeling en vervolgkeuze WOOOW

Wethouder: Metaal-ten Dolle
De beoogde partners voor het cultuurgebouw WoooW (Bibliotheek, Boogie Woogie en de Winterswijkse Uitdaging) leveren een belangrijke bijdrage aan de ontwikkeling van WoooW.

Kwaliteit (toelichting)
De (cultuur)partners hebben veelvuldig overleg met elkaar en hebben elkaar steeds meer gevonden. Er is synergie en er zijn mogelijkheden om elkaar te versterken. Deze samenwerking stimuleren we en is, onder begeleiding van een extern adviseur en samen met gemeente, door de cultuurpartners uitgewerkt in een visie en programma van wensen voor WoooW.

Tijd (toelichting)
Richting en ook na besluitvorming omtrent WoooW blijven we nauw samen met elkaar in gesprek over de toekomst. We streven naar besluitvorming in 2023.

Geld (toelichting)
Hierbij hanteren we het financiële kader van de begroting. We werken binnen de bestaande budgetten.

Volgend op de besluitvorming WOOOW: Opleveren toekomstvisie voorzieningen

Wethouder: Metaal-ten Dolle
We willen onze voorzieningen op het gebied van kunst & cultuur behouden. De bibliotheek, de schouwburg, de musea, het instituut voor kunst & cultuur Boogie Woogie, het amateurverenigingsleven; ze vormen onze huidige lokale culturele infrastructuur en zijn van artistieke, maatschappelijke, sociale en economische waarde.

Kwaliteit (toelichting)
We willen onze voorzieningen op het gebied van kunst & cultuur in stand houden zodat actieve en passieve cultuurparticipatie voor iedereen toegankelijk blijft en onze culturele infrastructuur bestendig is voor de toekomst. We sluiten hierbij aan bij de uitgangspunten van de algemene toekomst visie.

Tijd (toelichting)
Volgend op de besluitvorming over WoooW stellen we een toekomstvisie voor de instellingen op. We doen dit samen met onze culturele partners.

Geld (toelichting)
Dit doen we binnen het financiële kader van de begroting en het budget van de toekomstvisie.

Doelstellingen

Inzetten op behoud en ontwikkeling van (fysiek) erfgoed

Activiteiten

Implementeren uitvoeringsagenda van de erfgoednota 'Wi-j doet 't samen!'

Wethouder: Metaal
We voeren samen met de gemeenten Aalten en Oost Gelre ons erfgoedbeleid uit. De komende periode richten we ons op:

- Delen van nieuwe kennis over verduurzamen en interieurs van historische gebouwen;
- Opstarten van een educatieproject om kinderen kennis te laten maken met de geschiedenis en identiteit van hun directe omgeving;
- We werken volgens de Omgevingswet waarbij erfgoed integraal onderdeel is van gebiedsontwikkelingen.

Kwaliteit (toelichting)
We geven invulling aan de uitvoering van de Erfgoednota Oost Achterhoek 2021-2024.

Tijd (toelichting)
De looptijd van de beleidsnota is van 2021 tot en met 2024.

Geld (toelichting)
Er is regulier budget beschikbaar voor de uitvoering.
In 2023 is er incidenteel budget van € 10.000 opgenomen voor het opzetten van het educatieproject.

Implementeren uitvoeringsagenda Aardkundige waarden

Wethouder: Metaal
Met de afgeronde beschrijvingen van aardkundig bijzondere terreinen is een basis gelegd voor publieksacties en een duurzame benutting. We creëren aanbod voor toerisme, onderwijs en erfgoedorganisaties. Eventueel stellen we het beschermingsregime bij. Bij het vertellen van het zichtbare verhaal van de ontstaansgeschiedenis van de Winterswijkse bodem, verbinden we aardkundige waarden met landschap en biodiversiteit.

Kwaliteit (toelichting)
Op basis van de beschrijvingen van aardkundig bijzondere terreinen stellen we concrete vervolgstappen op. De publieksacties voor educatie en toerisme bevatten onder andere: informatiepanelen en een verhaallijn voor de app Winvred. Met duurzame benutting richten we ons op behoud en zichtbaarheid van de aardkundig bijzondere terreinen in Winterswijk.

Tijd (toelichting)
De nota voor het vaststellen van de aardkundig bijzondere terreinen, met eventueel een bijgesteld beschermingsregime en vervolgacties, wordt in juni bij de raadsvergadering ingebracht.

Geld (toelichting)
De activiteiten worden uitgevoerd binnen het reeds vastgestelde budget voor aardkundige waarden (€ 10.000).

Implementeren uitvoeringsagenda Archeologische waarden

Wethouder: Metaal
Met de afgeronde beschrijvingen van archeologische bijzondere terreinen is een basis gelegd voor publieksacties en duurzame benutting. Eventueel stellen we het beschermingsregime voor archeologie bij. We creëren aanbod voor toerisme, onderwijs en erfgoedorganisaties. Een van de activiteiten in dit kader is een onderzoek en publicatie van de Winterswijkse textielgeschiedenis in de erfgoedreeks. De archeologische en historische kennis van het dorpscentrum zetten we in voor de opgave Centrum.

Kwaliteit (toelichting)
Archeologie vertelt een belangrijk deel van het Verhaal van Winterswijk. Dit maken we zichtbaar door publieksacties, gericht op educatie en toerisme. Voor de opgave Centrum wordt bij reeds geplande werkzaamheden (onderzoek begraafplaats) aanvullend archeologisch onderzoek gedaan naar sporen van de geschiedenis van Winterswijk, zodat dit ingebracht kan worden bij de uitwerking van de opgave. Omdat toch al onderzoek wordt gedaan, kan dit tegen lagere kosten. We publiceren in 2023 ook het vierde deel in de erfgoedreeks.

Tijd (toelichting)
De acties met betrekking tot archeologie en de opgave Centrum worden rond het eerste kwartaal 2023 uitgezet. Het vierde deel in de erfgoedreeks wordt voor 1 december 2023 gepubliceerd.

Geld (toelichting)
De activiteiten worden uitgevoerd binnen het reeds vastgestelde budget voor archeologie. Voor 2023 is er € 10.000 opgenomen in de begroting.

Uitvoering plan van aanpak historische routes en paden

Wethouder: Metaal
Tijdens de raadsvergadering van 27 januari 2022 heeft de raad een motie aangenomen met de volgende strekking: om de raad bij de begroting 2023 een plan

van aanpak voor te leggen omtrent het in kaart brengen van historisch en cultureel belangwekkende routes en langzaam verkeerpaden ín de gemeente Winterswijk. Het plan van aanpak is in participatievorm gemaakt en is door het college vastgesteld.

Kwaliteit (toelichting)
We gaan met de participatiegroep verder vorm geven aan de uitvoering van het plan van aanpak historische paden. Waarbij de focus van de uitvoering ligt in 2024.

Tijd (toelichting)
In 2023 is er beperkte capaciteit beschikbaar en is er vooral overleg met participanten wie welke rol en taak uit het plan van aanpak op zich neemt.

Geld (toelichting)
Bij de begroting van 2024 vragen we de middelen voor de uitvoering van het plan van aanpak Historische paden.

Indicatoren
- Het culturele aanbod blijft op het hoge niveau;
- Diverse samenwerkingsverbanden zijn succesvol en dragen bij aan het culturele leven in Winterswijk;
- De activiteiten uit de uitvoeringsagenda's zijn behaald.

Risico's
- Het aantal bezoekers blijft achter als gevolg van economische ontwikkelingen;
- Het 'vermarkten' van archeologische en aardkundige waarden lukt onvoldoende door gebrek aan capaciteit (denk aan bijvoorbeeld afname vrijwilligers);
- Bij monumenten wordt het bij onderhoud en restauratie steeds moeilijker om aan vakmensen en materialen te komen. Hierdoor lopen subsidieaanvragen nog wel eens langer door. Of komen er aanvullende kosten doordat er extra schade ontstaat door te lang wachten op herstel.

2.2 Sport
Ambitie
Sport moet voor iedereen betaalbaar en toegankelijk zijn. Daarom verbinden we sport aan de inclusie agenda. Sport levert een belangrijk aandeel in preventiedoelen. We stimuleren mensen die weinig tot niet actief zijn, tot meer bewegen.
Relevante documenten:
- Sportnota;
- Lokaal sportakkoord;
- Regionaal sportakkoord;
- Onderzoek 'Financiering sport in Winterswijk’.

Doelstellingen
Het stimuleren van mensen tot (meer) beweging
Activiteiten
Heroriëntatie inzet middelen sport stimulering
Wethouder: Wassink
De buurtsportcoach regeling die we nu uitvoeren vervalt en er komt een nieuwe regeling voor in de plaats.

Kwaliteit (toelichting)
De huidige buurtsportcoach regeling (40% financiering door het Rijk) loopt in 2022 af. Hier komt een nieuwe regeling voor in de plaats. Op dit moment is nog onbekend hoe deze regeling er precies uit komt te zien, maar het zal een brede regeling zijn voor: sport en beweegstimulering, gezondheidsbevordering en versterking van de financiële basis.
De financiële consequenties zijn ook nog onduidelijk.
We verwachten dat er eind 2022 meer duidelijk is, dan kunnen we bepalen hoe we de middelen het beste in kunnen zeten om ons doel "zoveel mogelijk Winterswijkers in beweging te krijgen" te bereiken.

Tijd (toelichting)
Besluitvorming wordt in het eerste kwartaal verwacht. Vanuit de gemeentelijke middelen kunnen de activiteiten worden gecontinueerd totdat duidelijk is hoe de regeling wordt.

Geld (toelichting)
Zoals hiervoor vermeld zijn de financiële consequenties van de nieuwe regeling nog onduidelijk.

Uitvoeren activiteiten Achterhoek in beweging en lokaal sportakkoord
Wethouder: Wassink
Achterhoek in Beweging is een netwerk van mensen en organisaties die sport en bewegen inzetten voor een inclusieve samenleving en een gezonde en uitdagende leefomgeving.
Het lokaal sportakkoord "Samen actief in Winterswijk" voeren we samen met onze sportverenigingen en maatschappelijke organisaties uit.

Kwaliteit (toelichting)
In 2023 willen we sport inzetten als middel binnen het sociaal domein (regionaal preventie- akkoord) en een bijdrage leveren aan de invulling van het beleidsprogramma sport van VWS.
Doel van het lokaal sportakkoord is: inclusie, iedereen moet idealiter in beweging (kunnen) komen, hetzij sociaal, hetzij sportief.

Tijd (toelichting)
Dit is een continue proces.

Geld (toelichting)
Op jaarbasis dragen alle 8 Achterhoekse gemeenten ieder € 35.000 bij.

Doelstellingen
Sportfaciliteiten moeten toegankelijk zijn voor iedereen die mee wil doen
In de uitwerking van de opgave Winterswijk Drempelvrij wordt sport een nieuw onderdeel waarbij we toegankelijkheid steeds beter maken.

Doelstellingen

Sportvoorzieningen zijn toekomstbestendig en betaalbaar

Activiteiten

Eerlijk en simpel financieringssysteem voor sportverenigingen ontwikkelen en invoeren

Wethouder: Wassink
In 2021 is een onderzoek gedaan naar de financiering van sport in Winterswijk. Conclusie was dat het systeem onnodig ingewikkeld is en de financiering heel divers. In het onderzoek zijn een aantal scenario's beschreven om te komen tot een eenvoudiger en evenrediger systeem van de financiering van sport. Er moet nog een keuze gemaakt worden welk scenario ingevoerd gaat worden. We willen dit in nauwe samenspraak met de sportverenigingen doen.

Kwaliteit (toelichting)
Het invoeren van een toekomstbestendig, evenredig en eenvoudig systeem voor de financiering van sport in Winterswijk dat op draagvlak van de sportverenigingen kan rekenen.
Sportverenigingen moeten de tijd krijgen zich voor te bereiden op de eventuele wijzigingen.

Tijd (toelichting)
De planning is om in mei 2023 een nota bij het college aan te leveren, vervolgens zal deze nota in juni 2023 in de raad worden behandeld.

Geld (toelichting)
Op dit moment is nog niet bekend welk scenario gekozen wordt om te komen tot evenredige financiering.

Samen met het zwembad opstellen van een plan voor zwembad Jaspers voor een gezonde exploitatie met investeringen in duurzaamheid en kwaliteit

Wethouder: Wassink
Wij zien het overdekte zwembad als een belangrijke voorziening voor onze inwoners. Om die voorziening te behouden voor Winterswijk zullen wij voor de zomer van 2023 een toekomstplan voor het overdekte bad aan de raad voorleggen.

Kwaliteit (toelichting)
Om tot de juiste afweging te komen welke maatregelen wenselijk en/ of noodzakelijk zijn, is een aanvullend onderzoek uitgevoerd. In overleg met Zwembad Jaspers zal worden bekeken welk onderhoud de komende jaren te verwachten/noodzakelijk is en welke duurzaamheidsmaatregelen (inclusief bijbehorende investeringen en terugverdientijden) het meest interessant en efficiënt zijn.

Tijd (toelichting)
De planning is om in mei 2023 een nota bij het college aan te leveren, vervolgens zal deze nota in juni 2023 in de raad worden behandeld.

Geld (toelichting)

De financiële vertaling van de besluitvorming over de toekomst van het overdekte bad zal worden meegenomen in de begroting 2024-2027.

Indicatoren

- Het aantal actieve sporters stijgt (bron: Waar staat je gemeente);
- Het aantal maatschappelijke activiteiten bij sportverenigingen breidt zich uit;
- Door het sportakkoord Winterswijk sluiten organisaties als onderwijs, zorg en bedrijfsleven zich aan bij activiteiten voor sport en bewegen in Winterswijk.

Risico's

De risico's zijn zo divers dat ze in elk project of in elke activiteit apart worden afgewogen.

2.3 Inkomen en participatie

Ambitie

Wij zorgen ervoor dat iedereen kan meedoen in de samenleving. Werk en inkomen en een goed vangnet voor bestaanszekerheid zijn hiervoor belangrijk.
Winterswijk voelt zich verantwoordelijk voor de opvang van vluchtelingen en we bouwen mee aan de maatschappij waar iedereen dezelfde kansen heeft. We dragen zorg voor een goede start van nieuwkomers.

Relevante documenten:

- Integrale Verordening sociaal domein;
- Samen aan het stuur;
- Beleidskader 2018 – 2022 Sociaal Domein ‘Meedoen in Winterswijk’;
- Beleidsnotitie Wet inburgering 2022.

Doelstellingen

Nieuwkomers en statushouders moeten zo goed mogelijk inburgeren

Activiteiten

Monitoring nieuwe wet Inburgering

Wethouder: Schepers-Janssen
De nieuwe wet inburgering is per 1 januari 2022 in werking getreden. Het doel van de wet is dat alle inburgeringsplichtigen zo snel mogelijk en volwaardig kunnen meedoen aan de Nederlandse samenleving. Binnen de wettelijke kaders heeft de gemeente Winterswijk het inburgeringsproces naar eigen inzicht in kunnen richten. Het is een lerend stelsel dat gelegenheid geeft om in 2023 te monitoren of de processen werkbaar zijn en of het de resultaten oplevert die we voor ogen hebben. Er is plaats ingeruimd voor monitoring en evaluatie.

Kwaliteit (toelichting)
De monitoring zal plaats vinden op de volgende onderdelen:
* Brede intake (klanttevredenheid);
* PIP (Persoonlijk plan Inburgering en Participatie) (klanttevredenheid);
* MAP (Module Arbeidsmarkt en Participatie): Draagt deze bij aan toeleiding naar de arbeidsmarkt?;
* Financieel ontzorgen: Is de gekozen werkwijze werkbaar en voorkomt het financiële problemen?;
* Financiële zelfredzaamheid: Leren nieuwkomers voldoende om financieel zelfredzaam te zijn/worden?;
* PVT (Participatieverklaringstraject): Draagt het programma voldoende bij aan

participeren in Nederland of missen er nog thema's?;
* Maatschappelijke begeleiding: Zijn er verbeterpunten, loopt het ergens spaak?;
* Inburgeringstraject taalaanbieders, subregionaal op inhoud en regionaal op contractniveau;
* Participatieaanbod: Is er voldoende aanbod, leidt het aanbod toe naar (vrijwilligers)werk, meedoen in de maatschappij?

Tijd (toelichting)
Gedurende het gehele jaar 2023 zal de monitoring plaats vinden.
Ieder kwartaal wordt de balans opgemaakt en de processen indien nodig bijgestuurd.

Geld (toelichting)
Met de monitoring is geen geld gemoeid.

Activiteiten opvang Oekraïners
Burgemeester Bengevoord
Er is een gemeentelijke opvanglocatie ingericht voor vluchtelingen uit Oekraïne.

Kwaliteit (toelichting)
Het betreft duurzame opvang voor plusminus 175 Oekraïense vluchtelingen op de locatie van de Vredense Hof in Winterswijk.

Tijd (toelichting)
De opvanglocatie is beschikbaar tot april 2023, met de mogelijkheid te verlengen tot uiterlijk september
2024.

Geld (toelichting)
Alle kosten in verband met de opvang worden tot en met 31 december volledig gecompenseerd door het Rijk. Over verlenging van de regeling na deze datum is nog geen duidelijkheid.

Doelstellingen
Voorkomen en bestrijden van armoede en schulden
Activiteiten
Onderzoek naar inzet werkaanvaardingspremie
Wethouder: Schepers-Janssen
We stellen beleid op voor het verstrekken van een werkaanvaardingspremie voor inwoners die vanuit de bijstandsuitkering aan het werk gaan. De premie wordt vanaf 1 januari 2024 verstrekt door Fijnder.

Kwaliteit (toelichting)
Een werkaanvaardingspremie voor bijstandsgerechtigden die door werkaanvaarding onafhankelijk worden van de bijstandsuitkering.

Tijd (toelichting)
Besluit college juli 2023.

Geld (toelichting)
Vanaf 2024 € 94.000 per jaar.

Evalueren bewindvoering en indien nodig bijstellen werkwijze

Wethouder: Schepers-Janssen
Bewindvoering is een onderdeel van de schuldhulpverlening, waarmee veel kosten (bijzondere bijstand) zijn gemoeid. In 2023 onderzoeken we hoe we meer invloed kunnen uitoefenen op het al of niet onder bewind stellen van inwoners.

Kwaliteit (toelichting)
We gaan onderzoeken of wij gebruik gaan maken van 'Adviesrecht gemeenten bij schuldenbewind', waarbij we als gemeente de rechter mogen adviseren of een inwoner het beste geholpen is met voortzetting van het bewind of door een lichtere vorm van ondersteuning.

Tijd (toelichting)
Afronding onderzoek oktober 2023.

Geld (toelichting)
Hier zijn geen extra middelen mee gemoeid.

Invoering Meedoenregeling voor volwassenen

Wethouder: Schepers-Janssen
In 2023 starten we met een Meedoenregeling voor volwassenen. In het kader van deze regeling krijgen volwassenen met een laag inkomen jaarlijks een bedrag van € 150 waarmee ze mee kunnen doen in de maatschappij. Bijvoorbeeld in de vorm van deelname aan cultuur of sport.

Kwaliteit (toelichting)
Door het invoeren van de regeling willen we bereiken dat ook inwoners met een laag inkomen mee kunnen doen in de maatschappij. Hierdoor vergroten we de kansengelijkheid. Ook draagt de regeling bij aan het verminderen van eenzaamheid.

Tijd (toelichting)
De regeling wordt vanaf 2023 ingevoerd.

Geld (toelichting)
Er is een bedrag van € 150.000 in de begroting opgenomen.

Evaluatie Meedoenregeling kinderen

Wethouder: Schepers-Janssen
In het kader van het gemeentelijk minimabeleid zijn er een aantal meedoenregelingen voor kinderen. Deze lopen inmiddels een aantal jaren en moeten geëvalueerd worden.

Kwaliteit (toelichting)
De kindregelingen worden geëvalueerd. Er wordt onderzocht of ze nog voldoende bijdragen aan het doel waarvoor ze in het leven zijn geroepen: het meedoen van kinderen aan de samenleving en het daardoor verkleinen van sociale achterstanden.

Tijd (toelichting)
We evalueren de regelingen in de eerste helft van 2023: college mei 2023 en raad juni 2023.

Geld (toelichting)
Met de evaluatie is geen geld gemoeid. Of de evaluatie leidt tot aanpassing van beleid en middelen is nu nog onbekend.

Doelstellingen

We ondersteunen inwoners naar regulier werk of zinvolle dagbesteding

Activiteiten

Onderzoek naar pilot basisbanen

Wethouder: Schepers-Janssen
We onderzoeken de mogelijkheid van het creëren van basisbanen voor inwoners die ongewild langdurig zonder betaald werk zitten.

Kwaliteit (toelichting)
We komen in 2023 met een plan van aanpak om in 2024 met de pilot basisbanen te starten.

Tijd (toelichting)
De planning is om het plan van aanpak in het derde kwartaal 2023 af te ronden.

Geld (toelichting)
Aan het onderzoek zijn geen kosten verbonden.

Stabilisering van het aantal bijstandsgerechtigden

Wethouder: Schepers-Janssen
Tegen de landelijke trend in stijgt het aantal bijstandsgerechtigden niet.
Daarom wordt in 2023 gestreefd naar stabilisering van het bijstandsbestand. Het werkleerbedrijf Fijnder doet zijn uiterste best om een stijging te voorkomen, mensen participeren naar vermogen. Fijnder heeft diverse instrumenten zoals: Om- of bijscholing, (gedeeltelijk) werk, arbeidsmatige dagbesteding, vrijwilligerswerk. Waar nodig wordt een loonkostensubsidie verstrekt aan de werkgever en/of wordt een jobcoach ingezet.

Kwaliteit (toelichting)
Fijnder werkt toe naar het optimaal benutten van alle kansen op uitstroom. De uitstroom van cliënten naar werk ligt hoger dan de landelijke ontwikkeling en die van vergelijkbare gemeenten.
Er wordt ingezet op duurzame plaatsing door geplaatste werknemers waar nodig te ondersteunen, waardoor de kans op snelle uitval na de werkaanvaarding wordt verminderd.
Er wordt op ingezet om cliënten met een grote afstand tot de arbeidsmarkt naar een plek op de arbeidsmarkt of een zinvolle dagbesteding te begeleiden.

Tijd (toelichting)
Dit is een continue proces.

Geld (toelichting)
We ontvangen hiervoor Rijksbudget waarvan de hoogte voor 2023 nog niet bekend is.

Indicatoren

- Het aantal bijstandsgerechtigden blijft op het niveau van 2022;
- We komen uit met het rijksbudget voor het betalen van bijstandsuitkeringen;
- Het aantal problematische schulden daalt;
- De kosten voor bewindvoering dalen.

Risico's

- De economie verslechtert waardoor er meer mensen een beroep op een bijstandsuitkering doen;
- Door de hoge inflatie komen er steeds meer mensen met problematische schulden;
- De financiële compensatieregeling van het Rijk voor opvang Oekraïense vluchtelingen wordt niet verlengd terwijl we nog wel Oekraïners opvangen.

2.4 Educatie

Ambitie

Onderwijs is essentieel voor iedereen. Daarom werken we aan gelijke kansen samen met onderwijs en verenigingen.
We bouwen onderwijsvoorzieningen conform het Integraal Huisvestingsplan Onderwijs (IHP), duurzaam, met goede ventilatie en groene schoolpleinen.
Relevante documenten:

- Integraal huisvestingsplan Onderwijs 2021-2037;
- Beleidsnotitie Voor- en Vroegschoolse Educatie.

Doelstellingen

Onderwijshuisvesting wordt uitgevoerd conform het Integraal huisvestingsplan

Activiteiten

Uitvoeren eerste fase 2021-2026 van het Integraal huisvestingsplan (IHP) 2021-2037

Wethouder: Schepers-Janssen
Onderwijs, kinderopvang, belangenverenigingen en gemeente voeren het Integraal huisvestingsplan 2021-2037 (IHP) uit. Het plan heeft een looptijd van zestien jaar en we actualiseren het als de ontwikkelingen erom vragen.
In de eerste fase 2021-2026 ontwikkelen we nieuwbouw van basisscholen in de buurtschappen Woold, Kotten, Miste en Meddo. En daarnaast de vervanging van de Schakel, de Julianaschool, de Korenburg en de Vrije School de Esch.

Kwaliteit (toelichting)
In het 1e halfjaar van 2023 willen wij de raad nader informeren over de uitvoering van de onderwijshuisvestingsplannen in de buurtschappen en de scholen in Winterswijk Zuid West (de Schakel, de Julianaschool en de Korenburg). De verwachting is dat

dan de vertaling van de onderwijsvisie naar de fysieke locaties door de schoolbesturen zal zijn afgerond en het bouwproces van start kan gaan. Voorwaarde voor de start hiervan is wel dat er duidelijkheid is over de locaties voor onderwijshuisvesting. Achtereenvolgens start dan de definitiefase, ontwerpfase, bouwvoorbereiding aanbesteding en uitvoering.

Tijd (toelichting)
De 1e fase van het IHP omvat de periode 2021-2026. Uiterlijk in mei 2023 zal de raad geïnformeerd worden over de voortgang.

Geld (toelichting)
Vanwege ons financieel gunstiger meerjarenperspectief stellen wij de raad voor de gevormde bestemmingsreserve van € 11 miljoen voor IHP op te heffen. Wij stellen daarom nu voor de investeringslasten wél rechtstreeks ten laste van ons begrotingsresultaat te laten vallen.

Doelstellingen

We bevorderen kansen gelijkheid

Activiteiten

Aanpak laaggeletterdheid

Wethouder: Schepers-Janssen
De rijksoverheid heeft als doel dat de laaggeletterdheid wordt teruggedrongen. Daarom moet uiterlijk eind 2024 in alle gemeenten een effectieve aanpak van laaggeletterdheid gerealiseerd zijn. Om dit in de Achterhoek te bereiken is door de Achterhoekse gemeenten gezamenlijk het Regioplan Aanpak Laaggeletterdheid 2020-2024 opgesteld.

Kwaliteit (toelichting)
De ambitie voor de Achterhoek is dat iedereen die ondersteuning in zijn basisvaardigheden kan gebruiken, moeite heeft met lezen, schrijven en/of rekenen, een passend leertraject kan volgen.

Tijd (toelichting)
Het is een continue proces waar we in 2023 mee door blijven gaan.

Geld (toelichting)
De gemeente Doetinchem is als centrumgemeente van de arbeidsmarktregio ook centrumgemeente voor de aanpak van laaggeletterdheid. Het budget wordt namens de 8 Achterhoekse gemeenten beheerd door de gemeente Doetinchem. Vanuit dit budget worden alle activiteiten betaald.

Inzet NPO middelen

Wethouder: Schepers-Janssen
NPO (Nationaal Programma Onderwijs) middelen zijn bestemd voor ontwikkeling van het onderwijs tijdens en na corona. Corona heeft een behoorlijk gevolg gehad voor scholen en leerlingen. Zo zijn onder andere onderwijs achterstanden ontstaan. Zowel de scholen als de gemeenten hebben middelen gekregen om de gevolgen van corona aan te pakken.

Kwaliteit (toelichting)

We hebben samen met het primair- en het voortgezet onderwijs een plan van aanpak gemaakt over de inzet van deze NPO (Nationaal programma onderwijs) middelen.
We geven prioriteit aan de volgende pijlers:

- Versterken van de sociaal-emotionele ontwikkeling van leerlingen;
- Extra aandacht voor kansengelijkheid;
- Uitbreiding leesaanbod op het primair onderwijs.

Tijd (toelichting)
De middelen zijn tijdelijk en moeten eind 2025 volledig besteed zijn.

Geld (toelichting)
We ontvangen totaal € 486.314,-

Indicatoren

- Aantal mensen dat deelneemt aan alfabetiseringstrajecten;
- Voortgang (ver)bouw scholen volgens planning 1e fase Integraal huisvestingsplan.

Risico's

- Integraal huisvestingsplan: stijgende bouwkosten.

Financiële onderbouwing programma 2

Baten en Lasten

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023 1e prognose	Aanpassing begroting 2023	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Baten								
2.1 Cultuur	**33**	**25**	**25**	**0**	**25**	**25**	**25**	**25**
2.2 Sport	**507**	**774**	**816**	**-74**	**742**	**592**	**592**	**592**
2.3 Inkomen en participatie	**17.306**	**13.580**	**9.659**	**-14**	**9.645**	**9.594**	**9.545**	**9.533**
2.4 Educatie	**942**	**1.278**	**698**	**0**	**698**	**556**	**556**	**556**
2.5 Economie & Lobby	**177**	**117**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Totaal Baten	**18.965**	**15.774**	**11.198**	**-88**	**11.110**	**10.767**	**10.718**	**10.706**
Lasten								
2.0 Doorbelaste bedrijfsvoering en kapitaallasten	**3.575**	**3.528**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
2.1 Cultuur	**2.755**	**4.102**	**2.444**	**154**	**2.599**	**2.503**	**2.751**	**2.696**
2.2 Sport	**1.711**	**1.987**	**3.388**	**244**	**3.632**	**3.856**	**3.690**	**3.692**
2.3 Inkomen en participatie	**23.566**	**25.729**	**21.591**	**1.150**	**22.741**	**22.744**	**22.346**	**22.050**
2.4 Educatie	**1.502**	**2.013**	**3.043**	**39**	**3.082**	**3.073**	**3.073**	**3.392**
2.5 Economie & Lobby	**1.183**	**1.274**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Totaal Lasten	**34.293**	**38.632**	**30.467**	**1.587**	**32.054**	**32.176**	**31.860**	**31.830**
Onttrekkingen								
2.1 Cultuur	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
2.3 Inkomen en participatie	**219**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
2.4 Educatie	**0**	**0**	**4**	**-4**	**0**	**0**	**0**	**0**
2.5 Economie & Lobby	**0**	**450**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Totaal Onttrekkingen	**219**	**450**	**4**	**-4**	**0**	**0**	**0**	**0**
Stortingen								
2.2 Sport	**25**	**25**	**25**	**0**	**25**	**0**	**0**	**0**
Gerealiseerd resultaat	**-15.134**	**-22.434**	**-19.290**	**-1.679**	**-20.969**	**-21.409**	**-21.141**	**-21.124**

Algemene toelichting financiële tabel

Zie hiervoor de algemene toelichting zoals bij programma 1 opgenomen.

Cultuur

Het verschil van € 154.000 aan de lastenkast wordt als volgt verklaard:

- verhoging subsidie De Storm € 20.000 N
- verhoging subsidie Boogie Woogie € 24.000 N
- verhoging subsidie het Museum € 26.000 N
- verhoging subsidie Bibliotheek € 15.000 N
- overige ontwikkelingen € 69.000 N

De subsidies aan De Storm, Boogie Woogie, het Museum en de Bibliotheek zijn geïndexeerd. Daarnaast is de eerder ingeboekte bezuiniging bij het Museum van € 25.000 teruggedraaid.

Overige ontwikkelingen (kleinere mutaties en verschuiving tussen beleidsvelden, zie ook algemene toelichting financiële tabel).

Toelichting meerjarenbegroting 2024 t/m 2026:

In 2024 is een krediet opgevoerd voor de realisatie van het cultuurkwartier. De hierbij behorende kapitaallasten zijn vanaf 2025 zichtbaar in onze begroting. Hierdoor stijgen de lasten vanaf 2025.

Sport

De jaarlijkse bijdrage van € 75.000, die de verenigingen moesten doen wordt teruggedraaid. Hiermee is het verschil van € 74.000 aan de batenkant grotendeels verklaard.
Het verschil van € 244.000 aan de lastenkant wordt als volgt verklaard:
- verhoging subsidie zwembad Jaspers € 134.000 N
- verduurzaming sportveldverlichting € 152.000 N
- overige ontwikkelingen € 42.000 V

Gezien de ontwikkelingen bij zwembad Jaspers wordt de eerder ingeboekte structurele bezuiniging van € 80.000 teruggedraaid. Daarnaast wordt op basis van de ingediende begroting door zwembad Jaspers de subsidie, naast de indexering, aanvullend structureel verhoogd. Eén van de belangrijkste oorzaken van de stijging zijn de fors hogere energielasten.
Voor de verduurzaming van de sportveldverlichting wordt voor 2023 en 2024 een incidenteel budget opgenomen van € 152.000.
Overige ontwikkelingen: kleinere mutaties en verschuiving tussen beleidsvelden, zie ook algemene toelichting financiële tabel. Het voordeel wordt in dit geval veroorzaakt doordat de kapitaallasten naar de toekomst verschuiven door het verschuiven van de investeringen.
Toelichting meerjarenbegroting 2024-2026:
De specifieke uitkering BTW-sport is alleen voor 2023 ingeboekt en daardoor zijn de begrote baten vanaf 2024 € 150.000 lager.
De verduurzaming van de sportveldverlichting is alleen opgenomen in 2023 en 2024. Dit is de reden dat de lasten vanaf 2025 lager uitvallen.

Inkomen en participatie

Het verschil van € 1.150.000 aan de lastenkant wordt als volgt verklaard:
- verhoging uitgaven Algemene Bijstand € 100.000 N
- verhoging uitgaven Bijzondere Bijstand € 100.000 N
- uitgaven gemeentelijke dienstverlening € 131.000 N
- uitgaven meedoenregeling volwassenen € 150.000 N
- verhoging bijdrage Stadsbank € 56.000 N
- verhoging personeelslasten SW-medewerkers € 93.000 N
- uitgaven inburgeringsvoorziening € 177.000 N
- verhoging uitvoeringskosten Fijnder € 292.000 N
- overige ontwikkelingen € 51.000 N

De eerder ingeboekte bezuinigingen bij de Algemene- en Bijzondere Bijstand zijn achteraf gezien niet reëel gebleken en daarom worden deze bezuinigingen teruggedraaid. Eén van de oorzaken is dat er door corona minder uitstroom heeft plaats gevonden.
Naar aanleiding van de kindertoeslagenaffaire heeft het Rijk extra middelen beschikbaar gesteld om de gemeentelijke dienstverlening te verbeteren. Hetzelfde bedrag wordt als uitgavenpost opgenomen in de begroting.
Voor de meedoenregeling volwassenen wordt een budget beschikbaar gesteld van € 150.000. Voor de inhoudelijke toelichting verwijzen wij naar de betreffende activiteit.
De gemeentelijke bijdrage voor de uitvoering van de taken door de Stadsbank moet verhoogd worden met € 56.000. Deze verhoging ontstaat met name door de indexering en de uitbreiding van personeel om de continuïteit van de dienstverlening te borgen.
De personeelslasten voor de SW-medewerkers zijn verhoogd.

Voor de inburgering van nieuwkomers heeft het Rijk € 177.000 beschikbaar gesteld en dit bedrag hebben we ook als lasten opgevoerd.
De uitvoeringskosten van Fijnder moeten op basis van de door Fijnder ingediende begroting met € 292.000 worden verhoogd.
Overige ontwikkelingen: kleinere mutaties en verschuiving tussen beleidsvelden, zie ook algemene toelichting financiële tabel.
Toelichting meerjarenbegroting 2024 tot en met 2026:
Aangezien er geen nieuwe instroom meer is bij de SW-medewerkers laten de personeelslasten een dalende trend zien in de meerjarenbegroting. Daarnaast is wel budget opgenomen voor de pilot basisbanen (2024 e.v.) en de werkaanvaardingspremie (2024 en 2025).

Educatie

Er zijn geen mutaties > € 50.000 geweest.
Toelichting meerjarenbegroting 2024 tot en met 2026:
Wij ontvangen tot en met 2023 gelden vanuit het Rijk voor het Nationaal Programma Onderwijs (NPO). Hierdoor vallen de baten vanaf 2024 lager uit.
Met het vaststellen van de begroting 2022 heeft de raad besloten een bestemmingsreserve onderwijshuisvesting van € 11 miljoen te vormen. Doel van deze reserve is om onze begroting langzaam te laten “wennen” aan de investeringslasten van de nieuwe schoolgebouwen. Die lasten lopen immers op tot structureel € 0,8 miljoen voor alleen al de 1e fase (raming najaar 2021). Onze begroting, zoals die er op dat moment meerjarig uit zag, bood geen ruimte om die van het ene op het andere jaar volledig op te vangen. Daarnaast beschikken we over een royale algemene reserve. Vandaar toen de keuze van de reserve waaraan we jaarlijks een steeds kleiner wordend bedrag zouden onttrekken om de last voor onze begroting te dempen.
Maar het financieel perspectief van nu voorliggende begroting ziet er –door de gunstige ontwikkeling van de algemene uitkering en dan met name de herverdeling van het gemeentefonds- veel beter uit. Wij stellen daarom nu voor de investeringslasten wél rechtstreeks ten laste van ons begrotingsresultaat te laten vallen. Daarnaast stellen we met deze begroting voor om de bestemmingsreserve van € 11 miljoen vrij te laten vallen.
De kredieten in het kader van het IHP hebben we tot en met 2026 verwerkt. De kapitaallasten worden voor het eerst vanaf 2026 zichtbaar in de begroting. Hierdoor is een stijging zichtbaar van de lasten vanaf 2026.

Kredieten

De belangrijkste begrote kredieten 2023 (zie ook bijlage 4) binnen dit programma zijn:

- voorbereidingskredieten uitvoering IHP € 315.600
- toplaag kunstgras FC Winterswijk € 1.166.800
- toplaag kunstgras Trias € 420.600
- toplaag kunstgras Meddo € 435.600
- toplaag kunstgrasvelden Avanti/ Wiko € 254.600
- vervangen kunstgrasstroken Archeus € 60.000

Onttrekkingen en toevoegingen reserves

Er zijn geen wijzigingen ten aanzien van de reserves, conform de bestaande meerjarenbegroting wordt er € 25.000 gestort in de reserve voor verduurzaming van sportlocaties.

Programma 3 Wonen en werken in Winterswijk

Inleiding

Openbare ruimte, Klimaat, water en milieu en gebiedsontwikkeling/ wonen.
Het programma Werkend Winterswijk gaat aan de hand vijf beleidsvelden in op alles wat we doen om onze inwoners een omgeving te bieden waar ze gezond, veilig en duurzaam kunnen wonen, werken, ondernemen en recreëren. Het beleidsveld duurzaamheid wordt in een opgave uitgewerkt. De overige beleidsvelden zijn;
Openbare ruimte
Het beleidsveld openbare ruimte behandeld de ambities en de openbare ruimte, Een gezonde leefomgeving met goede infrastructuur, duurzaamheid en sociale cohesie is belangrijk. Ook biodiversiteit is een belangrijk thema.
Klimaat , water en milieu.
Naast de zorg voor een schone en veilige leefomgeving is het uitvoeringsprogramma klimaatadaptatie een belangrijk speerpunt.

Gebiedsontwikkeling en wonen.
Het beleidsveld gebiedsontwikkeling is gericht op de realisatie of ontwikkeling van plannen. Dit zijn plannen die met een projectmatige aanpak worden uitgevoerd. Het buitengebied is een belangrijke parel van Winterswijk. Het unieke karakter staat onder druk en we moeten inzetten op een gebiedsgerichte aanpak.
Daarnaast is visieontwikkeling op wonen belangrijk speerpunt. We bieden ruimte voor woningen waar in Winterswijk behoefte aan is.
Projecten onder de noemer gebiedsontwikkeling over nieuwbouw of invulling van een gebied met een hoog gewaardeerde leefbaarheid. Meer concreet; er worden onder andere een aantal mooie plannen (door) ontwikkeld en/of uitgevoerd zoals WoooW, gebiedsvisie Molenveld, woningbouw Narcisstraat en Ribeslocatie en het Steengroeve gebied.
Economie en lobby.
We koesteren de diversiteit in de Winterswijkse bedrijven en maken een visie op het soort bedrijven waar we ons in de toekomst op willen richten.
Bedrijvigheid en nabije werkgelegenheid zijn van vitaal belang voor de leefbaarheid en aantrekkingskracht van Winterswijk. Er moet voldoende ruimte zijn voor deze ontwikkeling. Vrijetijdseconomie is een belangrijke sector. We zetten in op kwaliteit van voorzieningen en investeren in het kloppende hart: het centrum.
We behouden komende jaren de duurzame relaties met samenwerkingspartners in de regio en over de grens. We dragen Winterswijk als merk binnen en buiten Nederland uit.

3.1 Openbare ruimte

Ambitie

Winterswijk heeft een uniek landschap met veel bijzondere planten en dieren, om dit te behouden leggen we veel nadruk op biodiversiteit. Wij vinden een gezonde leefomgeving met goede infrastructuur, duurzaamheid en sociale cohesie belangrijk. De betrokkenheid en saamhorigheid van mensen bij hun wijk, buurtschap of dorp vinden we daarin cruciaal. We creëren voor iedereen een waardevolle leefomgeving die schoon, heel en veilig is. Bereikbaarheid en verkeersveiligheid vinden we van groot belang; elke Winterswijker jong of oud, voetganger, fietser of automobilist moet zich veilig kunnen voelen en bewegen.
We houden het centrum aantrekkelijk voor inwoners en bezoekers.

We stimuleren wijkkracht door het realiseren van laagdrempelige ingang bij de gemeente voor vragen op alle domeinen.
We starten met een pilot voor een wijkregisseur met de primaire focus op Winterswijk-Oost en hanteren hierbij het volgende participatiekader.
Relevante documenten:

- Groenstructuurplan Winterswijk;
- Omgevingsvisie buitengebied;
- Beleidsvisie landschap en biodiversiteit.

Doelstellingen

Behouden van kwaliteit landschap waarin kernbegrippen biodiversiteit en betrokkenheid zijn

Activiteiten

Het gebruiken van gebiedseigen soorten om aantrekkelijkheid voor insecten te bevorderen

Wethouder: Wassink
Om de afname van de biodiversiteit te stoppen is het van belang om gebiedseigen soorten beplanting aan te planten. Hierdoor is er meer aanbod van voedsel voor de insecten. Bij herinrichting van groen is het ook van belang om een gevarieerde groeninrichting aan te brengen om voor de insecten zo veel mogelijk voedsel en leefgebied te creëren.

Kwaliteit (toelichting)
Bij vervanging van groen dient een gevarieerde beplanting aangeplant te worden die zorgt voor veel voedsel en een vergroting van het leefgebied insecten.

Tijd (toelichting)
Projecten worden uitgevoerd in 2023.

Geld (toelichting)
Werkzaamheden worden uitgevoerd vanuit reguliere budgetten.

Vergroten betrokkenheid inwoners bij biodiversiteit middels inzet Duurzaamheidscentrum

Wethouder: Wassink
Het vergroten van de biodiversiteit is van belang voor het behoud van de aanwezige flora en fauna in Winterswijk. Dit is iets dat de gemeente niet alleen kan. Hulp van bewoners en bedrijven is hierbij belangrijk. Het geven van voorlichting aan bewoners en bedrijven kan helpen om initiatieven te laten slagen. Via het Centrum voor Duurzaamheid worden acties opgezet om bewoners te informeren en materialen ter beschikking te stellen.

Kwaliteit (toelichting)
Bewoners en bedrijven gericht informeren wat zij kunnen doen om ook te helpen de biodiversiteit te vergroten. Daarnaast met acties middelen ter beschikking stellen om inwoners enthousiast te maken. Bijvoorbeeld door het uitdelen van nestkasten of beschikbaar stellen van zaad van bloemenmengsels om bijen en vlinders aan te trekken.

Tijd (toelichting)
De maatregelen worden uitgevoerd in 2023.

Geld (toelichting)
Benodigde acties kunnen worden betaald uit beschikbare budgetten.

Uitvoering geven aan bermbeheerplan

Wethouder: Wassink
In 2022 is het nieuwe bermbeheerplan vastgesteld. Inzet van dit plan is om de bermen ecologisch te beheren om hiermee de biodiversiteit te vergroten. Door met ingang van 2023 het maaisel van de bermen af te voeren worden deze verschraald. Hierdoor krijgen de beschermde planten meer groeiruimte en zal de vergrassing van de bermen worden tegen gegaan. Hierdoor krijgen ook andere kruiden ruimte om in de berm te groeien en worden de bermen fleuriger en zal er meer voedsel aanbod zijn voor insecten.

Kwaliteit (toelichting)
Met ingang van 2023 wordt bij het maaien van de bermen ook het maaisel afgevoerd. Dit om bermen te verschralen en vergrassen van bermen tegen te gaan. Een groot deel van de bermen wordt op deze manier gemaaid. Dit betreft bermen waarin beschermde plantensoorten groeien alsmede bermen die deel uitmaken van de ecologische structuur. Bij een klein deel van de bermen wordt het reguliere beheer voortgezet.

Tijd (toelichting)
Met ingang van 2023 wordt gewerkt volgens het nieuwe beheerplan.

Geld (toelichting)
Jaarlijks is een extra budget van € 130.000 nodig om de werkzaamheden uit te kunnen voeren. Deze zijn met ingang van 2023 opgenomen in de begroting.

Uitvoering geven aan groenstructuurplan

Wethouder: Wassink
In 2022 is de groenstructuurvisie voor de bebouwde kom van Winterswijk vastgesteld. In de visie is aandacht voor behouden en versterken van de groenstructuur in de bebouwde kom. Daarnaast is er aandacht voor het veranderende klimaat en de problemen die dit met zich meebrengt. Hittestress, droogte maar ook wateroverlast bij veel neerslag. Door aanpassen van groen of aanbrengen van meer groen en bomen kunnen deze klimaatproblemen worden verminderd of weggenomen. Daarnaast worden maatregelen voorgeschreven hoe de biodiversiteit vergroot kan worden.

Kwaliteit (toelichting)
In 2023 worden de eerste maatregelen vanuit de groenstructuurvisie uitgevoerd. O.a. wordt er in het kader van de herinrichting van de Groenloseweg, binnen de kom meer groen in de vorm van bomen aangeplant. Dit om de historische groene structuur van deze weg te versterken maar tevens ook te zorgen voor meer schaduw om hiermee de hittestress tegen te gaan.

Tijd (toelichting)
De maatregelen worden in 2023 uitgevoerd.

Geld (toelichting)
De maatregelen worden betaald vanuit beschikbare budgetten.

Bestrijden van de Japanse duizendknoop
Wethouder: Wassink
De Japanse, Boheemse- en Sachalinse duizendknoop is een woekerende plant die niet inheems is in Nederland. Doordat de plant woekert, overgroeit hij de inheemse flora. Wanneer de duizendknoop in bermen staat, veroorzaakt de plant met de worteluitlopers schade aan de verharding en aangrenzende percelen, met mogelijke claims tot gevolg. In 2023 wordt de plant, zowel binnen als buiten de bebouwde kom, bestreden op locaties die prioriteit hebben om schade te voorkomen. Hiervoor wordt een aantal bestrijdingsmethodes ingezet.

Kwaliteit (toelichting)
Bestrijden van de Japanse, Boheemse- en Sachalinse duizendknoop om deze op de groeiplek uit te roeien.

Tijd (toelichting)
Deze activiteit vindt in het gehele jaar 2023 plaats.

Geld (toelichting)
Vanaf 2023 is hiervoor een structureel budget van € 85.000 opgenomen.

Doelstellingen
De gemeente zorgt voor een laagdrempelig aanspreekpunt voor vragen van inwoners en stakeholders in een specifiek gebied
Activiteiten
Opzetten strategie wijkaanpak met pilot Wijkregisseur.
Wethouder: Metaal
Na de evaluatie van wijkaanpak de Pas concluderen we dat we als gemeente Winterswijk, samen met De Woonplaats en inwoners aan de slag willen met het opstellen van een strategie voor een wijkaanpak met als pilot de inzet van een wijkregisseur.

Kwaliteit (toelichting)
De wijkaanpak is een plan voor de ontwikkeling van een wijk dat we opstellen samen met inwoners op verschillende thema's. Het is een aanpak waarbij zowel de gemeente als de Woonplaats daadwerkelijk structureel anders denken en werken. Een aanpak waarbij we, door een bepaalde strategie en leermethode toe te passen, efficiënter, flexibeler en beter kunnen inspelen op de trends en ontwikkelingen uit onze maatschappij. Door de inzet van een wijkregisseur zorgen we ervoor dat we toegankelijker zijn en meedenken aan de kansen die de inwoners zien. Hierbij legt de wijkregisseur makkelijk verbindingen.

Tijd (toelichting)

In het eerste kwartaal van 2023 start er een wijkregisseur. Daarnaast ligt er in het 2e kwartaal een strategie klaar waarin omschreven staat wat de doelstellingen zijn en op welke manier deze gerealiseerd gaan worden.

Geld (toelichting)
Voor het opstellen van de strategie en het inzetten van de wijkregisseur is incidenteel € 100.000 beschikbaar in 2023.

Doelstellingen
Elke inwoner moet zich veilig voelen en veilig kunnen bewegen door het verkeer
Activiteiten
Het opstellen van een mobiliteitsplan met uitvoeringsagenda
Wethouder: Wassink
Het huidige gemeentelijk verkeerstructuurplan (GVVP) dateert van 2010 en is een actualisatie van het plan van 2005. Daarmee is het GVVP sterk gedateerd. Huidige maar ook nieuwe ontwikkelingen vragen om een nieuw GVVP. Hierna noemen we dit Mobiliteitsplan gemeente Winterswijk.

Kwaliteit (toelichting)
Een actueel mobiliteitsplan opleveren met als onderdeel een meerjaren uitvoeringsprogramma. Het mobiliteitsplan krijgt een pro-actieve insteek met een grote nadruk op verkeersveiligheid. Parallel als onderdeel van het mobiliteitsplan wordt daarom de risicoanalyse verkeersveiligheid opgesteld om daarmee aan te sluiten bij het strategisch plan verkeersveiligheid 2030 van het rijk.

Tijd (toelichting)
In het vierde kwartaal van 2023 leveren we het mobiliteitsplan op met als onderdeel het meerjaren uitvoeringsprogramma.

Geld (toelichting)
Het budget van € 35.000 wordt ingezet om een nieuw en toekomstbestendig mobiliteitsplan voor de gemeente Winterswijk op te stellen.

Doelstellingen
Het creëren van een gezond leefklimaat
Activiteiten
Het opstellen van een dienstverleningsovereenkomst voor beheer en onderhoud openbare ruimte met de ROVA.
Wethouder: Wassink
We geven uitvoering aan de Dienstverleningsovereenkomst (DVO) met de ROVA voor beheer en onderhoud van de openbare ruimte. Uitgangspunt is om het merendeel van de werkzaamheden op kwaliteitsgestuurde wijze uit te voeren, conform de standaardkwaliteitsniveaus van het CROW. (Centrum voor Regelgeving en Onderzoek in de Grond-, Water- en Wegenbouw en de Verkeerstechniek.)

Kwaliteit (toelichting)
De kwaliteit wordt structureel en planmatig gemonitord om te kunnen beoordelen of aan de afgesproken kwaliteit en ambities van de gemeente wordt voldaan. Verder

worden de eenheidsprijzen in beeld gebracht en blijven wij inzetten op het streven naar een circulaire economie (pilot Bokashi, hergebruik van materialen, etc.). Ook het uitvoeren van groenonderhoud door mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt krijgt onze aandacht.

Tijd (toelichting)
Deze activiteit loopt het hele jaar.

Geld (toelichting)
In 2023 gaan we werken met een open begroting, hetgeen leidt tot een meer transparante inzage in uitgevoerde activiteiten en kosten.

Doelstellingen

Onze voorzieningen moeten goed bereikbaar zijn, we zorgen voor veilige wegen

Activiteiten

Op basis van wegenbeheerplan uitvoeren van onderhoud

Wethouder: Wassink
Het beheer en onderhoud van wegen is gebaseerd op het wegenbeheersplan 2020-2024. Voor het beheerplan wordt gebruik gemaakt van de systematiek van de CROW (Centrum voor Regelgeving en Onderzoek in de Weg- en Waterbouwbouwkunde en de verkeerstechniek) om de verharding visueel te inspecteren en de onderhoudsbehoefte te bepalen. De prioritering voor het uitvoeren van onderhoud wordt vervolgens functioneel en risico gestuurd bepaald.

Kwaliteit (toelichting)
In het vierde kwartaal van 2022 is alle verharding opnieuw visueel beoordeeld. Met deze resultaten actualiseren we het beheerplan en stellen we een meerjaren begroting op voor vervanging en onderhoud van wegen.

Tijd (toelichting)
Het geactualiseerde wegenbeheerplan wordt in mei 2023 vastgesteld.

Geld (toelichting)
Op basis van het beheerplan stellen we een meerjaren begroting op voor vervanging en onderhoud van de wegen.

Doelstellingen

We hebben een visie op begraven passend bij de behoefte van onze inwoners

Activiteiten

Opstellen beleid en beheerplan begraafplaats inclusief uitvoeringsplan

Wethouder: Wassink
De algemene begraafplaats in Winterswijk is in verschillende fases aangelegd. Er is nu geen visie met een duidelijk eindbeeld op begraven en het beheer en onderhoud van de begraafplaats. Door een beleid- en beheerplan op te stellen wordt hiervoor een duidelijke lijn uitgezet, waarna we toe werken naar een gedenkpark dat voor iedereen aantrekkelijk is.

Kwaliteit (toelichting)
Met het opstellen van het beleid wordt de visie op begraven en herdenken vastgelegd. Dit wordt vertaald naar een uitvoeringsplan. Hierin wordt aangegeven welke aanvullingen of omvormingen van groen noodzakelijk zijn om de begraafplaats voor iedereen een fijne gedenkplek te laten zijn. Hierbij geven we de biodiversiteit een stimulans. De begraafplaats dient een hoog onderhoudsniveau te hebben waardoor het er jaarrond verzorgd uitziet. Dit leggen we vast in een beheerplan.

Tijd (toelichting)
In het najaar van 2022 is gestart met het opstellen van het beleids- en beheerplan. Het plan is medio 2023 gereed en zal door het college van B en W en raad worden vastgesteld.

Geld (toelichting)
De kosten voor het opstellen van het plan worden betaald uit beschikbaar budget.

Doelstellingen

We optimaliseren de bereikbaarheid en verkeersdoorstroming van Winterswijk

Activiteiten

Uitbreiding Parkeerroute Informatie Systeem

Wethouder: Wassink
De Europese aanbesteding voor de uitbreiding van het parkeerroute-informatie (PRIS)-Systeem zoals deze beschreven staat in het uitvoeringsprogramma parkeren 2020-2030 is begin 2022 on-hold gezet. Dit in afwachting van de uitkomsten van het onderzoek naar de mogelijkheden voor een Dynamisch Verkeersmanagement Systeem. Het onderzoek heeft echter opgeleverd dat de effecten van deze systemen nog niet bewezen zijn. Ook is gebleken dat in-car systemen nog niet zo ver zijn de functie van een PRIS systeem over te kunnen nemen. We kiezen er daarom voor om 2023 een investering te doen in het weer volledig werkend krijgen van het huidige parkeer verwijs systeem. Daarnaast starten we met een marktconsultatie ten behoeve van de Europese aanbesteding voor de uitbreiding van het parkeerroute informatie systeem.

Kwaliteit (toelichting)
Door het uitbreiden van het parkeerroute-informatie (PRIS)-Systeem kunnen bezoekers van Winterswijk en Winterswijkers sneller een vrije parkeerplaats vinden. Dit resulteert in minder zoek-kilometers van onze bezoekers, wat leidt tot een snellere doorstroming van verkeer en tot meer winkelplezier.

Tijd (toelichting)
In het 4e kwartaal 2022 wordt het college geïnformeerd over de resultaten komende uit de marktconsultatie van het Dynamisch Verkeersmanagement Systeem
Het werkend krijgen van het huidige systeem wordt verwacht in het vierde kwartaal van 2022.
De marktconsultatie met daaropvolgend de Europese aanbesteding is gereed in het tweede kwartaal van 2023.
Oplevering van de uitbreiding van het PRIS systeem wordt verwacht in het vierde kwartaal van 2023

Geld (toelichting)

Door het uitstellen van de Europese aanbesteding begin dit jaar wordt het budget doorgeschoven naar 2023. Het geraamde budget bedraagt € 381.500.

Doelstellingen

We stimuleren en faciliteren emissieloos vervoer.

Activiteiten

Zorgen voor dekkend netwerk van laadinfra en monitoring pilot kabelgoottegels

Wethouder: Wassink

De komende jaren willen wij de groei van het aantal electrische auto's faciliteren en waar mogelijk stimuleren. Dit doen wij, door deelname aan de provinciale concessie publieke laadinfrastructuur en door te experimenteren met innovatieve en alternatieve laadoplossingen.

Kwaliteit (toelichting)

In 2023 gaan wij:

- De Integrale visie op laadinfrastructuur en plaatsingsleidraad Winterswijk actualiseren;
- Door met het op aanvraag plaatsen van laadpalen in de openbare ruimte voor inwoners die niet de mogelijkheid hebben om de auto op eigen terrein te laden;
- Minimaal vier laadpalen (acht laadplekken) proactief, vooruitlopend op de vraag, in de openbare ruimte plaatsen;
- De pilot Verlengde Private Aansluiting (VPA) en het gebruik van de kabelgoottegels monitoren en evalueren.

Tijd (toelichting)

Elektrisch vervoer is, als onderdeel van de landelijke mobiliteitsopgave, onderhevig aan technologische ontwikkelingen die elkaar in hoog tempo opvolgen. Daarom is ervoor gekozen om visie en beleid om de twee jaar te herzien. Dit betekent dat wij in 2023 de Integrale visie op laadinfrastructuur en plaatsingsleidraad Winterswijk gaan actualiseren. Op zijn vroegst wordt de geactualiseerde visie het 4e kwartaal 2023 ter vaststelling aan de raad aangeboden.

De pilot met de Verlengde Private Aansluiting (VPA) loopt tot en met maart 2023. Na afloop wordt de pilot geëvalueerd en wordt beoordeeld of en in welke vorm de pilot een vervolg krijgt.

Geld (toelichting)

Voor uitvoering van de pilot Verlengde Private Aansluiting (VPA), als ook andere/nieuwe experimenten met innovatieve laadoplossingen, is structureel een budget opgenomen van €10.500.

Indicatoren

Indicatoren:

We werken optimaal en transparant samen met Rova en inwoners. De resultaten meten we middels de maandelijkse beeldschouwrapportage en daarnaast voeren we maandelijks gesprekken over verbetermaatregelen.

We bevorderen de biodiversiteit en communiceren met inwoners over de gevolgen voor de beeldkwaliteit.

Aan het eind van 2023 hebben we ervaringen opgedaan met een wijkregisseur en hebben we een procesvoorstel voor de volgende wijkaanpak klaarliggen.

Risico's
Risico's:
Maatregelen die zorgen voor meer biodiversiteit en duurzaamheid, gaan zorgen voor een ander straatbeeld. Met uitgebreide communicatie zorgen we ervoor dat inwoners begrip krijgen voor de nieuwe inrichting.
De komende periode zijn er prijsstijgingen van materialen en uren te verwachten. Hierop is geanticipeerd in de begroting, maar dit blijft wel een risico, omdat dit nooit exact te voorspellen is.

3.2 Klimaat, water en milieu

Ambitie
Samen met inwoners en ondernemers zorgen we voor een schone leefomgeving. We waarborgen een optimale milieukwaliteit en richten ons op de basisvoorwaarden; gezond, schoon en veilig.
Voor het onderhoud van riolering maken we transparante keuzes op basis van en risicoafweging. Om in de toekomst gezond en veilig te kunnen wonen verkleinen we de kans op wateroverlast, droogte en hittestress.
Relevante documenten:

- Gemeentelijk waterplan 2019 – 2023;
- Klimaatadaptatiestrategie en uitvoeringsagenda (raadsbesluit sept. 2022);
- Huishoudelijk grondstoffenbeleid Winterswijk 2013-2017;
- Afvalstoffenverordening Winterswijk 2015;
- Uitvoeringsbesluit afvalstoffenverordening Winterswijk 2018.

Doelstellingen
Middels risicogericht rioolbeheer zorgen we voor een schone en gezonde omgeving

Activiteiten
Uitvoeren plan van aanpak risicogestuurd rioolbeheer
Wethouder: Wassink
Vanaf 2023 werken we vanuit het principe risicogestuurd rioolbeheer. Hierbij nemen we besluiten voor te nemen maatregelen op basis van een gedegen risico afweging in plaats van op basis van normen.

Kwaliteit (toelichting)
Bij risicogestuurd rioolbeheer neemt de gemeente besluiten voor te nemen maatregelen niet op basis van normen (bijvoorbeeld 60 jaar afschrijvingstermijn van riolering), maar op basis van een gedegen risicoafweging.
In sommige gevallen wordt dus bewust gewacht met het treffen van maatregelen, met daarbij een beperkte kans op calamiteiten en onvoorziene overlast (ervan uitgaande dat het budget niet onbeperkt is en niet elk risico afgedekt kan worden). Hierbij sturen wij op risico's i.p.v. (de meer traditionele) normgerichte aanpak.

Middels risicogestuurd rioolbeheer zijn wij beter in staat om transparante keuzes te maken (=welk risiconiveau vinden wij acceptabel).
Zo kunnen wij de beschikbare middelen nog efficiënter inzetten (het doen, of juist laten, van een reparatie of investering versus de effecten daarvan).

Tijd (toelichting)
In het eerste kwartaal van 2023 start we met werken conform Risicogestuurd Rioolbeheer.

Geld (toelichting)
Implementatiekosten (éénmalig): € 24.500.
Licentie software Rasmariant (jaarlijks): € 4.500 euro per jaar.
Licentie software Mapkit (jaarlijks): € 2.250 euro per jaar.
Ondersteuningkosten software (jaarlijks): € 5.000 euro per jaar.

Doelstellingen

We adviseren in gebiedsontwikkelingen buitengebied en voeren de klimaatadaptatiestrategie uit

Activiteiten

Uitvoeringsprogramma Klimaatadaptatie

Wethouder: Wassink
Klimaatadaptatie 2022-2027 Winterswijk
Het klimaat verandert, waardoor het weer extremer wordt. Het risico op wateroverlast, langdurige droogte of hittestress wordt groter en dit heeft niet alleen invloed op onze veiligheid en leefbaarheid, maar vooral op de gezondheid van ouderen en kwetsbaren. Om ons aan te passen aan de klimaatverandering en onze leefomgeving leefbaar te houden, is integraal een beleidsprogramma en uitvoeringsagenda opgesteld waarin maatregelen en acties benoemd staan waarmee we de komende jaren aan de slag gaan.

Kwaliteit (toelichting)
In de uitvoeringsagenda klimaatadaptatie 2022-2027 Winterswijk staan verschillende maatregelen en acties die integraal en samen met verschillende beleidsvelden, partners, bewoners en bedrijven zijn besproken en geprioriteerd in klimaatdialogen. In elke dialoog zijn de risico's die in Winterswijk ontstaan als gevolg van klimaatverandering bepaald. Daaropvolgend zijn de handelingsperspectieven en de initiatief nemende partij in beeld gebracht. Uiteindelijk ligt hierdoor een weloverwogen strategie en uitvoeringsagenda, welke verschillende zienswijzen en handelingsperspectieven op adaptatie samenbrengt. Enkele voorbeelden waarop de komende jaren gericht wordt:
Stimuleren individuele maatregelen particulieren
Naast het stimuleren van de bewustwording over het veranderende klimaat, willen we samen met inwoners aan de slag om ons aan het klimaat aan te passen en door maatregelen het adaptatieproces te versnellen. Het stimuleren van het opvangen van hemelwater door middel van een regenton om de tuin in droge tijden te kunnen besproeien met regenwater in plaats van drinkwater is hier een voorbeeld van. Maar ook het stimuleren om de tuin te ontstenen en te vergroenen of het aanleggen van een geveltuin horen hierbij.
Lokaal hitteplan
De veiligheid en gezondheid van onze inwoners staan voorop. Naast het landelijke hitteplan geeft een lokaal hitteplan specifieke informatie over Winterswijk. Deze informatie bestaat bijvoorbeeld uit kaartmateriaal waarin staat waar ouderen en kwetsbaren zich bevinden (verzorgingshuizen, aanleunwoningen, scholen en kinderdagverblijven) zodat de hulpdiensten up-to-date zijn. Flyers voor bewoners over welke maatregelen zij kunnen nemen, maar ook waar eventuele koelplekken in de buurt te vinden zijn. Naast deze acties wordt ook geborgd hoe betrokken professionele en maatschappelijke organisaties structuur en systematiek overeenstemmen over de verdeling van verantwoordelijkheden en taken.
Aanpakken urgente locaties met wateroverlast

Vanuit de klimaatstresstesten zijn enkele wateroverlast locaties aangewezen die urgent zijn om de komende jaren op te lossen. Deze locaties worden nu onderzocht en berekend, er worden oplossingen bedacht en uitgevoerd. Ook de functie van de Whemerbeek verkennen we hierin, welke oplossingen kan de beek bieden in de toekomst om wateroverlast in het centrum tegen te gaan.
Incidentele herinrichtingen
Bij incidentele herinrichtingen pakken wij de kans om meteen de buitenruimte klimaatadaptief in te richten. Denk bijvoorbeeld aan het vernieuwen van speeltoestellen in een speeltuin, het klimaatadaptief inrichten wordt hierbij meegenomen door bijvoorbeeld het multifunctioneel inrichten van de speeltuin als een koelteplek en tijdelijk opvang voor water bij wateroverlast (wadi).
Voorbeeldfunctie
De gemeente heeft een voorbeeldfunctie naar haar inwoners. Dit doen we door ons eigen vastgoed klimaatadaptief te maken. Het begin is het gemeentekantoor, waar we geveltuinen, verticaal groen en groene daken gaan toepassen. Dit is niet alleen een voorbeeld naar onze inwoners, maar ook om zelf kennis en ervaring op te doen over de mogelijkheden.

Tijd (toelichting)
De maatregelen en acties benoemd in de uitvoeringsagenda worden in de komende jaren tot en met 2027 uitgevoerd. In 2026 worden nieuwe stresstesten van wateroverlast, hitte en droogte uitgevoerd in regioverband Achterhoek+. Aan de hand van de uitkomsten van deze stresstesten wordt het proces van klimaatdialogen vernieuwd. Tijdens deze dialogen worden maatregelen en acties worden besproken en geprioriteerd om tot een nieuwe uitvoeringsagenda te komen.
In november 2023 (onder voorbehoud) wordt een informatief politiek forum gehouden waarbij de gemeenteraad wordt geïnformeerd over de stand van zaken wat betreft de uitvoering van de verschillende maatregelen en acties zoals benoemd in de uitvoeringsagenda. Ook worden de maatregelen die al uitgevoerd zijn geëvalueerd.

Geld (toelichting)
Om alle maatregelen en acties uit te voeren zoals benoemd in de uitvoeringsagenda 2022-2027 zijn budgetten nodig. Deze zijn zorgvuldig opgesteld en verdeeld over de komende jaren. Daarnaast is er in lopende en komende projecten (nieuwbouw of reconstructie) 10% extra budget opgenomen om ook hierin klimaatadaptieve maatregelen te kunnen borgen.
Budgetten uitvoeringsagenda 2022-2027:
2023: € 997.500; waarvan dekking uit rioolheffing € 815.000 (82%);
2024: € 1.120.000; waarvan dekking uit rioolheffing € 980.000 (88%);
2025: € 837.500; waarvan dekking uit rioolheffing € 780.000 (93%);
2026: € 482.000; waarvan dekking uit rioolheffing € 435.000 (90%);

Doelstellingen
We starten gemeentelijke zwerfafvalactiviteiten op en maken een grondstoffenbeleidsplan
Activiteiten
Faciliteren en samenwerken tijdens landelijke opschoondag en World Clean Up Day
Wethouder: Wassink

Samen tegen zwerfafval. We roepen onze inwoners, scholen en zwerfafval vrijwilligers op om in actie te komen tijdens de Landelijke Opschoondag in maart en World Cleanup Day in september. Op deze manier proberen we te motiveren en de bewustwording van afval op de juiste manier weggooien te vergroten.

Kwaliteit (toelichting)
De oproep om mee te doen aan deze actiedagen communiceren we via diverse kanalen. Aan de hand van het aantal aanmeldingen voor een opruimset kunnen we gedeeltelijk afleiden hoeveel inwoners meedoen. Zwerfafval vrijwilligers die gedurende het jaar al actief zijn, zijn al voorzien van opruimmateriaal en melden zich om die reden niet aan.

Tijd (toelichting)
Niet van toepassing.

Geld (toelichting)
Binnen de begroting is financiële dekking aanwezig.

Actualisatie grondstoffenbeleidsplan
Wethouder: Wassink
De gemeente heeft de wettelijke taak om huishoudelijk afval gescheiden in te zamelen en te zorgen voor een brenglocatie voor grof huishoudelijk afval. Het nemen van maatregelen om afvalpreventie en -scheiding van huishoudelijk afval te optimaliseren is ook een taak van de gemeente.
Nederlandse gemeenten kunnen in aanvulling op het landelijke afvalstoffenplan een eigen gemeentelijke afvalstoffenplan opstellen. In 2013 heeft de gemeente Winterswijk een huishoudelijk grondstoffenbeleidsplan 2013-2017 vastgesteld. Dit huishoudelijk grondstoffenbeleidsplan 2013 – 2017 is in 2022 geëvalueerd. Het uitgangspunt in dat beleidsplan was het ‘omgekeerd inzamelen’. In de evaluatie is onderzoek gedaan naar het scheidingsgedrag van onze inwoners en naar de kwaliteit van de grondstromen. In 2023 actualiseren we het grondstoffenbeleidsplan.

Kwaliteit (toelichting)
We hebben een geactualiseerd huishoudelijke grondstoffenbeleidsplan dat voldoet aan de huidige wettelijke maatstaven, waarbij we onze eigen ambities en doelen op het gebied van afvalbeheer en grondstoffeninzameling hebben geformuleerd.

Tijd (toelichting)
Een geactualiseerd huishoudelijke grondstoffenbeleidsplan wordt in december 2023 aan de raad voorgelegd.

Geld (toelichting)
Deze activiteit wordt uitgevoerd met reguliere beschikbare ambtelijke capaciteit.

Doelstellingen
We voeren noodzakelijk projecten uit op het gebied van milieu
Activiteiten
Uitvoeren project sanering wegverkeerslawaai
Wethouder: Wassink

Door de autonome groei van het wegverkeer ervaren bewoners langs drukke wegen geluidsoverlast van het verkeer. In het verleden zijn daarom 177 woningen aangemeld bij het rijk om in aanmerking te komen voor geluidssanering. De gemeente voert de sanering wegverkeerslawaai uit. De eerste stap is het opstellen van een programma sanering wegverkeerslawaai. De sanering wordt voorbereid en uitgevoerd met subsidie van de rijksoverheid.

Kwaliteit (toelichting)
Het programma sanering wegverkeerslawaai is vastgesteld door het college en goedgekeurd door het bureau sanering verkeerslawaai (BSV). BSV voert namens het ministerie de subsidieregeling uit.

Tijd (toelichting)
In het eerste kwartaal 2023 besluit B&W op het concept programma
In het tweede kwartaal 2023 is de vaststelling definitieve programma wegverkeerslawaai door het college

Geld (toelichting)
We hebben een voorbereidingssubsidie van €69.000 ontvangen. Omdat deze subsidie mogelijk ontoereikend is, is er aanvullend een budget van € 10.000.
Voor de daadwerkelijke uitvoering van maatregelen vragen wij opnieuw subsidie aan.

Uit (laten) voeren sanering stortplaats WAL
Wethouder: Wassink
De deklaag van de voormalige stortplaats WAL (de stortplaats ligt tussen de Driemarkweg en de Vreehorstweg ter hoogte van Vreehorstweg 43) is te dun en voldoet niet aan de wettelijke eisen. Daarom hebben we een saneringsplan opgesteld. De sanering wordt gefaseerd in 2024 en 2027 uitgevoerd vanwege de beschermde dieren op de WAL. Naast de deklaag wordt ook de Japanse duizendknoop aangepakt, de waterafvoer verbeterd en de WAL heringericht. In 2023 wordt samen met de provincie het saneringsplan verder uitgewerkt .

Kwaliteit (toelichting)
Afspraken met de provincie over de uitvoering zijn gemaakt.
De inrichting van de WAL is onderdeel van de gebiedsontwikkeling Molenveld.

Tijd (toelichting)
Voor de uitvoering van de sanering is een Wet natuurbeschermingsvergunning nodig. We verwachten dat de provincie de vergunning in september 2023 verleent. Uiterlijk het eerste kwartaal 2023 neemt het college een besluit over de uitvoering van de sanering.

Geld (toelichting)
De sanering wordt uitgevoerd in opdracht van de provincie. Gemeente levert maximaal 25.000 m3 om niet aan. Verwachte levertijd is begin 2024.
De herinrichting van de WAL wordt bekostigd uit het krediet gebiedsontwikkeling Molenveld.

Indicatoren
We voldoen aan de beeldkwaliteit voor zwerfafval (bron; maandelijkse (beeld)schouwrapportage Rova
We zetten in op verbetering van de kwaliteit van de ingezamelde grondstoffen.
De maatregelen en acties zoals benoemd in de uitvoeringsagenda van de klimaatstrategie worden in de komende jaren tot en met 2027 uitgevoerd.

Risico's
Voor het behalen van de doelstellingen uit de klimaatagenda en de (zwerf)afvalinzameling is draagvlak en inzet nodig van inwoners. Met uitgebreide communicatie ontstaat hiervoor draagvlak en gaan inwoners hier ook zelf mee aan de slag.
De komende periode zijn er prijsstijgingen van materialen en uren te verwachten. Hierop is geanticipeerd in de begroting, maar dit blijft onzeker en dus een risico.

3.3 Duurzaamheid en milieu

Inleiding
Wordt verder uitgewerkt in de opgave Duurzaamheid.

3.4 Gebiedsontwikkeling en wonen

Ambitie
We willen dat Winterswijk een aantrekkelijke plaats is om te wonen, te werken en te recreëren. Het buitengebied is een belangrijke parel van Winterswijk en verdient een aanpak waarbij we de handen in een slaan. In de buurtschappen streven we naar behoud van leefbaarheid. In het centrum komen wonen en culturele functies samen waar ontmoeten, ontdekken en ontplooiing voorop staan. Nieuwe ontwikkelingen krijgen ruimte, met behoud van kwaliteit van de leefomgeving.
Relevante documenten:

- Woonvisie gemeente Winterswijk 2020 – 2025
- Volkshuisvestelijk Afwegingskader Woningbouw Winterswijk 2019 – 2025
- Beoordelingskader wonen met zorg 2020 t/m 2023
- Structuurvisie kom Winterswijk 2010-2020
- Groenstructuurplan Winterswijk
- Omgevingsvisie buitengebied
- Beleidsvisie landschap en biodiversiteit
- Centrumvisie 2021

Doelstellingen
We bereiden de organisatie voor op de nieuwe wetten in de fysieke leefomgeving
Activiteiten
Implementeren Omgevingswet
Wethouder: Metaal
De Omgevingswet treedt naar verwachting op 1 januari 2023 in werking. De Eerste Kamer moet daar in oktober 2022 nog wel een definitief besluit over nemen. Tot de inwerkingtreding moet er nog heel veel gebeuren. Er is tijd nodig om het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO) opgeleverd, ingeregeld en stabiel te krijgen. Dat geldt zowel voor het landelijke deel van de Landelijke Voorziening, maar ook voor softwareleveranciers die hun software moeten aanpassen.
We bereiden de organisatie voor om te kunnen werken volgens de wet, zowel op juridisch en technisch gebied als op het gebied van dienstverlening, houding en gedrag.

We bieden burgers ondersteuning in het proces van participatie door een duidelijke handreiking te doen. Met partners maken we afspraken over de samenwerking. Samen met private partijen draaien we een pilot, om het beleid en de werkprocessen voor de vergunningverlening, het toezicht en de handhaving aan te passen. Dit proces zal zeker doorlopen in 2023, zeker als de invoeringsdatum opnieuw verschoven mocht worden.

Kwaliteit (toelichting)
In 2022 en/of 2023 moeten diverse besluiten genomen worden. Ook andere processen, zoals het opstellen van de 'Omgevingsvisie bebouwde kom Winterswijk', opstellen omgevingsplan, aanpassingen VTH-software lopen door na de inwerkingtreding van de Omgevingswet. De organisatie moet na inwerkingtreding veel ervaring opdoen met het werken met de Omgevingswet. Dat geldt overigens ook voor burgers, bedrijven en instellingen.

Tijd (toelichting)
De Omgevingswet treedt naar verwachting op 1 januari 2023 in werking. Mogelijk wordt deze datum eind 2022 verschoven.

Geld (toelichting)
Voor de invoering van de Omgevingswet heeft de gemeenteraad in 2018 een bestemmingsreserve beschikbaar gesteld. In 2022 wordt voorgesteld dit budget incidenteel op te hogen, vanwege de mogelijkheid dat de invoeringsdatum opnieuw wordt verschoven. Ook als de Omgevingswet per 1 januari 2023 inwerking treedt, zullen in 2023 diverse kosten gemaakt worden die te maken hebben met de invoering van de wet.

Implementeren Wet Kwaliteit Bouw
Wethouder: Visser
Onderdeel van de Omgevingswet is de Wet kwaliteit bouw (Wkb). De Wkb treedt in werking gelijk met de Omgevingswet. De Wkb regelt dat private kwaliteitsborgers voortaan bouwtechnische regels toetsen en controleren. Dit wijzigt het proces van de bouwvergunning toets.

Kwaliteit (toelichting)
We hebben een impact-analyse rondom de Wkb opgesteld. Hieruit kwamen de volgende conclusies naar voren:

1. De rol van de huidige medewerkers bouw en woningtoezicht wijzigt (werkproces bouwvergunning);
2. We kunnen geen leges op de huidige manier voor bouw meer innen (Legesverordening);
3. Gevolgen personele capaciteit zijn in beeld gebracht en hier is reeds op geanticipeerd;
4. Aandacht voor informatievoorziening (VTH-workflowsysteem) en herijken van interne (gekoppelde) processen;
5. (VTH) Beleid rondom bouwproces actualiseren/opstellen.

De conclusies zijn concreet vertaald in een uitvoeringsagenda opdat we vóór de inwerkingtredingdatum klaar zijn voor de Wkb.

Na de inwerkingtreding of latere inwerkingtreding van de Wkb/Omgevingswet in 2023 zijn aanpassingen en door-ontwikkeling nodig op dit gebied.

Tijd (toelichting)
Net als bij de Omgevingswet geldt dat de geplande invoeringsdatum 1-1-2023 is. In oktober 2022 wordt definitief bekend of dit invoeringsdatum wordt. Ook na de invoeringsdatum zijn er acties en doorontwikkeling in verband met de Wkb nodig.

Geld (toelichting)
Als gevolg van de Wkb en het gewijzigde bouwproces mogen gemeenten geen bouwleges meer heffen voor een categorie bouwwerken. Wat we voor deze bouwwerken nog wel kunnen heffen, zijn de leges voor een ruimtelijke toets (nu bestemmingsplantoets, stedenbouwkundige toets en welstandsbeoordeling). We maken een analyse voor de leges onder de Omgevingswet en leggen een keuze voor welke wijze van leges heffen het best bij Winterswijk past. In de begroting is voorlopig rekening gehouden met het heffen van leges voor het blijven uitvoeren van de ruimtelijke toets, waarbij als percentage 1% van de bouw of projectkosten is aangehouden. Een nieuwe legesverordening is momenteel in voorbereiding. Deze wordt aan de gemeenteraad voorgelegd.

Doelstellingen

We maken plannen en voeren deze uit voor specifieke vraagstukken zoals de aanpak van de gebieden Molenveld, WOOOW en Steengroeve

Activiteiten

Uitvoeren en afronden project Molenveld inclusief afdekken kleiput
Wethouder: Wassink
In 2023 gaan we verder met de uitvoering van de gebiedsvisie Molenveld en het afdekken van de kleiput, als gevolg van het stopzetten van de 'verondieping'.

Kwaliteit (toelichting)
Molenveld:
In 2023 geven we verder uitvoering aan de gebiedsvisie Molenveld voor zover het beschikbare budget dit toelaat. Samen met betrokkenen maken we een prioritering in welke deelprojecten dit zijn.
Kleiput:
In 2023 geven we uitvoering aan het collegebesluit van 2022 over het afdekken van de kleiput.

Tijd (toelichting)
Molenveld:
Welke deelprojecten worden gerealiseerd zijn nog onbekend, dit wordt samen met betrokkenen besproken. Hierdoor kan er nog geen tijdsplanning voor de uitvoering worden gegeven.
Kleiput:
In het laatste kwartaal van 2022 neemt het college een besluit over de afdekking van de kleiput. In verband met de flora en fauna mogen er zeer waarschijnlijk maar in een beperkt tijdvak werkzaamheden plaatsvinden in en rondom de kleiput. Dit kan nogal een impact hebben op de totale duur van de nog uit te voeren werkzaamheden in 2023 en verder.

Geld (toelichting)
Molenveld:
Het krediet van 2022 voor de gebiedsvisie Molenveld wordt in 2022 en 2023 ingezet voor de uitvoering van een deel van de gebiedsvisie Molenveld.
Kleiput:
Het budget van 2022 van €470.000 wordt in 2022 en 2023 ingezet voor afdekking van de kleiput.

Uitwerken planvorming project WoooW

Wethouder: Metaal
WoooW. Dat staat voor Winterswijk ontmoet, ontdekt en ontplooit.
Het WoooW projectgebied ligt aan één van de aanloopstraten (Weurden) in het centrum van Winterswijk, waar winkelleegstand en verpaupering dreigde. Daarom heeft de gemeente de afgelopen jaren een aantal woon- winkelpanden aangekocht om het gebied op te knappen en nieuwe impulsen te geven. Eén van die impulsen is een nieuw cultuurgebouw waarin het centrum voor cultuureducatie Boogie Woogie, de Bibliotheek Oost-Achterhoek en de Winterswijkse Uitdaging WUh gaan samenwerken.
Tijdens meerdaagse charrettes in de zomer van 2021 konden Winterswijkers meepraten over WoooW. Hieruit kwam duidelijk naar voren dat er veel draagvlak is voor dit plan dat gaat over wonen, werken aan huis, winkelen, cultuur maken en genieten op een historische plek met een jonge vibe. Ook ondernemers in de buurt zijn bereid mee te doen aan de planontwikkeling.
WoooW is een ambitieus plan, want de bouwstart is gepland in 2024. In 2022 wordt de uitwerking van het plan afgerond, zodat de gemeenteraad in februari 2023 een beslissing kan nemen over het project.

Kwaliteit (toelichting)
In 2022 werken we aan het opleveren van twee scenario's binnen de gestelde kaders van de raad waarin we onder andere ingaan op:

- het finetunen van het stedenbouwkundige plan;
- de optimalisatie van het woningbouwprogramma;
- de grootte van het cultuurgebouw;
- de bouwkosten en de jaarlijkse exploitatie- en beheerkosten van het cultuurgebouw;
- de grondexploitatie van de gebiedsontwikkeling.

Tijd (toelichting)
De scenario's worden in februari 2023 aan de gemeenteraad aangeboden voor het nemen van een besluit. Afhankelijk van het besluit worden de volgende fases van het project uitgewerkt, zoals het opstellen van een bestemmings-/omgevingsplan en het bepalen van de vastgoedstrategie voor het uitgeven van de bouwgronden.

Geld (toelichting)
In de meerjarenbegroting 2022-2025 is een voorlopige raming opgenomen van € 6,5 miljoen voor de bouw van het cultuurgebouw.
Daarnaast is in 2023 een voorlopige raming opgenomen voor het verwachte tekort

van € 1,4 miljoen op de grondexploitatie.
Er is een voorbereidingskrediet van € 290.000 beschikbaar voor het project.

Gebiedsontwikkeling Steengroeve

Wethouder: Wassink
In 2022 is het bestemmingsplan van het Steengroeve Museum gereed. Als gemeente brengen wij de bestemmingsplanwijziging voor het bezoekerscentrum in procedure zodra de initiatiefnemers de financiering rond hebben. Hiervoor zijn tot eind 2024 beschikbare gemeentelijke middelen gereserveerd.

Kwaliteit (toelichting)
Het ontwerpbestemmingsplan voor het museum (Terra Temporalis) is gereed en brengen we in procedure zodra de initiatiefnemers de financiering rond hebben. Daarna vindt de verdere voorbereiding van de realisatie plaats door de initiatiefnemer. De initiatiefnemer kan starten met bouwen zodra de omgevingsvergunning rond is. De verwachting is dat de bouw op zijn vroegst start in 2024.

Tijd (toelichting)
Als gemeente brengen wij de bestemmingsplanwijziging voor het museum in procedure zodra de initiatiefnemers de financiering rond hebben. Omdat dit nog onbekend is kan er nog geen concrete planning worden gegeven.

Geld (toelichting)
Voor 2023 hebben we € 10.000 opgenomen in de begroting voor voorbereidingskosten. Er is ook € 472.320 opgenomen voor een wegverlegging. In 2022 staat 1 miljoen euro gereserveerd als bijdrage voor de ontwikkeling van Terra Temporalis. Dit wordt uitgekeerd nadat de procedure is doorlopen.

Kwaliteitsimpuls van de Markt

Wethouder: Schepers-Janssen
Na het opstellen van de centrumvisie is het nu tijd om aan de slag te gaan. Het eerste project uit de uitvoeringsagenda is de herontwikkeling van de Markt: de centrale plek waar veel functies en mensen bij elkaar komen, met de kerktoren als karakteristiek baken. Op het gebied van klimaat, toegankelijkheid en beleving liggen er grote kansen om ons centrale plein in het centrum een goede upgrade te geven.
Tijdens de centrumvisie is al veel input van betrokken partijen opgehaald:
“We zien de markt als het centrale druktepunt van ons stervormige centrum. De centrale ontmoetingsplek waar de verschillende winkelstraten naartoe leiden, met de kerktoren als karakteristiek baken. Het biedt een krachtige mix van verschillende functies, zoals de warenmarkt, gevarieerde horeca, winkels, kerk en evenementen.”
Ook worden er in de centrumvisie verbeterpunten en knelpunten meegegeven, waar aandacht voor moet zijn bij de herontwikkeling van de Markt. Dit vraagt om keuzes en kaders voor het vervolg.
Na het vaststellen van de kaders voor de Markt gaan we aan de slag met het uitwerken van het schetsontwerp voor de herinrichting van de Markt. Dit doen we graag samen in een brede participatievorm.

Kwaliteit (toelichting)

In participatievorm maken we een schetsontwerp voor de Markt. Nadat eerst kaders worden bepaald, wordt het schetsontwerp vastgesteld. Daarna begint de uitvoeringsfase.

Tijd (toelichting)
In januari 2023 is er een Politiek forum. De raad stelt vervolgens de kaders voor het ontwerp vast in februari 2023. We streven daarna naar vaststelling van het schetsontwerp en het uitvoeringsbudget in juni 2023. De data zijn mede afhankelijk van het participatieproces.
In de tweede helft van 2023 werken we het schets ontwerp uit naar een definitief en technisch ontwerp met Programma van Eisen. Er is een aanbesteding van het bouwteam waarmee we in 2024 de schop in de grond zetten voor de uitvoering.

Geld (toelichting)
Op dit moment hebben we de kosten voor de herinrichting van de markt niet in beeld. In 2022 is er in de begroting € 450.000 opgenomen voor de herinrichting. Onderdeel van het schetsontwerp en programma van eisen is een gedetailleerde kostenraming van de te verwachten uitvoeringskosten. Het schetsontwerp met bijbehorend programma van eisen wordt in 2023 voorgelegd aan college en raad. Dan wordt ook duidelijk of en hoeveel er bijgeraamd moet worden. De voorbereidingskosten worden bekostigd uit de opgave Centrum.

Revitalisering Dennenoord
Wethouder: Visser
Er is in het verleden veel tijd geïnvesteerd in het minnelijke verwerving van gronden. Idee daarmee was het gehele bedrijventerrein te beëindigen. Het is echter niet gelukt alle bedrijven te verplaatsen. Dit traject heeft wel veel tijd gekost en de uitkomst van de onderhandelingen was van invloed op de gehele invulling en uitvoering. Daardoor is ook de uitvoeringsplanning opgeschoven. Er is nu een procesplanning opgesteld waarbij gestreefd wordt alle werkzaamheden eind 2023 uitgevoerd te hebben.

Kwaliteit (toelichting)
De uitvoering zal plaatsvinden conform de kaders van het Provinciale subsidiebesluit. Er is voor € 729.000 subsidie verleend. De uitvoering moet 31 december 2023 gereed zijn.

Tijd (toelichting)
In 2022 maakt het college een keuze over aanpak en uitvoering. Planning is om eind 2023 alle werkzaamheden uitgevoerd te hebben.

Geld (toelichting)
In de uitvoering moeten de keuzes zodanig gemaakt worden dat de werkzaamheden binnen het budget uitgevoerd kunnen worden.

Realiseren van een dienstencentrum in Gaxel, samen met Stadt Vreden
Wethouder: Visser
Om het grensoverschrijdend werken en ondernemen tussen Nederland en Duitsland te bevorderen, wordt er op de grens een dienstencentrum gerealiseerd. De

gemeenten Winterswijk en Vreden zijn gezamenlijk de initiatiefnemers voor deze planontwikkeling.
De geselecteerde ontwikkelaar werkt het plan voor het dienstencentrum op dit moment uit, onder de toetsende en begeleidende rol van de gemeenten. Essentieel aspect in de uitwerking is een haalbare exploitatie. Als de omgevingsvergunning aan beide zijden van de grens wordt verleend, vindt de grondverkoop aan de ontwikkelaar plaats. Via de grondverkoop worden de gemeentelijke kosten verhaald. De huidige tijd maakt een haalbare exploitatie lastig. De ontwikkelaar blijft wel positief over het project. Tijd heeft naar verwachting een positief effect op de ontwikkeling. Daarom is afgesproken de planning op te schuiven en de ontwikkelingen in prijs en uitvoeringsaanbod in 2023 af te wachten.

Kwaliteit (toelichting)
De geselecteerde ontwikkelaar is bezig met de uitwerking van de plannen. Er is een haalbare exploitatie nodig om de gewenste kwaliteit en de verwachte doelen te bereiken.

Tijd (toelichting)
Het huidige financiële klimaat en het gebrek aan mankracht zorgen voor problemen in het uitwerken van een haalbare exploitatie. Uitwerking van de plannen duurt langer en wordt in het derde/vierde kwartaal van 2023 verwacht. Als de plannen zijn uitgewerkt zullen deze door beide gemeenten getoetst worden. Bij een positief resultaat zal verkoop en vergunningverlening volgen. Start bouw wordt in 2023 niet verwacht.

Geld (toelichting)
Als de ontwikkeling doorgang vindt dan brengt de grondverkoop voldoende op om de kosten te dekken. Als de ontwikkelaar geen sluitende exploitatie kan vinden dan zal gekeken moeten worden of het project op een andere wijze doorgang kan vinden. Mocht dit niet haalbaar zijn dan zullen de kosten voor de aanschaf van de percelen en de gemaakt adviseringskosten ten laste van de algemene middelen vallen.

Uitwerken planvorming Ribeslocatie
Wethouder: Visser
Gemeente Winterswijk is eigenaar van een perceel aan de Ribeslaan, de locatie waar een basisschool was gesitueerd. In 2015 is deze basisschool gefuseerd en heeft gemeente Winterswijk de grond terug in eigendom gekregen. Tot op heden is geen andere invulling voor de Ribeslocatie gerealiseerd. In 2023 wordt verder gewerkt aan de herontwikkeling van de Ribeslocatie. Een plan voor woningbouw wordt voorbereid.

Kwaliteit (toelichting)
Een plan voor woningbouw wordt voorbereid. Onderdeel daarvan is een participatietraject opstarten met omwonenden en belanghebbenden met als doel hen te betrekken bij de herontwikkeling.

Tijd (toelichting)
Er is nog geen tijdsplanning. Er zijn nog te veel zaken die eerst helder moeten worden zoals bijvoorbeeld de participatie en het voorstel tot herontwikkeling.

Geld (toelichting)
Op dit moment kan geen inschatting worden gemaakt van de kosten dan wel de opbrengsten.

Uitwerken planvorming woningbouw Narcisstraat

Wethouder: Visser
Dit gebied als geheel vraagt om een kwaliteitsimpuls. Een initiatiefnemer heeft een principeverzoek ingediend voor woningbouw in een deel van het gebied (locatie Meerdink). Het college heeft niet-negatief geoordeeld over de voorgestelde planontwikkeling. De gemeente heeft een grondpositie in het gebied bij de Misterweg/Hyacinthstraat. We verkennen of we vanuit het initiatief tot een ontwikkeling in het hele gebied kunnen komen.

Kwaliteit (toelichting)
In 2023 geven we verder uitvoering aan de planontwikkelingen van dit gebied. Kwaliteit van de leefomgeving en ons woningbouwprogramma zijn uitgangspunten.

Tijd (toelichting)
Er is nog geen tijdsplanning omdat het initiatief van locatie Meerdink eerst verder moet worden uitgewerkt.

Geld (toelichting)
Een deel van de ontwikkeling komt tot stand door verkoop van grond die de gemeente nu in eigendom heeft. De onderhandelingen over de grondoverdracht lopen nog. Daarom nemen we nog geen geschatte opbrengst op.

Uitwerken planvorming herontwikkeling vrijkomende schoollocaties (n.a.v. Integraal Huisvestingsplan)

Wethouder: Wassink
De uitvoering van het Integraal Huisvestingsplan scholen (zie ander beleidsveld) is volop gaande. Parallel hieraan starten we de zoektocht naar een nieuwe invulling voor de schoollocaties welke door het onderwijsveld (mogelijk) worden verlaten.

Kwaliteit (toelichting)
We geven de voorkeur qua prioritering aan die locaties waarbij de impact op de leefomgeving het grootst is. Dit is in ieder geval voor de locaties in de buurtschappen van toepassing. Leefbaarheid en kwaliteit vormen de uitgangspunten bij de zoektocht als het gaat om nieuwe invullingen, evenals het betrekken van de stakeholders.

Tijd (toelichting)
Het project "Nieuwe scholen, nieuwe kansen" zal parallel worden opgestart zodra uitvoering wordt gegeven aan fase 1 van het IHP (Integraal Huisvestingsplan Onderwijs Gemeente Winterswijk 2021-2037).

Geld (toelichting)
Zodra duidelijk is hoe uitvoering wordt gegeven aan de invulling voor de schoollocaties dient nader bepaald te worden hoe het project gefinancierd wordt.

Omgevingsvisie bebouwde kom Winterswijk

Wethouder: Metaal

De Omgevingswet schrijft dat iedere gemeente eind 2024 een omgevingsvisie moet hebben vastgesteld. De gemeente Winterswijk heeft voor het buitengebied een omgevingsvisie vastgesteld in 2019. In 2022 zijn we gestart met het maken van een omgevingsvisie voor de bebouwde kom van Winterswijk. De omgevingsvisie gaat over het dagelijks leven. Hoe we werken, wonen, studeren en recreëren. Bij het opstellen van de omgevingsvisie bebouwde kom houden we rekening met actuele visies zoals bijvoorbeeld de centrumvisie, groenvisie en woonvisie.

Kwaliteit (toelichting)
De omgevingsvisie voor de bebouwde kom draagt bij aan een gezonde leefomgeving voor de toekomst van Winterswijk.

Tijd (toelichting)
Het proces van de omgevingsvisie voor de bebouwde kom loopt tot uiterlijk eind 2024. Het proces is opgedeeld in 3 stappen. Opstellen van de agenda voor de omgevingsvisie, ontwerp omgevingsvisie en vaststelling. Het participatietraject wordt geïntegreerd met de Toekomstvisie Winterswijk (zie beleidsveld 4.1).

Geld (toelichting)
Voor de omgevingsvisie bebouwde kom is komend jaar naar verwachting voldoende budget beschikbaar. In 2022 was er € 154.500. Hiervan is reeds een deel besteed aan een bureau dat we ingehuurd hebben om ons te helpen met de visie. Jaarlijks is er ook een klein structureel bedrag van € 2.500 beschikbaar voor visies en daarnaast een budget voor omgevingsplannen van € 93.900.

Planvorming gebiedsontwikkeling omgeving Gaudium
Wethouder: Visser
Gemeente Winterswijk is eigenaar van het pand van Gaudium. Daarnaast is het aangrenzende pand de Hazewind opgekocht door een ontwikkelaar. Door de huidige ontwikkelingen vraagt deze omgeving om een visie.

Kwaliteit (toelichting)
Eind 2022 wordt bepaald wat de gemeentelijke rol gaat worden in het kader van de planvorming over de gebiedsontwikkeling van omgeving Gaudium. In 2023 is het streven om een gebiedsvisie vast te stellen.

Tijd (toelichting)
Het streven is om in 2023 een gebiedsvisie te hebben vastgesteld. Een precieze planning is nog onbekend omdat eerst de gemeentelijke rol helder moet zijn.

Geld (toelichting)
In de begroting 2023 is geen voorbereidingsbudget opgenomen.

Ontwikkelen flexwoonprojecten
Veel Winterswijkers zijn op zoek naar geschikte en betaalbare woonruimte. Ook moet Winterswijk extra statushouders huisvesten. De instroom neemt toe, dus het aantal statushouders zal ook toenemen. Daarnaast weten we niet hoelang de Oekraïense ontheemden zullen blijven. Daarom ontwikkelt Winterswijk in 2023 een of meerdere flexwoonprojecten samen met De Woonplaats en een of meerdere marktpartijen.

Kwaliteit (toelichting)

Tijd (toelichting)

Geld (toelichting)
Personele capaciteit om een flexwoonplan uit te werken is onvoldoende, daarom wordt er in 2023 € 20.000 toegevoegd aan de begroting: als de gemeente voldoet aan de voorwaarden kan ze voor maximaal € 60.000 subsidie aanvragen bij de Provincie Gelderland voor een projectleider flexwonen.

Doelstellingen

We realiseren een toekomstperspectief in het buitengebied

Activiteiten

Uitvoeren programma Vitaal platteland door middel van een gebiedsgerichte aanpak

Wethouder: Wassink
Het buitengebied van Winterswijk heeft te maken met uitersten: extreme droogte, stikstofnormen voor vier Natura 2000-gebieden, ruimtevraag vanuit de energietransitie, kwetsbaar cultuurlandschap en bekenstelsel en een sterke terugloop van het aantal boeren. Deze situatie is een bedreiging voor het waardevolle agrarische cultuurlandschap en de leefbaarheid. Samen met de stichting WCL en OWIN is in 2020 het programma Vitaal Platteland opgesteld. Dit programma is gericht op het behoud van de waardevolle natuur en cultuur, en het realiseren van een economisch, sociaal en ecologisch toekomstperspectief voor iedereen die in het buitengebied woont, werkt en recreëert.
De provincie Gelderland heeft het lokale programma in 2021 omarmd. De provincie is samen met mensen uit het gebied (WCL), het Waterschap Rijn en IJssel en de gemeente Winterswijk een proces gestart om te komen tot een Gebiedsaanpak vitaal platteland Winterswijk.

Kwaliteit (toelichting)
De Gebiedsaanpak vitaal platteland Winterswijk is geslaagd als we met een (integraal) gebiedsplan en passende maatregelen, de sectorale overheidsdoelen voor het gebied realiseren. En tegelijkertijd het gebied een economisch, sociaal en ecologisch perspectief bieden die we meerjarig, op natuurlijke momenten, uitvoeren.

Tijd (toelichting)
Eind 2022 is er een getekende intentieovereenkomst met betrokken partijen. Uiterlijk eind 2024 is er een gezamenlijk toekomstperspectief, een uitvoeringsplan en de benodigde juridische, financiële en organisatorische middelen. 'Geen spijt-maatregelen' voeren we direct uit.

Geld (toelichting)
Het totale budget ligt tussen de 1 en 1,4 miljoen voor twee jaar. De provincie betaalt het overgrootste deel. De totale gemeentelijke bijdrage is € 150.000, over twee jaar. Dit is inclusief een budget van € 100.000 voor gemeentelijke inhuur. Dit bedrag is opgenomen in de begroting.

Uitvoeren project LEADER

Wethouder: Wassink

LEADER is een Europees fonds voor plattelandsontwikkeling dat valt onder het Gemeenschappelijk Landbouw Beleid (GLB). Europa financiert 50%, nationale overheid 50% (lees gemeenten). In de periode 2016 -2022 was de Achterhoek door de provincie Gelderland aangewezen als LEADER gebied. Er zijn bijna 70 projecten in de Achterhoek gerealiseerd; totale financiering € 5,6 miljoen. De Regio Achterhoek heeft het initiatief genomen om voor de Achterhoek weer de LEADER status te krijgen. Dat is voor de periode 2023-2027. Provincie Gelderland moet hierin nog een keuze maken.

Kwaliteit (toelichting)
Wij zijn voornemens om wederom deel te nemen aan LEADER.

Tijd (toelichting)
Het traject loopt gedurende 5 jaar van 2023 tot en met 2027.

Geld (toelichting)
Regio Achterhoek heeft de gemeenten gevraagd om voor de hele nieuwe LEADER periode € 483.500 te reserveren. Per jaar is dat € 96.700.
Opmerking:

1. Meerdere Achterhoekse gemeenten hebben inmiddels al toegezegd;
2. Mogelijk wordt het bedrag minder, dit bedrag is gebaseerd op het budget van de huidige periode.

Uitvoeren project toekomstbestendige erven

Wethouder: Wassink
In 2021 is gestart met de uitvoering van het project Toekomstgerichte Erven Achterhoek. De uitvoering loopt door tot half 2023. Dit project ondersteunt erfeigenaren bij het realiseren van een toekomstgericht erf. Erfeigenaren worden uitgenodigd voor een gesprek met een onafhankelijke erfadviseur. Deze gesprekken zijn voor erfeigenaren gratis. Voor eventuele vervolggesprekken zijn er (750) vouchers beschikbaar.
De uitvoering van dit programma ligt bij het Regionaal programmabureau Werken aan toekomstgerichte erven Achterhoek (WATEA). Dit programmabureau wordt deels gefinancierd uit de Regio Deal. De bijdrage van de gemeente is € 200.000 over drie jaar. Dit bedrag is al in 2020 gereserveerd.

Kwaliteit (toelichting)
Het project is geslaagd wanneer alle erfeigenaren zijn uitgenodigd voor een gesprek met een onafhankelijke erfadviseur, erfeigenaren tevreden zijn over de dienstverlening en de gesprekken leiden tot maatregelen die bijdragen aan het toekomstbestendige erven.

Tijd (toelichting)
Het project is gestart in 2021 en zou eind 2022 stoppen. Door Corona heeft het project een tijd stil gelegen. De verwachting is dat we tot juli 2023 voldoende tijd hebben om onze doelstelling te halen.

Geld (toelichting)

De gemeentelijk bijdrage is € 200.000 over drie jaar. Dit bedrag is in 2020 gereserveerd. Het bedrag betalen we lopende het project in delen (jaarlijks) uit aan het projectbureau.

Uitvoeren beleidsvisie Landschap en biodiversiteit

Wethouder: Wassink
We geven uitvoering aan de Beleidsvisie Landschap en Biodiversiteit. We richten ons onder meer op de basis kwaliteit, gebiedsgerichte aanpak erfsoorten, regeling landschap en biodiversiteit particulieren, opleveren biodiversiteitskaart, natuur- en milieueducatie scholen, communicatie en cursussen.

Kwaliteit (toelichting)
We geven projectmatig uitvoering aan de beleidsvisie met als algemene uitgangspunten:

- Natuurinclusief handelen;
- Samen doen;
- Cultuurhistorisch landschap;
- Biodiversiteit in de kom.

Tijd (toelichting)
De volgende momenten zijn van belang:

- Uitwerking geven aan basiskwaliteit natuur en landschap: eerste kwartaal 2023;
- Uitwerking geven aan gebiedsgerichte aanpak erfsoorten: derde kwartaal 2023;
- Opstellen van een natuurwaardenkaart (biodiversiteitskaart) gereed: tweede / derde kwartaal 2023;
- Cursus ‘Ken jij jouw Nationaal Landschap’ voor burgers: tweede / derde kwartaal 2023;
- Soortmanagementplan voor erfsoorten, generieke ontheffing Wet natuurbescherming voor erfsoorten: derde kwartaal 2023.

De overige activiteiten zijn doorlopend.

Geld (toelichting)
Om het programma voor de jaren 2021-2023 uit te voeren, is budget opgenomen in de begroting. Voor 2023 is dit € 87.500.

Doelstellingen

We realiseren voldoende woningaanbod waar voor verschillende doelgroepen behoefte aan is

Activiteiten

Uitvoeren woonvisie

Wethouder: Visser
In Winterswijk zijn er verschillende initiatiefnemers die een gezamenlijke woonvorm willen (laten) realiseren. Het is voor hen moeilijk om van idee tot realisatie over te gaan. Wij ondersteunen deze initiatiefnemers om de kans van slagen voor gezamenlijke woonvormen te vergroten. Vanwege landelijke en provinciale subsidiemogelijkheden is er geen budget nodig.

We organiseren woonavonden samen met inwoners en partijen die actief zijn op het gebied van wonen. Dit doen we bijvoorbeeld met jongeren over het op jezelf gaan wonen of met makelaars die een goed beeld hebben van de vraag op de woningmarkt.
Het is belangrijk dat we voldoende passende huisvesting hebben voor arbeidsmigranten. Arbeidsmigranten zijn belangrijk voor het winterswijkse bedrijfsleven en de lokale economie. Met bedrijven gaan we in gesprek over de huisvestingsbehoefte van arbeidsmigranten om dit maximaal te faciliteren.

Kwaliteit (toelichting)
Initiatiefnemers vinden geschikte locaties op basis van hun woonwensen en zetten stappen om tot realisatie te komen zoals groepsvorming en ontwerpen.
Door de woonavonden worden woonwensen van groepen in Winterswijk nog meer duidelijk.
Lokale huisvestingsbehoefte arbeidsmigranten wordt concreet.

Tijd (toelichting)
Het ondersteunen van initiatiefnemers van gezamenlijke woonvormen is een doorlopende activiteit. Geschikte momenten voor de woonavond worden nader bepaald in overleg met andere partijen.
Het gesprek met Winterswijkse bedrijven over de huisvesting van arbeidsmigranten vindt plaats in het tweede kwartaal.

Geld (toelichting)
De activiteiten worden uitgevoerd binnen het huidige budget van € 10.000 voor de uitvoering van de woonvisie.

Maken van afspraken met De Woonplaats opdat de bestaande sociale huurvoorraad kwalitatief goed blijft, inclusief duurzaamheid
Wethouder: Visser
In de raamovereenkomst en de prestatieafspraken staat nu al dat partijen zich inzetten om bewustwording bij huurders, van hun woongedrag en gevolgen van energiegebruik, te bevorderen. Daarbij faciliteert en ondersteunt de gemeente de huurdersvereniging en De Woonplaats waar mogelijk bij duurzaamheidsprojecten en -activiteiten die bijdragen aan de (gemeentelijke/regionale) duurzaamheidsdoelstellingen. De Woonplaats en de gemeente Winterswijk gaan in gesprek om concrete vervolgafspraken te maken op het gebied van duurzaamheid en levensloopbestendigheid. We streven naar een maximale inzet mede in het kader van armoedebestrijding.

Kwaliteit (toelichting)
De gemaakte afspraken worden verwerkt in de prestatieafspraken 2023, waarbij een concrete doelstelling met aantallen wordt benoemd.

Tijd (toelichting)
De gemeenteraad krijgt de prestatieafspraken 2023 ter informatie aangeboden in december 2022. In het voorjaar van 2023 wordt de gemeenteraad in de gelegenheid gesteld om uitgangspunten mee te geven aan het college voor het maken van de afspraken van 2024.

Geld (toelichting)
De ambtelijke inzet zit binnen de reguliere middelen.

Onderzoeken mogelijkheden (terug)koop- en erfpachtconstructies

Wethouder: Visser
We willen meer betaalbare koopwoningen voor groepen die moeilijk een woning kunnen kopen. Bijvoorbeeld voor jongeren is het niet eenvoudig om een betaalbare koopwoning te vinden door de gestegen woningprijzen. We onderzoeken de mogelijkheden van koop- en erfpachtconstructies in onze gemeente om het aanbod betaalbare koopwoningen te vergroten.

Kwaliteit (toelichting)
We doen onderzoek naar ervaringen bij andere gemeenten in Nederland die (terug)koop- en erfpachtconstructies inzetten. De financiële consequenties worden in het onderzoek meegenomen.

Tijd (toelichting)
Het onderzoek wordt in het tweede kwartaal afgerond.

Geld (toelichting)
Het onderzoek wordt uitgevoerd binnen de huidige ambtelijke capaciteit.

Opstellen regionale woonagenda

Wethouder: Visser
In samenwerking met de ambassadeurs van 8RHK stellen we een regionale woonagenda op. In de regionale woonagenda Achterhoek beschrijven we hoe de Achterhoek aan de slag gaat voor goed wonen in onze regio.

Kwaliteit (toelichting)
Ook in de Achterhoek is de situatie op de woningmarkt flink veranderd. De woningvraag is toegenomen in zowel de huur als koop en woningprijzen zijn flink gestegen. Dit vraagt om de woningvoorraad te vergroten, productie te versnellen en te investeren in de kwaliteit van de bestaande woningvoorraad. Vanwege de stijgende energielasten is het verbeteren van de woningvoorraad van groot belang. Wat we gaan doen is opgenomen in de regionale woonagenda. Hierbij wordt aansluiting gezocht bij de zes programma's van de Nationale Woon- en Bouwagenda en bevat de afspraken die de regio met de provincie maakt.

Tijd (toelichting)
De gemeenteraden van de Achterhoekse gemeenten ontvangen de regionale woonagenda in het eerste kwartaal ter besluitvorming.

Geld (toelichting)
De afronding en vaststelling van de regionale woonagenda vraagt geen middelen.

Doelstellingen

We zorgen voor duidelijkheid over eigendomssituaties van snippergroen

Activiteiten

Snippergroen/illegaal grondgebruik: afhandelen pilot en vervolgplan uitvoeren

Wethouder: Wassink
In 2016 heeft bureau Eiffel het grondgebruik binnen de gemeente Winterswijk geïnventariseerd. Hieruit is gebleken dat op 595 locaties sprake is van ingebruikname van gemeentegrond. Door particulieren en (agrarische) bedrijven. Soms zijn hier afspraken over gemaakt, in andere gevallen is nog niets geregeld. In 2019 is hiervoor een projectmatige aanpak ontwikkeld en is gestart met pilot project Grondgebruik in de wijken Bargerbosch en Hoge Wieber Noord.
Na ontstane onvrede over het verloop van pilot project Grondgebruik is op 16 december 2020 een motie met raadsbrede steun aangekondigd. Na een toezegging van het toenmalige college van B&W om de pilot tijdelijk stop te zetten en te evalueren, is op 28 januari 2021 de motie ingetrokken. Vervolgens heeft adviesbureau Metafoor Vastgoed en Software B.V. de evaluatie uitgevoerd en op 6 december 2021 opgeleverd. Hierin zijn drie vervolgscenario's voorgesteld. In een richtinggevend politiek forum is de raad op 14 april gevraagd welk scenario de voorkeur heeft.

Kwaliteit (toelichting)
In het vierde kwartaal van 2022 wordt de raad een voorstel gedaan voor aangepast beleid en een vervolgplan. Daarbij wordt zo goed als mogelijk aansluiting gezocht bij de standpunten als verwoord in de ingetrokken motie en het politiek forum.

Tijd (toelichting)
Afhankelijk van de raadsbehandeling in het vierde kwartaal van 2022, verschaffen wij duidelijkheid voor inwoners en ondernemers van de gemeente Winterswijk en in het bijzonder voor bewoners uit de pilotwijken Bargerbosch en Hoge Wieber Noord.

Geld (toelichting)
Personele capaciteit is opgenomen in de begroting.

Indicatoren

- Jaarlijks zijn 120 woningen gerealiseerd of in aanbouw, minimaal 500 in de periode 2022-2027.
- Nieuwe woningbouwplannen moeten inspelen op een "mismatch" tussen vraag en aanbod op de Winterswijkse woningmarkt (Woon- en Vastgoedmonitor 8RHK).

Risico's

Dit beleidsveld bestaat uit veel verschillende soorten activiteiten en daarom benoemen wij geen specifieke risico's. In elk project of in elke activiteit worden de risico's zelfstandig afgewogen. Algemene risico's bij gebiedsontwikkeling en wonen zijn wel de prijsstijgingen, denk aan bijvoorbeeld bouw- en investeringskosten. En denk ook aan de stikstofcrisis die veel projecten stil kan leggen.

3.5 Economie en Lobby

Ambitie

Wij koesteren veel bedrijven en de diversiteit ervan. Bedrijvigheid en nabij gelegen werkgelegenheid zijn van vitaal belang voor de leefbaarheid en aantrekkingskracht

van Winterswijk. Bedrijven moeten voldoende ruimte hebben zich te ontwikkelen. Samenwerking tussen ondernemers, onderwijs en overheid wordt voortgezet. Wij streven naar een stabiele arbeidsmarkt.
In samenwerking met de sector zorgen we voor voldoende aanbod “het jaar rond” in vrijetijdsbesteding. We kijken hierbij ook nadrukkelijk naar evenementen.
We dragen Winterswijk als merk binnen en buiten Nederland uit. We onderhouden duurzame relaties met samenwerkingspartners landelijk, regionaal en over de grens.
We maken actief gebruik van (Europese) subsidies voor de realisatie van onze activiteiten.
Relevante documenten:

- Beleidsnota Economie Winterswijk 2017;
- Omgevingsvisie Buitengebied 2019;
- Centrumvisie 2021;
- Raadsbesluit Locatiekeuze nieuw bedrijventerrein 2021;
- Nota Grenszland Gemeente Winterswijk (2022 - 2024).

Doelstellingen

Het bieden van voldoende ruimte voor de bedrijvigheid in Winterswijk met als uitgangspunt, inbreiding, revitalisering en herontwikkeling

Activiteiten

Heroverwegen locatiekeuze bedrijventerrein: keuze locatie(s) medio ‘23

Wethouder: Visser

We heroverwegen het huidige raadsbesluit over de locatiekeuze van nieuw bedrijventerrein. We erkennen de noodzaak van substantieel extra ruimte voor bedrijvigheid in Winterswijk. Ons uitgangspunt voor bedrijventerreinen blijft dat inbreiding, revitalisering en eventuele herontwikkeling voor uitbreiding gaan. De huidige en toekomstige vraag verplicht ons ook om mogelijke uitbreidingslocatie(s) te zoeken. De aanwijzing van één of meerdere locaties heeft een grote impact op zowel de fysieke als sociale leefomgeving. Het zoekproces moet daarom zorgvuldig gebeuren en op breed vertrouwen kunnen rekenen.

Kwaliteit (toelichting)

De heroverweging wordt zorgvuldig uitgevoerd zowel in processtappen als de uiteindelijke inhoudelijke keuze, met aandacht voor de volgende factoren:

- rol van de raad;
- participatie;
- deskundige ondersteuning;
- vooraf vastgestelde kaders;
- relatie met Toekomstvisie Winterswijk in het oog houden.

Tijd (toelichting)

De locatiekeuze staat gepland voor 2023. Deze snelheid is van belang, gezien de urgentie van het tekort aan bedrijventerrein. We doorlopen daarbij de volgende stappen:

1. vaststellen plan van aanpak;
2. vaststellen factoren en te onderzoeken locaties;
3. vaststellen de locatiekeuze.

Geld (toelichting)

Eventuele budgetvraag volgt uit het nog vast te stellen plan van aanpak en wordt indien nodig bijgeraamd in de eerste prognose 2023.

Opzetten en uitvoeren programma Toekomstbestendige Bedrijventerreinen

Wethouder Visser.
We werken samen met het bedrijfsleven en de provincie aan het programma toekomstbestendige bedrijventerreinen. Het programma heeft als doel om bedrijventerreinen te verduurzamen, een groenere en gezondere werkomgeving te creëren en de samenwerking van bedrijven op de bedrijventerreinen te verbeteren. Het programma richt zich zowel op samenwerking en organisatiegraad op het bedrijventerrein als op het programmatisch uitvoeren van fysieke maatregelen. Het programma ondersteunt de gemeente in het omzetten van beleidsambities in duurzaamheid en klimaat naar concrete maatregelen op de bedrijventerreinen.

Kwaliteit (toelichting)
De kwaliteit bewaken we aan de hand van de volgende factoren:

- samenwerking en organisatiegraad op het bedrijventerrein;
- samenhang met gemeentelijk beleid op het gebied van duurzaamheid, klimaat, onderwijs en arbeidsmarkt;
- aantrekkelijkheid vestigingsklimaat;
- aantrekkelijkheid werkomgeving;
- energietransitie, circulariteit, klimaat en biodiversiteit (individueel en collectief, bedrijfskavel en openbare ruimte);
- optimaal ruimtegebruik;
- vastgoedwaarde.

Tijd (toelichting)
Het plan van aanpak is gereed in 2023. Aansluitend volgt een meerjarige uitvoeringsagenda.

Geld (toelichting)
We doen een subsidieaanvraag bij de provincie Gelderland. Voor gemeentelijke cofinanciering hebben we € 50.000 opgenomen in de begroting.

Doelstellingen

Het maken en vaststellen van een visie op de toekomstige soort bedrijven in Winterswijk

Activiteiten

Opstellen toekomstvisie gewenste bedrijvigheid in Winterswijk

Wethouder: Visser
Het Winterswijkse bedrijfsleven kenmerkt zich door een grote diversiteit. Start ups, familiebedrijven die al generaties lang aan Winterswijk zijn verbonden, maar ook bedrijven die begonnen zijn als familieondernemingen maar inmiddels onderdeel zijn van een groot landelijk of internationaal bedrijf. Wij koesteren al deze bedrijven. We maken een visie op het soort bedrijven waar we ons in de toekomst in Winterswijk op willen richten.

Kwaliteit (toelichting)
We bewaken de kwaliteit aan de hand van de volgende factoren:

- participatie;
- duurzaamheid, klimaat en circulaire economie;
- onderwijs en arbeidsmarkt;
- deskundige ondersteuning;
- samenhang met locatiekeuze bedrijventerrein;
- wordt geïntegreerd in de Toekomstvisie Winterswijk (zie beleidsveld 4.1).

Tijd (toelichting)
Omdat de visie wordt geïntegreerd in de Toekomstvisie Winterswijk (beleidsveld 4.1), wordt dit tijdspad aangehouden. Streven is vaststelling eind 2024.

Geld (toelichting)
Eventuele budgetvraag volgt uit het nog op stellen van plan van aanpak en wordt indien nodig bijgeraamd in de eerste prognose 2023.

Doelstellingen

In samenwerking ontwikkelen van een jaarrond toeristisch/recreatief aanbod

Activiteiten

Maken toekomstvisie op verblijfsrecreatie samen met de sector
Wethouder: Wassink
We maken samen met het bedrijfsleven een toekomstvisie op de gewenste ontwikkeling van de verblijfsrecreatie in Winterswijk.

Kwaliteit (toelichting)
We bewaken de kwaliteit aan de hand van de volgende factoren:
- participatie;
- aansluiting bij omgevingsvisie buitengebied en kom;
- landelijke en regionale trends in toerisme en recreatie;
- deskundige ondersteuning.

Tijd (toelichting)
Vaststelling van de toekomstvisie verwachten we medio 2023.

Geld (toelichting)
Deze activiteit wordt gedekt in de begroting (€ 30.000).

Maken nieuwe meerjarige afspraken over toeristenbelasting samen met de sector
Wethouder: Wassink
De toeristische sector heeft belang bij meerjarige zekerheid over de hoogte van toeristenbelasting. Het huidige tarievenstelsel voor toeristenbelasting is gelijk gebleven over de periode 2017 - 2023. In de eerste helft van 2023 werken gemeente en bedrijfsleven samen aan een toekomstvisie op de verblijfsrecreatie. Als afgeleide van deze visie bepalen we het tarievenstelsel voor toeristenbelasting voor een nieuwe meerjarige periode. De afspraken zijn onder voorbehoud van de jaarlijkse vaststelling van de begroting door de raad en worden jaarlijks vastgelegd in de verordening toeristenbelasting.

Kwaliteit (toelichting)

We bewaken de kwaliteit aan de hand van de volgende factoren:
- participatie van het bedrijfsleven;
- passend bij toekomstvisie op verblijfsrecreatie;
- passend in concurrentiepositie met andere toeristische regio's;
- meerjarige zekerheid.

Tijd (toelichting)
De afspraken zijn gereed voor de kadernota 2024.

Geld (toelichting)
Nieuwe meerjarige afspraken hebben effect op de begroting vanaf 2024.

Uitvoeren regionale vrijetijdsagenda
Wethouder: Wassink
We werken samen met de andere Achterhoekse gemeenten aan de uitvoering van de Vrijetijdsagenda Achterhoek 2020-2030. Vanuit deze agenda werken we aan 5 speerpunten:
1. Beleefbaarheid van de Achterhoek vergroten met aanbodontwikkeling;
2. Vitaliteit verblijfsrecreatie op peil houden en verbeteren;
3. Onderscheidende profilering en zichtbaarheid van de Achterhoek voor de nationale- en internationale gast;
4. Gastvrijheid in de regio bevorderen;
5. Positie vrijetijdssector binnen de Achterhoek versterken en verbindingen met andere sectoren intensiveren.

We voeren dit uit met concrete projecten, onder andere gericht op de routestructuren voor wandelen, fietsen, paardrijden en mountainbiken. Eén van de concrete projecten is ‘Onbeperkt genieten in de Achterhoek’. Dit project sluit goed aan op de Winterswijkse opgave ‘Iedereen doet mee’.

Kwaliteit (toelichting)
We bewaken de kwaliteit aan de hand van de volgende factoren:
- uitvoeringsagenda, waarin projectdoelen en planningen zijn vastgelegd;
- inzet van een kennismakelaar voor projectmanagement;
- ondersteuning door Achterhoek Toerisme;
- begeleiding door het ambtelijke overleg vrijetijdseconomie Achterhoek;
- sturing en toezicht door het portefeuillehoudersoverleg vrijetijdseconomie Achterhoek.

Tijd (toelichting)
De vrijetijdsagenda loopt tot en met 2030.

Geld (toelichting)
De financiën zijn gedekt in de begroting (€ 23.233).

Stimuleren evenementen voor en door jongeren, o.a. door budget beschikbaar te stellen.
Burgemeester Bengevoord
We versterken de gemeentelijke ondersteuning van evenementen voor en door jongeren. Met een groter en beter evenementenaanbod wordt Winterswijk

aantrekkelijker voor jongeren, versterken we de dagrecreatie en dragen we bij aan seizoensverlenging voor de verblijfsrecreatie.

Kwaliteit (toelichting)
We bewaken de kwaliteit aan de hand van de volgende factoren:

- geschiktheid evenementenlocaties;
- samenwerking evenementenorganisatoren;
- afstemming evenement en omgeving;
- afstemming evenementenkalender
- procesondersteuning vergunningverlening

Dit vindt plaats in samenwerking met 100% Winterswijk.

Tijd (toelichting)
Extra ondersteuning is beschikbaar vanaf het eerste kwartaal 2023.

Geld (toelichting)
De activiteit is de komende 2 jaar gedekt voor € 50.000 per jaar. Vervolgens vindt een evaluatie plaats.

Doelstellingen

Indien Corona opnieuw impact heeft, de nodige maatregelen nemen om winkels, horeca en/of andere instellingen in de bedrijfsvoering te ondersteunen

Activiteiten

Beheer Crisis- en herstelfonds Corona

Wethouder: Metaal

Op 14 mei 2020 heeft de gemeenteraad het 'Taskforce plan 100% Winterswijk (van herstel naar beter)' unaniem vastgesteld. Voor de duur van 3 jaar (2020 t/m 2022) heeft de raad hiervoor een incidenteel budget van € 2,5 miljoen beschikbaar gesteld. Op 22 april 2021 is besloten dit bedrag met € 1 miljoen op te hogen tot totaal € 3,5 miljoen. Tot en met begin 2022 zijn financiële toekenningen gedaan vanuit het Crisis- en herstelbudget. Vanaf die periode zijn geen beperkende maatregelen door het Rijk opgelegd voor sectoren als de horeca en/of detailhandel. Dat betekent dat geen nieuwe toekenningen uit genoemd fonds zijn gedaan. Van de € 3,5 miljoen resteerde eind 2021 nog een bedrag van € 618.000.
In het coalitieakkoord 2022 - 2026 "Samen aan de slag" staat dat overwogen wordt het Crisis- en herstelfonds Corona op te heffen, als winkels, horeca en/of andere organisaties en instellingen minstens één jaar zonder door de overheid opgelegde maatregelen opereren. Dat betekent dat het Crisis- en herstelbudget minimaal tot en met het tweede kwartaal van 2023 in stand blijft.

Kwaliteit (toelichting)
Het Crisis- en herstelbudget anticipeert en reageert op de coronacrisis waarbij zowel de economische als maatschappelijke effecten betrokken zijn.

Tijd (toelichting)
Het Crisis- en herstelbudget blijft minimaal tot en met het tweede kwartaal van 2023 in stand. Pas daarna wordt overwogen of het kan worden opgeheven. Dit is afhankelijk van eventuele beperkende rijksmaatregelen als gevolg van corona.

Geld (toelichting)
Er zit nog budget in het Crisis- en herstelfonds.

Doelstellingen

Stimuleren ondernemerschap en stabiele arbeidsmarkt

Activiteiten

Starten ondernemerspunt dat ondersteuning biedt aan de integrale economische ontwikkeling

Burgemeester Bengevoord
We willen professionaliteit en slagkracht in onze ondernemersondersteuning en economische ontwikkeling organiseren in de vorm van het Ondernemerspunt Winterswijk. Dit is gebaseerd op het Duitse model van Wirtschaftsförderungsgesellschaft, zoals we dat ook in Bocholt kennen. Dit is een model waarin gemeente en ondernemersverenigingen vanuit een publiek-private organisatie samenwerken aan een brede economische ontwikkeling.

Kwaliteit (toelichting)
We onderzoeken op dit moment samen met ondernemers welke activiteiten in zo'n Ondernemerspunt moeten worden opgenomen, op welke wijze we dit willen laten functioneren en hoe dit te financieren. Vanuit dit onderzoek stellen we een businessplan op.

Tijd (toelichting)
September 2022
- Gesprekken met voorzitters platformpartijen;
- Afstemming met referentieorganisaties;
- Interne afstemming.

Oktober/November2022
- Uitwerken modellen;
- Calculaties;
- Juridisch kader;
- Aanpassen plan.

December 2022
- Terugkoppeling interne/externe partijen;
- Definitief plan/voorstel.

Januari/februari 2023
- Politiek forum informerend / richtinggevend

Maart 2023
- Bestuurlijke besluitvorming

Geld (toelichting)
De financiën zijn nog niet bekend. De begroting en het financieringsmodel zijn onderdeel van het onderzoek.

Doelstellingen

Winterswijk (inter-)nationaal op de kaart zetten waarbij we ons aanbod op het gebied van wonen, werken, winkelen en toerisme uitdragen en streven naar een betere bereikbaarheid over de weg en het spoor.

Activiteiten

Doorontwikkelen cursusaanbod Grenzhoppers Business School

Burgemeester: Bengevoord

In 2023 breiden we het aanbod aan cursussen en workshops op het gebied van taal en cultuur verder uit en ontwikkelen we een online cursusplatform. Op deze manier faciliteren we grensoverschrijdend werken en recreëren voor onze inwoners en ondernemers en vergroten we de gastvrijheid voor onze bezoekers.

Kwaliteit (toelichting)

We ontwikkelen 34 cursussen, workshops en e-learning modules.

Tijd (toelichting)

Dit traject is doorlopend.

Geld (toelichting)

De kosten zijn gedekt vanuit de Regio deal.

Duitse taal stimuleren op Winterswijkse onderwijsinstellingen via Grenzhoppers Business School

Wethouder: Schepers-Janssen

We faciliteren onderwijsinstellingen in Winterswijk met cursussen en workshops over de Duitse taal en cultuur vanuit de GBS. Dit doen we bijvoorbeeld door te faciliteren in het aanbieden van Goethe-certificaten voor VMBO leerlingen. Voor het praktijkonderwijs zetten we in op een structurele inbedding van de Duitse taal in het onderwijs. Op deze manier helpen we scholieren hun kansen op de arbeidsmarkt in onze grensstreek te vergroten en blijven ze als vakkrachten behouden.

Kwaliteit (toelichting)

We faciliteren het aanbod van Goethe-certificaten voor VMBO leerlingen op het GKC. Hiermee beogen we de kennis van de Duitse taal van VMBO leerlingen te vergroten.

Tijd (toelichting)

Het stimuleren van de Duitse taak is een doorlopend proces.

Geld (toelichting)

Er is budget van € 10.000 in de begroting 2023 opgenomen. We kijken in 2023 op dit voldoende is en of er eventueel bijgeraamd moet worden.

Doorontwikkeling team Europa

Burgemeester Bengevoord

Als Winterswijk willen we niet alleen het voortouw nemen op het gebied van grensoverschrijdende samenwerking. Sterker nog, wij willen een voorbeeld zijn in Europa. Met het USAID project Oekraïne van VNG Internationaal, de samenwerking met Mecklenburg-Vorpommern en het winnen van de Europese Green Leaf Award timmeren we al aardig aan de weg. In 2023 gaan we Winterswijk nog sterker

profileren als een sterke gemeente midden in het hart van Europa. Dit doen we in samenwerking met 100% Winterswijk.

Kwaliteit (toelichting)
We streven naar structurele inbedding van Europees beleid in ons Internationaal beleid.

Tijd (toelichting)
Dit proces is doorlopend.

Geld (toelichting)
De activiteit is gedekt door budget voor grensoverschrijdende samenwerking.

Titel Green Leaf Award Internationaal blijven uitdragen

Burgemeester Bengevoord
In september 2021 heeft de gemeente Winterswijk de Green Leaf Award gewonnen. Naast de eer om deze titel te mogen dragen gedurende het jaar 2022 is de gemeente Winterswijk automatisch deel van het Europese netwerk van de gemeenten en steden geworden die de Green Capital of de Green deal Award hebben gewonnen. Ook in 2023 maken we gebruik van de gelegenheid om de zichtbaarheid van Winterswijk op Europees niveau te vergroten.

Kwaliteit (toelichting)
We nemen deel aan bijeenkomsten van het Europese netwerk.

Tijd (toelichting)
Deze activiteit is doorlopend.

Geld (toelichting)
Er is een budget voor grensoverschrijdende activiteiten van € 10.000 beschikbaar.

Uitvoering Regio Deal Grensoverschrijdende samenwerking (GROS)

Burgemeester: Bengevoord
Tot eind 2023 geven we uitvoering aan de Regio Deal GROS. Zo helpen we ondernemers de grens over. We organiseren cursussen en workshops vanuit de Grenzhoppers Business School (GBS), en verbinden deze met de activiteiten van het internationaal netwerkbureau. Voor de GBS ontwikkelen we in 2023 een e-learning module om het cursusaanbod ook digitaal nog beter te ontsluiten.

Kwaliteit (toelichting)
We ontwikkelen 34 cursussen, workshops en e-learningmodules.

Tijd (toelichting)
Deze activiteit is doorlopend tot eind 2023.

Geld (toelichting)
De Regio deal financiert deze activiteit.

Organiseren werkbezoek ambassadeurs Den Haag en Berlijn (in samenwerking met 8RHK-ambassadeurs, Twente en Nederlandse Ambassade in Berlijn)

Burgemeester: Bengevoord

In 2023 organiseren we een bestuurlijk werkbezoek in Berlijn of Den Haag. We doen dit in samenspraak met 8RHK-ambassadeurs en de andere Achterhoekse gemeenten.

Kwaliteit (toelichting)

We organiseren een bestuurlijk werkbezoek in Berlijn of Den Haag.

Tijd (toelichting)

Het werkbezoek vindt plaats in de tweede helft van 2023.

Geld (toelichting)

De kosten zijn gedekt vanuit het budget 8rhk Ambassadeurs.

Organiseren lobbybijeenkomsten in Winterswijk, de Achterhoek, Brussel en Den Haag (Nieuwspoort)

Burgemeester: Bengevoord

Door zichtbaarheid in Den Haag brengen we de Achterhoek in het algemeen en Winterswijk in het bijzonder dichterbij. Als lid van Nieuwspoort maken we gebruik van de door Nieuwspoort georganiseerde lobbymomenten, waarbij we Winterswijkse ondernemers en bestuurders faciliteren om themagericht in gesprek te gaan met Kamerleden en bewindslieden.

Kwaliteit (toelichting)

We organiseren twee bijeenkomsten.

Tijd (toelichting)

De bijeenkomsten vinden plaats in het voorjaar- en najaar 2023.

Geld (toelichting)

Er zijn geen kosten gemoeid met deze activiteit.

Deelname aan The European Week of Regions and Cities (bestuurlijk en ambtelijk)

Burgemeester: Bengevoord

Zoals ieder jaar breiden we in 2023 vanuit de Regio Achterhoek, samen met bestuurders, ondernemers en ambtenaren, de Europese contacten uit tijdens de Europese week van regio’s en steden in Brussel. Dit doen we in samenwerking met de Provincie Gelderland en Overijssel.

Kwaliteit (toelichting)

Door deelname aan en organisatie van bijeenkomsten, wisselen we kennis uit en stellen we Winterswijk en Achterhoekse vraagstukken centraal in Europa.

Tijd (toelichting)

De European Week of Regions and Cities vindt plaats in oktober 2023.

Geld (toelichting)

Deze activiteit is gedekt vanuit het budget lobby.

Continueren samenwerking met Oekraïense gemeenten via Cities4Cities

Burgemeester Bengevoord

We continueren de samenwerking met Oekraïnse gemeenten via het platform Cities4Cities en de VNG International. Sinds 2019 helpen we gemeenten in de Oekraïne op een aantal onderwerpen met onze kennis op verschillende onderwerpen en verbinden we ziekenhuizen en scholen met elkaar. Dit doen we ook in samenwerking met de Winterswijkse uitdaging als het aanvragen voor hulpgoederen betreft.

Kwaliteit (toelichting)

We sturen alle aanvragen voor hulpgoederen door naar de WUh en gaan met gemeenten in gesprek die een structurele samenwerking voor kennisuitwisseling willen aangaan.

Tijd (toelichting)

Dit traject is doorlopend.

Geld (toelichting)

Er zijn hier geen kosten mee gemoeid.

Opstellen lobbyplan 2023

Burgemeester Bengevoord

In het eerste kwartaal van 2023 wordt er een lobbyplan opgesteld. Basis vormt het nieuwe coalitieakkoord en actualiteiten waar we als gemeentelijke organisatie flexibel op in moeten spelen.

Kwaliteit (toelichting)

We stellen speerpunten voor het lobbyplan op vanuit coalitieakkoord en actualiteiten. We organiseren een cursus lobby voor het college.

Tijd (toelichting)

De activiteit wordt uitgevoerd in het eerste kwartaal van 2023.

Geld (toelichting)

Dit wordt gedekt binnen bestaand budget voor lobby, waar € 25.000 is gereserveerd voor 2023.

Benutten (Europese) subsidiemogelijkheden n.a.v. subsidiescan

Burgemeester Bengevoord

Voor een optimale benutting van (Europese) subsidiemiddelen voor de uitvoering van projecten en activiteiten zetten we binnen onze organisatie een subsidiestructuur op. Voorafgaand laten we een subsidiescreening uitvoeren die inzicht biedt in de huidige situatie met betrekking tot subsidieverwerving (nulmeting), de huidige subsidiemogelijkheden en een advies geeft voor het borgen van subsidieverwerving binnen de organisatie.

Kwaliteit (toelichting)

Vanuit de nulmeting maken we een inschatting van het aantal realistische subsidietrajecten voor 2023.

Tijd (toelichting)
Dit traject is doorlopend.

Geld (toelichting)
Co-financiering van subsidietrajecten is niet gedekt vanuit lopende begroting. Dit wordt indien nodig in 2023 aangevraagd.

Indicatoren

- Beschikbaarheid van direct uit te geven bedrijventerrein op korte termijn;
- Leegstandsontwikkeling op bedrijventerreinen;
- Lange termijn reservering voor voldoende nieuwe bedrijventerreinen volgens vraag- en aanbodontwikkeling zoals vastgelegd in het Regionaal Programma Werklocaties;
- Groei van het aantal arbeidsplaatsen in Winterswijk (registratie op basis van de provinciale werkgelegenheidsenquête);
- Aantal vierkante meters leegstand in het winkelcentrum;
- Aantal bezoekers van het winkelcentrum;
- Aantal toeristische overnachtingen;
- Aantal leden Grenzhoppers netwerk;
- Aantal aangeboden cursussen en aantal deelnemers Grenzhoppers Business School;
- Aantal toegekende subsidies;
- Aantal georganiseerde lobbybijeenkomsten;
- Aantal gerealiseerde Goethe certificaten.

Risico's

- Geen vrij uitgeefbaar bedrijventerrein meer beschikbaar. Concrete vraag op korte termijn kunnen we niet bedienen. Dit stelt bedrijven mogelijk voor de keus om uitbreiding uit te stellen dan wel uit te wijken naar een locatie buiten Winterswijk, met verlies aan werkgelegenheid als gevolg;
- Lange termijn effecten van de coronacrisis op centrumondernemers kunnen leiden tot meer leegstand en een minder vitaal winkelcentrum;
- Lange termijn effecten van de coronacrisis op de toeristische sector kunnen effect hebben op het investeringsvermogen van de sector, de aanbodcapaciteit en het aantal bezoekers;
- Energiecrisis en andere effecten van de oorlog in Oekraïne verstoren de economische ontwikkeling en leiden tot korte termijn inflatie en mogelijk lange termijn recessie. Dit werkt door in consumentenvertrouwen en -bestedingen, met gevolgen voor alle economische sectoren;
- Op het gebied van grensoverschrijdende samenwerking, als ook bij lobby en subsidieverwerving zijn geen directe risico’s, behalve het opnieuw oplaaien van de coronacrisis met gevolgen voor de grenswerkers, een nieuwe dip voor de grensoverschrijdende samenwerking die vooral van frequente netwerkmomenten leeft.

Financiële onderbouwing programma 3

Baten en Lasten

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023 1e prognose	Aanpassing begroting 2023	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Baten								
3.1 Openbare ruimte	**2.258**	**1.301**	**469**	**11**	**480**	**480**	**480**	**480**
3.2 Klimaat, water en milieu	**7.214**	**7.811**	**7.013**	**377**	**7.390**	**7.577**	**7.552**	**7.552**
3.3 Duurzaamheid	**473**	**405**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
3.4 Gebiedsontwikkeling en wonen	**4.620**	**1.538**	**841**	**819**	**1.660**	**1.038**	**1.171**	**958**
3.5 Economie en lobby	**0**	**0**	**1.114**	**1**	**1.115**	**1.115**	**1.115**	**1.115**
Totaal Baten	**14.566**	**11.055**	**9.436**	**1.209**	**10.645**	**10.210**	**10.318**	**10.106**
Lasten								
3.0 Doorbelaste bedrijfsvoering en kapitaallasten	**7.660**	**8.020**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
3.1 Openbare ruimte	**6.530**	**8.185**	**8.751**	**1.323**	**10.074**	**10.265**	**10.196**	**10.632**
3.2 Klimaat, water en milieu	**3.672**	**4.644**	**5.578**	**464**	**6.043**	**6.305**	**6.273**	**6.259**
3.3 Duurzaamheid	**535**	**1.082**	**1.741**	**348**	**2.089**	**2.021**	**1.950**	**1.946**
3.4 Gebiedsontwikkeling en wonen	**4.382**	**1.997**	**3.372**	**1.386**	**4.758**	**2.262**	**2.067**	**2.053**
3.5 Economie en lobby	**0**	**0**	**676**	**225**	**900**	**767**	**717**	**717**
Totaal Lasten	**22.778**	**23.927**	**20.118**	**3.746**	**23.864**	**21.621**	**21.203**	**21.607**
Onttrekkingen								
3.1 Openbare ruimte	**333**	**949**	**130**	**-130**	**0**	**0**	**0**	**0**
3.2 Klimaat, water en milieu	**10**	**70**	**23**	**-8**	**16**	**16**	**15**	**2**
3.3 Duurzaamheid	**0**	**0**	**0**	**100**	**100**	**0**	**0**	**0**
3.4 Gebiedsontwikkeling en wonen	**282**	**0**	**1.400**	**0**	**1.400**	**0**	**0**	**0**
Totaal Onttrekkingen	**625**	**1.019**	**1.553**	**-38**	**1.516**	**16**	**15**	**2**
Stortingen								
3.4 Gebiedsontwikkeling en wonen	**7**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Gerealiseerd resultaat	**-7.594**	**-11.853**	**-9.128**	**-2.575**	**-11.704**	**-11.395**	**-10.869**	**-11.499**

Algemene toelichting financiële tabel

Zie hiervoor de algemene toelichting zoals bij programma 1 opgenomen.

Openbare ruimte

In dit beleidsveld is aan de lastenkant een verschil van € 1.323.000 (N). Dit verschil is grotendeels als volgt te verklaren:

- hogere onderhoudskosten openbaar groen € 520.000 N
- hogere onderhoudskosten zandwegen € 80.000 N
- hogere onderhoudskosten buitenwegen algemeen € 100.000 N
- hogere kosten openbare verlichting stroomverbruik € 120.000 N
- onderhoud fonteinen € 23.000 N
- onderhoudskosten vm. vuilstort Wal Driemark € 15.000 N
- uitvoeringsagenda klimaatagenda groen € 25.000 N
- beleidsplan openbare speelplekken € 30.000 N
- applicatie verkeersborden € 45.000 N
- mobiliteitsplan verkeer (GVVP) € 35.000 N

- vastgoed en gegevensbeheer € 135.000 N
- overige ontwikkelingen € 195.000 N

Hogere onderhoudskosten openbaar groen

Dit bestaat onder andere uit een contractueel vastgelegde hogere (structurele) bijdrage aan de Rova (€ 204.000) als gevolg van een prijsindexatie van 4,4 %. Daarnaast heeft de Raad op 27 januari 2022 het geactualiseerde bermbeheerplan vastgesteld. Het bermbeheerplan geeft invulling aan de uitwerking van de beleidsvisie landschap en biodiversiteit. Het hierbij behorende extra structurele budget bedraagt € 130.000. In het Raadsbesluit werd nog uitgegaan met € 160.000, maar ingeschat is dat een extra budget van € 130.000 voldoende is voor het bermbeheerplan.
Tot slot is voor de bestrijding van de Japanse duizendknoop een structureel budget van € 85.000 en een incidenteel budget 2023 van € 55.000 specifiek voor het gebied Molenveld in de begroting opgenomen.

Hogere onderhoudskosten zandwegen

In het Raadsbesluit van 16 december 2021 is gekozen voor het scenario 'intensiveren onderhoud'. Dit is nodig om het gewenste kwaliteitsniveau C te handhaven. In de Omgevingsvisie Buitengebied Winterswijk wordt ingezet op behoud van zandwegen en zandpaden als cultuurhistorisch waardevolle landschapselementen. Het hierbij behorende aanvullend structurele budget bedraagt € 80.000.

Hogere kosten buitenwegen algemeen

Deze kosten zijn noodzakelijk om de technische kwaliteit van bijvoorbeeld de verharding op het gewenste niveau te houden.

Hogere kosten openbare verlichting stroomverbruik

Door prijsstijgingen op elektra is het bestaande budget niet toereikend. Vandaar dat we het budget structureel met € 120.000 verhogen.

Onderhoud fonteinen

We hebben een structureel exploitatiebudget van € 23.000 voor het waterelement van het Vrijheidspark opgenomen.

Onderhoudskosten vm. vuilstort Wal Driemark

We hebben een structureel onderhoudsbudget van € 15.000 voor de voormalige vuilstort Wal Driemark opgenomen. Hier staat een structurele vergoeding van € 5.000 vanuit de Provincie tegenover.

Uitvoeringsagenda klimaatagenda groen

Voor klimaatadaptatie hebben we een extra structureel budget in de begroting opgenomen. In lijn met besluitvorming door de raad in september 2022 en de richtinggevende uitspraak van 2 juni 2022 om in dit dossier een proactieve houding aan te nemen is in de meerjarenbegroting 2023-2026 rekening gehouden met zowel hogere exploitatie- als investeringsbudgetten uit de uitvoeringsagenda. Voor het deel van het onderhoudsbudget groen betekent dit een structurele verhoging van € 25.000.

Beleidsplan openbare speelplekken

Hiervoor is een incidenteel budget van € 30.000 opgenomen.

Applicatie verkeersborden

De Rijksoverheid heeft in 2018 een bestuurlijke afspraak gemaakt om bij te dragen aan een versnelde digitalisering van de mobiliteit. Het doel is om 90% van de publieke data in 2023 structureel op orde te hebben en aan te kunnen bieden als open data. Één van de onderdelen van het lijstje van de data top 15 om de Nederlandse infrastructuur verder te digitaliseren zijn de verkeersborden (ge- en

verboden). De gemeente heeft de taak om de meeste van deze informatie te verzamelen en te digitaliseren. Hiervoor is een incidenteel budget van € 30.000 en een structureel budget van € 15.000 opgenomen. Totaal begroot 2023 is dus € 45.000.
Mobiliteitsplan verkeer (GVVP)
Voor het in 2023 op te stellen mobiliteitsplan verkeer hebben we een incidenteel budget van € 35.000 opgenomen. Dit betreft de update van het verkeerstructuurplan.
Vastgoed (waaronder snippergroen) en gegevensbeheer
Deze taken zijn tot nu telkens via incidentele middelen afgedekt. Het blijkt echter om structurele taken te gaan die niet op andere wijze kunnen worden ingevuld en waarvan het efficiënter is hiervoor de kennis zelf in huis te halen en te houden.
Overige ontwikkelingen: kleinere mutaties en verschuiving tussen beleidsvelden, zie ook algemene toelichting financiële tabel.

Klimaat, water en milieu

Voor 2023 stijgen de baten met € 370.000 en structureel met € 550.000 vanaf 2024. Hiervan heeft € 200.000 betrekking op de inflatiecorrectie van de afvalstoffenheffing (vanwege gestegen kosten voor afvalverwijdering). Het overige bestaat uit een inflatiecorrectie van de rioolheffing in combinatie met een verrekening met de voorziening onderhoud riolering. Deze voorziening is bedoeld om deels toekomstige investeringen vanuit het gemeentelijk waterplan af te dekken.
De stand van de voorziening laat toe dat we financiële effecten van de investeringen die voortvloeien uit de Uitvoeringsagenda klimaatadaptie (zie ook onder de lasten) verrekenen met de voorziening. Hierdoor kunnen we maximaal inzetten op onze ambities rond klimaatadaptie waarbij de stijging van het rioolheffing beperkt kan blijven tot de inflatiecorrectie (zie ook paragraaf A Lokale heffingen voor de ontwikkeling van de belastingdruk).
De hogere lasten voor dit beleidsveld worden voor € 170.000 veroorzaakt door een contractueel vastgelegde structureel hogere bijdrage aan de Rova voor afvalverwerking als gevolg van prijs stijgingen van afvalverwerking van Groente, Fruit en Tuinafval. Voor het overige bestaat de kostenstijging uit hogere uitgaven voor klimaatadaptatie, onderhoud riolering, elektra drukriolering in het buitengebied en deels uit de doorbelaste bedrijfsvoerings- en kapitaallasten.

Duurzaamheid

In dit beleidsveld is aan de lastenkant een verschil van € 348.000 (N). Dit verschil is grotendeels als volgt te verklaren:
Gemeentelijke bijdrage Omgevingsdienst Achterhoek
De gemeentelijke bijdrage aan de Omgevingsdienst Achterhoek stijgt met € 86.000. De stijging is een gevolg van de jaarlijkse indexering van de bijdrage en een uitbreiding van taken onder meer op het gebied van bodemtoezicht en asbest.
We stellen voor om voor klimaatadaptatie extra structureel budget in de begroting op te nemen. In lijn met besluitvorming door de raad in september 2022 en de richtinggevende uitspraak van 2 juni 2022 om in dit dossier een proactieve houding aan te nemen, hebben we in de meerjarenbegroting 2023-2026 rekening gehouden met zowel hogere exploitatie- als investeringsbudgetten uit de uitvoeringsagenda.

Voor het deel van het budget duurzaamheid betekent dit een structurele verhoging van € 158.000.
Het restant van de aanpassing in de begroting 2023 betreft met name de doorbelaste bedrijfsvoerings- en kapitaallasten.

Gebiedsontwikkeling en wonen

De aanpassing van € 819.000 in de begroting 2023 aan de batenkant bestaat met name (€ 783.000) uit de grondexploitatie. Dit geldt ook voor de aanpassing van € 1.386.000 aan de lastenkant, deze wordt voor € 711.000 verklaard door de grondexploitatie. Per saldo is het begrote resultaat 2023 op de grondexploitatie € 17.000. Dit betreft de rentelast van de strategische positie Narcisstraat. Hierbij verwijzen we u naar paragraaf G Grondbeleid.
Het restant van de aanpassing aan de lastenkant van € 675.000 (€ 1.386.000 minus € 711.000) bestaat met name uit de invoeringskosten van € 100.000 van de Omgevingswet, € 50.000 budget voor Vitaal platteland, € 100.000 voor de wijkaanpak, € 180.000 voor onder meer versterken dienstverlening en doorbelaste bedrijfsvoerings- en kapitaallasten.

Invoeringskosten Omgevingswet

De Omgevingswet treedt naar verwachting op 1 januari 2023 in werking. De Eerste Kamer moet daar in oktober 2022 nog wel een definitief besluit over nemen. Tot de inwerkingtreding moet er nog heel veel gebeuren. Kosten in 2021 en 2022 hadden voornamelijk betrekking op de aankoop en vulling van software en inhuur van externe deskundigheid. Naar verwachting is dat ook in de resterende maanden van 2022 en 2023 nodig, zeker als de uiteindelijke invoeringsdatum nog niet vaststaat (tot nu toe is de datum steeds opgeschoven). Het door de raad in 2018 beschikbaar gestelde invoeringsbudget zal in 2022 of begin 2023 zijn uitgeput. Voorgesteld wordt om voor nog te verwachten invoeringskosten in 2023 € 100.000 in de begroting 2023 op te nemen. Zie tevens toelichting bij Onttrekking bestemmingsreserve Invoeringskosten Omgevingswet.

Vitaal platteland

Voor de gebiedsgerichte aanpak vanuit het programma Vitaal Platteland wordt voor 2023 een incidenteel budget van € 50.000 opgenomen (en € 100.000 incidenteel in 2024).

Wijkaanpak

Voor de wijkaanpak hebben wij een incidenteel budget van € 100.000 in 2023 opgenomen voor o.a. het aantrekken van een wijkregisseur en het schrijven van een visie op de wijkaanpak.
Tot slot begroten we binnen dit beleidsveld € 132.000 (waarvan € 46.000) incidenteel om de dienstverlening binnen het fysieke domein (o.a. omgevingsvergunning) te verhogen en hebben we een incidentele post van € 50.000 opgenomen om in 2023 te bezien op welke wijze we het best structureel invulling kunnen geven aan stedenbouwkunde en het klimaatvraagstuk.
Overige ontwikkelingen: kleinere mutaties en verschuiving tussen beleidsvelden, zie ook algemene toelichting financiële tabel.

Toelichting meerjarenbegroting 2024 t/m 2026

De lagere lasten van circa € 2,4 miljoen in 2024 ten opzichte van 2023 betreft met name het in 2023 incidenteel begrote tekort van € 1,4 miljoen binnen de gebiedsontwikkeling van het Project Wooow en de in 2023 incidenteel begrote uitgave van € 0,7 miljoen voor het bouwrijp maken binnen het complex Eelink. De hiermee samenhangende wijziging van de boekwaarde is tevens de verklaring van de lagere baten in 2024 ten opzichte van de begroting 2023.

Het in 2023 incidenteel begrote tekort binnen de gebiedsontwikkeling van het Project Wooow ziet u ook terug bij de begrote onttrekkingen aan de -in dit geval algemene- reserve.

Economie en Lobby

Het verschil van € 225.000 aan de lastenkant wordt als volgt verklaard:
- budget uitvoering economisch beleid € 50.000 N
- budget grensoverschrijdende activiteiten € 45.000 N
- budget uitvoering vrijetijdseconomie € 80.000 N
- overige ontwikkelingen € 50.000 N

Voor de ondersteuning van het uitvoeren van een nieuw locatieonderzoek en het maken van een nieuwe visie is het wenselijk een budget beschikbaar te hebben voor het inwinnen van (extern) advies.
Om uitvoering te geven aan de nota 'Gros' (grensoverschrijdende activiteiten) wordt een budget opgevoerd van € 45.000.
Voor de ondersteuning / advisering bij het actualiseren van de visie vrijetijdseconomie hebben we een budget opgevoerd van € 30.000. Daarnaast is er € 50.000 opgenomen voor de ondersteuning bij het organiseren van evenementen door externen.
Overige ontwikkelingen: kleinere mutaties en verschuiving tussen beleidsvelden, zie ook algemene toelichting financiële tabel.

Kredieten

De belangrijkste begrote kredieten 2023 (zie ook bijlage 4) binnen dit programma zijn :
- project Hakkelerkamp fase 1 € 1.958.000 N
- project de Pas € 2.154.000 N
- project Groenloseweg € 2.346.000 N
- klimaatadaptatie € 700.000 N
- buitenwegen € 770.000 N
- laanbomen € 244.000 N

Naast deze investeringen is er nog een energiefonds beschikbaar (stand fonds: € 1.750.000) waaruit leningen in het kader van duurzaamheid kunnen worden verstrekt. Dit is echter geen onderdeel van bijlage 4 omdat het hier niet om een eigen investering gaat waar kapitaallasten uit voortvloeien.

Onttrekkingen en toevoegingen reserves

De aanpassing in de begroting 2023 binnen dit programma van -€ 38.000 bestaat met name uit de vervallen onttrekking aan de bestemmingsreserve onderhoud algemene begraafplaats (-€ 130.000) en de onttrekking aan de bestemmingsreserve Invoeringskosten Omgevingswet (+€ 100.000).
Tot en met de begroting 2022 onttrokken we jaarlijks een bedrag van € 130.000 uit de bestemmingsreserve graven om een deel van de kosten af te dekken die niet door grafrechten gecompenseerd worden. Omdat de bodem van deze reserve de komende jaren in zicht komt stellen we voor deze onttrekking met ingang van 2023 te schrappen. Dit nadeel kan binnen het huidige financieel meerjarig perspectief worden opgevangen waardoor we hier nu tijdig op kunnen anticiperen. Bij de vaststelling van de jaarrekening 2022 zullen we een voorstel voor herbestemming van deze reserve doen.
In 2022 ontvangen we aanvullende middelen voor de invoering van de Omgevingswet. Een deel van die middelen hebben we in 2023 nodig. Om die reden wordt bij de 2e prognose van 2022 € 100.000 in de reserve gestort die we vervolgens in deze begroting aan die reserve onttrekken.

Daarnaast is voor 2023 (al eerder besloten) nog rekening gehouden met een onttrekking van € 1,4 miljoen voor het voorziene tekort op de gebiedsontwikkeling rondom project Wooow.

Programma 4 Bestuurlijk Winterswijk

Inleiding

Algemene ondersteuning, bestuur
Onze manier van besturen is betrokken, laagdrempelig en transparant. Met een nuchtere kijk en gezond boerenverstand. We werken in het belang van de inwoner, horen hun mening graag. We hechten aan inwonersparticipatie en trekken graag als raad en college samen op.

Dienstverlening
We gaan samen aan de slag en inwoners worden tijdig, actief en laagdrempelig betrokken bij besluiten die hen direct raken.

Veiligheid en ondermijning
Veiligheid voelen is een basisbehoefte en vraagt om meer aandacht. Criminaliteit wordt voorkomen. We ondersteunen een integrale aanpak om ondermijning tegen te gaan en onze gemeente veilig te houden.

4.1 Bestuur, organisatie en dienstverlening

Ambitie

We hebben een bestuur en organisatie die er zijn voor heel Winterswijk, alle inwoners, organisaties en bedrijven. We versterken de lokale democratie en realiseren de doelen uit het coalitieakkoord.
We gaan samen aan de slag voor inwoners en met inwoners. Inwoners worden tijdig, actief en laagdrempelig betrokken.
Relevante documenten:

- Organisatievisie;
- Visie op dienstverlening.

Doelstellingen

We betrekken zo veel mogelijk inwoners, organisaties en bedrijven bij wat we willen realiseren met een open en transparante bestuurlijk stijl

Activiteiten

Organiseren pilot burgerforum en effecten daarvan in beeld brengen
Wethouder: Metaal-ten Dolle
De gemeenteraad heeft in 2022 het participatiekader vastgesteld. In participatieprocessen wordt vooraf bepaald welke rol inwoners / ondernemers krijgen van informeren tot co-creëren. De gemeenteraad vraagt als mogelijke aanvulling op het participatiekader een pilot te houden met een burgerforum. De pilot moet de effecten in beeld te brengen van het werken met een burgerforum. We willen de pilot burgerforum koppelen aan een geschikt project.

Kwaliteit (toelichting)
We beogen met een burgerforum een representatieve afvaardiging van inwoners zodat alle groepen inwoners mee kunnen praten over plannen die voor hen relevant zijn. Een brede samenstelling van inwoners zou moeten zorgen voor meer draagvlak voor plannen. Ook zou het ten goede komen aan de kwaliteit van de plannen.

Tijd (toelichting)
Vindt plaats in het tweede kwartaal 2023.

Geld (toelichting)
De activiteit wordt belegd daar waar het onderwerp zich gaat voordoen. Middelen zijn vooral personele capaciteit. Dit wordt op dat moment nader bekeken of deze voorhanden is. Afstemming kan plaats vinden met de aanjager dienstverlening.

Opstellen uitvoeringsprogramma dienstverlening

Wethouder: Metaal-ten Dolle
In het uitvoeringsprogramma dienstverlening wordt de dienstverleningsvisie concreet vertaald naar de praktijk. Wat goed gaat, blijven we goed doen. De basis komt op orde. We verbeteren de dienstverlening door input op te halen bij klanten (klantreizen). We informeren klanten actief over de duur en status van hun aanvraag of verzoek. We houden ons aan de afspraken. We werken met servicenormen die we monitoren in een dashboard en waarop gestuurd wordt. We werken met een proef van beeldbrieven voor laaggeletterden en anderstaligen.

Kwaliteit (toelichting)
In het onderzoek Waarstaatjegemeente.nl scoren we een 7 (2022). In het onderzoek van 2024 willen we een 7,5 scoren om in het onderzoek van 2026 uit te komen op een dikke 8.
We leggen de lat van onze dienstverlening hoog en streven uiteindelijk naar een 9. Belangrijke aandachtspunten zijn een tijdige afhandeling van zaken en afspraak is afspraak. Onze manier van communiceren is open en transparant en het liefst mondeling. Op die manier komen we meer in verbinding met de klant en creëren we meer begrip voor onze besluiten.
Winterswijk heeft een vastgestelde dienstverleningsvisie. In 2023 werken we aan een algemene aanpak als rode draad door de gehele organisatie. Tegelijkertijd leveren we een grote diversiteit aan diensten en producten. Daarom willen we juist met de teams een verbeterslag maken specifiek gericht op de eigen resultaten van teams en professionals die daar werken.
We gaan hiervoor het uitvoeringsprogramma opstellen en daarbij gericht aandacht schenken aan onze servicenormen. Daarnaast is het participatiebeleid en de handreikingen welke daarin zijn uitwerkt, basis voor uitwerking van plannen en projecten.
We zetten een aanjager in die naast het uitvoeringsprogramma het management ondersteunt en helpt onze ambitie waar te maken.

Tijd (toelichting)
1 januari tot en met 31 december
Dienstverlening staat centraal in alle doen en laten van de gemeente Winterswijk. Daarom is het nodig om continue aandacht te geven aan de ontwikkeling van onze dienstverlening.

Geld (toelichting)
De middelen zetten we met name in voor een projectmanager welke de algemene en team gebonden verbeteringen aanjaagt en faciliteert. Er zijn landelijk middelen beschikbaar specifiek voor dienstverlening , de zogenaamde POK gelden. Dit naar

aanleiding van de kindertoeslagaffaire en de wens om verbeterde dienstverlening met name aan kwetsbare groepen. Deze middelen worden hierbij ingezet.

Toekomstvisie Winterswijk

Wethouder: Metaal
Er is in Winterswijk behoefte aan een overkoepelende toekomstvisie voor heel Winterswijk. Het gaat over zowel het fysiek als sociaal domein. De toekomstvisie draagt bij aan een leefbaar Winterswijk. Op basis van data onderzoek en met een blik op de toekomst brengen we in beeld waar we in Winterswijk naar toe willen. Wat zijn de trends en ontwikkelingen en wat is het toekomstverhaal van Winterswijk? De toekomstvisie kent geen eigen proces maar gaat samen in het bestaande proces van de omgevingsvisie bebouwde kom.

Kwaliteit (toelichting)
Door het laten uitvoeren van een data analyse krijgen we inzicht in hoe de gemeente zich kwantitatief gaat ontwikkelen voor zowel het sociaal als fysiek domein. De resultaten worden meegenomen in het opstellen van de omgevingsvisie (fysiek domein) en het opstellen van het beleidskader sociaal domein. Naast deze kwantitatieve inzichten wordt de visie aangevuld met kwalitatieve inzichten die in een uitgebreid participatietraject worden opgehaald. We proberen om deze participatievormen zoveel mogelijk te laten aansluiten bij het participatietraject voor de omgevingsvisie.

Tijd (toelichting)
Het proces is in 2022 opgestart. De nadruk ligt erop om eind 2022 een data analyse op te leveren ten behoeve van het aanvullen van de omgevingsvisie en op een later moment het beleidskader sociaal domein. In het eerste kwartaal van 2023 wordt de agenda voor de omgevingsvisie bebouwde kom vastgesteld waarin de toekomstvisie onderdeel is. Wij streven er naar om eind 2024 de volledige toekomstvisie ter besluitvorming voor te leggen aan de raad.

Geld (toelichting)
Om gebruik te kunnen maken van betrouwbare bronnen en analisten is hiervoor in 2023 € 100.000 gereserveerd.

Doelstellingen

We hebben een slagvaardige en deskundige organisatie

Voor activiteiten in de bedrijfsvoering verwijzen we naar de paragraaf bedrijfsvoering.

Doelstellingen

We interesseren inwoners voor de democratie en politiek

Activiteiten

Implementatie kinderraad en andere projecten gericht op jeugd.

Burgemeester Bengevoord
Er komt een kindergemeenteraad om de jeugd beter te betrekken bij de politiek.

Kwaliteit (toelichting)
Naast de implementatie van een kinderraad wordt vervolg gegeven aan de projecten met de middelbare scholen om de oudere jeugd te interesseren voor politiek.

Tijd (toelichting)
De kindergemeenteraad en de projecten met middelbare scholen worden medio 2023 gestart door de nieuw te werven griffier.

Geld (toelichting)
Met ingang van 2023 wordt in de begroting een jaarlijks budget van € 5.000 opgenomen.

Doelstellingen
We zorgen voor een laagdrempelige en persoonlijke gemeentelijke dienstverlening
Activiteiten
E-diensten uitbreiden en achterliggende processen optimaliseren
Wethouder: Metaal
We breiden de e-diensten uit aan de hand van de ontwikkelingen van de vakspecifieke software van bijvoorbeeld het sociaal domein en het ruimtelijk domein. Waar deze vakspecifieke software ontbreekt, ontwikkelen we zelf e-diensten. We passen achterliggende processen aan, zodat we zo efficiënt en effectief mogelijk werken met een hoge gebruikersvriendelijkheid en snelle afhandeling van de vragen van onze inwoners of andere klanten.

Kwaliteit (toelichting)
Uitbreiding van e-diensten leidt tot goed gecoördineerde processen en snelle en efficiënt uitgevoerde diensten, waardoor goede resultaten worden bereikt, zowel voor het publiek als voor de organisatie.

Tijd (toelichting)
Uitbreiding van e-diensten is een samenspel tussen vakspecifieke afdelingen, de afdeling automatisering en specialisten. Dit is geen afgebakend project met een vaste begin en eindtijd, maar een continu proces, dat het hele jaar doorloopt.

Geld (toelichting)
Bij de uitbreiding van e-diensten kan er sprake zijn van vakspecifieke software, zelf ontwikkelde oplossingen en een combinatie daarvan. Ook werken meerdere disciplines samen aan een project. Dit alles maakt dat er geen specifiek en afgekaderd budget voor is op te nemen, het is een continu proces van verbetering, aanpassing en vernieuwing.

Indicatoren
- Bron voor het klantwaarderingscijfer is "Waar staat je gemeente".

Risico's
Digitalisering kost geld en vraagt om juiste vaardigheden en systemen. Risico is dat we hier niet snel genoeg op kunnen acteren door onvoldoende capaciteit.

4.2 Openbare orde en veiligheid
Ambitie
We houden onze gemeente veilig, ontmoedigen criminaliteit en verhogen het veiligheidsgevoel van onze inwoners.
Relevante documenten:

- Wabo-beleidsplan gemeente Winterswijk;
- Uitvoeringsprogramma vergunningverlening, toezicht en handhaving.

Doelstellingen

We gaan drugsproblematiek tegen

Activiteiten

Actieve aanpak straathandel drugs, onder andere bij scholen en evenementen

Burgemeester Bengevoord
Bij aantreffen van drugshandel zetten wij waar mogelijk bestuurlijke handhaving in. Daarnaast investeren wij in een nog intensievere samenwerking met scholen om zowel preventief als repressief te kunnen optreden tegen drugsgebruik en drugshandel op scholen. Denk hierbij aan de inzet van drugshonden en het aanpassen van schoolreglementen om de aanpak laagdrempeliger in te kunnen zetten.

Kwaliteit (toelichting)
We zetten waar mogelijk bestuurlijke maatregelen in. Minimaal 1x per schooljaar een integrale drugscontrole.

Tijd (toelichting)
Deze activiteit zal in de eerste helft van 2023 plaatsvinden.

Geld (toelichting)
Er is voor deze activiteit € 2.000 geraamd.

Hard optreden tegen drugsoverlast

Burgemeester Bengevoord
Samen met de politie treden we hard op tegen drugsoverlast. Hierbij maken we gebruik van elkaars handhavingsinstrumenten.

Kwaliteit (toelichting)
Na drugoverlast optreden via zowel het strafrecht als het bestuursrecht.

Tijd (toelichting)
Dit is een doorlopend proces.

Geld (toelichting)
Er is geen budget benodigd.

Inzetten op preventiecampagnes tegen drugsgebruik

Wethouder: Schepers-Janssen
Het gebruik van drugs door jongeren en jongvolwassenen is voor gemeente Winterswijk een belangrijk thema. Onverantwoord gebruik hiervan kan leiden tot problemen voor de gezondheid en directe leefomgeving. Ook kan het aanleiding geven voor overlast op de omgeving (criminaliteit). In Winterswijk zijn momenteel signalen van drugsgebruik door jongeren die de gemeente zorgen baren. "Iris in de Buurt" (IrisZorg Preventie Achterhoek) is gevraagd in het najaar 2022 onderzoek te doen en de ontwikkelingen gefundeerd in beeld te brengen.

Kwaliteit (toelichting)

Het drugsgebruik onder jongeren te verminderen door doelgerichte preventie in te zetten.

Tijd (toelichting)
In het eerste kwartaal verwachten we de onderzoeksresultaten. Aansluitend zetten we doelgerichte preventie in.

Geld (toelichting)
Voor preventie op het gebied van tegengaan van drugsgebruik is € 16.000 gereserveerd in de begroting 2023.

Doelstellingen

We gaan straatintimidatie tegen

Activiteiten

Campagne starten om straatintimidatie tegen te gaan

Burgemeester Bengevoord
We starten een campagne tegen straatintimidatie om bewustwording over dit onderwerp te vergroten. Daarnaast onderzoeken we of er een meldpunt moet komen voor deze vorm van intimidatie.

Kwaliteit (toelichting)
We starten een campagne tegen straatintimidatie, mogelijk met een opvolgcampagne op een later moment. Daarnaast onderzoeken we of een apart meldpunt voor intimidatie benodigd is.

Tijd (toelichting)
Deze campagne zal medio 2023 plaatsvinden.

Geld (toelichting)
De verwachting is dat een campagne € 10.000 euro kost en een eventuele herhaling ook. Dit bedrag is opgenomen in de begroting.

Onderzoek of een verbod op straatintimidatie mogelijk is

Burgemeester Bengevoord
We onderzoeken of een verbod op straatintimidatie mogelijk is. Hierbij kijken wij naar jurisprudentie en initiatieven bij andere gemeenten.

Kwaliteit (toelichting)
We onderzoeken of een verbod op straatintimidatie mogelijk is.

Tijd (toelichting)
Dit onderzoek vindt plaats in het eerste kwartaal 2023.

Geld (toelichting)
Hiervoor is geen budget benodigd.

Doelstellingen

We vergroten het gevoel van veiligheid bij inwoners

Activiteiten

Versterken samenwerking en zichtbaarheid politie en boa’s

Burgemeester Bengevoord

De boa's (buitengewoon opsporingsambtenaren) en de politie hebben een nauwe samenwerking. Om een nog betere invulling te kunnen geven aan die samenwerking, maar vooral ook ter verbetering van de zichtbaarheid en leefbaarheid, wordt het aantal boa's met twee uitgebreid. In 2022 heeft een benchmark plaatsgevonden om inzicht te krijgen in de benodigde formatie voor toezicht en handhaving op het gebied van veiligheid en leefbaarheid in Winterswijk. Boa's zijn het gezicht van de gemeente in de publieke ruimte. De boa's maken verbinding met de burger en werken samen met diverse ketenpartners als politie, jongerenwerkers en HALT. Voor die partijen zijn zij de ogen en oren in het centrum, de wijk(en) en het buitengebied. In 2023 geven we vooral prioriteit aan de zichtbaarheid en benaderbaarheid van onze boa's.

Kwaliteit (toelichting)

De twee extra boa's en één ambtenaar openbare orde en veiligheid zijn nodig om in te kunnen spelen op de leefbaarheidsvraagstukken die in Winterswijk spelen. De leefbaarheidsvraagstukken in Winterswijk zijn in toenemende mate vergelijkbaar met kleinstedelijke problematiek.

Tijd (toelichting)

In 2023 wordt het aantal boa's uitgebreid met twee. Daarnaast komt er één ambtenaar openbare orde en veiligheid bij. De samenwerking tussen de politie en de boa's heeft doorlopend de aandacht.

Geld (toelichting)

De financiële middelen die benodigd zijn voor de twee extra boa's en één ambtenaar openbare orde en veiligheid zijn opgenomen in de loonsom.

Versterken samenwerking met domein zorg t.b.v. een integrale aanpak van mensen met verward en onbegrepen gedrag

Wethouder: Schepers-Janssen

We vinden het belangrijk dat partijen die een rol spelen in de samenwerking bij de aanpak van personen met verward gedrag een gezamenlijke verantwoordelijkheid ervaren. We zetten in op intensivering van de ketensamenwerking. Vanuit het Rijk zijn hiervoor gelden beschikbaar gesteld aan het Zorg- en Veiligheidshuis Noord-Oost Gelderland. Met alle betrokken partijen vindt overleg plaats om te komen tot een bestedingsplan voor die gelden. De gelden zijn onder andere bestemd voor de versterking van de coördinatiefunctie van het Zorg- en Veiligheidshuis en het voeren van procesregie op de doelgroep.

Kwaliteit (toelichting)

Met een gecoördineerde aanpak van mensen met verward en onbegrepen gedrag is het mogelijk om zorgwekkende signalen vroegtijdig in beeld te krijgen en op te pakken. Een gecoördineerde aanpak is zowel gericht op de juiste persoonlijke zorg als op de veiligheid voor de omgeving.

Tijd (toelichting)

Het versterken van de samenwerking is een continu proces.

Geld (toelichting)
Er zijn POK gelden* voor de Zorg- en Veiligheidshuizen beschikbaar gesteld vanuit het Rijk. Mocht blijken dat er vanuit de gemeente extra investeringen nodig zijn, worden die op een later moment bijgeraamd.
* Als gevolg van de aanbevelingen van de Parlementaire Ondervragingscommissie Kinderopvangtoeslag (POK) heeft het kabinet geld vrijgemaakt voor versterking van de uitvoering, de zogenoemde POK-gelden. Hiervan komt € 150 miljoen naar gemeenten als uitvoerder. De verdeling van deze middelen gaat via het gemeentefonds, centrumgemeenten en bibliotheken.

Voortzetting uitbreiding bluswatervoorzieningen
Burgemeester Bengevoord
We ronden in 2023 het complete pakket aan bluswatervoorzieningen Winterswijk af. Hierbij vragen wij een sluitend advies van de Veiligheidsregio Noord- en Oost Gelderland, uiteraard in goed overleg met de lokale brandweerpost.

Kwaliteit (toelichting)
Wij ontvangen van de Veiligheidsregio Noord- en Oost Gelderland een bevestiging dat de bluswatervoorziening voor de gehele gemeente op orde is. Als deze bevestiging niet gegeven kan worden, ontvangen we van de Veiligheidsregio Noord- en Oost Gelderland een concreet voorstel wat er nog nodig is om dit wel te bereiken.

Tijd (toelichting)
Dit zal medio 2023 plaatsvinden.

Geld (toelichting)
Er is € 25.000 geraamd voor het aanpassen van de brandkranen en het betalen van het brandkranenonderhoud door onder andere Vitens.

Doelstellingen
We voorkomen en beperken criminaliteit en ondermijning
Activiteiten
Weerbaarheid van inwoners en ondernemers vergroten door preventiecampagnes
Burgemeester Bengevoord
We maken inwoners en ondernemers bewust over de schade die ze kunnen ondervinden van ondermijnende criminaliteit. Daarnaast maken we ze bewust over de rol die zij zelf kunnen spelen in de aanpak van ondermijnende criminaliteit. En wat kunnen ze zelf doen om niet in het criminele speelveld te belanden?

Kwaliteit (toelichting)
We maken ondernemers en inwoners bewust van de verschillende vormen van ondermijning. Daarnaast maken we onze inwoners en ondernemers weerbaarder tegen ondermijning. En ten slotte hebben we als doel om de meldingsbereidheid van inwoners en ondernemers te vergroten.

Tijd (toelichting)
Tweede helft van 2023 starten we en gedurende de bestuursperiode volgen meerdere bewustwordingsacties.

Geld (toelichting)
Voor de diverse preventiecampagnes is € 15.000 gereserveerd.

Voorlichting en training over wapens en geweld door Halt
Wethouder: Schepers-Janssen
Halt-medewerkers geven, met ondersteuning van jongerenwerkers en/of politie, voorlichting op het voortgezet onderwijs over diverse onderwerpen. Denk hierbij aan wapenbezit, geweld en sexting.

Kwaliteit (toelichting)
Middels de diverse voorlichtingsbijeenkomsten maken we de jongeren bewust over de gevaren van wapenbezit, geweld en sexting.

Tijd (toelichting)
Gedurende 2023 vinden diverse voorlichtingsmomenten plaats.

Geld (toelichting)
Voor deze voorlichtingsbijeenkomsten is financiële dekking.

Voorlichting op scholen over ondermijning door Leerlingalert
Burgemeester Bengevoord
Leerlingalert geeft voorlichting op het voortgezet onderwijs over de criminele (onder)wereld en het versterken van het netwerk rondom jongeren. Zij reiken de jongeren tools aan om ondermijnende criminaliteit te herkennen, en weerstand te bieden tegen de verleiding om snel veel geld te verdienen met criminaliteit.

Kwaliteit (toelichting)
Doel van de voorlichtingen op de middelbare scholen is om de leerlingen en leraren alert te maken op signalen rondom ondermijning.

Tijd (toelichting)
De voorlichtingen vinden plaats in het schooljaar 2022-2023

Geld (toelichting)
Hiervoor is geen budget benodigd vanuit de gemeente.

Voortzetten integrale, regionale aanpak ondermijning met buurgemeenten
Burgemeester Bengevoord
De regionaal coördinator ondermijning blijft in 2023 werkzaam voor de Achterhoekse gemeenten. Daarnaast geven we in 2023 de internationale ondermijningstafel met Duitsland verder vorm.

Kwaliteit (toelichting)
Om ondermijning goed tegen te kunnen gaan en ter voorkoming van een waterbed-effect is regionale samenwerking belangrijk.

Tijd (toelichting)
Dit is een doorlopend proces.

Geld (toelichting)
Er is een budget van € 18.000 euro geraamd voor de regionaal coördinator ondermijning.

In beeld brengen en tegengaan zorgfraude

Burgemeester Bengevoord
Vanuit ondermijningsoogpunt onderzoeken we of er zorgfraude in de gemeente voorkomt. Bij het vermoeden van fraude pakken wij dit conform de bestaande werkwijze integraal aan. Daarnaast creëren we bewustwording bij zorgcliënten en andere inwoners over de verschijningsvormen van zorgfraude.

Kwaliteit (toelichting)
We stellen een aantal indicatoren vast waarmee we een vermoeden van zorgfraude kunnen vaststellen. Met deze indicatoren starten wij onderzoeken naar mogelijke zorgfraude. Verder zetten we in op bewustwording bij zorgcliënten en andere inwoners over zorgfraude. Hierbij gebruiken we de hulpmiddelen van de VNG om fraude beter te kunnen signaleren en melden bij de gemeente.

Tijd (toelichting)
Het vaststellen van de indicatoren doen wij voor het derde kwartaal van 2023. Gedurende de bestuursperiode gaan we met de uitkomsten van de indicatoren aan de slag en geven wij hier verdere invulling aan. Bewustwording voor zorgfraude is een doorlopende activiteit. We starten hiermee in het tweede kwartaal van 2023.

Geld (toelichting)
Mochten er vervolgstappen nodig blijken, dan moet daar budget voor beschikbaar worden gesteld.

Doelstellingen

We voorkomen oplichting en digitale criminaliteit

Activiteiten

Samen met diverse ketenpartners organiseren van diverse preventiecampagnes, voorlichting en training ter bewustwording en cyberweerbaarheid

Burgemeester Bengevoord
We organiseren activiteiten voor alle leeftijden waarop zij op hun eigen niveau cyberweerbaar gemaakt worden.

Kwaliteit (toelichting)
We organiseren diverse cyberweerbaarheidstrainingen en cursussen. Denk hierbij aan Hackshield, een spel voor 8 tot 12 jarigen, om zich te beschermen tegen online gevaren. Daarnaast organiseren we een interactieve training voor senioren.

Tijd (toelichting)
In 2023 bieden we voor de verschillende leeftijdsgroepen een activiteit of training aan.

Geld (toelichting)
Naar verwachting kosten diverse trainingen € 7.500. Hiervoor is budget geraamd.

Organiseren Cyber securityscan voor ondernemers

Burgemeester Bengevoord

In overleg met de ondernemersverenigingen organiseren wij een cyber security scan voor ondernemers.

Kwaliteit (toelichting)

We bieden een cyber security scan aan voor ondernemers.

Tijd (toelichting)

Deze scan zal in het derde kwartaal van 2023 aangeboden worden.

Geld (toelichting)

Het opzetten van een dergelijke scan kost naar verwachting € 3.000 dit is opgenomen in de begroting.

Indicatoren

Om te kunnen beoordelen of we de genoemde doelstellingen hebben behaald, raadplegen we de volgende bronnen:

- Waarstaatjegemeente.nl;
- De misdaadcijfers van de politie;
- De veiligheidsmonitor;
- Datalab GO;
- Conneqt.

Op basis van deze bronnen krijgen wij onder andere inzicht in het percentage inwoners dat zich veilig voelt, het aantal misdrijven en het aantal overlast meldingen. Ons streven is dat het percentage inwoners dat zich veilig voelt stijgt en het aantal misdrijven en gevallen van overlast daalt. Op basis van de gegevens uit deze bronnen kunnen wij onze inzet waar nodig bijsturen.

Risico's

Dit beleidsveld bestaat uit veel verschillende soorten activiteiten. Om die reden benoemen we geen risico's per activiteit. De risico's worden per activiteit zelfstandig afgewogen.

Financiële onderbouwing programma 4

Baten en Lasten

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023 1e prognose	Aanpassing begroting 2023	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Baten								
4.1 Bestuur, organisatie en dienstverlening	**51.696**	**60.198**	**354**	**0**	**354**	**510**	**516**	**606**
4.2 Openbare orde en veiligheid	**223**	**36**	**18**	**0**	**18**	**18**	**18**	**18**
4.4 Overige middelen	**7.435**	**7.687**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Totaal Baten	**59.353**	**67.921**	**372**	**0**	**372**	**528**	**535**	**625**
Lasten								
4.0 Doorbelaste bedrijfsvoering en kapitaallasten	**11.334**	**12.173**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
4.1 Bestuur, organisatie en dienstverlening	**3.055**	**5.215**	**12.058**	**2.085**	**14.143**	**13.545**	**13.391**	**13.448**
4.2 Openbare orde en veiligheid	**2.141**	**2.123**	**2.711**	**478**	**3.189**	**3.160**	**3.182**	**3.165**
4.3 Lobby, grensoverschrijdende samenwerking en citymarketing	**129**	**116**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
4.4 Overige middelen	**-43**	**259**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Totaal Lasten	**16.616**	**19.886**	**14.769**	**2.563**	**17.332**	**16.705**	**16.573**	**16.613**
Onttrekkingen								
4.1 Bestuur, organisatie en dienstverlening	**6.543**	**5.370**	**75**	**300**	**375**	**0**	**0**	**0**
Stortingen								
4.1 Bestuur, organisatie en dienstverlening	**3.524**	**25**	**25**	**0**	**25**	**0**	**0**	**0**
Gerealiseerd resultaat	**45.756**	**53.379**	**-14.347**	**-2.263**	**-16.610**	**-16.177**	**-16.038**	**-15.988**

Algemene toelichting financiële tabel

Zie hiervoor de algemene toelichting zoals bij programma 1 opgenomen.

Bestuur, organisatie en dienstverlening

In dit beleidsveld is aan de lastenkant sprake van een aanpassing van € 2 miljoen. Dit verschil is grotendeels als volgt te verklaren:

Visie Winterswijk

Voorstel is om in twee fases een visie op Winterswijk te ontwikkelen. Deze visie is nodig om te zorgen voor een duidelijke richting waar we naar toe willen. De eerste fase omvat een vitaliteitsscan en in de tweede fase wordt deze verrijkt met exercities samen met inwoners, ondernemers, maatschappelijke organisaties en politiek. Hierbij wordt rekening gehouden met bestaande ideeën rondom de aanpak van de omgevingsvisie die op 1 januari 2024 gereed moet zijn. Hiervoor hebben een incidenteel budget van € 100.000 opgenomen.

Contributies VNG

De contributies VNG(reguliere bijdrage VNG en de bijdrage aan Fonds Gezamenlijke Gemeentelijke Uitvoering) zijn ten gevolge van de jaarlijkse indexering en een uitbreiding van de activiteiten binnen het Fonds Gezamenlijke Uitvoering gestegen met € 25.000 .

Ondersteuning Raad

De accountantskosten nemen met € 10.000 toe ten gevolge van de jaarlijkse indexering en een toename van het aantal te controleren SiSa regelingen.

Leader Achterhoekse projecten
Voor het vervolg van het lopende Leader-traject dat past bij de ambitie Buitengebied in balans hebben we € 97. 000 opgenomen.
Rechtmatigheid
De invoering van de rechtmatigheidsverantwoording is met een jaar uitgesteld naar 2023. Implementatie hiervan en versterken van interne beheersing en controles vraagt om incidenteel budget van € 50.000 voor 2023 en 2024.
Communicatie
Extra kosten voor communicatie € 20.000. Wij vinden het belangrijk om op een heldere en juiste manier te communiceren, zowel intern als extern. Hiervoor investeren ondersteuning we in het verbeteren van de communicatie.
Lonen, vergoedingen en pensioen (voormalig) bestuur en kosten extra wethouder
Door indexering en de kosten voor de 4e wethouder nemen de lonen en vergoedingen van het bestuur toe met € 135.000. De onderhandelingen over een nieuwe cao zijn nog in volle gang. Om hiermee in de begroting rekening te houden, gaan we vooralsnog uit van een loonstijging van 3,6%. Dit percentage is gebaseerd op het percentage loon- en prijsstijging van de overheid dat in de meicirculaire 2022 is genoemd. Daarnaast zijn extra middelen nodig voor toekomstige pensioenen (€ 27.000).
Implementatie wet WOO
Voor de implementatie van de Wet open overheid hebben we via de algemene uitkering (beleidsveld 5.1) extra middelen ontvangen. Het gaat om een bedrag van € 119.000 dat binnen dit beleidsveld als budget is opgenomen.
Inwonerparticipatie
Er komt een kindergemeenteraad om de jeugd beter te betrekken bij de politiek. Daarnaast wordt een vervolg gegeven aan de projecten met de middelbare scholen om de oudere jeugd te interesseren voor politiek. Hiervoor wordt met ingang van de begroting 2023 jaarlijks € 5.000 opgenomen in de begroting. De gemeenteraad organiseert beide projecten samen met de griffie en de burgemeester.
Implementatie Office 365
Om de volgende stap in digitalisering te zetten hebben we voor 2023 een incidenteel budget van € 300.000 opgenomen voor de implementatie van Office 365, dat we dekken uit de reserve Personeel en organisatie. Wij zien een relatie tussen deze applicatie en ontwikkeling van onze organisatie. De gewenste doorontwikkeling is nu nog onvoldoende vertaald in de uitvoering. De basis is weliswaar gelegd, voor de verdere ontwikkeling met name gericht op bevordering van efficiënte interne samenwerking en verbeteren van de informatievoorziening is meer inspanning nodig.
Versterken financiële functie
De noodzaak volgt uit de organisatieaanpassing waarbij teams zijn samengevoegd en teammanagers niet langer zelf de inhoud van bepaalde beleidsterreinen voor hun rekening nemen. In dit geval dient deze taak bij een nieuwe medewerker binnen het team belegd te worden. Het gaat om een bedrag van € 86.000.
Overige ontwikkelingen (kleinere mutaties en verschuiving tussen beleidsvelden, zie ook algemene toelichting financiële tabel). In dit beleidsveld is sprake van overige ontwikkelingen voor een bedrag van € 1,1 miljoen, zie hiervoor de toelichting bij beleidsveld 5.1.

Openbare orde en veiligheid

In dit beleidsveld is aan de lastenkant sprake van een bijstelling van 478.000(N). Dit verschil is grotendeels als volgt te verklaren.

Gemeentelijke bijdrage VNOG
De gemeentelijke bijdrage aan de VNOG stijgt met € 98.000. De stijging wordt veroorzaakt door de jaarlijkse indexering (€ 44.000) en door de voorziene taakoverdracht van een deel van de facilitaire taken brandweerkazerne aan de VNOG (€ 54.000).
Preventiecampagnes Openbare orde, veiligheid en ondermijning
Voor het kunnen organiseren van diverse preventiecampagnes gericht op het voorkomen en bestrijden van overlast en criminaliteit en het bevorderen van het gevoel van veiligheid bij inwoners wordt met ingang van 2023 jaarlijks € 30.000 opgenomen in de begroting.
Daarnaast wordt extra ingezet op capaciteit voor BOA's (€ 120.000) APV (€ 43.000) en openbare orde en veiligheid (€ 86.000).
Overige ontwikkelingen, € 100.000: (kleinere mutaties en verschuiving tussen beleidsvelden, zie ook algemene toelichting financiële tabel).

Kredieten

Begrote kredieten voor 2023 (zie ook bijlage 4):
- auto's (handhaving en elektrisch) € 116.000
- hardware/ servers/ backup € 325.000
- software € 100.000

Onttrekkingen en toevoegingen reserves

We stellen voor om voor de implementatie van Office 365 € 300.000 te onttrekken aan de reserve Personeel en organisatie.
Tot en met 2023 onttrekken we jaarlijks € 75.000 aan de reserve Personeel en organisatie om het opleidingsbudget aan te vullen. In 2023 brengen wij in beeld hoe groot ons opleidingsbudget structureel moet zijn zodat we dat budget ook met structurele middelen kunnen vullen. Bij de begroting 2024 doen we hiertoe een voorstel.

Programma 5 Inkomsten van Winterswijk

Inleiding

Programma 5 is een nieuw programma met ingang van de begroting 2023.
Dit programma omvat de inkomsten van onze gemeente die ook de algemene dekkingsmiddelen zijn: de algemene uitkering uit het gemeentefonds en onze lokale heffingen.
Tot 2023 maken de algemene dekkingsmiddelen onderdeel uit van programma 4. Wij stellen met de begroting 2023 voor om de algemene dekkingsmiddelen in een eigen programma te zetten om de sturingsmogelijkheden op de andere vier programma's zuiverder te maken.
In de andere vier programma's staan nu de activiteiten en budgetten die ook daadwerkelijk horen bij onze ambities en doelstellingen én waarop wij (bij)sturingsmogelijkheden hebben. Het college voert de begroting uit binnen de programma's en is in dat kader bevoegd om bij te sturen op activiteiten en budgetten bij te stellen binnen het betreffende programma.
De (bij)sturingsmogelijkheden op het nieuwe programma 5 zijn beperkt. Op de algemene uitkering hebben wij als individuele gemeente geen invloed. En de hoogte van de lokale heffingen kunnen we alleen voor aanvang van het begrotingsjaar bepalen. Het gaat om inkomsten die geen directe relatie hebben met uitgaven in onze begroting. Daarom past het niet dat met deze inkomsten geschoven kan worden ter dekking van andere lasten. Isolatie van de algemene middelen in een

eigen programma is dan de meest logische keuze.

5.1 Algemene middelen

Ambitie

We zijn een financieel gezonde gemeente. De ambities in onze begroting zijn in evenwicht met de gemeentelijke financiën voor korte en lange termijn.
Relevante documenten:

- Financiële verordening gemeente Winterswijk;
- Treasurystatuut;
- Planning- en controldocumenten .

Doelstellingen

Behouden gezonde financiële positie

Activiteiten

Monitoren van uitvoering van begroting via P&C-documenten

Wethouder: Metaal
Met de documenten in onze planning- en controlcyclus stellen we onze ambities, doelstellingen en activiteiten voor het komende jaar vast (de begroting), volgen we de realisatie daarvan (bestuursrapportage), stellen we budgetten bij indien nodig (financiële prognoses) en leggen we verantwoording af (jaarstukken). Hierdoor houden we zicht op onze financiële positie en kunnen we bijsturen wanneer nodig.

Kwaliteit (toelichting)
In 2023 stellen we de volgende P&C-documenten op:
Jaarstukken 2022;
Bestuursrapportage incl. 1e financiële prognose 2023;
2e financiële prognose 2023;
Kadernota 2024;
Begroting 2024.

Tijd (toelichting)
Raadsvergadering juni 2023:
Jaarstukken 2022, Bestuursrapportage 2023 en Kadernota 2024
Raadsvergadering oktober/november (uiterlijk 15 november) 2023:
Begroting 2024
Raadsvergadering december 2023:
2e financiële prognose 2023

Geld (toelichting)
Dit is niet van toepassing.

Doelstellingen

We streven naar een jaarlijks structureel sluitende begroting

Activiteiten

Vaststellen begroting

Wethouder: Metaal-ten Dolle
We streven naar een jaarlijks structureel sluitende begroting. Die presenteren we in de begroting.

Kwaliteit (toelichting)

In het financiële hoofdstuk van de begroting nemen we een overzicht op waarin we het structurele en incidentele begrotingsresultaat presenteren.

Tijd (toelichting)
Raadsbehandeling vindt plaats in oktober/november.

Geld (toelichting)
Dit is niet van toepassing.

Doelstellingen

Zorgen voor voldoende investeringsruimte

Activiteiten

Integrale afwegingen bij begrotingsbehandeling

Wethouder: Metaal
We willen beschikken over voldoende investeringsruimte. Dat geeft ons bestuur keuzemogelijkheden voor de inzet van die ruimte. De afweging hoe die ruimte ingezet wordt, doen we integraal, dus in totaliteit. De begrotingsbehandeling is daarvoor het geëigende moment.

Kwaliteit (toelichting)
Het financiële hoofdstuk in de begroting moet inzicht geven in de integrale afweging en investeringsruimte.

Tijd (toelichting)
Raadsbehandeling oktober/november.

Geld (toelichting)
Dit is niet van toepassing.

Indicatoren

Financiële kengetallen
Weerstandsratio

Risico's

Ontwikkeling algemene uitkering: Zie financieel hoofdstuk in deze begroting
Ontwikkeling van lonen en prijzen: We hebben een stelpost van € 300.000 per jaar geraamd. Het risico bestaat dat deze niet toereikend is.

5.2 Lokale belastingen

Ambitie

De lokale lastendruk is in evenwicht met ons voorzieningenniveau.
Voor heffingen en leges is het uitgangspunt dat deze in principe kostendekkend zijn, tenzij deze te zeer afwijken van bijvoorbeeld de tarieven van vergelijkbare gemeenten of wanneer er sprake zou zijn van een te hoge stijging ineens.
Om onze ambities betaalbaar te houden zetten we maximaal in op het verkrijgen van (Europese) subsidies in plaats van het verhogen van de lokale belastingen.
Relevante documenten:

- Belastingverordeningen

Doelstellingen

De onroerende zaakbelastingen wordt gefixeerd op de opbrengst met uitzondering van inflatie en areaaluitbreiding

Wanneer woningen en niet-woningen in waarde stijgen dan verlagen we de OZB-tarieven om op die begrote opbrengst uit te komen.

Doelstellingen

We maken meerjarige afspraken over de toeristenbelasting

Vaststellen van meerjarige tarieven voor de toeristenbelasting, zie beleidsveld 2.5

Indicatoren

Zie paragraaf Lokale heffingen.

Risico's

De hoge aanhoudende inflatie in 2022 treft een steeds grotere groep huishoudens. Dit kan impact hebben op de betaling van de belastingaanslagen.

Financiële onderbouwing programma 5

Baten en Lasten

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023 1e prognose	Aanpassing begroting 2023	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Baten								
5.1 Algemene middelen	**0**	**0**	**57.841**	**7.211**	**65.052**	**66.302**	**67.754**	**62.391**
5.2 Lokale belastingen	**0**	**0**	**6.343**	**255**	**6.598**	**6.638**	**6.638**	**6.638**
Totaal Baten	**0**	**0**	**64.184**	**7.466**	**71.650**	**72.940**	**74.392**	**69.030**
Lasten								
5.1 Algemene middelen	**0**	**0**	**921**	**-1.529**	**-608**	**-758**	**-792**	**-988**
5.2 Lokale belastingen	**0**	**0**	**636**	**25**	**661**	**646**	**646**	**646**
Totaal Lasten	**0**	**0**	**1.557**	**-1.504**	**52**	**-112**	**-146**	**-342**
Gerealiseerd resultaat	**0**	**0**	**62.628**	**8.970**	**71.598**	**73.053**	**74.538**	**69.372**

Algemene middelen

Baten

Binnen de algemene middelen is sprake van een forse inkomstenverhoging die feitelijk geheel is toe schrijven aan een verhoging van de algemene uitkering. Afgerond en in bedragen x € 1.000 ziet de aanpassing er voor de komende jaren als volgt uit:

	2023	2024	2025	2026
Herverdeeleffect	300	1.700	2.100	2.200
Algemene stijging	5.900	7.000	8.400	3.000
Compensatie jeugdzorg	750	100	100	600
Overige				

bijstellingen		150	200	0	100
Totaal			7.100	9.000	10.600	5.900

Herverdeeleffect
Vanaf 2023 wordt het gemeentefonds (totaal € 35 miljard) op een andere wijze verdeeld. Omdat het totale bedrag gelijk blijft ontstaan in dat geval voor- en nadeelgemeenten. De mate van voor- of nadeel verschilt enorm per gemeente. Om nadeelgemeenten niet van de één op de andere dag met een te groot nadeel te confronteren, wordt er in dit soort situaties altijd een zogenaamd ingroeipad afgesproken. De voordeelgemeenten krijgen dan in oplopende stapjes het voordeel uitgekeerd waarmee de nadeelgemeenten tijdelijk gecompenseerd worden. Concreet ontvangt Winterswijk, via het ingroeipad, in 2023 € 7,50 per inwoner, in 2024 € 22,50 per inwoner en vanaf 2025 € 37,50 per inwoner. De laatste berekeningen tonen echter dat Winterswijk voordeelgemeente is voor een bedrag van € 100 per inwoner. Of en wanneer het resterende voordeel uitgekeerd gaat worden is dus nog onzeker en onderdeel van de genoemde nieuwe financieringssystematiek voor gemeenten.

Algemene stijging
Het accres (ook wel groei van het gemeentefonds) is afhankelijk van de totale Rijksuitgaven. Geeft het Rijk (naar verwachting) meer uit dan in een vorige periode aangenomen dan stijgt ook het gemeentefonds evenredig en andersom, ook wel aangeduid als ‘samen de trap op en af’.
In de meicirculaire 2022 zit op dit onderdeel het grootste voordeel omdat gemeenten nu extra hard ‘mee de trap op gaan’ doordat het Rijk veel meer uitgeeft dan bij start van het nieuwe kabinet werd aangenomen (o.a. inflatie). De totale algemene uitkering, en vooral het accres, geldt als algemeen dekkingsmiddel voor bijvoorbeeld gestegen kosten maar ook voor bijvoorbeeld eigen nieuw beleid.
Commissie van Wijzen, Jeugdzorg
Er is een ‘arbitragecommissie’ ingesteld die uitspraken heeft gedaan over de ‘tekorten’ in de Jeugdzorg. Het kabinet heeft de, de door commissie geadviseerde, bedragen in de Rijksbegroting opgenomen en gemeenten werd toegestaan 75% hiervan in de begroting op te nemen. Bij deze meicirculaire is voor 2023 de resterende 25% toegekend en heeft een herberekening plaats gevonden van de bedragen voor 2024 tot en met 2026.
Overige bijstellingen
Daarnaast is sprake van een aantal overige bijstellingen zoals extra middelen voor BOA-capaciteit waar elders in de begroting rekening is gehouden met extra uitgaven. Voor het jaar 2026 is sprake van een afname ten opzicht van 2025 van € 4,7 miljoen. In het hoofdstuk Financiële positie van de gemeente Winterswijk is hierop al een nadere toelichting gegeven.
Lasten
Onder de lasten zijn 'negatieve' bedragen opgenomen wat feitelijk inhoudt dat we met een voordeel voor de begroting te maken hebben. Dit heeft een financieel-technische oorzaak door de huidige wijze van doorbelasting van salaris- en overige organisatiekosten (waaronder ook kapitaallasten). In 2022 zijn we gestart om dit anders vorm te geven, echter de effecten daarvan konden in deze begroting nog niet worden meegenomen.
Voor de jaren 2023-2026 hebben we een aanvullende stelpost voor inflatie opgenomen van € 300.000. Daarmee is binnen dit programma sprake van een

voordeel op doorbelaste bedrijfsvoerings- en kapitaallasten (overige ontwikkelingen) van ruim € 1,8 miljoen. Hier staan echter bij de verschillende beleidsvelden nadelen op overige ontwikkelingen tegenover voor een totaalbedrag van afgerond € 2,4 miljoen. Het verschil van € 600.000 komt overeen met de CAO-stijging (3,5%) van de personeelslasten die 'beetje bij beetje' verdeeld zijn over alle beleidsvelden, voor het overige is sprake van een financieel-technische verschuiving in lasten (dus geen extra lasten).

Lokale belastingen

Gemeentelijke belastingen

In het coalitieakkoord is opgenomen dat we de opbrengsten voor de onroerende-zaakbelastingen (OZB) fixeren op de opbrengst die we in 2022 realiseren. Deze opbrengst passen we wel aan met de indexering (voor 2023 is deze 3%). Op basis van de tot nu toe gerealiseerde opbrengst OZB over 2022 en de indexering, verwachten we € 255.000 meer aan OZB op te leggen in 2023 dan oorspronkelijk begroot.

Kredieten

Voor dit programma zijn geen kredieten opgenomen in bijlage 4.

Onttrekkingen en toevoegingen reserves

Er zijn vooralsnog geen mutaties in reserves voorzien voor dit programma.

Opgave Drempelvrij Winterswijk

Ambitie

Iedere inwoner wil volwaardig meedoen in onze samenleving. Maar onze samenleving kent drempels die dit moeilijk maken. Met de opgave Winterswijk Drempelvrij wil de gemeente deze drempels zoveel mogelijk weghalen.
Relevante documenten:

- VN- verdrag Handicap;
- Inclusie-agenda 1.0;
- Inclusie-agenda 2.0 .

Doelstellingen

Iedereen kan zichzelf zijn in onze gemeente; we dragen actief uit dat Winterswijk regenbooggemeente is

Activiteiten

We dragen uit dat we regenbooggemeente zijn door samenwerking in de regio in een programma gericht op bewustwording, dialoog en veiligheid

Wethouder: Schepers-Janssen

De klankbordgroep Regenbooggemeente gaat in de gemeente Winterswijk en Oost Gelre allerlei activiteiten organiseren. De thema's waaraan de klankbordgroep werkt zijn: Zichtbaarheid en normalisatie; Educatie en bewustwording en Borging en veiligheid. In 2023 organiseert de klankbordgroep ook weer een feestelijke Achterhoek Pridemaand.

Kwaliteit (toelichting)

De klankbordgroep kan haar doelen bereiken.

Tijd (toelichting)

Activiteiten lopen door het jaar heen.

Geld (toelichting)
Voor deze activiteit is € 10.000 gereserveerd.

Doelstellingen
We geven de verbinding met cultuur en sport een plek in de opgave
Activiteiten
We verbeteren de toegang tot sport en cultuur voor onze doelgroepen
Wethouder: Schepers-Janssen
Binnen de opgave Winterswijk Drempelvrij worden de toegang tot sport en cultuur twee nieuwe thema's waar we ons mee bezig gaan houden.

Kwaliteit (toelichting)
Verbeteren van voorzieningen met name daar waar zij nu beperkingen opleveren.

Tijd (toelichting)
Uitvoering vindt plaats in het gehele jaar 2023.

Geld (toelichting)
Afhankelijk van aard en soort oplossingen worden middelen vrijgemaakt of aangevraagd.

Doelstellingen
We zorgen samen met betrokken inwoners dat de inclusie-agenda actueel blijft en voeren die uit
Activiteiten
Samen met onze inwoners zorgen we ervoor dat de thema's die leven een plek krijgen in de inclusie-agenda
Wethouder: Schepers-Janssen
We gaan met het netwerk in de samenleving in gesprek en maken een inclusieagenda 3.0. In deze agenda staan de nieuwe thema's voor Winterswijk Drempelvrij. Het college stelt de agenda vast.

Kwaliteit (toelichting)
De thema's zijn in de agenda benoemd. De agenda maakt duidelijk wat de richting wordt van de opgave Winterswijk Drempelvrij.

Tijd (toelichting)
De verwachting is dat op 1 juli 2023 de Inclusieagenda 3.0 gereed en vastgesteld is.

Geld (toelichting)
Deze activiteit wordt betaald uit het opgavebudget.

We werken zoveel mogelijk letterlijke en figuurlijke drempels weg als die deelname aan de samenleving belemmeren. En we proberen nieuwe drempels tegen te gaan
Wethouder: Schepers-Janssen
We besteden in 2023 weer veel aandacht aan de toegankelijkheid van de openbare ruimte en van gebouwen. We zetten ons ook in voor de digitale toegankelijkheid. Ook gaan we ons wat meer richten op de toegankelijkheid van sport en cultuur. We

denken in de gemeentelijke organisatie mee met thema's zoals de herontwikkeling van de markt, de bouw van scholen, de basisbanen, vluchtelingen en hier zetten we onze ervaringsdeskundigen voor in. Ook werken we weer mee aan de toegankelijkheid van van de verkiezingen.

Kwaliteit (toelichting)
Door de inzet wordt de samenleving meer toegankelijk.

Tijd (toelichting)
Uitvoering vindt plaats in het gehele jaar 2023.

Geld (toelichting)
Afhankelijk van aard en soort verbeteringen worden middelen uit bestaand budget aangewend dan wel gezocht.

We werken aan bewustwording rondom het thema inclusie door middel van ervaringsverhalen en campagnes

Wethouder: Schepers-Janssen
We delen praktijkverhalen van ervaringsdeskundigen uit onze gemeente. Op deze manier worden onze inwoners bewust van deze verhalen. Daar kunnen mensen van leren wat er allemaal mogelijk is. We sluiten ook aan bij landelijke themacampagnes zoals de wereldgehandicaptendag, de week van de toegankelijkheid, de week van de hoogbegaafdheid en de week van de psychiatrie. We ondersteunen het Oogcafé Winterswijk.

Kwaliteit (toelichting)
We maken 8 professionele publicaties en 3 filmpjes.

Tijd (toelichting)
Uitvoering vindt plaats in het gehele jaar 2023.

Geld (toelichting)
Voor deze activiteit is € 12.000 gereserveerd.

Indicatoren

De planning is dat op 1 juli 2023 de Inclusieagenda 3.0 gereed en vastgesteld is.
We maken 8 professionele publicaties en 3 filmpjes.

Risico's

We zien momenteel geen risico's.

Opgave Winterswijk Armoedevrij

Ambitie

Onze ambitie is een armoedevrij Winterswijk in 2040. Waarbij iedere inwoner volwaardig mee kan doen in onze samenleving. We zetten we stappen om armoede fundamenteel te bestrijden, naast het verlichten van armoede op korte termijn. Onderwijs, werk en inkomen zijn een goed vangnet voor bestaanszekerheid. Winterswijk is er op gericht dat inwoners een fysiek en mentaal gezond en zelfstandig leven leiden.

Relevante documenten:

- DRIFT-actieagenda;
- CBS armoedemonitor ;
- STAP-uitvoeringsagenda.

Doelstellingen

Handhaven Armoedevrij Winterswijk 2040 gericht op het stoppen van armoede. Dit doen we opgavegericht in samenwerking met inwoners, organisaties, bedrijven, verenigingen, geloofsgemeenschappen en scholen

Activiteiten

Uitvoeringsagenda STAP-Winterswijk (Samen Tegen Armoede Pact)

Wethouder: Schepers-Janssen
In 2022 hebben we samen met inwoners, organisaties en stichting Platform Armoedevrij Winterswijk gewerkt aan een nieuwe uitvoeringsagenda voor de opgave Armoedevrij Winterswijk. In 2023 gaan we gefaseerd aan de slag om deze uitvoeringsagenda verder te realiseren. De pijlers zijn: (1) Ontregelen van beleid, (2) Toegankelijke voorzieningen, (3) Gelijke kansen, (4) Brede maatschappelijke betrokkenheid, (5)Lef om te experimenteren.

Kwaliteit (toelichting)
Samen met stichting Platform Armoedevrij Winterswijk, samenwerkingspartners, werken we aan een 'armoedepact' waarin de pijlers terugkomen en omgezet worden in concrete acties. Deze actie pakken we samen op met de Winterswijkse samenleving.

Tijd (toelichting)
Deze activiteit vindt plaats in het gehele jaar 2023.

Geld (toelichting)
Met behulp van een restantbudget uit 2022 hebben we voldoende middelen beschikbaar voor de opgave.

Verhogen urgentiebesef en maatschappelijke verantwoordelijkheid en samenwerking

Wethouder: Schepers-Janssen
Een Armoedevrij Winterswijk kunnen we alleen samen met de samenleving realiseren, de uitvoeringsagenda geeft richting aan de komende stappen. Om deze stappen te zetten wordt een kwartiermaker ingezet om regie te houden op de opgave Armoedevrij Winterswijk, brengt (nieuwe) partijen bij elkaar en zorgt voor het uitdragen van de gedeelde visie en neemt inwoners en partijen daarin mee. We verhogen de urgentie en betrokkenheid door de realisatie van het Samen Tegen ArmoedePact (STAP) Winterswijk.

Kwaliteit (toelichting)
We vergroten het aantal deelnemende organisaties bij de opgave armoedevrij Winterswijk, bijvoorbeeld door meer ondernemers te betrekken bij de opgave.

Tijd (toelichting)
De opgave heeft een langdurig karakter en wordt gedurende het gehele jaar uitgevoerd. In plannen van aanpak worden concrete ijkpunten benoemd.

Geld (toelichting)
Een aantal activiteiten worden gedekt middels reguliere inzet en budget. Daarnaast is er een budget van € 100.000 voor de overige activiteiten van de opgave armoedevrij Winterswijk

Stichting Platform Armoedevrij Winterswijk jaagt vernieuwing en experimenteerruimte aan. Dit faciliteren wij.

Wethouder: Schepers-Janssen
Stichting Platform Armoedevrij Winterswijk is een onafhankelijke partij die vernieuwing en experimenteerruimte op het gebied van armoede (mede)mogelijk maakt in Winterswijk. Vanuit de gemeente faciliteren we dit met de inzet van een kwartiermaker en geven we zelf het goede voorbeeld.

Kwaliteit (toelichting)
Stichting Platform Armoedevrij Winterswijk en de Vrijwilligers Adviesraad adviseren de gemeente over activiteiten en beleid.

Tijd (toelichting)
Deze activiteit vindt plaats in het gehele jaar 2023.

Geld (toelichting)
De stichting ontvangt een subsidie van € 12.500 voor het realiseren van deze activiteiten.

Invoering Winterswijk pas

Wethouder: Schepers-Janssen
De Winterswijkpas is een pas voor alle inwoners kortingen en/of aanbiedingen oplevert. Daarnaast worden de 'Meedoenregelingen' voor inwoners met een laag inkomen via deze pas verstrekt. We starten met een verkenning van de mogelijkheden voor de invoering van de Winterswijkpas.

Kwaliteit (toelichting)
De Winterswijkpas is breed inzetbaar en aantrekkelijk voor alle Winterswijkers, waarbij lokale ondernemers participeren in het aanbod.

Tijd (toelichting)
In 2023 ronden we het plan van aanpak voor de invoering van de Winterwijkpas af.

Geld (toelichting)
Hiervoor is een voorbereidingsbudget beschikbaar

Taskforce Bestaanszekerheid

Wethouder: Schepers-Janssen
We brengen in beeld wat de effecten zijn van het verlies aan koopkracht voor inwoners, bedrijven en organisaties. Vervolgens bepalen we wat slimme plannen zijn die het verlies van koopkracht en de effecten van koopkrachtverlies tegengaan. De plannen gaan we beoordelen op haalbaarheid en effectiviteit. Daarna maken we een keuze voor de uitvoering daarvan.

Kwaliteit (toelichting)

Opleveren welke rol en regelingen gemeente kan bieden bij het verlies van koopkracht.

Tijd (toelichting)
Deze taskforce is opgestart in september 2022, de uitvoering loopt door in 2023.

Geld (toelichting)
De kosten en of er aanvullende budget benodigd is wordt onderzocht en is het resultaat van het eerste onderzoek naar effecten koopkrachtverlies.

Indicatoren
De CBS-Armoedemonitor wordt gebruikt om de stand van zaken in beeld te brengen en eventueel accenten te verleggen.

Risico's
We werken samen met Winterswijk aan een armoedevrij Winterswijk, waarbij partijen en organisaties uitgedaagd worden om verder te kijken dan hun eigen organisatieactiviteiten. Daarbij hebben we te maken met landelijk beleid waar als gemeente niet altijd direct invloed op hebben, maar ook externe factoren zoals de hoge energieprijzen waardoor meer mensen in armoede komen.

Opgave Centrum

Ambitie
We werken aan een levendig centrum waar iedereen zich direct thuis voelt, een gezellige drukte en aangename rustige plekjes. Waar altijd wat te doen is en waar je mensen ontmoet.
Het gevarieerde aanbod met winkels, horeca, markt, cultuur en dienstverlening, ambachten en evenementen trekt vele bezoekers uit de regio en ver over de Duitse grens.
Relevante documenten:

- Coalitieakkoord gemeente Winterswijk ‘Samen aan de slag’;
- Centrumvisie en uitvoeringsagenda.

Doelstellingen
Vanuit de gezamenlijk tot stand gekomen visie wordt het centrum doorontwikkeld tot gastvrij, aantrekkelijk en goed bereikbaar

Activiteiten
Realiseren van uitvoeringsagenda Opgave Centrum
Wethouder: Schepers-Janssen
In september 2021 is de centrumvisie met uitvoeringsagenda vastgesteld. In 2023 werken we verder aan het realiseren van de activiteiten zoals de kwaliteitsimpuls van de Markt, opleveren masterplan voor subsidies, beleving in het centrum, samen ondernemen, bereikbaarheid en functieprofielen en aanloopstraten.

Kwaliteit (toelichting)
We werken samen met belanghebbende, inwoners, bedrijven en organisaties aan het realiseren van de centrumvisie.

Tijd (toelichting)
Uitvoering vindt plaats in het gehele jaar 2023.

Geld (toelichting)
Resterende middelen van 2022 hevelen we over, waar nodig vragen we naar aanleiding van concrete plannen aanvullend budget aan.

Opleveren masterplan centrum
Wethouder: Schepers-Janssen
In het centrum komen verschillende projecten en (stedelijke)ontwikkelingen (kwaliteitsimpuls Markt en Cultuurkwartier) bij elkaar. Ook zijn er al projecten afgerond zoals de notaristuin en vrijheidspark. Met het masterplan bundelen we deze activiteiten voor het effectief aanvragen van subsidies. Het masterplan ontwikkelingen we in samenwerking met de omgevingsvisie KOM. Voor de ontwikkeling en uitvoering van het masterplan werken we samen met een subsidiebureau.

Kwaliteit (toelichting)
Het masterplan is vastgesteld en inzetbaar voor het aanvragen van subsidies voor het centrum.

Tijd (toelichting)
Eind 2023 leveren we het masterplan op.

Geld (toelichting)
We hebben een klein budget beschikbaar voor de ondersteuning in het aanvragen van subsidie om te komen tot het masterplan. Mocht uit dit plan blijken dat er aanvullende middelen nodig zijn, zal hierop worden teruggekomen.

Indicatoren
Monitoring van winkelleegstand en bezoekersaantallen, zo kunnen we de positie van Winterswijk vergelijken met andere gemeenten.

Risico's
In het centrum komen verschillenden wensen. belangen en behoeften bij elkaar, waarbij partijen het niet altijd met elkaar eens hoeven te zijn. Hierbij gaan we voor het beste plan voor Winterswijk en begrip voor elkaars standpunten.

Opgave Duurzaamheid
Ambitie
Winterswijk wil dat de huidige kwaliteiten, klimaat, biodiversiteit, cultuurhistorisch erfgoed en natuurlijke voorraden, ook beschikbaar zijn voor volgende generaties. Duurzaamheid gaat over het beschermen en behouden van deze waarden. Omdat we wel gevolgen ondervinden van de verandering van het klimaat is het ook een ambitie om ons daarop voor te bereiden. In 2050 is Winterswijk klimaatneutraal, energieneutraal en circulair.
Relevante documenten:
- Akkoord van Groenlo;
- Uitvoeringsagenda duurzaamheid januari 2019;
- RES 1.0.

Doelstellingen

We wekken in 2030 voldoende duurzame energie op voor de doelstelling van een energieneutraal gebouwde omgeving in 2030

Activiteiten

Uitvoering RES 1.0 waarin regionaal tenminste 1.35 TWh aan (grootschalige opwek) in 2030

Wethouder: Visser
In de RES 1.0 is afgesproken dat het regionale bod bestaat uit grootschalige zon op daken (0,35 TWh) en
grootschalige opwek op land (1 TWh). Voor Winterswijk betekent dit dat we aan beide werken. Over zon op bedrijfsdaken wordt elders gerapporteerd. De plannen voor grootschalige opwek op land passen in ons beleidskader zonneparken en zonnevelden. Het gaat hier op dit moment over de realisatie van 120 ha voor Winterswijk. Ondertussen werken we in regionaal verband aan de RES 2.0.

Kwaliteit (toelichting)
Wij hebben veel oog voor de kwaliteit van het landschap bij de inpassing van zonnevelden en zonneparken. Als het niet inpasbaar is gaat het niet door.

Tijd (toelichting)
Omdat de initiatieven van buiten komen kunnen we hier niet op sturen.

Geld (toelichting)
Hiervoor is geen geoormerkt budget gereserveerd.

Uitvoeren plannen voor zon op bedrijfsdaken

Wethouder: Visser
We willen dat er in 2023 12.000 zonnepanelen op bedrijfsdaken worden gelegd. Dit gaat om bedrijven met een kleinzakelijke aansluiting. Hiervoor benaderen we ondernemers actief. We gaan ze helpen en kijken welke aandachtspunten er in hun situatie zijn. Dit gaat dan om de mogelijkheden voor het dak, subsidies en leenmogelijkheden, offertevergelijkingen en andere vraagstukken.

Kwaliteit (toelichting)
We ondersteunen ondernemers actief en ontzorgen ze bij de planvorming rond zonnepanelen op bedrijfsdaken.

Tijd (toelichting)
Uitvoering vindt plaats in het gehele jaar 2023.

Geld (toelichting)
Hiervoor is geen geoormerkt budget gereserveerd.

We evalueren het moratorium op Windenergie

Wethouder: Visser
In 2023 evalueren we het moratorium op wind-energie. Hiervoor wordt een voorstel aan de raad gemaakt. We betrekken diverse partijen uit de samenleving bij deze evaluatie.

Kwaliteit (toelichting)

Het stuk zal inzicht geven in de mogelijkheden en gevolgen van het handhaven of opheffen van het moratorium.

Tijd (toelichting)
Behandeling van deze evaluatie zal uiterlijk het derde kwartaal 2023 in de raad plaatsvinden.

Geld (toelichting)
We hebben hiervoor geen geoormerkt bedrag nodig.

Uitvoeren visie Warmtetransitie

Wethouder: Visser
De visie Warmtetransitie bepaalt de manier waarop we gebouwen en wijken klaarmaken voor de toekomst. Hier moeten ook wijkuitvoeringsplannen voor gemaakt worden. Het is landelijk beleid om op termijn van het aardgas af te gaan. In Winterswijk ontbreekt een bron voor grootschalige opwekking van warmte die we kunnen inzetten voor verwarming. Dat betekent dat we een strategie ontwikkelen hoe we dit doel stapsgewijs kunnen behalen. We zetten ons er in 2023 voor in dat zoveel mogelijk woningen transitiegereed gemaakt worden. De mogelijkheden voor waterstof ten behoeve van monumenten en de andere kansen op dit gebied houden we in de gaten.

Kwaliteit (toelichting)
We geven goede informatie en zijn op de hoogte van de laatste ontwikkelingen op het gebied van verduurzaming. Ook de nieuwste ontwikkelingen op het gebied van waterstof betrekken we hierbij.

Tijd (toelichting)
Uitvoering vindt plaats in het gehele jaar 2023.

Geld (toelichting)
Hiervoor is geen geoormerkt budget gereserveerd.

We zijn bereikbaar in ons Centrum Duurzaam Winterswijk

Wethouder: Visser
Het Centrum Duurzaam Winterswijk is een kenniscentrum en inspiratiecentrum op het gebied van duurzaamheid. Via de thema's energietransitie, klimaatadaptatie, biodiversiteit, kringlopen en cultuurhistorie wordt duurzaamheid op een laagdrempelige manier zichtbaar, tastbaar en beleefbaar gemaakt. Vanuit het Centrum helpen we mensen onder meer met subsidies en leningen. Het Centrum Duurzaam Winterswijk is tevens ons energieloket.

Kwaliteit (toelichting)
We helpen mensen goed op weg. In het Centrum ontvangen we gemiddeld ruim 150 bezoekers per maand. Dit is groeiende omdat we zelf de leningen afhandelen en het Centrum ook het energieloket geworden is. Via het platform Duurzaam Winterswijk ontvangen we gemiddeld 1750 digitale bezoekers per maand.

Tijd (toelichting)
Uitvoering vindt plaats in het gehele jaar 2023.

Geld (toelichting)
De personele en materiele kosten zijn opgenomen in de reguliere budgetten.

Doelstellingen

We willen duurzaamheid bereikbaar en betaalbaar maken voor iedereen

Activiteiten

Uitvoeren plannen voor energiearmoede op het onderdeel verduurzaming woningen

Wethouder: Visser
We helpen inwoners om hun energierekening omlaag te brengen:
- De aanpak met energieconcierges en energiebespaarmaatjes gaan we in 2023 opschalen. Samen met andere organisaties gaan we wijkgericht inwoners met energiearmoede helpen om energie te besparen en hun woning te verduurzamen;
- We geven ondersteuning via het Centrum Duurzaam Winterswijk;
- We ondersteunen met subsidies en regelingen.

Kwaliteit (toelichting)
We zijn ondersteunend en goed op de hoogte van alle regelingen en mogelijkheden. We werken vanuit Centrum Duurzaam Winterswijk samen met de Winterswijkse organisaties die betrokken zijn bij de doelgroep en zorgen voor een goede communicatie om inwoners te informeren. Deze activiteit heeft een relatie met de Taskforce Bestaanszekerheid.

Tijd (toelichting)
Uitvoering vindt plaats in het gehele jaar 2023.

Geld (toelichting)
Voor 2022 en 2023 is totaal € 665.000 rijksgeld beschikbaar.

Doelstellingen

Winterswijk heeft een duurzame gemeentelijke organisatie in 2030

Activiteiten

We gaan verder met het project D-factor; we willen een energie neutrale en circulaire organisatie worden

Wethouder: Visser en Wassink
Breed in de organisatie werken we er aan om energieneutraal en circulair te worden. Hiervoor hebben we op diverse momenten gesprekken over de voortgang. We onderzoeken in 2023 of het project D-factor onderdeel uit kan gaan maken van de invoering van Sustainable Development Goals voor onze organisatie.

Kwaliteit (toelichting)
We beoordelen onze gemeentelijke activiteiten op het gebied van energieneutraliteit en circulariteit. Vervolgens maken we verbeteringsstappen.

Tijd (toelichting)
Zowel in de eerste helft van 2023 als in de tweede helft 2023 vinden hierover een aantal gesprekken plaats.

Geld (toelichting)

Hiervoor is geen geoormerkt budget gereserveerd.

Indicatoren
In totaal komen er minimaal 12.000 nieuwe zonnepanelen op bedrijfsdaken in 2023 bij.
Gemiddeld bezoeken 150 mensen per maand ons Centrum Duurzaam Winterswijk.
Gemiddeld hebben we 1750 digitale bezoekers op ons Platform Duurzaam Winterswijk per maand.

Risico's
Het behalen van de opwekdoelstellingen is sterk afhankelijk van technische factoren zoals de aansluitingsmogelijkheden op het elektriciteitsnet. Ook is het afhankelijk van politieke keuzes rondom de opwek van duurzame energie. Het project D-factor is afhankelijk van de beschikbaarheid van collega's in de gemeentelijke organisatie.

Paragrafen

Paragraaf A Lokale Heffingen

Inleiding
Deze paragraaf gaat over de gemeentelijke belastingen. Na de algemene uitkering uit het gemeentefonds vormen de belastingen onze belangrijkste inkomstenbronnen.
We onderscheiden drie typen gemeentelijke belastingen
De onderstaande drie belastingtypen lichten we later in deze paragraaf verder toe:

- Algemene belastingen;
- Bestemmingsheffingen;
- Retributies.

De opbrengsten van de algemene belastingen tellen we op bij de algemene middelen. Dit betekent dat we de opbrengsten van deze belastingen niet labelen. We kunnen ze daardoor voor alle gemeentelijke taken en voorzieningen inzetten.
Voorbeelden van deze algemene belastingen zijn de onroerendezaakbelastingen (OZB), precariobelasting, reclamebelasting, forensenbelasting en toeristenbelasting.
De opbrengsten van bestemmingsheffingen zijn bestemd voor specifieke voorzieningen. Deze specifieke voorzieningen hebben wel een duidelijk algemeen belang. Onder deze categorie vallen de afvalstoffenheffing en rioolheffing.
We heffen retributies als de gemeente een specifieke dienst verleent, de leges, begraafrechten en marktgelden zijn de belangrijkste retributies binnen de gemeente Winterswijk.
We mogen geen winst maken op bestemmingsheffingen en retributies, de begrote opbrengst mag dus niet hoger zijn dan de begrote kosten om de diensten te verlenen.

Beleid
We hanteren de volgende uitgangspunten:

- De opbrengst van de onroerendezaakbelasting (OZB) is in 2023 gelijk aan die van 2022 (exclusief inflatie en areaaluitbreiding);
- Het inflatiepercentage van 3,0% is gebaseerd op de algemene prijsontwikkeling van het bruto binnenlands product (bbp). Dit staat in tabel 4.2.2 van de meicirculaire van het gemeentefonds 2022;
- De rioolheffing is 100% kostendekkend op basis van het Gemeentelijk Watarplan (GWP);
- De afvalstoffenheffing is 100% kostendekkend;

- Bij de leges streven we naar 100% kostendekkendheid.

Belastingdruk

De belastingdruk geeft aan welke belastingen onze inwoners direct in hun portemonnee voelen.
Om deze belastingdruk te berekenen, tellen we de OZB, afvalstoffenheffing en riool- en waterzorgheffing bij elkaar op.
In de tabel Belastingdruk 2022/2023 rekenen we met een WOZ-waarde van € 200.000 voor een woning. De verwachte waardestijging is 14% voor woningen.
Verderop in deze paragraaf lichten we de vermelde bedragen verder toe.
De belastingdruk voor de inwoner ziet er als volgt uit:

Gezin (eigen woning)	2022	2023
	WOZ-waarde € 200.000	WOZ-waarde € 228.000*
Belastingen:		
Onroerende-zaakbelasting	215,00	221,00
Afvalstoffenheffing		
- vastrecht	172,00	182,00
- variabel deel	21,23	21,23
Rioolheffing (135m³)	364,50	380,70
TOTAAL	772,73	804,93
Gezin (huurwoning)	**2022**	**2023**
Belastingen:		
Afvalstoffenheffing		
- vastrecht	172,00	182,00
- variabel deel	21,23	21,23
Rioolheffing (135m³)	364,50	380,70
TOTAAL	557,73	583,93

*14% waardestijging

De belastingdruk voor 2023 stijgt in vergelijking met 2022

De stijging is het gevolg van een hogere OZB, afvalstoffenheffing en rioolheffing.
In het coalitieakkoord is afgesproken dat de OZB-opbrengst gelijk blijft, met uitzondering van de areaaluitbreiding en de inflatie. Dit betekent dat ongeacht de waardestijging (of, -daling) de verschuldigde OZB niet verandert. Voor 2023 verwachten we een waardestijging voor de woningen van gemiddeld 14%. Om de verschuldigde OZB gelijk te houden, verlagen we het tarief voor de OZB eigenaren woningen. Wel wordt rekening gehouden met het inflatiepercentage, wat voor 2023 is vastgesteld op 3%. Hierdoor stijgt de verschuldigde OZB iets.
Daarnaast stijgt het tarief voor de afvalstoffenheffing. Dit komt doordat de kosten van de Rova stijgen. Om 100% kostendekkend te blijven, verhogen we het tarief voor het vastrecht met € 10,00 (€ 182,00) en het variabele tarief met € 0,10 (€ 1,50) per aanbieding. Voor een verdere toelichting over de wijze van de afvalstoffenheffing, zie onder ‘Afvalstoffenheffing’.
Tot slot gaan we ook de tarieven voor de riool- en waterzorgheffing verhogen. De afgelopen twee jaar hebben we de tarieven gelijk weten te houden. Om 100% kostendekkend te blijven, kunnen we nu niet anders dan een verhoging door te voeren. De tarieven stijgen met € 0,10 per kubieke meter ingenomen water. Dat is een stijging van 3,7%.
De belastingdruk voor de inwoner die in een eigen woning woont, stijgt met € 31,20. Rekening houdend met de inflatie (3,0%), stijgt de belastingdruk in reële zin met 1,04%. Voor de inwoner in een huurwoning stijgt de belastingdruk met € 25,20. Rekening houdend met de inflatie stijgt de belastingdruk in reële zin met 1,52%.

Door goed te scheiden, kunnen inwoners zelf nog verder invloed uitoefenen op een deel van de verschuldigde afvalstoffenheffing. Immers, hoe minder restafval wordt aangeboden, hoe lager het variabele deel. Door verstandig met het waterverbruik om te gaan, is het ook mogelijk om minder aan riool- en waterzorgheffing te betalen. Dit komt omdat we de riool- en waterzorgheffing per kubieke meter ingenomen water afrekenen.

Opbrengst heffingen

Belastingsoort	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
OZB eigenaren woningen	3.387.000	3.465.000	3.690.000
OZB eigenaren niet woning	1.614.000	1.647.000	1.685.000
OZB gebruikers niet woning	1.119.000	1.133.000	1.165.000
OZB TOTAAL	6.120.000	6.245.000	6.540.000
Reclamebelasting	0	0	105.000
Toeristenbelasting	720.000	756.000	809.000
Forensenbelasting	94.000	83.000	90.000
Precariobelasting	5.000	50.000	50.000
Afvalstoffenheffing	2.594.000	2.660.000	2.841.000
Rioolheffing	3.920.000	3.975.000	4.174.000
Grafrechten	204.000	201.000	201.000
Marktgelden	0	0	100.000
Leges Wabo vergunningen	1.606.000	656.000	546.000
Leges	438.000	306.000	256.000
Totaal	15.701.000	14.932.000	15.712.000

Onroerendezaakbelastingen

De onroerendgoedmarkt blijft aantrekken voor woningen. De verkoopprijzen stijgen nog steeds. De verwachting is dat de gemiddelde WOZ-waarde hierdoor stijgt met zo'n 14%. Voor niet-woningen is de verwachting dat de waarden gemiddeld genomen gelijk blijven. De exacte invloed is op dit moment nog niet bekend, omdat de herwaardering voor belastingjaar 2023 nog in volle gang is. Eind 2022 wordt de herwaardering afgerond en is duidelijk wat de nieuwe WOZ-waarden voor 2023 zijn. In het coalitieakkoord is afgesproken dat de opbrengst van de OZB van het jaar 2022 wordt gefixeerd. Wel wordt er nog rekening gehouden met areaaluitbreidingen en inflatiecorrectie (3,0% voor 2023). Door het fixeren van de opbrengst wordt het tarief dus gewijzigd. Hierbij geldt dat bij een daling van de WOZ-waarden het tarief stijgt, en bij een stijging van de WOZ-waarden wordt deze lager. Dit komt omdat we bij het berekenen van de OZB de WOZ-waarde vermenigvuldigen met het tarief.
De OZB-tarieven voor 2023 zijn, onder voorbehoud van de vaststelling belastingverordeningen in december 2022, als volgt:

Tarieven Onroerende-zaakbelasting (OZB)	2022	2023
Eigendom woning	0,1073%	0,0969%
Eigendom niet-woning	0,2540%	0,2616%
Gebruik niet-woning	0,2022%	0,2083%

Toeristenbelasting

Voor 2023 handhaven we dezelfde tarieven als in 2022. Om zekerheid te bieden aan de verblijfsaanbieders, is besloten de tarieven ongewijzigd te laten. Door het centrumgebied aantrekkelijker te maken, zorgen we ook voor meer toeristen. We zijn in overleg met de toeristische sector om een toeristische visie op te stellen. Zodra deze visie er is, gaan we ook de tarieven voor de toeristenbelasting onder de loep

nemen. We streven daarbij naar afspraak voor meerdere jaren, zodat de verblijfsaanbieders weten waar ze aan toe zijn. Eveneens streven we naar 1 tarief.

Forensenbelasting

Voor het tarief van de forensenbelasting zoeken we aansluiting bij de toeristenbelasting. Het forfaitaire tarief voor een vakantiewoning in de toeristenbelasting is ook van toepassing op de gemeubileerde woning bij de forensenbelasting. Dit tarief is ook in 2023 € 290.

Precariobelasting

We heffen precariobelasting voor het gebruik van gemeentegrond. Denk hierbij bijvoorbeeld aan de terrassen bij cafés en restaurants en aan uitstallingen. Door de coronacrisis hebben we hiervoor in 2022 geen precariobelasting opgelegd, om de ondernemers een steuntje in de rug te geven. In 2023 heffen we de precariobelasting voor terrassen wel.

Afvalstoffenheffing

Inwoners betalen alleen voor het aanbieden van hun restafval. Herbruikbare afvalstoffen halen we tegen nultarief op. De afvalstoffenheffing bestaat daarom uit een vastrecht en een tarief per restafvalaanbieding.
Wij berekenen de kosten voor de afvalinzameling van de Rova door in onze tarieven. Omdat deze kosten gestegen zijn, stijgen ook de tarieven. De kostenstijging hebben we verwerkt in het vastrecht en het variabel tarief.
De tariefontwikkeling ziet er als volgt uit:

Tarieven Afvalstoffenheffing	2022	2023
Afvalstoffenheffing		
Vastrecht	172,00	182,00
Variabel:		
Ondergrondse verzamelcontainer	1,40	1,50
140 liter restafvalcontainer	5,60	6,00
240 liter restafvalcontainer	8,40	9,00

Rioolheffing

De riool- en waterzorgheffing is gebaseerd op een kostendekkendheid van 100%. Het Gemeentelijk Waterbeheersingsplan (GWP) vormt hiervoor de basis. Hierin is opgenomen welke kosten we hebben gemaakt en welke we gaan maken de komende jaren. Door de uitbreiding van de watertaken van de gemeente, kunnen we meer kosten onder de riool- en waterzorgheffing scharen. In het GWP is hier een verdere invulling aan gegeven.
Binnen de gemeente Winterswijk volgen we het waterspoor voor de riool- en waterzorgheffing. Dat betekent dat we de inwoner belasten voor het daadwerkelijke waterverbruik. De aanslagoplegging verloopt via het waterbedrijf Vitens. De gemeente ’lift’ mee met de aanslagoplegging door Vitens. Aan de hand van het door Vitens berekende waterverbruik, legt Vitens de aanslag riool- en waterzorgheffing namens de gemeente op. Bij het bepalen van de tarieven gaan we uit van een gemiddeld waterverbruik over de afgelopen drie jaar. Vitens levert in november het waterverbruik over de afgelopen periode aan. Met dit waterverbruik houden we rekening bij het berekenen van de tarieven voor 2023.
Bij het berekenen van de tarieven proberen we een opbrengst te begroten die 100% kostendekkend is. Omdat de kosten gestegen zijn, door onder andere de inflatie, stijgen ook de tarieven. De inflatie ligt op zo'n 3%, waardoor de tarieven al stijgen met € 0,08 per kubieke meter. De totale stijging is € 0,10 per kubieke meter.

Tarieven Riool- en waterzorgheffing	2022	2023
per kubieke meter		
0-500 m³	2,72	2,82
501 - 5.000 m³	2,68	2,78
5.001 - 20.000 m³	2,63	2,73
20.001 en meer	0,00	0,00

Grafrechten

De kosten voor de begraafplaats zijn al jaren hoger dan de opbrengsten. Dit komt voornamelijk omdat we voor de oudere graven geen inkomsten meer ontvangen, maar we deze wel moeten onderhouden. De mogelijkheden op de begraafplaats zijn uitgebreid met het natuurbegraven en Islamitisch begraven. Daarnaast is de kinderbegraafplaats opgeknapt. Van de nabestaanden horen we hier positieve geluiden over. De tarieven voor de grafrechten houden we gelijk aan 2022.

Marktgelden

De marktgelden leggen we op aan de marktkooplui die op de woensdag en zaterdag een marktkraam hebben op de markt. De tarieven zijn zodanig bepaald dat we 100% kostendekkend zijn. Vooralsnog gaan we ervanuit dat de tarieven er als volgt uitzien. Vanwege Corona zijn de tarieven in 2022 op € 0 gesteld.

Tarieven marktgeld	2022	2023
per vierkante meter:		
zaterdag	0,00	0,98
zaterdag vette waren	0,00	1,33
woensdag	0,00	0,62
woesdag vette waren	0,00	0,83

Leges algemene dienstverlening

Een deel van de tarieven voor de omgevingsvergunningen zijn verhoogd met de prijsindex van 3,0%. De Omgevingswet treedt naar verwachting met ingang van 1 januari 2023 in werking. Dit betekent voor de gemeente dat de werkzaamheden voor de beoordeling van een aanvraag voor een vergunning veranderen. Dit heeft ook gevolgen voor de in rekening te brengen leges. We gaan ervan uit dat we wel leges blijven heffen voor het uitvoeren van de ruimtelijke toets. Dit is verwerkt in de begrote opbrengsten. We verwachten in de loop van 2023 nog een bijstelling, omdat dan pas duidelijk is wat de exacte gevolgen zijn van de Omgevingswet op de legesopbrengsten.

Reclamebelasting

Het doel van de reclamebelasting is om het centrumgebied van Winterswijk te verbeteren en te versterken. Hiervoor is de Stichting Ondernemersfonds Centrum Winterswijk opgericht. De gemeente heft de reclamebelasting, zodat zoveel mogelijk ondernemers in het centrum een bijdrage leveren.
Na aftrek van onze eigen kosten maken we de opbrengst over op de rekening van de stichting. Tussen de stichting en de gemeente is een convenant gesloten, waarin afspraken zijn gemaakt over de besteding van het geld. Zo zorgen we ervoor dat het geld ook echt aan het centrumgebied wordt besteed.
In 2022 is ervoor gekozen om de reclamebelasting niet op te leggen vanwege de coronacrisis. Voor 2023 leggen we wel reclamebelasting (€ 105.000) op. Hierbij handhaven we het tarief uit 2020, namelijk € 540.

Kwijtschelding

Burgers die op het sociaal minimum leven, kunnen kwijtschelding aanvragen voor de afvalstoffenheffing en de riool- en waterzorgheffing.

Voor burgers die het afgelopen jaar kwijtschelding hebben gehad, laten we bij het Inlichtingenbureau controleren of zij nog voldoen aan de voorwaarden. Als dit zo is, wordt automatisch kwijtschelding verleend. Burgers hoeven hiervoor dan geen verzoek tot kwijtschelding meer in te dienen.
We schelden alleen het vastrecht van de afvalstoffenheffing kwijt. Zo stimuleren we ook burgers die in aanmerking komen voor kwijtschelding om het afval zoveel mogelijk te scheiden.
Bij de riool- en waterzorgheffing schelden we een waterverbruik van maximaal 45 m³ per persoon per huishouden kwijt. We informeren Vitens ook als er kwijtschelding is verleend.

Kostenonderbouwing

Door de wijziging van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) op 5 maart 2016 zijn vanaf de begroting 2017 nieuwe begrotingsregels van kracht. De nieuwe regels hebben ook invloed op de kostenonderbouwing van gemeentelijke heffingen. In de paragraaf Lokale heffingen is nu een overzicht van de baten en lasten opgenomen voor die heffingen waarbij sprake is van het verhalen van kosten.
In deze paragraaf is inzichtelijk gemaakt in hoeverre de afvalstoffenheffing, riool- en waterzorgheffing, begraafrechten, marktgelden en leges kostendekkend zijn. Voor deze belastingsoorten geldt dat deze maximaal kostendekkend mogen zijn. Onder maximaal kostendekkend verstaan we dat de geraamde baten de geraamde kosten niet mogen overschrijden. Verder houden we rekening met de overhead, waarbij deze omschreven zijn als: ‘die kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces’.
Hieronder geven we achtereenvolgens een overzicht van de kostenonderbouwing voor de afvalstoffenheffing, riool- en waterzorgheffing, begraafrechten, marktgelden en de leges.

Kostenonderbouwing afvalstoffenheffing

Kostendekkendheid Afvalstoffenheffing	
Kosten	
Afval	3.044.000
overhead	100.000
Totale kosten	3.144.000
Opbrengsten	
Opbrengst belastingen	2.842.000
Overige opbrengsten	302.000
Totale opbrengsten	3.144.000
Dekking	100%

Kostenonderbouwing rioolheffing

Kostendekkendheid riool- en waterzorgheffing	
Kosten	
Riolering	3.970.000
Overhead	270.000
Totale kosten	4.240.000
Opbrengsten	
Opbrengst belastingen	4.174.000
Overige opbrengsten	42.000
Totale opbrengsten	4.216.000
Dekking	99%

Kostenonderbouwing grafrechten

Kostendekkendheid grafrechten	
Kosten	
Begraafplaats	325.000
Overhead	41.000
Totale kosten	366.000
Opbrengsten	
Opbrengst belastingen	202.000
Overige opbrengsten	0
Totale opbrengsten	202.000
Dekking	55%

Kostenonderbouwing marktgelden

Kostendekkendheid marktgelden	
Kosten	
Riolering	98.600
Overhead	21.000
Totale kosten	119.600
Opbrengsten	
Opbrengst belastingen	100.000
Overige opbrengsten	10.900
Totale opbrengsten	110.900
Dekking	93%

Kostenonderbouwing leges

Voor de kostendekkendheid van de leges geldt dat de opbrengst van alle leges samen maximaal 100% mag zijn van de begrote kosten. Dit kan betekenen dat er op onderdelen een overdekking is en op andere onderdelen een onderdekking. Uit bovenstaande tabel blijkt dat er op geen enkele leges een overdekking is. In totaal komt de kostendekkendheid voor alle leges samen uit op 36%. Hiermee voldoen we aan de wettelijke eis dat de totaal begrote opbrengst de begrote kosten niet mag overschrijden.
De genoemde titels en hoofdstukken zijn terug te vinden in de tarieventabel die hoort bij de Legesverordening. Hierin staan de diverse productgroepen opgenomen, met

de daarbij behorende tarieven. Opgenomen zijn alleen die hoofdstukken waar activiteiten in plaatsvinden.

Kostendekkendheid leges						
		Lasten	Overhead	Totaal lasten	Baten	Dekking in %
Titel 1	Algemene Dienstverlening					
H 1	Burgerlijke stand	50.582	19.422	70.003	49.000	70%
H 2	Reisdocumenten/ID-Kaart	50.211	11.701	61.912	54.360	88%
H 3	Rijbewijzen	86.499	28.085	114.584	99.897	87%
H 4	Verstrekkingen uit Basisregistratie Personen	7.235	3.823	11.058	2.000	18%
H 5	Overige publiekszaken	42.403	8.504	50.907	31.000	61%
H 14	APV-vergunningen	81.748	64.601	146.350	5.000	3%
H 17	Telecommunicatie	21.898	11.426	33.324	25.000	75%
H 18	Verkeer en vervoer	5.153	4.395	9.548	250	3%
	Subtotaal	345.729	151.956	497.685	266.507	*54%*
Titel 2	Omgevingsvergunning					
H 3	Omgevingsvergunning	962.231	658.672	1.620.903	546.480	34%
	Subtotaal	962.231	658.672	1.620.903	546.480	*34%*
Titel 3	Europese Dienstenrichtlijn					
H 1	Horeca	21.642	18.458	40.100	3.000	7%
H 2	Organiseren evenementen	76.676	65.392	142.068	5.000	4%
	Subtotaal	98.318	83.850	182.168	8.000	*4%*
	Totaal	1.406.278	894.478	2.300.757	820.987	*36%*

Paragraaf B Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Inleiding

In deze paragraaf komen aan de orde:
1. het weerstandsvermogen
2. de inschatting van de risico's die we lopen
3. de financiële kengetallen en een toelichting daarop

Normen

Er gelden geen voorgeschreven normen voor de hoogte van het weerstandsvermogen of voor de verplicht voorgeschreven financiële kengetallen. Voor de hoogte van het weerstandsvermogen hanteren we een weerstandsratio van minimaal 1 (zie voor een nadere toelichting deze paragraaf),voor wat betreft de financiële kengetallen sluiten we aan bij de signaalwaarden van de provincie Gelderland.

1. Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen is het vermogen van de gemeente Winterswijk om risico's op te vangen zonder dat de normale bedrijfsvoering dan wel cruciale voorzieningen voor onze inwoners en bedrijven in gevaar komen.
In deze paragraaf richten we ons vooral op de risico's met een financieel effect, hiervoor is immers een weerstandsvermogen nodig. Risico's die een 'bedreiging' vormen voor het realiseren van beleidsdoelen of projecten zijn primair onderdeel van de programma's dan wel projecten.
Verder geldt voor de beoordeling van de risico's in deze paragraaf dat het moet gaan om onzekere gebeurtenissen waarvan het (financieel) effect niet of nauwelijks is in te schatten en die niet op een andere manier, bijvoorbeeld door te verzekeren, te verleggen of andere beheersmaatregelen, kunnen worden afgedekt.

De hoogte van de uiteindelijk gekozen investering in het Cultuurkwartier is bijvoorbeeld geen risico in het kader van deze paragraaf. Het gaat immers niet om een onzekere gebeurtenis maar om een besluit waarop college en raad zelf invloed hebben. Eenmaal in uitvoering kan er wel sprake zijn van risico's in de vorm van onzekere gebeurtenissen tijdens de uitvoering. Het is dan zaak dat deze kenbaar zijn voordat het besluit genomen wordt om deze zoveel mogelijk uit te sluiten dan wel bewust te aanvaarden.
In die gevallen dat het zich voordoen van een risico vrij zeker is, en ook het financieel effect redelijk te kwantificeren is, schrijft het BBV voor dat hiervoor een voorziening moet worden getroffen. Dit is bijvoorbeeld aan de orde bij voorziene verliezen op grondexploitaties. Mocht dit, bij de jaarlijkse actualisatie, duidelijk worden is dat gelijk het moment om hiervoor een voorziening te treffen.
Risico's met een incidenteel financieel effect
Risico's kunnen incidenteel voorkomen, zoals een korting op de algemene uitkering (omdat het rijk minder heeft uitgegeven dan begroot), een piek in zorguitgaven of een ongedekte schadeclaim. Dit zal uiteindelijk tot uitdrukking komen in de financiële resultaat van de jaarrekening. Mocht dit tot een tekort op de jaarrekening leiden dan vormt de algemene reserve hiervoor onze weerstandscapaciteit.
Risico's met een structureel financieel effect
Naast risico's met een incidenteel effect kennen we ook risico's met een structureel financieel effect. De belangrijkste voorbeelden zijn een structurele verlaging van de algemene uitkering of structureel hogere zorgkosten (open einde regeling).
In het eerste jaar kan dit nog als een risico met een incidenteel financieel effect worden beschouwd en zal blijken of het nadeel tot een tekort op de jaarrekening leidt en zo ja, dan kan dit worden afgedekt door de algemene reserve.
Wanneer de bijstellingen van die posten er echter toe leiden dat de (meerjaren)begroting niet langer in evenwicht is, dan biedt de algemene reserve hiervoor geen structurele oplossing.
Het is dan zaak om de begroting op een andere wijze weer in evenwicht te krijgen. Dat kan door ombuigingen, bezuinigingen of inkomstenverhogingen of een combinatie hiervan. Een ruime algemene reserve (hoge weerstandsratio) biedt echter wel de mogelijkheid om de tijd te nemen voor een dergelijk proces en tot weloverwogen, breed gedragen, afwegingen te komen.
Incidentele weerstandscapaciteit
Feitelijk vormt de algemene reserve, naast de bestedingsfunctie die deze reserve heeft, onze incidentele weerstandscapaciteit. Zolang er geen harde verplichtingen zijn aangegaan ten aanzien van bestemmingsreserves kan, in theorie, de bestemming van die reserves heroverwogen worden en besloten worden deze toe te voegen aan de algemene reserve. Gezien de stand van de algemene reserve bestaat hiervoor voorlopig geen aanleiding, deze bedraagt per 1 januari 2023 naar verwachting € 45 miljoen.
Structurele weerstandscapaciteit
Zoals hiervoor genoemd wordt onze structurele weerstandscapaciteit, in theorie, gevormd door een combinatie van ombuigingen, bezuinigingen en inkomstenverhogingen.
Ombuigen en bezuinigen is een lastig proces en vraagt om veel flexibiliteit van de begroting. Dat laatste echter blijkt bijzonder lastig. Immers aan alle uitgaven die we doen ligt bewust gekozen beleid ten grondslag dan wel wettelijke regels die we moeten uitvoeren waarvan een steeds groter deel een open-einde-karakter heeft. Dat laatste zien we de afgelopen jaren bij vrijwel alle gemeenten als het gaat om de

WMO en de Jeugdzorg. Maar ook als het lukt om andere beleidsmatige keuzes te maken zijn de (positieve) financiële effecten hiervan niet direct in te boeken. Vaak is er namelijk al sprake van meerjarige financiële 'verplichtingen' in de vorm van kapitaallasten of subsidies die, wettelijk voorschrift, niet van het ene op het andere moment mogen worden afgebouwd. In deze gevallen biedt de incidentele weerstandscapaciteit (algemene reserve) dus wel tijdelijk uitkomst om dit proces weloverwogen uit te voeren.
Veel van onze inkomsten (waar ook dienstverlening tegenover staat) zijn al gemaximeerd omdat zoveel mogelijk een kostendekking van 100% wordt gehanteerd of nagestreefd, zoals riool- en afvalstoffenheffing en leges voor vergunningen.
Voor een inkomstenverhoging blijven dan feitelijk de algemene belastingen zoals de toeristenbelasting en de OZB over. Deze belastingen zijn immers vrij besteedbaar.
Voor de hoogte van (de tarieven voor) de toeristenbelasting geldt geen maximum. Het zijn belastingen die door verblijfsaanbieders in de gemeenten aan hun gasten worden doorberekend en aan de gemeente worden afgedragen. Bij een eventuele verhoging is het vooral van belang om te beoordelen of dit een (te) negatief effect heeft de op de concurrentiepositie van de verblijfsaanbieders.
Ten aanzien van de hoogte van de OZB gelden ook geen (wettelijke) maximumtarieven. De hoogte daarvan is een politieke keuze. Momenteel is daarover afgesproken dat deze maximaal met de inflatie mogen stijgen (gecorrigeerd voor waardestijgingen).Om die reden ligt het voor de hand om eerst naar ombuigingen en bezuinigingen te kijken voordat een OZB-verhoging (boven inflatie) wordt overwogen.
Er kan sprake zijn van heel bijzondere lokale omstandigheden waardoor er sprake is van grote structurele tekorten die ook niet gelijk door ombuigen of bezuinigen kunnen worden opgelost. In dat geval kan een beroep worden gedaan op het zogenaamde artikel 12 van de financiële verhoudingswet. Een beroep op dit artikel kent echter zware 'toelatingseisen' waaronder de eis dat er een OZB-tarief geldt dat minimaal 20% hoger ligt dan het landelijk gemiddelde. Bij 'eigen schuld' kan dit percentage hoger worden vastgesteld omdat de bijdrage o.b.v. artikel 12 via de algemene uitkering wordt verstrekt en daarmee dus door alle andere gemeenten wordt betaald. Op basis van die 'norm' van 120% bedraagt de onbenutte belastingcapaciteit voor onze gemeente zo'n € 1,4 miljoen. Dit komt ongeveer overeen met een stijging van 18% op de huidige tarieven.
Samenvatting totaal weerstandsvermogen
Het weerstandsvermogen dat we direct kunnen aanwenden, dus zonder heroverweging van bestemmingsreserves dan wel ombuigingen of bezuinigingen, bestaat uit een incidentele capaciteit van ruim € 45 miljoen (algemene reserve) en structurele capaciteit van € 1,4 miljoen (OZB-verhoging).

2. Risico's

Nu we de incidentele en structurele weerstandscapaciteit in beeld hebben is het zaak de financiële risico's zo goed mogelijk te kwantificeren om te beoordelen of we over voldoende weerstandsvermogen beschikken.
Hiervoor stellen we een risicoprofiel op. De basis is jaren geleden al gevormd door een organisatiebrede inventarisatie van alle risico's. Die inventarisatie wordt 2 maal per jaar, bij de begroting en de jaarrekening, geactualiseerd. Alle manieren om tot en kwalificatie van de risico's te komen zijn deels arbitrair, het gaat immers om onzekere gebeurtenissen. We hanteren om die reden een relatief simpele methode waarbij zowel de kans als de impact (€) van belang is. Immers, niet alle risico's zullen zich gelijktijdig en in volle omvang voordoen. We willen voorkomen dat we een onnodig

groot deel van onze algemene reserve als weerstandscapaciteit aanmerken waardoor deze reserve niet meer voor andere doeleinden kan worden ingezet. Op basis van de inventarisatie, met kans en impact daarbij, stellen we een top 8 samen die we als ons risicoprofiel beschouwen.

Pr.	Onderwerp	Risico/oorzaak	Beheersmaatregel	Maximaal bedrag	K	I	Score	%	Profiel in €
Risico's met mogelijk structureel financieel effect									
1	WMO en Jeugd	Open-einde regelingen en nog onzekerheid over middelen voor beschermd wonen en maatsch opvang	Transformatie Sociaal Domein	1.500.000	3	3	9	150%	2.250.000
2	Particpatiewet	Open-einde regeling en landelijke budget ontoereikend	Voorkomen instroom en begeleiding naar werk	500.000	3	1	3	0%	0
Risico's met in principe incidenteel financieel effect									
2	Boogie Woogie	Afwikkeling frictiekosten	Feitelijk geen	400.000	5	1	5	50%	200.000
3	Grondexploitaties	Algemene risico's die nog niet in de jaarlijkse actualisatie zijn verwerkt.	Via MPG	300.000	3	1	3	0%	0
4	AVG	Niet voldoen aan de AVG geeft een groot risico op boetes en imagoschade. Een eventueel financieel risico kan een boete door de Autoriteit Persoongegevens inhouden.	Processen op orde	1.000.000	3	2	6	50%	500.000
4	Informatie- en systeembeveiliging	Hacks zijn aan de orde van de dag waarbij het financiele risico eruit bestaat dat er een enorme inzet moet worden gepleegd om de situatie te herstellen.	Processen op orde	1.000.000	3	3	9	50%	500.000
4	Arbeidsmarkt	Risico op niet halen van doelen en meer inhuur voor tijdelijk vervullen van vacatures.	Prioriteren en arbeidsmarktbeleid	1.000.000	5	3	15	100%	1.000.000
5	Garanties en leningen	Lokale partijen voldoen niet aan hun verplichtingen waardoor er aanspraak wordt gedaan op de garantstelling dan wel verstrekte leningen worden niet terugbetaald.	Feitelijk geen	1.000.000	3	3	9	50%	500.000
		Totalen		**6.700.000**					**4.950.000**

WMO en Jeugd
Zeven jaar na de overheveling van deze taken naar gemeenten is het stelsel nog steeds niet volledig uitgekristalliseerd en is de beheersing van kosten weerbarstig. Het Rijk neemt nu wel een aantal maatregelen om de kosten van Jeugdzorg beter te kunnen beheersen en daarnaast komt het lage abonnementstarief voor huishoudelijke hulp in 2025 te vervallen. Zelf richten we onze pijlen op de ingezette Transformatie binnen het sociaal domein: de juiste (laagdrempelige) zorg op het juiste moment met als neveneffect betere kostenbeheersing door meer in zetten op algemene voorzieningen i.p.v. (dure) individuele voorzieningen. Hoewel we eerder ingeboekte bezuinigingen op deze taken (o.a. inkoop) voor de meerjarenbegroting 2023-2026 hebben teruggedraaid is daarmee het financiële risico wel verlaagd maar door het open-einde karkater van de regelingen niet verdwenen. Daarnaast worden gemeenten vanaf 2023 rechtstreeks verantwoordelijk voor 'beschermd wonen' en 'maatschappelijke opvang'. De eerste berekeningen laten zien dat deze Rijksbudgetten 14% lager uitvallen dan het huidige Rijksbudget dat bij de centrumgemeente terecht komt. Hoe dit uiteindelijk voor de lokale situatie in Winterswijk uitpakt is nog onbekend.
Wanneer deze financiële risico's zich daadwerkelijk voordoen hebben ze hoogstwaarschijnlijk een structureel karakter. Om die reden nemen we deze voor 150% (3 x 50%) mee in het profiel. Zodoende biedt het weerstandsvermogen de mogelijkheid om gedurende 3 jaar maatregelen te nemen.

Participatiewet
De gemeente ontvangt jaarlijks vooraf een uitkering van het Rijk voor het betalen van bijstandsuitkeringen levensonderhoud. Het Rijk heeft een Vangnetregeling om forse overschrijdingen van het budget op te vangen. Deze Vangnetregeling compenseert een deel van een eventueel tekort. De voorwaarden voor de vangnetregeling zijn dat er het tekort meer dan 5% van het rijksbudget moet bedragen en dat het gecumuleerd tekort over de 3 voorafgaande jaren ook minimaal 5% moet zijn.
Frictiekosten Boogiewoogie
Oost Gelre heeft de subsidierelatie met Boogie Woogie verbroken (hierover loopt nog een procedure). De personele consequenties zijn onderwerp van gesprek met onze gemeente.
Grondexploitaties
De Grondexploitaties maken een integraal onderdeel uit van het risicoprofiel. Exploitaties die in ontwikkeling zijn worden jaarlijks geactualiseerd. Bij een voorzien verlies wordt onmiddellijk een aparte voorziening getroffen, deze bedraagt momenteel 875K. Daarnaast houden we in de begrotingen geen rekening met winsten, deze nemen we op het moment dat ze zich voordoen bij de jaarrekening. Voor dit risicoprofiel gaat het dan voornamelijk om meer algemene risico's die nog in de jaarlijkse actualisatie zijn verwerkt, in dit geval € 0,3 miljoen
Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG)
De AVG regelgeving is op 25 mei 2018 ingegaan. Belangrijk is het 'aantoonbaar' in control zijn op het gebied van privacy. Hoewel implementatie nooit af is, mag na 3 jaar vanaf invoering wel verwacht worden dat wij het merendeel op orde hebben (90-95%). Dit is niet het geval. Op basis van risicoanalyse wordt bepaald met welke prioritering we aan de AVG regelgeving gaan voldoen en wat het eerst wordt opgepakt. Niet voldoen aan de regelgeving geeft een groot risico op boetes en imagoschade. Een eventueel financieel risico kan een boete door de Autoriteit Persoonsgegevens inhouden.
Informatie- en systeembeveiliging
Informatiebeveiliging is 1 van de voorwaarden om de privacy te waarborgen maar gaat qua risico's verder dan dat. Bij informatie- en systeembeveiliging gaat het er ook om dat alle ICT-systemen onder eigen controle continue blijven functioneren om de bedrijfsvoering te waarborgen. Hacks zijn aan de orde van de dag waarbij het financiële risico eruit bestaat dat er een enorme (specialistische en dus kostbare) inzet moet worden gepleegd om de situatie te herstellen.
Arbeidsmarkt
Er is op dit moment sprake van een zeer krappe arbeidsmarkt. Dit uit zich inmiddels in alle sectoren en dus ook binnen gemeenten. Hoewel thuiswerken inmiddels tot de standaard mogelijkheden behoort zijn we als Winterswijk toch enigszins afhankelijk van een (geografisch) beperkte arbeidsmarktregio. De krapte laat zich niet alleen gelden bij het invullen van vacatures met vaste medewerkers, ook inhuurkrachten zijn soms schaars. Dit heeft in de eerste plaats een effect op het realiseren van doelen en uitvoeren van activiteiten. Daarnaast is het financiële risico dat er (mits voorhanden) meer ingehuurd moet worden om de vacatures tijdelijk in te vullen. Voor de meerkosten hiervan is geen budget beschikbaar binnen de begroting.
Verstrekte garanties en leningen
De gemeente heeft in het kader van de 'Publieke taak' diverse (mede)garanties en geldleningen verstrekt. Veelal zit dit in de sfeer van woningbouw en lokale maatschappelijke- en sportverenigingen. Voor Woningbouw gaat het om forse bedragen. Rijk en gemeenten staan hierbij in de 'achtervang' beide voor 50% garant.

Het waarborgfonds sociale woningbouw (WSW) wordt echter nauwelijks aangesproken en bezit een groot vermogen, het risico voor de gemeente is verwaarloosbaar. Dit is anders voor lokale partijen, zoals de leningen aan ondernemers tijdens de eerste lockdown vanwege COVID-19. Hierop is het risico groter.
Aanpassingen in het profiel ten opzichte van laatste actualisatie (jaarrekening 2021)
Ten opzichte van de jaarrekening hebben we een aantal aanpassingen in de opzet van het profiel doorgevoerd. We hebben (ten opzichte van de meer technische Monte Carlo methode) getracht het profiel meer zichtbaar op te bouwen.
Ten aanzien van de onderwerpen zijn een aantal risico's financieel bijgesteld omdat we daar de begroting op hebben bijgesteld. Zo is voor de 'investering Weurden' (Grex Cultuurkwartier) een bedrag binnen de algemene reserve gereserveerd van € 1,4 miljoen, zijn de eerdere inkooprisico's sociaal domein in de budgetten verwerkt en is er duidelijk over de extra inkomsten Jeugd die in de begroting zijn verwerkt. Hier staat tegenover dat er aanleiding is om in het profiel rekening te houden met verstrekte geldleningen en dat spanning op de arbeidsmarkt tot hogere personeelskosten kan leiden.
In basis zou het risicoprofiel ongeveer op hetzelfde bedrag als bij de jaarrekening uitkomen, namelijk zo'n € 3 miljoen. We hebben echter nog een aanpassing doorgevoerd. Risico's die mogelijk een structureel financieel effect hebben, bijvoorbeeld kostenstijgingen in het sociaal domein tellen we voor 3x mee. Op die manier voorziet het benodigd weerstandsvermogen in een buffer om dit gedurende drie jaar, op een of andere wijze, om te buigen.
Beoordeling profiel
Bij het bepalen van de risicoscore is gekeken naar de kans dat een risico zich voordoet en welke impact dit heeft. Per categorie kennen we hier een aantal punten aan toe.

Kans	Deelscore
Gering (minder dan 1x per 4 jaar)	1
Gemiddeld (ongeveer 1x per 4 jaar)	3
Hoog (minimaal 1x per jaar)	5

Totaalscore	Beoordeling*
Score > 10	Hoog risico, voor 100% in profiel meenemen
Score => 5 =< 10	Beperkt risico, voor 50% meenemen
Score < 5	gering risico, aanname dat dit binnen programma kan worden opgevangen

*bij een mogelijk financieel effect vermenigvuldigen we het % met 3 om zodoende 3 jaar de tijd te hebben dit om te buigen

Impact (financieel)	Deelscore
Gering (< 0,1% van de omzet)	1
Beperkt (> 0,1% < 0,5% van de omzet)	3
Groot (> 0,5% van de omzet)	5

Weerstandsratio

De weerstandsratio komt tot stand door de algemene reserve te delen door het risicoprofiel. Voor deze begroting komt deze uit op 9,1. Volgens de tabel die de Provincies hanteren waar het gaat om de weerstandsratio is deze uitstekend en is er geen aanleiding om bijvoorbeeld de algemene reserve te versterken. Dat is pas aan de orde wanneer de ratio richting 1,0 zou dalen.

Weerstandsratio	
Algemene reserve	45.111.000
Risicoprofiel	4.950.000
Ratio	**9,1**

Ratio	Waardering
> 2,0	Uitstekend
1,4 – 2,0	Ruim voldoende
1,0 – 1,4	Voldoende
0,8 – 1,0	Matig
0,6 – 0,8	Onvoldoende
< 0,6	Ruim onvoldoende

Risico grondexploitatie

Gemeenten moeten de risico's voorvloeiend uit grondexploitaties kunnen opvangen. Het risico dat de gemeente loopt bij de grondexploitaties kan op twee manieren worden benaderd:

1. Het risico dat de resultaten uit de grondexploitaties lager uitvallen dan wordt verwacht, waarbij nog wel kan worden uitgegaan van een positief resultaat.
2. Het risico dat de toekomstige inkomsten niet voldoende zijn om de gemaakte kosten goed te maken.

De relatie tussen de risico's uit de grondexploitatie en weerstandscapaciteit hangen samen met het belang dat de gemeente heeft om een positief saldo uit de grondexploitaties te halen. Wanneer verwachte positieve saldi uit grondexploitaties op voorhand worden inzet om ontwikkelingen te financieren, dan moet er een grotere risicoreservering worden gemaakt. In Winterswijk worden resultaten uit grondexploitaties in beginsel niet opgenomen in de meerjarenbegroting.

Tekorten moeten worden verwerkt in de jaarrekening in het jaar waarin ze voorzienbaar worden. Dit gaat met het treffen van een verliesvoorziening en wordt per complex beoordeeld. Winst moet worden genomen als de winst is gerealiseerd. Per project wordt dit beoordeeld. De commissie BBV heeft een nauwgezette richtlijn uitgevaardigd voor de berekening van de te realiseren winst. De algemene reserve van de gemeente dient als bron voor het weerstandsvermogen.

Bij de jaarrekening 2021 is een actuele inventarisatie gemaakt van de risico's in de grondexploitaties. De risico's zijn beschreven. Beoordeeld is wat de kans is dat de risico's zich voordoen en wat de impact is. De omvang van de gezamenlijke risico's is bepaald met een kansberekening. Het is immers niet waarschijnlijk dat alle risico's zich op hetzelfde moment en in volle omvang voordoen. De kansberekening is uitgevoerd met een MonteCarlo Analyse. De analyse geeft aan dat voor de actuele grondexploitaties een weerstandsvermogen van € 300.000 voldoende is.

3. Kengetallen financiële positie

Het BBV schrijft voor om de volgende financiële kengetallen in de begroting op te nemen:

1. Netto schuldquote;
2. Netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen;
3. Solvabiliteit;
4. Grondexploitatie;
5. Structurele exploitatieruimte;
6. Belastingcapaciteit.

Het verloop van de kengetallen ziet er als volgt uit.

Kengetal	Rek 2021	Begr 2022	Begr 2023	Begr 2024	Begr 2025	Begr 2026	Geld gemid*
1. Netto schuldquote	79,9%	85,3%	95,0%	102,2%	107,2%	113,6%	67,0%
2. Netto schuldquote (gecorrigeerd)	74,1%	79,0%	78,6%	85,2%	90,2%	96,7%	59,0%
3. Solvabiliteitsratio	35,0%	32,1%	28,5%	28,8%	29,9%	28,8%	30,0%
4. Grondexploitatie	4,3%	2,7%	0,6%	0,6%	0,6%	0,6%	9,0%
5. Structurele exploitatieruimte (begroting)	2,6%	2,1%	0,6%	2,6%	4,8%	-0,6%	0,2%
6. Belastingcapaciteit	99,0%	102,0%	98%**	98,0%	98,0%	98,0%	104,0%

*Bron: Factsheet begrotingen Gelderse gemeenten 2021 (gemiddelde van alle Gelderse gemeenten)

**Bron: Coelo, belastinggegevens meerpersoonshuishoudens 2022

Signaalwaarden

De beoordeling van de score met de kleuren is gebaseerd op onderstaande ‘signaalwaarden’ die de provincie hanteert bij de beoordeling van begroting en jaarrekening (overigens geen criterium voor het soort financieel toezicht).

Kengetal	Minst risicovol	Neutraal	Meest risicovol
Netto schuldquote	< 90%	90% - 130%	> 130%
Netto schuldquote (gecorrigeerd)	< 90%	90% - 130%	> 130%
Solvabiliteitsratio	> 50%	20% - 50%	< 20%
Grondexploitatie	< 20%	20% - 35%	> 35%
Structurele exploitatieruimte (begroting)	> 0%	0%	< 0%
Belastingcapaciteit	< 95%	95% - 105%	> 105%

1. en 2. Netto schuldquote inclusief verstrekte leningen en netto schuldquote exclusief verstrekte leningen

1. en 2. Netto schuldquote inclusief verstrekte leningen en netto schuldquote exclusief verstrekte leningen

De netto schuldquote geeft de verhouding tussen schulden en inkomsten aan. Daarnaast zegt het kengetal ook wat over de flexibiliteit van de begroting. Hoe hoger de schuld, hoe meer rentelasten en aflossingen er zijn. Hierdoor wordt de begroting minder flexibel. De netto schuldquote wordt berekend inclusief en exclusief doorgeleende gelden. Over de doorgeleende gelden lopen gemeenten over het algemeen weinig risico. Voor de beoordeling is de netto schuldquote (gecorrigeerd) om die reden het meest relevant. Hoe lager het kengetal hoe beter. Als de netto schuldquote boven de 130% uitkomt, dan bevindt de gemeente in de gevarenzone (rood). Het bestuur moet er werk van maken om de schuld te verlagen.

De netto schuldquote stijgt de komende jaren relatief fors. Dit is het gevolg van een verwachte toename van leningen omdat er de komende jaren een aantal forse investeringen op de planning staan, waardoor vanaf 2025 sprake is van een neutrale schuldquote.

3. Solvabiliteit

3. Solvabiliteit

Onder de solvabiliteitsratio verstaan we het eigen vermogen als percentage van het totale vermogen. Dit kengetal geeft inzicht in welke mate Winterswijkse bezittingen zijn gefinancierd met eigen vermogen en de gemeente in staat is op de lange termijn aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Hier geldt: hoe hoger het kengetal hoe beter.

De solvabiliteitsratio neemt de komende jaren af door een toename van de geldleningen, omdat er sprake is van een relatief sterke vermogenspositie blijft deze neutraal.

4. Grondexploitatie
De grondexploitatie kan een grote invloed op de financiële positie van een gemeente hebben (zowel positief als negatief). Dit kengetal geeft een indicatie van het relatieve belang van de grondexploitatie voor Winterswijk. Het percentage is de waarde van bouwgronden in relatie tot de totale baten exclusief de reserves. Overigens is een hoge score op dit kengetal niet direct aanleiding tot zorg Bij de grondexploitatie is het nu eenmaal zo dat er eerst geïnvesteerd c.q. aangekocht wordt (dus een hoge boekwaarde) waarna bijvoorbeeld pas de percelen uitgegeven kunnen worden. In die zin biedt de jaar actualisatie van de grondexploitatie een beter beeld van het verwachte verloop.

Gemiddeld bedroeg deze voor Gelderse gemeenten in 2021 zo'n 9%. Winterswijk kent een vrij laag percentage de komende jaren en loopt hierdoor ook nauwelijks enig financieel risico.

5. Structurele exploitatieruimte
Aan de hand van dit kengetal kan het structurele en reële evenwicht van de begroting beoordeeld worden. Een percentage van 0% betekent een sluitende begroting, een positief percentage wil zeggen dat er structurele begrotingsruimte is. Het financieel meerjarig perspectief bij de begroting biedt dit inzicht ook.

6. Belastingcapaciteit
De belastingcapaciteit geeft inzicht hoe de belastingdruk in de provincie of gemeenten zich verhoudt ten opzichte van het landelijke gemiddelde. Onder de woonlasten verstaan we de OZB, de rioolheffing en reinigingsheffing voor een woning met een gemiddelde waarde. Een uitkomst boven de 100% betekent hogere woonlasten dan het gemiddelde van Nederland.
Dit zegt echter niets over de feitelijke onbenutte belastingcapaciteit, dat is immers een politieke keuze. Zie ook de passage in deze paragraaf over de 'artikel 12-norm'.

Conclusie Kengetallen
Winterswijk heeft een goede financiële positie. We moeten de kengetallen in relatie met elkaar bekijken. Geven de kengetallen gezamenlijk een verontrustend beeld? Dan betekent dit dat de financiële positie van onze gemeente onder druk staat en dat maatregelen noodzakelijk zijn. Daar is op dit moment geen sprake van.

Paragraaf C Onderhoud kapitaalgoederen

Inleiding
De gemeente Winterswijk heeft een oppervlakte van in totaal 13.881 hectare. Voor het beheer van de openbare ruimte worden middelen ingezet voor onder andere:

- Wegen en verkeer: inclusief laadinfrastructuur, openbare verlichting, kunstwerken, meubilair en bebording;
- Waterbeheer: inclusief riolering en beduikering;
- Groen: inclusief buitensportcomplexen en speelterreinen;
- Gebouwen.

Wegen
Wegenbeheerplan
Het wegenbeheer in de gemeente Winterswijk is zowel binnen als buiten de kom gebaseerd op het wegenbeheerplan 2020-2024. Voor het beheerplan zijn de wegen met behulp van de schadecatalogus visueel geïnspecteerd. Hiervoor hanteren we de systematiek van het CROW (Centrum voor Regelgeving en Onderzoek in de Weg- en Waterbouwkunde en de verkeerstechniek). In het 4e kwartaal van 2022 zijn alle verhardingen opnieuw geïnspecteerd. De inspectieresultaten gebruiken we om de

onderhoudsbehoefte voor de verharde wegen te bepalen en het beheerplan te actualiseren. De prioritering van de uitvoering wordt functioneel en risico gestuurd bepaald.
Afhankelijk van de omvang van de werkzaamheden wordt de uitvoering gedaan door verschillende partijen. Het klein (dagelijks) onderhoud is werk voor ROVA. Middelgroot onderhoud, waarbij weg- of trottoirdelen worden aangepakt, wordt op basis van een onderhoudsbestek door een marktpartij uitgevoerd. Groot onderhoud (herinrichting van de gehele weg of wijk) wordt projectmatig voorbereid en aanbesteed. Uitvoering van de projecten geschiedt volgens het investeringsplan.
De volgende projecten staan gepland of zijn in uitvoering:
Binnen de bebouwde kom:
- Herinrichting van wijk de Pas in afstemming met bewoners en De Woonplaats.
- Herinrichting Hakkelerkamp Oost
- Herinrichting Markt en omgeving
- Reconstructie Groenloseweg
- Vervanging en optimalisatie van het parkeerverwijssysteem wordt gecontinueerd

Buiten de bebouwde kom:
- Instandhouding van het wegdek van de Boldermansweg (klinkerdeel)
- Instandhouding van de Rauwershofweg
- Instandhouding Grevinkweg (gedeelte vanaf Eibergseweg tot eind verharding)
- Instandhouding recreatieve fietspaden

Laadpalen
In het Klimaatakkoord is de ambitie uitgesproken dat alle nieuw verkochte auto's in 2030 emissieloos moeten zijn. Grotendeels gaat het om batterij-elektrisch rijden omdat deze vorm van duurzame mobiliteit op dit moment het meeste doorontwikkeld is en landelijk wordt beschouwd als het meest logische schone alternatief. Verwacht wordt dat het aantal elektrische voertuigen de komende jaren een exponentiële groei gaat doormaken. Ook in Winterswijk.
Deze ontwikkeling betekent dat de vraag naar laadplekken zal gaan toenemen. Prognoses van kennis- en innovatiecentrum ElaadNL wijzen uit dat de behoefte in Winterswijk in 2025 en 2030 zal groeien naar respectievelijk 102 en 270 laadplekken in de openbare ruimte. De strategie hiertoe is vastgelegd in de Integrale visie op laadinfrastructuur en plaatsingsleidraad Winterswijk. De visie heeft een zichttermijn van 10 tot 15 jaar en is in 2021 door de raad vastgesteld. Elektrisch vervoer is, als onderdeel van de landelijke mobiliteitsopgave, onderhevig aan technologische ontwikkelingen die elkaar in hoog tempo opvolgen. Daarom is ervoor gekozen om visie en beleid om de twee jaar te herzien. Dit betekent dat wij in 2023 de Integrale visie op laadinfrastructuur en plaatsingsleidraad Winterswijk gaan actualiseren.
We geven uitvoering aan de visie door vraag gestuurd en proactief laadpalen te plaatsen in de openbare ruimte. Dit doen wij door deelname aan de regionale concessie publieke laadinfrastructuur van de provincies Gelderland en Overijssel. Verder zijn we in 2022 gestart met een pilot waarin op een vijftal adressen de Verlengde Private Aansluiting (VPA) als alternatieve laadoplossing wordt getest. Deze pilot loopt door in 2023.

Openbare verlichting
Beheer en onderhoud van de openbare verlichting voeren we uit conform het beleids- en beheerplan 2023-2029.
Het streven om het energieverbruik in 2030, ten opzichte van 2014, met 50% te hebben verlaagd, ligt op koers. Na veel uitbreidingen door nieuwbouw en het vervangen van oude installaties met grote mastafstanden, zet de besparing verder

door. Ook de komst van steeds zuinigere nieuwe modellen en het toepassen van slimme verlichting draagt hieraan bij. In 2023 daalt het verbruik onder de 80% ten opzichte van 2014, bij een toename van het aantal masten met circa 25%.

In 2023 wordt vanwege regulier onderhoud op de volgende locaties de openbare verlichting vervangen: De Savornin Lohmanstraat, Abraham Kuyperstraat, Goeman Borgesiusstraat, de Kempenaarstraat, Voorninklaan, Piersonstraat, Groen van Prinstererstraat, Schaepmanstraat, Beusinkweg, Thorbeckestraat, De Eelinkes, Keizerstraat, De Klomp en Wheme steeg. Ook plaatsen we nieuwe verlichting in De Pas, Groenloseweg, Hakkelerkamp Oost en Nieuwe Gelle (fase 2).
Met de vervanging van verlichting op en rond de Markt, inclusief de vervanging van de grondspots voor de ‘aanlichting’ van de kerk, wordt gewacht op nadere planvorming.

Civiele kunstwerken

Onderhoud van civiele kunstwerken (b.v. bruggen, viaducten en tunnels) gebeurt op basis van visuele en technische inspecties. De inspectie-resultaten worden vastgelegd in een beheerprogramma. Vervolgens worden op basis van conditiescenario’s maatregelen gepland om de kunstwerken op een minimaal niveau verkeersveilig te houden. Vervangingsinvesteringen zijn in het investeringsplan opgenomen.
In 2023 gaan we de kunstwerken opnieuw visueel en technisch beoordelen en de onderhoudsplanning ervan actualiseren.
De exploitatielasten van wegen en verkeer, laadinfrastructuur, openbare verlichting en civiele kunstwerken zijn in 2023 geraamd op € 5.100.000 inclusief de lasten voor straatnaamgeving en huisnummering, bermbeheer, gladheidbestrijding. De exploitatielasten bestaan uit € 2.900.000 aan niet-beïnvloedbare kapitaallasten (rente en afschrijving) en € 650.000 bijdrage aan ROVA.
De investeringen in wegen en verkeer, laadinfrastructuur, openbare verlichting en civiele kunstwerken zijn in 2023 geraamd op € 6.400.000. Er zijn geen subsidies geraamd.

Kengetallen wegen

Kengetallen Wegen

	2021	2022	2023
Verharde wegen binnen de kom	103 km	103 km	103 km
Verharde wegen buiten de kom	213 km	213 km	213 km
Zandwegen	125 km	125 km	125 km
Fietspaden	42 km	42 km	42 km
Voormalige RAL-fietspaden	58 km	58 km	58 km
Instandhouding wegen binnen de kom	2,7 km	2,0 km	3,2 km
Instandhouding wegen buiten de kom	3 km	3,9 km	3,8 km
Instandhouding fietspaden	1,8 km	1,5 km	1,7 km
aanleg fietspaden			
Openbare verlichting	5.425 st	5.425 st	5.425 st
Vervanging openbare verlichting	95 st	95 st	95 st
Bruggen	70 st	70 st	70 st
Vervanging bruggen (autoverkeer)	0 st	0 st	0 st
Vervanging brugdekken (autoverkeer)	1 st	0 st	0 st
Vervanging voetgangers-/fietsbruggen (dek)	0 st	0 st	0 st
Tunnel	1 st	1 st	1 st

Waterbeheer inclusief riolering en beduikering

Beleid en samenwerking

Het Gemeentelijke Waterplan Winterswijk 2019-2023 vormt de leidraad voor het aanleggen, beheren en onderhouden van de riolerings- en afwateringsstelsels in de gemeente Winterswijk. Op basis van afschrijving en inspectie worden (druk)rioleringen, drainages, duikers, sloten, wadi's en vijvers onderhouden, gerenoveerd of vervangen. In 2023 actualiseren we het plan.
Basis is 'minder verstenen en verzamelen, meer vergroenen en verspreiden'. In bestaande wijken wordt door afkoppelen en bovengrondse afvoer van hemelwater bijgedragen aan het verminderen van het waterprobleem (wateroverlast en droogte). In 2023 zetten we verdere stappen om risico-gestuurd rioolbeheer te implementeren. Daarbij nemen we niet alleen de afschrijvingstermijn, maar ook kwaliteit en risico mee. Daardoor is een betere afweging van kosten mogelijk.

De regionale en lokale samenwerkingen binnen Achterhoek+ en WintLicht wordt in 2023 gecontinueerd. Binnen Achterhoek+ is aandacht voor het landelijke Deltaprogramma Ruimtelijke adaptatie (DPRA) en de Omgevingswet.
Verder is er regionaal een programmaplan voor de aanpak van droogte in de Achterhoek gemaakt. Het gaat daarbij vooral om de problematiek in het buitengebied. Dit wordt in 2023 verder regionaal uitgewerkt, om de kansen (waaronder subsidies) de komende jaren effectief te kunnen benutten.
Om de zoetwaterbeschikbaarheid klimaatbestendig te maken, zijn er voor de periode van 2022-2027 mogelijkheden om subsidie te ontvangen (Zoetwatervoorziening Oost-Nederland 2e fase).
Waterteam Wintlicht (Winterswijk, Oost Gelre en Waterschap Rijn en IJssel) werkt aan de ketenoptimalisatiekansen in het inzamel- en transportstelsel. Onderwerpen voor 2023 zijn illegale lozingen en calamiteiten, gemalenregeling en risico-gestuurd rioolbeheer.

Beheer, onderhoud en vervanging

Belangrijk hulpmiddel voor het beheer van riolering en water is het centrale databasesysteem Kikker. Het optimaliseren van het systeem wordt in 2023 afgerond. Alle relevante gegevens zijn dan 'met een druk op de knop' beschikbaar.
Onderhoud en vervanging van (druk)riolering en afwatering, inclusief meting van grondwaterstanden en monitoring van gemengde riooloverstorten, worden uitgevoerd door ROVA en externe partijen. Ook het reinigen van rioleringen, drainage, kolken en lijnafwatering wordt op deze wijze opgepakt. In 2023 wordt een nieuw inspectie- en reinigingsplan opgesteld, op basis van risico-gestuurd rioolbeheer. Ook voor het onderhoud van drainage wordt een nieuw plan gemaakt.

Projecten die in 2023 op stapel staan zijn:

- Herinrichting De Pas. Een gedeelte van het hemelwater wordt hier geïnfiltreer;
- Herinrichting Hakkelerkamp Fase 1 en 2. Hier wordt de riolering vervangen en wordt hemelwater afgekoppeld (en waar mogelijk geïnfiltreerd). In 2022 is er gestart met de voorbereiding van project Hakkelerkamp;
- Herinrichting van de Groenloseweg. Een gedeelte van het gemengde riool wordt gerelined. In het ontwerp wordt naar kansen/mogelijkheden gezocht om het schone water af te koppelen van het vuile water;
- Blauwalg in retentieijvers Berkhof en Oostervoort. Op basis van de resultaten van een waterkwaliteitsonderzoek worden de komende jaren maatregelen genomen. Tevens loopt het onderzoek naar blauwalg in het Strandbad;

- Vervuiling Osink Bemersbeek in Kotten. Om het risico op vervuiling vanuit de hemelwaterriolering te verkleinen zijn oplossingsrichtingen verkend. Samen met het waterschap zullen deze leiden tot uitvoeringsmaatregelen in 2023;
- Vervangen pompunits en gemalen. Het reguliere onderhoud van de drukriolering in het buitengebied wordt middels een meerjarig bestek gedaan. Dit bestek wordt in 2023 vervangen door een bestek dat meer past bij risico-gestuurd rioolbeheer.

De exploitatielasten met betrekking tot waterbeheer inclusief riolering en beduikering zijn in 2023 geraamd op € 3.400.000. Dit is inclusief € 1.300.000 kapitaallasten (rente en afschrijving) en € 250.000 bijdrage aan ROVA. De geraamde investeringen in riolering voor 2023 zijn € 2.500.000.

Kengetallen riolering en waterbeheer

Kengetallen Riolering en waterbeheer

	2021	2022	2023
Riolering gemengd en vuilwater	122 km	122 km	122 km
Riolering hemelwater	65 km	65 km	66 km
Drukriolering persleiding	270 km	270 km	270 km
Drukriolering pompunits	1.015 st	1.015 st	1.015st.
Kolken	9.290 st	9.290 st	9.300st.
Wadi's	15 st	15 st	15st.
Bergingsvijver	11 st	11 st	11 st
Aansluitingen riolering	10.490 st	10.490 st	10.500st.
Aansluitingen drukriolering	2.710 st	2.710 st	2.710st.
Vervanging riolering	0,5 km	0,5 km	1 km
Aanleg hemelwaterriolering	1,7 km	1,7 km	1 km
Afgekoppeld verhard oppervlak	1,9 ha	1,9 ha	1,5 ha
Inspectie en reiniging riolering	5 km	5 km	5km

Stedelijk groen en buitensportcomplexen

Het onderhoud van het stedelijk groen vindt plaats op basis van beeldkwaliteit. Bij herinrichting van groen wordt gewerkt volgens het vastgestelde groenstructuurplan. De aanleg en het beheer van de ecologische hoofdstructuren en natuurlijke verbindingen binnen het stedelijk gebied, gebeurt in overeenstemming met de kaart groenstructuren, die onderdeel is van het groenstructuurplan.
Jaarlijks renoveren we kleine delen van het openbaar groen en gemeentelijke sportvelden.
Grootschalige vervangingen van groen worden uitgevoerd in combinatie met kapitaalswerken/reconstructies.
In wijk De Pas is gestart met de herinrichting. In 2023 wordt in een deel van de wijk het nodige groen vervangen voor nieuw groen, waarbij aandacht is voor biodiversiteit en klimaatadaptatie.
Bij de herinrichting van de Groenloseweg en de wijk Hakkelerkamp Noord wordt bestaand groen vervangen en waar mogelijk meer bomen en groen aangeplant. Hierbij is aandacht voor klimaatadaptatie en biodiversiteit.
Het laanbomenbestand in het buitengebied is oud, slechte lanen moeten worden vervangen. Ook in 2023 worden op enkele plekken slechte lanen en laandelen gekapt, en worden weer nieuwe bomen geplant.
Buitensportcomplexen
In 2023 worden de volgende kunstgrasvelden vervangen (toplaag):
- FC Winterswijk, veld 2;

- SC Meddo, hoofdveld;
- WHMC Avanti / WIKO, hoofdveld.

Kunstgrasvelden die langer dan 8 jaar liggen worden tweejaarlijks gekeurd. Indien de velden 10 jaar of ouder zijn worden ze jaarlijks gekeurd. Dit betekent dat diverse kunstgrasvelden van FC Winterswijk en FC Trias in 2023 een keuring ondergaan. Afhankelijk van de keuringsresultaten worden aanvullende onderhoudswerkzaamheden en/of reparaties uitgevoerd. Bij een volledige afkeuring (meestal na 12 jaar of later voor rubber ingevulde velden en na 15 jaar of later voor zand ingevulde velden) worden deze velden opgevoerd voor volledige vervanging.
Daarnaast worden in 2023 natuurgrasvelden vervangen bij:

- SC Meddo, 1 natuurgrasveld;
- VV MEC, 1 natuurgrasveld;
- FC Trias, 2 natuurgrasvelden.

Ook wordt in 2023 begonnen met het verduurzamen van de sportveld verlichting buitensportcomplexen. Dit betreft een éénmalige investeringssubsidie. Deze werkzaamheden worden in 2024 afgerond.

De exploitatielasten onderhoud stedelijk groen worden voor 2023 geraamd op € 2.900.000. Dit is grotendeels (€ 2.300.000) de bijdrage aan ROVA. De geraamde investeringen 2023 voor groen zijn € 400.000.
De jaarlijkse exploitatielasten voor onderhoud buitensportcomplexen worden in 2023 geraamd op € 170.000. Dit is grotendeels (€ 115.000) de bijdrage aan ROVA. De geraamde investeringen van de buitensportcomplexen in 2023 zijn € 2.389.000.

Kengetallen groen

Kengetallen groen

	2021	2022	2023
Areaal groen	143,6	143,6	143,6
Vervanging groen	0,2	0,2	0,2

Kengetallen gebouwen

	2021	2022	2023
Huisvesting organisatie	2	2	2
Brandweer	1	1	1
Begraafplaats	4	4	4
Cultuurhistorie	3	3	3
Sport	9	9	9
Peuterspeelzaal	1	1	1
Niet voor openbare dienst bestemde gebouwen	14	14	14

Paragraaf D Financiering

Inleiding

De Wet financiering decentrale overheden (Fido) geeft de kaders aan waarbinnen decentrale overheden de ‘treasury-activiteiten’ moeten uitvoeren. Het doel hiervan is de bevordering van een gezonde financiering, het bijdragen aan het behouden van de goede kredietwaardigheid en de handhaving van de positie van decentrale overheden op de kapitaalmarkt.
In het ‘treasury-statuut’ zijn de beleidskaders voor Winterswijk opgenomen. Zo is vastgelegd dat de ‘treasury-functie’ uitsluitend de publieke taak dient en het beheer verstandig is. De provincie houdt toezicht op de ontwikkeling van de financiële positie

van de gemeente. Dit doet de provincie op basis van gegevens die wij verstrekken op grond van de Wet Fido.
Hierbij is een aantal onderwerpen van belang:
1. Kasbeheer: maximaal aan te trekken daggelden.
2. Risicobeheer: renterisiconorm minimalisatie van het renterisico.
3. Gemeentefinanciering: de relatie tussen kort- en langlopende leningen en de korte- en langetermijnbehoefte aan geld.
4. Rentevisie.

Kasbeheer

Het opnemen van kasgelden is op dit moment voordeliger dan een debetsaldo bij de bank. Ook zijn de rentelasten van kasgeld, oftewel de kortlopende geldleningen, lager dan die van langlopende leningen.
Gemeenten mogen echter niet onbeperkt financieren met kortlopende leningen. De kasgeldlimiet is een percentage van 8,5% van het begrotingstotaal. Voor 2023 betekent dit dat de gemeente gemiddeld per kwartaal maximaal (afgerond) € 9 miljoen aan kortlopende gelden mag opnemen.
Dit is een totaalbedrag voor alle rekening-courantsaldi bij de banken samen (inclusief de opgenomen kortlopende geldleningen). Komt de gemeente voor een periode langer dan één kwartaal boven dit bedrag uit, dan moeten we kortlopende leningen omzetten in een langlopende geldlening.

Risicobeheer

Onder financiële risico's verstaan we zowel renterisico's (van vaste en vlottende schuld) als kredietrisico's, liquiditeitsrisico's en koersrisico's. De Wet Fido geeft een aantal verplichte elementen aan die het risico beperken.
We kennen zogenoemde vlottende en vaste schulden. Vlottende schulden zijn de schulden die wij op korte termijn moeten aflossen. Ieder jaar verantwoorden we deze bij de jaarrekening in de balans. Een lening met een looptijd van meer dan een jaar, is voor de gemeente een landlopende geldlening.
We hebben de mogelijkheid om dag-, week-, en maandgeldleningen af te sluiten, waarmee we onze liquiditeitspositie op korte termijn in stand kunnen houden. Er is dan ook geen risico dat we onze schulden op korte termijn niet kunnen betalen. Regelmatig wordt daarvoor het saldo bepaald van de lopende rekening. Mede op basis van adviezen van de Bank Nederlandse Gemeenten (BNG), bepalen we of we overschotten voor een bepaalde periode wegzetten of dat we tekorten voor de langere termijn financieren. Op deze wijze geven we invulling aan het saldo- en liquiditeitsbeheer.
Het aantrekken van daggelden vindt plaats binnen de hiervoor in de Wet Fido gestelde normen. Daarnaast toetsen we ieder kwartaal door middel van een periodieke controle, of we aan de kasgeldlimiet voldoen.

Renterisiconorm 2023 (x € 1.000)		
	Berekening renterisiconorm en risico:	
1a	Renteherziening vaste schuld o/g	0
1b	Renteherziening vaste schuld u/g	0
2	Netto rente herziening (1a-1b)	0
3	Betaalde aflossingen	10.570
4	Renterisico op vaste schuld (2 + 3)	10.570
	Rentenorm:	
5	Begrotings- en rekentotaal	107.774
6	Bij ministerie regeling vastgesteld %	20%
7	Renterisiconorm	21.555
	Toets rente risiconorm:	
7	Renterisiconorm	21.555
4	Renterisico op vaste schuld (aflossing en renteherzieningen)	10.570
8	Ruimte (+) / Overschrijding (-) (7-4)	10.985

Gemeentefinanciering

Over de bestaande langlopende geldleningen loopt de gemeente geen renterisico. Uit onderstaand verloop van de langlopende leningen blijkt, dat de omvang van de leningenportefeuille vanaf 2022 toeneemt van circa € 72,1 miljoen naar circa 79,8 miljoen in 2023. Op de lange termijn lopen de langlopende leningen verder op. Dit komt door investeringen die voor de komende jaren op de planning staan (zie ook bijlage 4).

(x € 1.000.000)	2022	2023	2024	2025	2026
Langlopende leningen begin jaar	64	72	80	83	87
Herfinanciering	13	18	7	9	10
Aflossing	-5	-11	-4	-4	-4
Langlopende leningen eind jaar	72	80	83	87	93

Schatkistbankieren

Schatkistbankieren is bedoeld voor instellingen die een wettelijke of publieke taak uitvoeren en hiervoor gelden van het Rijk ontvangen. Dit houdt in dat zij de publieke gelden aanhouden bij het ministerie van Financiën (de 'schatkist'). Publiek geld verlaat de schatkist niet eerder dan noodzakelijk is voor de uitvoering van die publieke taak.
Schatkistbankieren draagt bij aan de volgende doelstellingen:

- Doelmatiger kasbeheer voor deelnemers;
- Minimalisatie van het risico voor de onderdelen van de collectieve sector die overtollige middelen hebben;
- Reductie van de EMU-schuld omdat door schatkistbankieren de externe financieringsbehoefte van de collectieve sector daalt.

Sociale fondsen, decentrale overheden, agentschappen en ministeries zijn verplicht om aan schatkistbankieren deel te nemen.
Deelname van de decentrale overheden aan schatkistbankieren draagt bij aan een lagere EMU-schuld van de collectieve sector (Rijk en decentrale overheden gezamenlijk). Iedere euro die decentrale overheden aanhouden in de schatkist, vermindert de externe financieringsbehoefte van het Rijk. Dat het Rijk (het

Agentschap) minder hoeft te financieren op de markt vertaalt zich direct in een lagere staatsschuld.

Renteschema

Het renteschema geeft inzicht in de rentelasten van de externe financiering, het renteresultaat en de wijze van rentetoerekening. Het saldo van € 1,1 miljoen geeft aan dat het rentepercentage (omslagrente van 2%) dat is toegerekend aan de kapitaallasten, hoger is dan de begrote te betalen rente. Dit komt met name doordat we zoveel mogelijk met kortlopende leningen financieren waardoor de langlopende leningen en dus de rentelasten lager uitvallen. Het verschil komt tot uitdrukking binnen programma 5 via een 'negatieve last' op de totale kapitaallasten die vanaf 2024 zal moeten worden afgebouwd (de totale begroting wordt dus alleen voor de feitelijke rentelasten belast). We houden die 2% aan omdat we de komende jaren een fors aantal leningen moeten aantrekken voor de investeringen die op de planning staan.

Renteschema (€ 1.000)			
a.	De externe rentelasten over de korte en lange financiering		1.854
b.	De externe rentebaten		0
			1.854
c.	De rente die aan grondexploitatie moet worden toegerekend	-85	
	De rente van projectfinanciering die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend (voorbeeld: riolering)	0	
			-85
	Aan taakvelden toe te rekenen externe rente		1.769
d1	Rente over eigen vermogen		0
d2	Rente over voorzieningen		0
	Totaal geraamde aan taakvelden toe te rekenen rente		1.769
e.	De aan taakvelden toegerekende rente (renteomslag)		2.933
f.	Renteresultaat		1.164

Omslagrente

De omslagrente (interne rentepercentage) is geëvalueerd en herberekend. Het interne rentepercentage voor de bouwgrondexploitatie is 1,58%, voor de overige activa is deze gesteld op 2,0%.

Kasstroom

We sluiten zo min mogelijk nieuwe langlopende leningen af. Voor onze liquiditeitsbehoefte maken we in eerste instantie maximaal gebruik van de kasgeldlimiet, dat betekent dat we tot € 9 miljoen aan leningen mogen aantrekken met een looptijd van maximaal 1 jaar. Daarboven moeten we langlopende leningen afsluiten.
In onderstaand overzicht staat de kasstroom over de jaren 2023 tot en met 2026, hieruit blijkt dat we de komende jaren een behoorlijk aantal nieuwe leningen moeten afsluiten.

Kasstroom (*1.000)	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Operationele activiteiten				
Saldo van baten en lasten	-1.792	2.049	4.907	-695
Afschrijvingen	5.536	6.206	6.296	6.878
Overige mutaties	629	433	454	451
Saldo operationele activiteiten (A)	4.373	8.688	11.657	6.634
Investeringsactiviteiten				
Investeringen (incl. inkomsten)	-12.415	-11.885	-16.086	-12.398
Saldo investeringsactiviteiten (B)	-12.415	-11.885	-16.086	-12.398
Financieringsactiviteiten				
Aflossing lening	-10.570	-4.230	-4.230	-4.230
Opgenomen lening	18.241	7.373	8.605	9.940
Overige mutaties	371	54	54	54
Saldo financieringsactiviteiten (C)	8.042	3.197	4.429	5.764

Paragraaf E Bedrijfsvoering

Inleiding

In deze paragraaf beschrijven we diverse aspecten van de organisatie en de bedrijfsvoering.

1. Organisatieontwikkeling

De organisatie gaat, na aangebrachte veranderingen, een nieuwe fase in. Dit betreft onder andere een nieuw werkconcept, passende en moderne huisvesting en professionalisering van onze dienstverlening. De sturing in onze organisatie is gericht op de programma's en de daarin benoemde resultaten. In 2023 geven we die programmasturing verder vorm. Duidelijk moet zijn waarom we iets doen, wie verantwoordelijk is en wanneer het afgerond is. Daarnaast sturen we op de uitgangspunten van de dienstverleningsvisie: 'Wij gaan voor de glimlach'. Hierbij komen onder andere de thema's cultuur en resultaatgerichtheid nadrukkelijk aan bod.
In 2023 stellen we een uitvoeringsagenda dienstverlening op.
Ook het nieuwe werkconcept hoort daarbij. De coronacrisis heeft naast een aantal nadelen ook veel voordelen opgeleverd. Die voordelen houden we vast en verwerken we in een nieuw kantoorconcept. Uitgangspunt is dat de activiteit bepaalt waar we werken. Het tijds- en plaatsonafhankelijk werken maakten we afgelopen jaar mogelijk. In 2022 zijn we begonnen met de inrichting van het kantoor, zodat we op een eigentijdse en modernere wijze invulling kunnen geven aan de werkzaamheden.

2. Personeelsbeleid

Formatie en bezetting
De begrote structurele formatie voor de organisatie (exclusief bestuur) bedraagt in 2022 afgerond 200 fte en daarnaast incidenteel afgerond 6 fte.
De afwijking in onderstaande tabel ten opzichte van 2023 wordt als volgt verklaard:

- CAO-ontwikkeling € 650.000
- Uitbreiding formatie gedekt uit bestaande budgetten € 620.000 (waarvan 276K incidenteel)
- Uitbreiding formatie ten laste van begrotingsresultaat € 755.000 (waarvan 196K incidenteel)

Binnen de afzonderlijke programma's is dit nader toegelicht wanneer sprake is van 'uitbreiding' ten laste van het begrotingsresultaat.

Fte en loonsom (x € 1.000)	2022	2023
Fte's structureel	200	211
Fte's incidenteel	6	10
Totaal fte's	206	221
Loonsom	17.915	19.848

Ontwikkeling van medewerkers

De ontwikkeling van ons personeel neemt in onze organisatieontwikkeling een centrale plaats in, zowel op korte termijn (met de vlootschouw als instrument) als op lange termijn (de strategische personeelsplanning). In 2021 is gestart met concrete stappen, waarmee we in 2022 verder mee zijn gegaan. In 2023 zetten we wederom in op doorontwikkeling van ons personeel. Door middel van het 'goede gesprek' wordt de ontwikkeling periodiek gevolgd tussen leidinggevende en medewerker.
Training en opleiding van ons personeel is een vast onderdeel van ons beleid. In het kader van de krapte op de arbeidsmarkt en binden en boeien van personeel is ontwikkeling van medewerkers van groot belang. In de begroting is daarom jaarlijks regulier opleidingsbudget opgenomen. Naast de reguliere verplichte functie gerelateerde opleidingen en trainingen wordt in 2023 door middel van een opleidingsplan geïnvesteerd in (door) ontwikkeling van personeel.
Het opleidingsbudget bedraagt structureel € 100.000. Tot en met 2023 komt daar € 75.000 per jaar bij vanuit de reserve personeel en organisatie. Wij willen echter in beeld brengen hoe groot ons opleidingsbudget structureel moet zijn en dat vervolgens ook met structurele middelen vullen. In 2023 onderzoeken we dit. Bij de begroting 2024 doen we hiertoe een voorstel.

Arbo en verzuim

Het ziekteverzuimpercentage is in de afgelopen jaren gestegen, tot en met het 2e kwartaal van 2022 bedraagt dit 6,7%. Ons streven is het ziekteverzuimpercentage te verlagen naar het niveau van 2020 (2,2%). Samen met onze Arbo-dienstverlener proberen we daarbij ook meer in te steken op de preventieve kant, door onder meer het arbobeleidsplan en de Risico- inventarisatie en-evaluatie (RI&E). De acties en/of aandachtspunten die hieruit voortkomen, worden voor een groot deel in 2022/2023 uitgevoerd.
Door de coronacrisis hebben we te maken gehad met een situatie van verplicht thuiswerken. Medewerkers faciliteren we met een goede thuiswerkplek. Dit is overigens een verplichting die we hebben vanuit de Arbowet en goed werkgeverschap.

Agressie en geweld

Agressie en geweld, oftewel ongewenst gedrag, blijft doorlopend een belangrijk thema. De gemeente heeft getraind personeel dat de-escalerend kan optreden. Daarnaast zijn er directe alarmeringsmogelijkheden richting zowel de politie als een private beveiligingsinstantie. We leggen de incidenten vast in het Gemeentelijk Incidenten Registratiesysteem (GIR). De rapportages uit het GIR worden toegevoegd aan de jaarrekening en aan het sociaal jaarverslag, en vormen daarmee de basis voor de beleidsbepaling.

De banenafspraak

Het eerder verplichte quotum voor het in dienst nemen van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt, is omgebogen naar een vrijwillige afspraak. Voor iedere

ondernemer, groot of klein, geldt dat er in totaal 100.000 banen komen. De quotumheffing is vervangen door de inclusiviteitsopslag. Als er voldoende banen voor arbeidsbeperkten worden gerealiseerd, ontvangt de werkgever een bonus die gelijk staat aan de inclusiviteitsopslag. Als de aantallen uit de banenafspraak niet worden gehaald, bestaat de kans dat de Quotumwet er alsnog komt.

Arbeidsmarkt

Om de krapte op de arbeidsmarkt zoveel mogelijk te beperken zetten we in op samenwerking met buurtgemeenten voor de inzet en het delen van (deeltijd) personeel. Om aantrekkelijk te blijven als werkgever werken we doorlopend aan vernieuwing. Hoe bereiken we die doelgroep? Hoe zetten we onze organisatie op de kaart en hoe maken we het aantrekkelijk om voor onze organisatie te werken?

Onboarding

Nieuwe medewerkers worden verwelkomd, waarbij ze alle benodigde hulp, begeleiding en informatie krijgen. Het gaat verder dan het wijzen naar de juiste werkplek en de koffieautomaat. Onboarding is ‘het leren kennen van het werk’ en gaat vooral over de cultuur, visie, missie, samenwerking met collega’s en het werken in een politieke context. De focus ligt op de integratie in de organisatie. Deze integratie kan plaatsvinden door persoonlijke begeleiding te bieden, waardoor nieuwe medewerkers wegwijs worden gemaakt in de organisatie. Naast persoonlijke aandacht maken we ook gebruik van digitale middelen, zoals e-learning. In het kader van binden en boeien investeren we in groei en ontwikkeling van medewerkers, zetten we in op werkgeluk en blijven we medewerkers doorlopend waarderen voor hun inzet door o.a. het organiseren van evenementen.

Integriteit

Integriteit van politieke ambtsdragers

De integriteit van politieke ambtsdragers is voor een deel wettelijk geregeld. De Gemeentewet bevat bepalingen over verboden handelingen en het niet deelnemen aan stemmingen. Artikel 2:4 van de Algemene wet bestuursrecht schrijft voor dat elk bestuursorgaan zijn taak zonder vooringenomenheid vervult.

Naast de wet zijn er ook andere gemeentelijke procedures en regels van toepassing, namelijk:

De ‘Gedragscode voor politieke ambtsdragers van de gemeente Winterswijk’ (vastgesteld door de gemeenteraad op 26 januari 2012).

Het ‘Stappenplan onderzoek en registratie integriteitsschendingen politieke ambtsdragers’ (vastgesteld door de gemeenteraad op 31 oktober 2012).

Een integriteitstoets voor politieke ambtsdragers (het presidium stemde op 25 juni 2012 in met de introductie hiervan).

Integriteit van ambtenaren

De Ambtenarenwet verplicht het college ‘een integriteitsbeleid te voeren dat is gericht op het bevorderen van goed ambtelijk handelen, en dat in ieder geval meer dan voldoende aandacht besteedt aan het bevorderen van integriteitsbewustzijn en aan het voorkomen van misbruik van bevoegdheden, belangenverstrengeling en discriminatie’.

In het personeelshandboek Winterswijk staan de lokale regelingen voor de ambtenaren bij de gemeente Winterswijk, als aanvulling op de Cao Gemeenten. Er is een afzonderlijke regeling Integriteit toegevoegd aan ons personeelshandboek. Onderwerpen hierin zijn onder andere de vernieuwde gedragscode, normen en waarden, geheimhouding en privacy, sociale media, kwetsbare functies en integriteit bij uitdiensttreding. Verder zijn er voor onze medewerkers regels en richtlijnen over

onder meer het aannemen van geschenken en gelden, nevenwerkzaamheden, omgang met bedrijfsmiddelen en een Verklaring Omtrent het Gedrag (VOG). Externe medewerkers (niet-ambtelijk personeel) zijn verplicht onder andere een integriteits- en geheimhoudingsverklaring te ondertekenen (volgens een collegebesluit van 21 april 2015).

De volgende gemeentelijke regelingen zijn ook van kracht:

- De Regeling vermoeden misstanden. Dit is de klokkenluidersregeling van de gemeente;
- Het Reglement vertrouwenscommissie;
- De Klachtenregeling ongewenst gedrag voor de decentrale overheid.

3. Informatiebeleid, automatisering en digitalisering

Digitale transformatie en dienstverlening

De behoefte aan informatie verandert en de vraag naar digitale dienstverlening naast offline dienstverlening is constant in beweging. De snelheid waarmee technologische, maatschappelijke en wettelijke ontwikkelingen op ons afkomen is daar debet aan. Naast de persoonlijke dienstverlening op het gemeentehuis neemt de rol van informatievoorziening, databeheer en ICT alleen maar toe, waarbij de website als een digitaal loket fungeert dat de klok rond geopend is. Winterswijk gaat uit van een omnichannel-strategie, inclusief offline dienstverlening voor wie dat nodig heeft of wenselijk vindt.

Landelijke initiatieven Vereniging Nederlandse Gemeenten

Samenwerken, kennis uitwisselen en standaardiseren staan hoog op de Digitale Agenda 2020-2024 van de Vereniging Nederlandse Gemeenten. Gemeente Winterswijk sluit aan bij verschillende initiatieven.

We ontwikkelen en implementeren onze ICT-oplossingen zoveel mogelijk volgens GEMMA, het Gemeentelijke Model Architectuur. Door standaardisatie maken we onze dienstverlening efficiënter (Common Ground, een gezamenlijke informatievoorziening voor het uitwisselen van gegevens). We sluiten aan bij de Gemeenschappelijke Infrastructuur, om een veilige, samenhangende digitale infrastructuur te creëren.

Digitaal (samen)werken

De medewerkers van de gemeente Winterswijk kunnen altijd en overal werken én samenwerken; zowel fysiek op het gemeentehuis als digitaal. Via de digitale platforms kan worden samengewerkt en vergaderd op fysiek verschillende locaties, met collega's en met externe partijen. Om de digitale mogelijkheden optimaal te benutten is training van de digitale vaardigheden van onze medewerkers belangrijk.

Datagedreven werken

De gemeente Winterswijk is de grootste bronhouder en verzamelaar van informatie over en uit de gemeente. Regie op en ontsluiten van deze informatiebron door middel van data gedreven dasboards is een belangrijke stip op de horizon. Via Datalab Gelderland Oost werken we gezamenlijk aan dataverzameling voor beleidsvraagstukken.

Geo-informatie en het gebruik van 3D-registratie.

Voor de Basisregistratie Grootschalige Topografie starten we in 2023 een volgende fase om tot naar de samenhangende objecten registratie (SOR) te komen. De SOR wordt landelijk wordt ontwikkeld door gelijksoortige objecten uit de BAG, BGT, WOZ en BOR samen te voegen in een registratie.

Het actualiseren en beheren van de gegevens in de Basisregistratie Grootschalige Topografie zal op basis van wetgeving uitgevoerd worden om deze basiskaart voor

diverse doeleinden te kunnen blijven gebruiken. De BGT wordt in de Omgevingswet als ondergrond gebruikt voor planologische vraagstukken.
Digitale documentaire informatievoorziening
De Wet Open Overheid is inmiddels ingevoerd. We stellen onze ambitie op het behalen van het basisniveau in 2023. Daarbij heeft stroomlijning en in control komen van het passieve openbaarmakingsproces prioriteit.
In 2022 hebben we een zogenaamde nulmeting uitgevoerd. Daarmee is in kaart gebracht waar onze gemeente staat ten aanzien van de ingevoerde wet en ons ambitieniveau. In de rest van 2022 en 2023 implementeren we de aanbevelingen uit de nulmeting om onze ambitie te bereiken.
Automatisering en de cloud
Hierbij gaat het om het opslaan en opvragen van gegevens, software en bestanden op een andere plek dan op de bedrijfseigen locatie. Hierdoor hebben we minder eigen opslagcapaciteit nodig voor de softwarepakketten en gebruikersdata. Het op- of afschalen van ICT-gebruik wordt hierdoor flexibeler. We betalen voor gebruikersaantallen. Daardoor zijn de kosten transparant en eenvoudig te beheersen. Het technische beheer van de hardware, netwerken en applicaties gebeurt in de cloud, door de leverancier. Onze eigen werkzaamheden verschuiven meer naar leveranciersmanagement en het ondersteunen van de gebruikers.

(x € 1.000)	2022	2023
Licenties (software)	1.301	1.335
Hardware en verbindingen	337	337
Implementatie office 365	0	300
Kapitaallasten investeringen	767	742
Totaal	2.404	2.714

4. Informatiebeveiliging

Cyberincidenten ook bij gemeenten, halen helaas de voorpagina’s van de krant. Als het misgaat liggen er zo persoonsgegevens van kwetsbare burgers en medewerkers op straat. De risico's zijn groot; van ransomware en het uitvallen van dienstverlening tot het verhandelen van persoonsgegevens op het dark web. Dit leidt tot (grote) financiële consequenties voor de gemeente, schade voor burgers en medewerkers en tot een dalend vertrouwen in de overheid. Een goed beveiligd digitaal huis is dus belangrijk voor iedereen. In 2022 zijn de belangrijkste risico’s vertaald naar doelstellingen en acties die ook in 2023 verder uitgerold moeten worden.
Deze acties voor 2023 zijn:
1. Zo snel mogelijk voldoen aan de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO).
2. Bewustwording creëren over de reikwijdte van het informatiebeveiligingsvakgebied bij de organisatie, zodat er rekening wordt gehouden met beveiligingsaspecten in diverse vakgebieden.
3. Verantwoordelijkheden voor informatiebeveiliging en privacy zijn helder belegd in de organisatie. Medewerkers beschikken over mandaat (bevoegdheid en aansturing) en moeten voldoende capaciteit (kennis, kunde, tijd en budget) hebben om daar invulling aan te geven.
4. Bewustzijn op het gebied van informatiebeveiliging is essentieel.
5. Om inbraken te voorkomen, is het belangrijk dat we de systemen continu monitoren en indien nodig aanpassingen doen. Het is niet meer de vraag of we worden gehackt, maar wanneer. Inbraakpogingen op onze systemen zijn helaas vrijwel dagelijks aan de orde. Dan komt het erop aan dit snel te detecteren en erop te

reageren. Dit vraagt een mentaliteitsverandering: van alleen preventief handelen naar proactief detecteren en blokkeren.
De Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO) schrijft voor dat we in het kader van risicomanagement aantonen dat wij als procesverantwoordelijke ‘in control’ zijn waar het gaat om de beveiliging van informatiesystemen en processen. Dit doen we onder andere door mee te doen aan de Eenduidige Normatiek Single Information Audit (ENSIA). Risicomanagement vraagt van de gemeente het vermogen om risico’s juist in te schatten, te benoemen en waar nodig aanpassingen te doen in processen en/of systemen en extra maatregelen op gebied van privacy en informatiebeveiliging te nemen. Hiervoor is versterking en continue aandacht nodig. Komend jaar zal de BIO die gerelateerd is aan de ISO worden opgefrist en worden geactualiseerd. Dit houdt voor de gemeente in dat extra maatregelen moeten geïmplementeerd. Daarnaast is dit jaar Europese wetgeving aangenomen (NIS directive) die verregaande eisen stelt aan de beveiliging bij bedrijven en toeleveranciers. Eerst voor de kritieke infrastructuur, daarna voor alle bedrijven en overheden. Lidstaten mogen zelf deels bepalen hoe en wanneer de maatregelen worden ingevoerd. De uitwerking hiervan is echter op gemeenteniveau nog niet uitgekristalliseerd. De financiële consequenties van de extra maatregelen die we in Winterswijk willen en moeten treffen, zijn dus nog onbekend en nog niet meegenomen in de begroting.

5. Privacy

De gemeente Winterswijk kent veel processen waarbij persoonsgegevens van burgers en medewerkers worden verwerkt. In 2018 werd de Algemene Verordening Persoonsgegevens (AVG) geïntroduceerd waarin bepaald wordt hoe we met persoonsgegevens om moeten gaan. In de jaren na de invoering van de AVG is een stevig fundament gelegd. In 2023 zal het beleid verder worden ontwikkeld en waar nodig geactualiseerd naar aanleiding van de wijzigingen in de organisatiestructuur van de gemeente Winterswijk. Hierbij zal het in kaart brengen van processen met een hoog privacy risico en het actualiseren van het verwerkingenregister prioriteit hebben.
Daarnaast blijft bewustwording een belangrijk aandachtspunt. Door bewustzijn te creëren kunnen medewerkers zelf afwegingen maken en beslissingen nemen op het gebied van privacy. De organisatie wordt ondersteund door een Privacy Officer en door een interne toezichthouder, de Functionaris Gegevensbescherming (FG). Zij ondersteunen de teams bij het implementeren van nieuwe processen waarbij een DPIA (een risico beoordeling) vereist is, of bij complexe privacy vraagstukken. Om dit te waarborgen dient het privacy team echter tijdig betrokken te worden bij nieuwe ontwikkelingen.

6. Inkoop-en aanbestedingsbeleid

Door middel van regionale inkoopsamenwerking is het huidige gemeentelijk inkoopbeleid opgesteld in samenwerking met zeven andere Achterhoekse gemeenten, met ruimte voor Winterswijkse accenten. Het huidige inkoopbeleid uit 2017 wordt herijkt. Dit geldt voor onder andere de onderwerpen sociaal en duurzaam inkopen en 2023 zal in het teken staan van de implementatie.
In 2023 staan verschillende (Europese) aanbestedingen op de rol, waaronder onderhoud openbare verlichting, inhuur en opdrachten voor ZOOV: routevervoer en dienstverlening voor de vervoercentrale. De 8 Achterhoekse gemeenten zullen zoveel mogelijk samenwerken op het gebied van inkoop. Dit betekent niet alleen gezamenlijke aanbestedingsprocedures, maar ook meer afstemming van

gemeentelijk beleid van diverse artikelgroepen. Het theoretisch model van het artikelgroep-management is hierbij nog steeds het uitgangspunt.

7. Beheer gebouwen

De gemeente beheert naast gronden ook gebouwen, kunstobjecten, herdenkingsmonumenten en fonteinen. Het betreft:

- 28 gebouwen
- 29 herdenkingsmonumenten en kunstobjecten
- 4 fonteinen /pompen

De meerjaren onderhoudsplanningen (MJOP) zijn omgezet naar duurzame meerjaren onderhoudsplanningen (DMJOP). Bij het bepalen van het gemiddelde onderhoudsniveau, gaan we nu nog uit van 'matig' (niveau 4). Dit gaan we in de DMJOP stapsgewijs terugbrengen naar 'voldoende' (niveau 3). In onze plannen leggen we de nadruk op het verduurzamen/vergroenen van het gemeentelijk vastgoed.

Toerekening overhead en arbeidskosten gerelateerde verplichtingen

Overheadkosten, zoals bedoeld in het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV), zijn alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces. Onder het primaire proces verstaan we de kerntaken van de gemeente. Dit zijn de producten en diensten waar we de inwoner mee helpen. Alle kosten die we maken bij de sturing en ondersteuning hiervan zijn dus overheadkosten.
We rekenen de overhead toe aan grondexploitaties, investeringen en andere (subsidie)projecten. In de praktijk doen we dit door in het taakveld overhead (onderdeel van beleidsveld 4.1) onder de lasten een negatief bedrag op te nemen en dit bedrag in het betreffende taakveld (beleidsveld) weer als last te verantwoorden. Hierdoor voorkomen we dat dit soort kosten als het ware dubbel in de begroting worden gepresenteerd.
Jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume
Het besluit begroting en verantwoording schrijft voor dat er afzonderlijk aandacht wordt besteed aan de 'jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume'.
Onder arbeidsrechtelijke verplichtingen worden verstaan de aanspraken op toekomstige uitkeringen door huidig dan wel voormalig personeel. Het Besluit Begroting en Verantwoording Provincies en Gemeenten (BBV) schrijft voor dat jaarlijkse arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume via de exploitatie moeten lopen. Als de verplichtingen niet van een vergelijkbaar volume zijn, dan moet hiervoor een voorziening worden getroffen. In onze begroting voldoen we aan dit voorschrift. De lasten van de vastgestelde formatie zijn structureel opgenomen in de meerjarenbegroting. Voor verplichtingen van niet vergelijkbaar volume hebben we de volgende voorzieningen getroffen (zie ook bijlage 2):

- Voorziening uitvoering wet APPA
- Voorziening voormalig personeel

Paragraaf F Verbonden partijen

Inleiding

Onze gemeente heeft bestuurlijke en financiële belangen bij een aantal verbonden partijen, waaronder gemeenschappelijke regelingen en vennootschappen.
Verbonden partijen betreffen organisaties en instellingen waar een gemeente zowel een bestuurlijk als financieel belang in heeft.

- Van een financieel belang is sprake als de gemeente de middelen, die aan een partij ter beschikking zijn gesteld, niet terugkrijgt bij faillissement van die partij, of als financiële problemen bij de derde partij kunnen worden verhaald op de gemeente.
- Bij een bestuurlijk belang gaat het om het hebben van zeggenschap in een derde partij. Hetzij omdat de gemeente een zetel in het bestuur heeft, hetzij omdat ze via aandelen mee kan stemmen.

In deze paragraaf gaan we per programma in op de belangen die met de diverse verbonden partijen zijn gediend, en de relatie met de gemeentelijke doelstellingen.

Gemeentelijk beleid

Het aangaan van banden met (verbonden) derde partijen komt altijd voort uit het publieke belang. Verbindingen met derde partijen zijn een manier om een bepaalde publieke taak uit te voeren. De huidige verbonden partijen hebben allemaal een historische bestaansgrond. Bij nieuwe deelnemingen komt bij de besluitvorming door de raad de publieke taak expliciet aan de orde op grond van de visie/doelstellingen van de deelneming.
Het beleid is erop gericht de ontwikkelingen bij de verbonden partijen te volgen, zodat financiële risico's in een vroegtijdig stadium worden gesignaleerd en er tijdig bijsturing kan plaatsvinden. Daarnaast wordt gevolgd of de taken worden uitgevoerd zoals bij de besluitvorming is vastgelegd.
Wij kennen de volgende verbonden partijen:

Programma 1: Zorgen voor Winterswijk	Rechtsvorm
Stichting Platform Armoedevrij Winterswijk	Stichting
GGD Noord- en Oost-Gelderland	Gemeenschappelijke regeling
Programma 2: Meedoen in de Achterhoek	
Erfgoedcentrum Achterhoek Liemers	Gemeenschappelijke regeling
Recreatieschap Achterhoek en Liemers in liquidatie	Gemeenschappelijke regeling
Fijnder	Gemeenschappelijke regeling
Stadsbank Oost Nederland	Gemeenschappelijke regeling
Stichting Achterhoek Toerisme	Stichting
Programma 3: Wonen en werken in Winterswijk	
Omgevingsdienst Achterhoek	Gemeenschappelijke regeling
Coöperatieve Achterhoekse Groene Energiemaatschappij AGEM U.A.	Coöperatie
Stichting Winterswijk Cultuur Landschap (WCL)	Stichting
ROVA	N.V.
Programma 4: Bestuurlijk Winterswijk	
Veiligheidsregio Noord- en Oost-Gelderland	Gemeenschappelijke regeling
Regio Achterhoek	Gemeenschappelijke regeling
Euregio	Gemeenschappelijke regeling
N.V. Alliander	Vennootschap
N.V. Vitens	Vennootschap
N.V. Bank voor Nederlandse Gemeenten	Vennootschap

Stichting Platform Armoedevrij Winterswijk

Naam	Stichting Platform Armoedevrij Winterswijk		
Vestigingsplaats	Winterswijk		
Doel	Armoedevrij Winterswijk in 2040		
Betrokkenen	Gemeente Winterswijk		
Bestuurlijk belang	De gemeente Winterswijk heeft één ambtenaar (opgaveregisseur), die betrokken is als bestuursadviseur maar geen formele zitting in het bestuur heeft.		
Financieel belang	De gemeente Winterswijk levert in 2023 een bijdrage van € 12.500.		
	Inschatting	1-jan-23	31-dec-23
	Eigen vermogen	€ 10.000	€ 5.000
	Vreemd vermogen	€ 0	€ 0
	Verwachte financiële resultaat 2023: € 0		
Ontwikkelingen	Om de opgave Armoedevrij Winterswijk te borgen in Winterswijk, is de stichting Platform Armoedevrij Winterswijk opgericht. Dit is een netwerkorganisatie van alle partijen die werken met armoede in Winterswijk. De stichting jaagt initiatieven aan, faciliteert en organiseert. De stichting bouwt mee aan de thema's taboe doorbreken, jeugd en generatiearmoede en systeem versimpelen. Daarnaast is er ook een projectfonds.		
Relatie tot programma's	Programma 1 Sociaal krachtig Winterswijk.		
Informatie-uitwisseling	Via de jaarstukken en via www.werkaanwinterswijk.nl		
Risico's	Zeer gering, het risico blijft beperkt tot de jaarlijkse gemeentelijke bijdrage.		

GGD Noord- en Oost-Gelderland

Naam	GGD Noord- en Oost- Gelderland
Vestigingsplaats	Apeldoorn
Doel	GGD Noord- en Oost-Gelderland is de gezondheidsdienst van 22 gemeenten, met als doel het bewaken, beschermen en bevorderen van de gezondheid van alle inwoners (publieke gezondheidzorg). De GGD is belast met de gemeentelijke taken genoemd in de Wet publieke gezondheid en jeugdgezondheidszorg (voor alle gemeenten behalve Apeldoorn). Het is een gemeenschappelijke regeling waar de gemeente Winterswijk is vertegenwoordigd in het algemeen bestuur.
Betrokkenen	De gemeenten: Aalten, Apeldoorn, Berkelland, Bronckhorst, Brummen, Doetinchem, Elburg, Epe, Ermelo, Harderwijk, Hattem, Heerde, Lochem, Montferland, Nunspeet, Oldebroek, Oost Gelre, Oude IJsselstreek, Putten, Voorst, Winterswijk en Zutphen.
Bestuurlijk belang	De gemeente Winterswijk is vertegenwoordigd in het algemeen bestuur door wethouder W.T. Wassink
Financieel belang	In 2023 is de inwonerbijdrage in totaal € 587.337. Daarvan is € 288.186 voor de algemene gezxondheid, € 270.591 voor de Jeugdgezondheidszorg en € 28.560 voor Adolescenten Het eigen vermogen bedraagt: Per 31 december 2018 € 3.028.000 Per 31 december 2019 € 2.909.000 Per 31 december 2020 € 2.970.000 Per 31 december 2021 € 3.236.000 Het vreemd vermogen bedraagt: Per 31 december 2018 € 2.923.000 Per 31 december 2019 € 2.631.000 Per 31 december 2020 € 7.036.000 Per 31 december 2021 € 9.902.000 Het resultaat over 2021 bedraagt: € 77.000. Inschatting 1-jan-23 31-dec-23 Eigen vermogen € 2.405.000 € 2.205.000 Vreemd vermogen € 2.790.000 € 2.485.000 Verwachte financiële resultaat 2023: € 0
Ontwikkelingen	De jeugdgezondheidzorg voor nul- tot achttienjarigen is een GR-taak, tenzij de gemeente aangeeft deze taak niet of niet geheel door de GGD uit te laten voeren. Gemeente Winterswijk laat de jeugdgezondheidszorg voor vier- tot achttienjarigen uitvoeren door de GGD. Door de coronapandemie is duidelijk geworden dat de GGD kwetsbaar is en dat een meer robuuste GGD belangrijk is. De GGD heeft 7 aandachtspunten opgesteld die de GGD robuuster maken. Deze punten worden in 2023 e.v. uitgewerkt. In 2019 is de Bestuursagenda 2019-2023 vastgesteld waarin vier prioriteiten zijn vastgelegd: gezondere jeugd, gezondere leefomgeving, gezonder oud worden en gezondere leefstijl. Deze onderdelen worden in 2023 verder uitgewerkt. Er is inmiddels een nieuwe bestuursagenda in voorbereiding die ook in 2023 verder wordt uitgewerkt.
Relatie tot Programma's	Programma 1 Sociaal krachtig Winterswijk.
Informatie-uitwisseling	Informatie-uitwisseling vindt plaats in het algemeen bestuur en op grond van in de gemeenschappelijke regeling afgesproken overlegging van de financiële stukken (begroting en jaarrekening). Vastgelegd is dat de raad altijd informatie kan vragen.
Risico's	Net als bij de andere gemeenschappelijke regelingen is het risico vooral financieel, omdat een meerderheid in het algemeen bestuur beslist over nieuw beleid.

Erfgoedcentrum Achterhoek Liemers

Naam	Erfgoedcentrum Achterhoek en Liemers
Vestigingsplaats	Doetinchem
Doel	Doelstellingen zijn: - Het overeenkomstig de Archiefwet beheren, toegankelijk maken en beschikbaar stellen van de archiefbewaarplaatsen van de deelnemende overheidslichamen. - Het toezicht door de streekarchivaris op het beheer van de niet naar de centrale archiefbewaarplaats overgebrachte archiefbescheiden van de deelnemers. - Het in stand houden en bevorderen van het cultureel erfgoed in het gebied van de Achterhoek en de Liemers in de ruimste zin van het woord.
Betrokkenen	De gemeenten: Aalten, Berkelland, Bronckhorst, Doetinchem, Montferland, Oost Gelre, Oude IJsselstreek en Winterswijk.
Bestuurlijk belang	De leden en de plaatsvervangende leden van het algemeen bestuur worden per raadsperiode aangewezen door de gemeenteraden en het college van burgemeester en wethouders. Wethouder S. Metaal - ten Dolle is lid van het algemeen bestuur. Het dagelijks bestuur bestaat uit de voorzitter en twee andere leden. Allen zijn aangewezen door het algemeen bestuur en komen bij voorkeur uit verschillende gemeenten. De voorzitter en één lid worden uit het algemeen bestuur aangewezen, en één lid op voordracht van de Staring Stichting. Bij de realisatie van het Erfgoedcentrum is ook de bestuurscommissie ingesteld. Deze commissie bestaat uit drie dagelijkse bestuursleden, aangevuld met twee algemene bestuursleden en twee door de Staring Stichting voorgedragen leden.
Financieel belang	De bijdrage van de gemeente is gebaseerd op de begroting van het Erfgoedcentrum Achterhoek en Liemers. De bijdrage voor 2023 bedraagt € 137.405 Eigen vermogen: 31-12-2018 € 46.419 31-12-2019 € 154.413 31-12-2020 € 199.400 31-12-2021 € 192.939 Vreemd vermogen: 31-12-2018 € 721.819 31-12-2019 € 680.813 31-12-2020 € 768.234 31-12-2021 € 661.684 Het resultaat over 2021 bedraagt: € 6.461 (negatief). Inschatting 1-jan-23 31-dec-23 Eigen vermogen € 137.739 € 175.946 Vreemd vermogen € 571.996 € 592.838 Verwachte financiële resultaat 2023: € 38.207 (positief).
Ontwikkelingen	Er zijn geen actuele ontwikkelingen.
Relatie tot programma's	De taken zijn geclusterd in programma 2 Meedoen in Winterswijk.
Informatie-uitwisseling	Informatie-uitwisseling vindt plaats in het dagelijkse en het algemene bestuur, in en via de op grond van de gemeenschappelijke regeling afgesproken overlegging van de financiële stukken (begroting en jaarrekening).
Risico's	Er is geen sprake van een exploitatietekort. De risico's zijn gering. De geemente Winterswijk biedt de komende jaren weer archiefmateriaal aan. De jaarlijkse bijdragen van Winterswijk staat vast van 2023 t/m 2026.

Fijnder

Naam	Fijnder
Vestigingsplaats	Groenlo
Doel	De gemeenschappelijke regeling Fijnder voert de Participatiewet, loaw/z en aanverwante regelingen uit, waarbij arbeidsontwikkeling centraal staat.
Betrokkenen	Fijnder heeft drie deelnemende gemeenten, te weten Berkelland, Oost Gelre en Winterswijk.
Bestuurlijk belang	De gemeente Winterswijk is vertegenwoordigd in het algemeen bestuur en in het dagelijks bestuur. Leden: wethouder E.S.F. Schepers (AB en DB) en wethouder W.T. Wassink (AB).
Financieel belang	De exploitatiebijdrage voor de bedrijfsvoering over 2023 bedraagt € 4.512.000. Voor het overige betreft het hier grotendeels de doorbetaling van rijksbudgetten. Aangezien het een nieuwe organisatie betreft, is er geen overzicht van het eigen vermogen en vreemd vermogen over de afgelopen jaren. Inschatting 1-jan-23 31-dec-23 Eigen vermogen € 2.774.000 € 2.139.000 Vreemd vermogen € 9.771.000 € 11.830.000 Verwachte financiële resultaat 2023: € 0.
Ontwikkelingen	Fijnder is per 1 januari 2022 ontstaan uit de samenvoeging van Sociale Dienst Oost Achterhoek (SDOA) en Werkbaan Oost. De toegang is belegd bij het lokale loket (de Post). De doorontwikkeling van Fijnder tot een volwaardig werkleerbedrijf is gestart in 2022 en loopt door tot en met 2024. Voor 2023 wordt voor het bestandsvolume, tegen de landelijke trend in, de nullijn gehanteerd. De uitvoering van het Besluit bijstandsverlening zelfstandigen 2004 is door Fijnder neergelegd bij de Regionale Organisatie Zelfstandigen (ROZ). Fijnder participeert in de opgaven Armoedevrij Winterswijk 2040 en Winterswijk Drempelvrij.
Relatie tot programma's	Programma 2 Meedoen in Winterswijk.
Informatie-uitwisseling	Op de bij de gemeenschappelijke regelingen gebruikelijke wijze worden de financiële stukken door de deelnemende gemeenten goedgekeurd.
Risico's	De deelnemende gemeenten zijn aansprakelijk voor een eventueel exploitatietekort.

Stadsbank Oost Nederland

Naam	Stadsbank Oost Nederland
Vestigingsplaats	Enschede
Doel	Stadsbank Oost Nederland is een kredietbank zonder winstoogmerk. Naast sociale kredietverstrekking verzorgt de bank de schuldenregeling in het kader van de Wet gemeenschappelijke schuldhulpverlening, voert budgetbeheer uit en geeft voorlichting en advies. Daarnaast voert de bank beschermingsbewind uit en maakt verzoekschriften Wsnp (Wet schuldsanering natuurlijke personen)
Betrokkenen	De gemeenten: Aalten (tot 1-1-2023), Almelo, Berkelland, Borne, Bronckhorst, Dinkelland, Enschede, Oost Gelre, Haaksbergen, Hellendoorn, Hengelo, Hof van Twente, Lochem, Montferland, Oldenzaal, Oude IJsselstreek, Rijssen-Holten, Tubbergen, Twenterand, Wierden en Winterswijk.
Bestuurlijk belang	De gemeente Winterswijk is vertegenwoordigd in het algemeen bestuur door wethouder E.S.F. Schepers-Janssen.
Financieel belang	De begrote bijdragen voor 2023 bedraagt € 402.000. Het eigen vermogen bedraagt: Per 31-12-2019 € 1.696.100 Per 31-12-2020 € 1.183.300 Per 31-12-2021 € 971.100 Het vreemd vermogen bedraagt: Per 31-12-2019 € 14.615.600 Per 31-12-2020 € 15.001.100 Per 31-12-2021 € 14.781.400 Het resultaat over 2020 bedraagt: € 117.200 (negatief). Inschatting 1-jan-23 31-dec-23 Eigen vermogen € 892.100 € 892.100 Vreemd vermogen € 14.882.700 € 14.591.300 Verwachte financiële resultaat 2022: € 0.
	Wanneer het resultaat daartoe aanleiding geeft, dragen de deelnemende gemeenten, naar rato van het inwoneraantal, het exploitatieverlies. Het exploitatieverlies over 2021 is ten laste van de algemene reserve gebracht.
Ontwikkelingen	De gemeenschappelijke regeling Stadsbank Oost Nederland valt vanaf 2022 niet langer onder SDOA (nu Fijnder). In 2022 hebben minder inwoners dan voor de coronacrisis een beroep gedaan op de Stadsbank. Dit is een landelijk beeld. De Stadsbank speelt een belangrijke rol bij de schuldhulpverlening. Per 2023 wordt ingezet op een ontwikkeling van proces- en productgericht naar klant- en resultaatgericht. De dienstverlening van de Stadsbank wordt ingezet in nauwe samenwerking/afstemming met het Sociaal team (de Post). De Stadsbank hanteert, om de bewindvoering kwalitatief goed, adequaat en kostendekkend uit te voeren, een genormeerde omvang voor wat betreft het aantal bewindvoeringen.
Relatie tot programma's	Programma 2 Meedoen in Winterswijk.
Informatie-uitwisseling	Op de bij de gemeenschappelijke regelingen gebruikelijke wijze, worden de financiële stukken door de deelnemende gemeenten goedgekeurd.
Risico's	Gering

Stichting Achterhoek Toerisme

Naam	Stichting Achterhoek Toerisme
Vestigingsplaats	Statutair Doetinchem, kantoor Borculo
Doel	Het verzorgen van regiomarketing, gericht op het uitbouwen van de marktpositie van de toeristisch-recreatieve sector in de Achterhoek. Het vervullen van de functie van routeontwikkelaar en -beheerder.
Betrokkenen	De gemeenten: Aalten, Berkelland, Bronckhorst, Doesburg, Doetinchem, Lochem, Montferland, Oost Gelre, Oude IJsselstreek, Winterswijk en Zutphen.
Bestuurlijk belang	Gemeente Winterswijk heeft met ingang van de nieuwe bestuurlijke periode in 2018 geen zitting meer in het bestuur van Stichting Achterhoek Toerisme.
Financieel belang	De jaarlijkse bijdrage van gemeente Winterswijk aan Stichting Achterhoek Toerisme bedraagt € 51.565 voor regiomarketing en € 8.000 voor het beheer van het routenetwerk. Stichting Achterhoek Toerisme wordt voor ongeveer 33% gefinancierd vanuit het bedrijfsleven. Om te voorkomen dat de resultaten van Achterhoek Toerisme gaan leiden tot de verplichting om vennootschapsbelasting te betalen, is ervoor gekozen om de resultaten uit de afgelopen jaren niet meer te presenteren als algemene reserve. Na afstemming met de accountant staan de resultaten nu als vooruit ontvangen bijdragen van de gemeenten, ter waarde van € 374.427 op de balans. Per 31 december 2021 bedraagt het eigen vermogen € 0 en het vreemd vermogen € 1.858.631. Inschatting 1-jan-23 31-dec-23 Eigen vermogen € 0 € 0 Vreemd vermogen € 1.858.631 € 1.858.631 Verwachte financiële resultaat 2023: € 0.
Ontwikkelingen	In 2016 is de organisatie van Stichting Achterhoek Toerisme uitgebreid met een vrijetijdsmakelaar, die in opdracht van de gemeenten ingezet wordt op de uitvoering van de vrijetijdsagenda 2016-2019. In 202 is de vrijetijdsagenda 2020-2030 vastgesteld. Belangrijk aandachtspunt is het betrekken en verbinden van ondernemers in concrete projecten. De participerende gemeenten hebben een positieve evaluatie afgegeven op de resultaten en ontwikkeling van Stichting Achterhoek Toerisme in de afgelopen vier jaar. De langlopende subsidierelatie is verlengd voor het jaar 2022, met de intentie om dit langjarig voort te zetten.De komende jaren wil Achterhoek Toerisme voortbouwen op haar fundament en deze verder verstevigen: de regiomarketing, het routebureau en de verbindende factor, met extra aandacht voor informatievoorziening en ontwikkeling en ontsluiting van kennis. Belangrijke samenwerkingspartners zijn de lokale VVV's, provincie Gelderland, de EUREGIO en het Nederlands Bureau voor Toerisme & Congressen (NBTC).
Relatie tot programma's	Programma 2 Meedoen in Winterswijk.
Informatie-uitwisseling	Informatieuitwisseling vindt plaats in het bestuur, in het ambtelijk overleg vrijetijdseconomie, het portefeuillehoudersoverleg vrijetijdseconomie, via een nieuwsbrief en via overlegging van de jaarstukken (begroting, jaarrekening en jaarverslag).
Risico's	-

Omgevingsdienst Achterhoek

Naam	Omgevingsdienst Achterhoek
Vestigingsplaats	Hengelo (Gld)
Doel	De Omgevingsdienst Achterhoek (ODA) is een samenwerkingsverband, opgericht ten behoeve van de gemeenschappelijke behartiging van de belangen van de deelnemers ter zake van vergunningverlening, toezicht en handhaving in het kader van het omgevingsrecht. Deze taken bestaan uit het basistakenpakket (versie 2.3) en alle overige inrichting gebonden milieutaken (milieubreed) en enkele Wabo-brede specialismen (zoals geluid, bodem/bouwstoffen, asbest, luchtkwaliteit (geur), externe veiligheid en juridische zaken).
Betrokkenen	De gemeenten Aalten, Berkelland, Bronckhorst, Doetinchem, Lochem, Montferland, Oost Gelre, Oude IJsselstreek, Winterswijk en Zutphen en de provincie Gelderland.
Bestuurlijk belang	De gemeente Winterswijk is in het Algemeen Bestuur van de ODA vertegenwoordigd. Lid is portefeuillehouder Buitengebied, Natuur & Landschap, plaatsvervangend lid is de burgemeester.
Financieel belang	De ODA is op 1 april 2013 opgericht. Op basis van ingebrachte taken wordt een exploitatiebegroting opgesteld waaraan deelnemende gemeenten en de provincie volgens een afgesproken verdeelsleutel bijdragen. De verdeling van de kosten vindt plaats op basis van de (verwachte) afname van de partners per programma. De bijdrage aan de ODA wordt jaarlijks in de programmabegroting van de gemeente opgenomen. De ODA legt inhoudelijk en financiële verantwoording af aan de betrokken gemeenten en de provincie. De bijdrage bedraagt over: 2019 € 609.600 (exclusief de verrekening tekort jaarrekening 2019) 2020 € 574.280 2021 € 604.300(exclusief verrekening overschot jaarrekening 2021) 2022 € 674.100 (volgens begroting) 2023 € 759.600 (volgens begroting) De verhouding eigen vermogen - vreemd vermogen is op: 31 december 2018 € 134.000 - € 1.347.000 31 december 2019 € -/- 389.000- € 2.242.000 (exclusief de verrekening tekort gemeenten) 31 december 2020 € 645.000 - € 1.883.000 31 december 2021 € 354.000 - € 1.718.000 31 december 2022 € 150.000 - € 1.060.000 31 december 2023 € 210.000 - € 1.050.000 Inschatting : 1-1-2023 31-12-2023 Eigen vermogen € 150.000 € 210.000 Vreemd vermogen € 1.060.000 € 1.050.000 Financieel resultaat over 2021: € 104.000 Het voordelig resultaat van € 104.000 wordt uitgekeerd aan de deelnemende partijen. Aandeel Winterswijk hierin is € 7.810. Verwacht financieel resultaat over 2023: € 0
Ontwikkelingen	Naast het uitvoeren van het basistakenpakket staat het jaar 2023 bij de ODA in het teken van: • Omgevingswet: Met de inwerkingtreding van de Omgevingswet gaan bodemtoezichttaken van de provincie over naar de gemeenten. Dit heeft een aanzienlijke uitbreiding in uren voor het basistakenpakket van de ODA tot gevolg waardoor de bijdrage in 2023 voor gemeenten behoorlijk is gestegen. Het is nog niet bekend of en in hoeverre de gemeenten door het rijk gecompenseerd gaan worden voor deze extra taken. • Gevolgen van het rapport commissie Van Aartsen. Een van de aanbevelingen uit het rapport is o.a. werkzaamheden/taken overbrengen aan de ODA conform het basistakenpakket. Voor de gemeente Winterswijk heeft dit tot gevolg dat vanaf 2023 de ODA de taken m.b.t. asbest gaat oppakken. Met inbreng van deze taken zal de gemeente Winterswijk zelf minder werkzaamheden hebben, daar tegenover staat een stijging van de bijdrage door de ODA. • Informatiemanagement, robuuste informatiemanagement door samenwerking aan te gaan met andere Omgevingsdiensten. • Doorontwikkelen van het gegevensmagazijn. • Beheren van Archief. • Extra werkzaamheden met betrekking tot geluid, zoals op gezoneerde bedrijventerreinen en bij wegverkeerslawaai. • Extra inzet door de Landelijke Handhavingsstrategie (LHS) op het gebied strafrecht toe te passen. • Extra werk door nieuwe onderwerpen, zoals zeer zorgwekkende stoffen, ondermijning/druglabs, energietaken, regiocoördinatie van de groen BOA's en meer beleidsmatig georiënteerde adviesvragen.
Relatie tot Programma's	Programma 3 Wonen en werken in Winterswijk
Informatie-uitwisseling	Op de bij de gemeenschappelijke regelingen gebruikelijke wijze worden de financiële stukken door de deelnemende gemeenten goedgekeurd.
Risico's	Geen of onvoldoende financiële compensatie door het rijk voor de extra bodemtoezicht taken. Een mogelijke stijging van de gemeentelijke bijdrage als gevolg van een verdere uitbreiding van het basistakenpakket.

Coöperatieve Achterhoekse Groene Energiemaatschappij AGEM U.A.

Naam	Coöperatieve Achterhoekse Groene Energiemaatschappij AGEM U.A.
Vestigingsplaats	Doetinchem
Doel	De coöperatie en bijbehorende uitvoeringsorganisatie richten zich op: Het ontwikkelen en uitvoeren van duurzame energieprojecten in de Achterhoek. Het geven van voorlichting over de opwekking en het gebruik van duurzame energie in de Achterhoek. Het bevorderen van energiebesparing. Het instellen en beheren van een fonds om toekomstige initiatieven op het gebied van duurzame energie in de Achterhoek te kunnen financieren.
Betrokkenen	De gemeenten: Aalten, Berkelland, Bronckhorst, Doetinchem, Montferland, Oost Gelre, Oude IJsselstreek en Winterswijk. Daarnaast enige energiecoöperaties.
Bestuurlijk belang	De algemene vergadering bestaat uit 8 leden (één lid van het college van burgemeester en wethouders uit elke deelnemende gemeente) en bestuurders van de anderen leden. Momenteel zijn dit 15 lokale energiecoöperaties. Voor Winterswijk neemt wethouder G.E. Visser deel aan de algemene vergadering.
Financieel belang	De bijdrage bedraagt in 2023 bedraagt € 0. Eigen Vermogen per 31-12-2019 : € 229,697 Eigen Vermogen per 31-12-2020 : € 137.293 Eigen Vermogen per 31-12-2021 : € 88.559 Vreemd Vermogen per 31-12-2019 : € 1.668.691 Vreemd Vermogen per 31-12-2020 : € 885.797 Vreemd Vermogen per 31-12-2021 : € 2.135.531 Resultaat 2021: € 48.734 (negatief) Inschatting 1-jan-23 31-dec-23 Eigen vermogen € 129.000 € 169.000 Vreemd vermogen € 2.135.531 € 2.135.531 Verwachte financiële resultaat 2023: € 40.000
Ontwikkelingen	AGEM is nu onder het label 'Streekenergie' als wederverkoper aangesloten bij EnergieVanOns. Door de instabiliteit van de energiemarkt is het niet altijd mogelijk om via AGEM klant te worden van EnergieVanOns.
Relatie tot Programma's	Is opgenomen in programma 3 Wonen en werken in Winterswijk
Informatie-uitwisseling	Informatie-uitwisseling vindt bestuurlijk plaats in de algemene vergadering en ambtelijk in het regionaal duurzaamheidscoördinatorenoverleg.
Risico's	Het gemeentelijk risico als deelnemer van de gemeenschappelijke regeling is beperkt tot de financiële bijdrage in de opstartkosten, zoals aangegeven bij financieel belang. Daarnaast is er het risico dat te maken heeft met een goede besteding van onze middelen als 'klant' van het Agem Energieloket. De inkoop van gemeentelijke energie is via een de AGEM Gemeentelijke Energie B.V. 100% afgeschermd van de overige bedrijfsonderdelen.

Stichting Winterswijk Cultuur Landschap (WCL)

Naam	Stichting Winterswijk Cultuur Landschap (WCL)
Vestigingsplaats	Winterswijk
Doel	De stichting stelt zich ten doel een bijdrage te leveren aan te formuleren en uit te voeren beleid voor behoud, herstel en ontwikkeling van het buitengebied van Winterswijk. Daarbij wordt uitgegaan van een integrale benadering van vijf thema's: leefbaarheid, land- en tuinbouw, natuur- en landschapsbeheer, cultuurhistorie, recreatie en toerisme. Het WCL geeft ook advies aan overheden.
Betrokkenen	De gemeente Winterswijk, LTO Noord Oost Achterhoek afdeling Winterswijk, het Platform Natuur en Landschap Winterswijk, Gelders particulier grondbezit, de Stichting Particulier Agrarisch Natuurbeheer, NSW-landgoederen Winterswijk e.o., de Recron afdeling Winterswijk, de Stichting Boer en Recreatie, de Adviescommissie Cultuurhistorie, de gezamenlijke belangenverenigingen van het buitengebied, Koninklijke Horeca Nederland afd. Winterswijk voor het buitengebied, Ondernemersvereniging Buitengebied Winterswijk. In 2022 is WCL begonnen met een moderniseringsproces, WCL 2.0
Bestuurlijk belang	In 2005 is een doorstart gerealiseerd op initiatief van de gemeente Winterswijk. Het werkgebied is verkleind tot enkel de gemeente Winterswijk. De gemeente Winterswijk heeft drie leden in het bestuur (zowel in dagelijks als algemeen): wethouder W. T. Wassink (voorzitter) en A. Schoemaker (secretaris) en mevrouw J. Ras. Opmerking: het moderniseringsproces (WCL 2.0) loopt. Dat houdt o.a. in dat de wethouder geen voorzitter meer wordt van de WCL en dat ambtenaren geen bestuurder meer zijn maar ambtelijke ondersteuning bieden.
Financieel belang	Bijdrage voor 2023 bedraagt € 75.000 Eigen Vermogen: Per 31-12-2018 € 40.373 Per 31-12-2019 € 64.000 Per 31-12-2020 € 65.465 Per 31-12-2021 € 84.207 Vreemd Vermogen Per 31-12-2018 € 187.964 Per 31-12-2019 € 146.117 Per 31-12-2020 € 154.446 Per 31-12-2021 € 142.374 Verwachting: 1 januari 2023 — 31 december 2023 Eigen vermogen € 80.000 — € 70.000 Vreemd vermogen € 120.000 — € 100.000 Verwacht resultaat 2023 € 0
Ontwikkelingen	WCL blijft pleiten voor maatwerk voor boeren in kwetsbare gebieden. WCL bekijkt de mogelijkheden van de Europese subsidieprogramma's, zoals Leader, POP-3 en Interreg V. Ook fungeert de WCL soms als aanvrager van subsidie voor derden en trekt zelf projecten. Leidraad voor uitvoering van projecten is de Visie 2015 – 2025, die in 2015 is vastgesteld.
Relatie tot programma's	De activiteiten die de Stichting WCL Winterswijk uitvoert hebben vooral betrekking op programma 3 Wonen en werken in Winterswijk. In het coalitieprogramma staat een aanbeveling om te zorgen voor meer externe financiering.
Informatie-uitwisseling	Informatie-uitwisseling vindt plaats in het dagelijks en algemeen bestuur en (conform statuten) door het jaarverslag. Ook worden periodiek voorlichtingsavonden georganiseerd voor bewoners uit het buitengebied over bepaalde (gemeentelijke) thema's. Jaarverslagen worden in de maand juni altijd aan de deelnemende partijen (onder andere Gemeente Winterswijk) aangeboden.
Risico's	Zeer gering. Een meerderheid van het algemeen bestuur beslist over nieuw beleid. Ook door de aanwezigheid van 3 gemeentelijke vertegenwoordigers is directe controle/inbreng aanwezig. Functiescheiding (binnen de Gemeente Winterswijk; rol secretaris en beleidsmedewerker plattelandsontwikkeling) is doorgevoerd. Binnen de WCL is het 'WCL werkprocessendocument' vastgesteld; WCL werkt met een accountant en een boekhouder. De kans op het 'omvallen' van WCL wordt als zeer gering geschat. Als dit onverhoopt toch gebeurt en er een positief saldo resteert, dan wordt dit overgemaakt aan die doelen die overeenkomen met de doelen van de WCL. In geval van een negatief saldo zijn in principe de bestuurders hoofdelijk aansprakelijk.

ROVA

Naam	ROVA
Vestigingsplaats	Zwolle
Doel	Het bevorderen van en/of het (doen) realiseren van integraal afvalketenbeheer en het leveren van kwalitatief hoogwaardige dienstverlening op het terrein van het verwijderen van afvalstoffen, waaronder begrepen beleidsondersteuning en collectieve aanbestedingen ten behoeve van de deelnemende overheden (gemeenten, de Regio IJssel – Vecht en andere samenwerkingsverbanden). Vanuit de zorgtaak van de deelnemende overheden (gemeenten, de Regio IJssel – Vecht en andere samenwerkingsverbanden) en het daarmee samenhangende economisch belang, ten algemene nutte werkzaam te zijn op het gebied van de inzameling, bewerking en verwerking van afvalstoffen, de reiniging en de gladheidsbestrijding, alsmede op het gebied van direct of indirect daarmee verband houdende andere milieuvelden en de onderhoudstaken in de openbare ruimte.
Betrokkenen	De aandeelhouders van ROVA, 20 gemeenten in de provincies Overijssel, Gelderland, Drenthe, Utrecht en Flevoland, de Regio IJssel – Vecht en Afvalverwijdering Utrecht (AVU).
Bestuurlijk belang	Als aandeelhouder hebben wij stemrecht over 290 aandelen. Dat is 3,4% van het totaal. Winterswijk wordt vertegenwoordigd door portefeuillehouder Wassink.
Financieel belang	In 2022 is een dividend van € 111.000 over 2021 uitgekeerd (2020 : 130.000 2019 : 138.000, 2018 : 166.000, 2017 : € 209.000, 2016 € 162.288). In 2023 is 152.500 begroot. Het eigen vermogen bedraagt op: 31-12-2020 € 40.066.000 31-12-2021 € 40.320.000 Het vreemde vermogen bedraagt op: 31-12-2020 € 53.382.000 31-12-2021 € 58.840.000 Het begrote (bedrijfs-) resultaat 2022 bedraagt € 4.575.000
Ontwikkelingen	Vanaf 1 januari 2009 voert ROVA de uitvoering van de taken huisvuilinzameling, machinale straatreiniging (vegen), kolken reinigen (riolering) en vanaf 2011 de onderhoudstaken in de openbare ruimte voor onze gemeente uit.
Relatie tot programma's	Is opgenomen in Programma 3 Wonen en werken in Winterswijk
Informatie-uitwisseling	Vindt plaats op alle relevante niveaus: van de dagelijkse uitvoering van de werkzaamheden op 'werkvloerniveau' tot aan de aandeelhoudersvergadering.
Risico's	ROVA verzorgt de uitvoering van de reinigingstaken voor de deelnemende gemeente. Het accent ligt niet op het door ROVA zelf uitvoeren van de werkzaamheden. Als marktpartijen dit voordeliger kunnen, worden werkzaamheden uitbesteed. Om niet volledig afhankelijk te zijn van de markt, beschikt ROVA zelf over een uitvoerend bedrijf. Het risico van de deelneming in ROVA is daarom gering.

Gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio Noord- en Oost-Gelderland (VNOG)

Naam	Gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio Noord- en Oost-Gelderland (VNOG)
Vestigingsplaats	Apeldoorn
Doel	De Veiligheidsregio heeft tot doel de gemeenschappelijke belangen van de gemeenten op het gebied van de openbare veiligheid en hulpverlening te behartigen. Denk aan de brandweer, rampenbestrijding en geneeskundige hulpverlening bij ongevallen en rampen. Al deze taken worden uitgevoerd aan de hand van een multidisciplinair veiligheidsbeleid, zowel preventief als repressief.
Betrokkenen	De gemeenten: Aalten, Apeldoorn, Berkelland, Bronckhorst, Brummen, Doetinchem, Elburg, Epe, Ermelo, Harderwijk, Hattem, Heerde, Lochem, Montferland, Nunspeet, Oldebroek, Oost Gelre, Oude IJsselstreek, Putten, Voorst, Winterswijk en Zutphen.
Bestuurlijk belang	Voor alle taken die de veiligheidsregio op het gebied van rampen- en crisisbeheersing met zich meebrengt, is een veiligheidsbestuur verantwoordelijk. Dit veiligheidsbestuur bestaat in Noord- en Oost-Gelderland uit alle burgemeesters van de deelnemende gemeenten, het zogenoemde algemeen bestuur (AB). Sturing op de inzet van de brandweer (die het grootste deel van de begroting kenmerkt) vindt ook plaats door het algemeen bestuur.
Financieel belang	Eind 2016 is een besluit genomen over een nieuw financieel verdeelmodel, per 1 januari 2017. Daarbij is een ‘ingroeitermijn’ toegepast van vier jaar. Vanaf 2021 betalen we 100% van het nieuwe verdeelmodel. Meerjarenoverzicht bijdrage VNOG: Bijdrage 2019 € 1.492.797 Bijdrage 2020 € 1.461.014 Bijdrage 2021 € 1.700.321 Bijdrage 2022 € 1.747.000(begroting) Bijdrage 2023 € 1.791.000(begroting exclusief demarcatie) Verhouding eigen vermogen en vreemd vermogen: 31 december 2019 € 7.789.146 --- € 45.720.741 31 december 2020 € 14.546.000 --- € 42.340.000 31 december 2021 € 15.524.500 --- € 38.214.000 31 december 2022 € 13.570.000 --- € 44.997.000(inschatting) 31 december 2023 € 12.325.000 --- € 46.620.000(inschatting) De VNOG heeft over 2021 een positief resultaat behaald van 5,3 miljoen. Een klein deel hiervan (afgerond € 600.000) wordt terugbetaald aan de deelnemende gemeenten. Het overgrote deel van het resultaat wordt echter toegevoegd aan diverse bestemmingsreserves, waaronder een bedrag van € 3,76 miljoen aan de egalisatiereserve afschrijvingen (kapitaallasten). Van het deel van het resultaat wat terugbetaald wordt aan gemeenten is het aandeel voor Winterswijk € 21.679. Inschatting: 1-1-2023 31-12-2023 Eigen vermogen € 13.570.000 € 12.325.000 Vreemd vermogen € 44.997.000 € 46.620.000 Verwacht financieel resultaat 2023: € 0.
Ontwikkelingen	In januari 2020 is een toekomstvisie vastgesteld. Hierin is vastgelegd hoe de organisatorische en financiële toekomst eruitziet. Door de coronacrisis heeft de uitvoering van de toekomstvisie ook in 2021 vertraging opgelopen. De verwachting is dat alle opdrachten uit de visie in 2026 zijn uitgevoerd. In 2021 is de zogenoemde demarcatie van de brandweerkazernes vastgesteld. Hierdoor is er een basis eisenpakket waaraan alle kazernes in de VNOG moeten voldoen. De Winterswijkse kazerne is al in goede staat waardoor er in eerste instantie geen investeringen gedaan hoeven te worden om te voldoen aan de eisen van de VNOG. De gemeenteraad heeft een zienswijze ingebracht naar aanleiding van het begrotingswijzigingsvoorstel met betrekking tot de demarcatie. Dit omdat de demarcatie voor Winterswijk niet budgetneutraal verloopt terwijl dit wel het uitgangspunt was. De raad verzoekt de VNOG om opnieuw naar de kengetallen voor de facilitaire zaken te kijken waarbij budgettair neutrale overdracht het uitgangspunt moet zijn. Wegens zienswijzen van meerdere gemeentes heeft de VNOG besloten de besluitvorming over de demarcatie uit te stellen tot de AB vergadering van 3 november 2022. In 2022 wordt overgegaan op een nieuwe piketstructuur voor functionarissen in de crisisbeheersing. Hierbij hoort een gelijke waardering voor alle medewerkers in de regio. Dit houdt in dat voor enkele medewerkers de piketvergoeding voor 2022 en volgende jaren zal toenemen. De structurele lasten voor de piketvergoeding zullen hierdoor voor Winterswijk licht stijgen. Net als in 2022 en de jaren daarvoor zal in 2023 verder worden ingezet op de overgang van repressie naar preventie. Dit wordt gedaan aan de hand van het programma “zelfredzaam & risicobewust”. Het campagneteam van dit programma stelt verschillende campagnes op die verdeeld over het jaar worden uitgerold over de 22 gemeenten binnen de VNOG.
Relatie tot programma’s	Programma 4 Bestuurlijk Winterswijk.
Informatie-uitwisseling	Informatie-uitwisseling vindt plaats in het algemeen bestuur en via de op grond van de gemeenschappelijke regeling afgesproken overlegging van de financiële stukken (begroting, rekening). Vastgelegd is dat de raad altijd om informatie kan vragen.
Risico’s	Vooral financieel. De prijzen voor aanschaf van materieel en materiaal zijn aanmerkelijk gestegen. Daarnaast is er een mondiaal chip tekort. Dit zal mogelijk (op termijn) tot een stijging van de gemeentelijke bijdrage leiden. Naar aanleiding van het AB besluit van 23 juni 2022 vloeit een groot deel van het positieve resultaat over 2021 naar de

	egalisatiereserve afschrijvingen(kapitaallasten). De verwachting is dat door dit besluit de gemeentelijke bijdrage tot 2026 niet hoeft te stijgen. Besluitvorming over nieuw beleid loopt via het algemeen bestuur van de VNOG. Winterswijk heeft daarin twee stemmen op een totaal van vijftig stemmen. De invloed op het beleid is dus beperkt.

Gemeenschappelijke regeling Regio Achterhoek Doetinchem

Naam	Gemeenschappelijke regeling Regio Achterhoek
Vestigingsplaats	Doetinchem
Doel Betrokkenen	De samenwerking richt zich op: - De totstandkoming van regionaal beleid en lobby om daarmee de Achterhoek op de kaart te zetten. - Het ontwikkelen van regionaal beleid en projecten voor bovenlokale onderwerpen voor gemeenten en andere overheidsorganisaties. - De afstemming van lokaal beleid, overleg tussen gemeenten en gemeenschappelijke belangenbehartiging. De gemeenten: Aalten, Berkelland, Bronckhorst, Doetinchem, Oost Gelre, Oude IJsselstreek en Winterswijk.
Bestuurlijk belang	Het algemeen bestuur bestaat uit zeven leden (één lid van het college van burgemeester en wethouders uit elke deelnemende gemeente). Voor Winterswijk is de burgemeester lid van het algemeen bestuur en het dagelijks bestuur. Plaatsvervangend lid is wethouder S. Metaal-ten Dolle.
Financieel belang	De bijdrage bedraagt in: 2019 € 190.669 2020 € 194.007 2021 € 196.980 2022 € 200.559 (volgens begroting) 2023 € 207.759 (volgens begroting) De verhouding eigen vermogen en vreemd vermogen is op: 31 december 2019 € 5.688.000 - € 17.767.000 31 december 2020 € 6.229.000 - € 22.601.000 31 december 2021 € 6.726.000 - € 20.174.000 31 december 2022 € 7.132.000 - € 19.968.000(inschatting) 31 december 2023 € 6.591.000 - € 19.600.000(inschatting) Inschatting 1 januari 2023 31 december 2023 Eigen vermogen € 7.132.000 € 6.591.000 (inschatting) Vreemd vermogen € 19.968.000 € 19.600.000 (inschatting) Financieel resultaat over 2021: € 24.030 Het algemeen bestuur heeft op 6 juli 2022 besloten om het positief resultaat van € 24.030 toe te voegen aan het investeringsfonds. Dit is conform de afspraken vastgelegd in De Achterhoek werkt door 2.0. Verwacht financieel resultaat over 2023: € 0.
Ontwikkelingen	De evaluatie van de governancestructuur is in 2021 afgerond. Hoofdconclusie van de evaluatie is dat het goed gaat met de samenwerking. Er liggen geen wezensvragen op tafel. De brede wens is om de samenwerking voort te zetten conform de ingezette lijn. Wel is een aantal actiepunten naar voren gekomen die zijn/worden geïmplementeerd. De Regio Deal loopt tot en met 2022. Er is nog geen duidelijkheid over een eventueel vervolg. De Regio herijkt in 2022 de visie 2030. Deze visie is leidend voor wat de Regio wil bereiken met de programma's Smart economy en Smart living. De update van de visie zal voor de toekomst duidelijkheid geven over de verwachte inzet van middelen door o.a. de gemeenten. De besluitvorming over de herijking van de visie wordt voorzien in de Achterhoek Raad van september 2022.
Relatie tot programma's	De taken hebben betrekking op meerdere programma's.
Informatie-uitwisseling	Informatie-uitwisseling vindt plaats in het dagelijks en het algemeen bestuur, de Achterhoek Board, Achterhoek Raad en de Thematafels. Ook de begroting en jaarrekening zijn informatiebronnen. Vastgelegd is dat de raad meer bij de beleidsvoorbereiding van de regio wordt betrokken, vooral bij de jaarlijkse vaststelling van de strategische agenda. Uiteraard kan de raad altijd om informatie vragen.
Risico's	Deelnemende gemeenten zijn aansprakelijk voor een eventueel exploitatietekort.

Gemeenschappelijke regeling voor het Nederlands-Duitse openbare lichaam EUREGIO

Naam	Gemeenschappelijke regeling voor het Nederlands-Duitse openbare lichaam EUREGIO
Vestigingsplaats	Gronau
Doel	De EUREGIO bevordert, ondersteunt en coördineert de regionale grensoverschrijdende samenwerking van haar leden. De regionale grensoverschrijdende samenwerking vindt plaats op de volgende gebieden: communicatie, sociaal-culturele ontmoetingen, gezondheidszorg, scholing en opleiding, openbare veiligheid, hulpdiensten en rampenbestrijding, cultuur en sport, economische ontwikkeling, arbeidsmarkt en kwalificatie, innovatie en technologietransfer, recreatie en toerisme, agrarische ontwikkeling, ruimtelijke ordening, verkeer en vervoer, energie, natuur- en milieubescherming, afvalbeheer en waterbeheer.
Betrokkenen	Ongeveer 129 gemeenten, steden, (Land-)Kreise en waterschappen die lid zijn, 104 aan Duitse en 25 aan Nederlandse zijde.
Bestuurlijk belang	De leden van EUREGIO vormen samen het algemeen bestuur (AB). Onder het AB fungeert de Euregioraad met 43 Duitse, 43 Nederlandse vertegenwoordigers en een voorzitter. Het dagelijks bestuur bestaat uit 11 Nederlandse en Duitse leden. De Euregioraad wordt geadviseerd door drie commissies: Maatschappelijke Ontwikkeling (voorheen Commissie Mozer), Duurzame en Ruimtelijke Ontwikkeling, Economie en Arbeidsmarkt. Winterswijk heeft twee zetels in het algemeen bestuur; deze worden ingevuld door raadslid Steven Vuijk en raadslid Casper Sonderen.
Financieel belang	De (geharmoniseerde) bijdrage per inwoner is € 0,29. De bijdrage bedraagt in: 2017: € 8.392 (28.939 inwoners per 31-12-2015 x € 0,29) 2018: € 8.384 (28.912 inwoners per 31-12-2016 x € 0,29) 2019: € 8.406 (28.987 inwoners per 31-12-2017 x € 0,29) 2020: € 8.382 (28.903 inwoners per 31-12-2018 x € 0,29) 2021: 2022: € 8.416 (28.903 inwoners per 31-12-2018 x € 0,29) Eigen Vermogen per 31-12-2018: € 1.880.088 Vreemd Vermogen per 31-12-2018: € 33.971.331 Eigen Vermogen per 31-12-2019: € 2.063.948 Vreemd Vermogen per 31-12-2019: € 31.583.984 Eigen Vermogen per 31-12-2020: € 2.063.948 Vreemd Vermogen per 31-12-2020: € 23.389.023 Eigen Vermogen per 31-12-2021: € 2.305.208 Vreemd Vermogen per 31-12-2021: € 12.188.649 Verwacht positief resultaat 2021: € 218.245 Toelichting vreemd vermogen: Onder het vreemd vermogen is de Certificeringsautoriteit opgenomen. Deze instantie beheert de gelden van het INTERREG V-Programma. Op de balans staat hier een verplichting van € 10.572.812. Hier staat een post aan liquide middelen tegenover van gelijke hoogte.
Ontwikkelingen	In 2015 is de rechtsvorm van de EUREGIO gewijzigd van een ‘eingetragener Verein’ (e.V.) naar Duits recht, naar een Nederlands-Duits openbaar lichaam volgens het Verdrag van Anholt. De nieuwe rechtsvorm is per 1 januari 2016 van kracht geworden. Met de aanpassing van de juridische structuur zijn ook de inwonerbijdragen geharmoniseerd.
Relatie tot programma’s	De taken die de EUREGIO uitvoert, hebben betrekking op meerdere programma’s.
Informatie-uitwisseling	Informatie-uitwisseling vindt plaats in het AB, de Euregioraad, DB en commissies, en via de op grond van de regeling afgesproken overlegging van de financiële stukken (jaarrekening en begroting).
Risico’s	De risico’s zijn vergelijkbaar met die van lidmaatschappen van WGR-regelingen. Dat wil zeggen dat de leden aansprakelijk zijn voor eventuele exploitatietekorten.

N.V. Alliander

Naam	N.V. Alliander
Vestigingsplaats	Arnhem
Doel	Alliander ontwikkelt en beheert energienetten. Via kabels en leidingen ontvangen ruim drie miljoen Nederlandse huishoudens en bedrijven elektriciteit, gas en warmte. Alliander beheert meer dan 90.000 km elektriciteitsnet en 40.000 km gasnet. Ruim 7000 medewerkers zorgen ervoor dat het licht brandt, de huizen warm zijn en de bedrijven draaien.
Betrokkenen	De grootste aandeelhouders van Alliander zijn de provincies Gelderland, Friesland, Noord-Holland en de gemeente Amsterdam. Zij hebben gezamenlijk ruim driekwart van de in totaal ruim 131 miljoen aandelen. Het overige deel is in handen van ongeveer 65 kleinere, gemeentelijke aandeelhouders en de provincie Flevoland.
Bestuurlijk belang	Er is geen specifiek bestuurlijk belang. Als aandeelhouder hebben we een stemrecht over 436.930 aandelen. Dat is 0,319% van het totaal.
Financieel belang	Alle aandelen van Alliander zijn direct in handen van Nederlandse provincies en gemeenten. Het maatschappelijk kapitaal van Alliander N.V. is verdeeld in 350 miljoen aandelen van nominaal € 5. Alle aandelen luiden op naam. Per 31 december 2021 zijn 136.794.964 aandelen geplaatst en volgestort. Contacten met aandeelhouders vinden primair plaats tijdens de aandeelhoudersvergaderingen. Daarnaast vinden overleggen plaats tussen de vennootschap en aandeelhouders buiten de aandeelhoudersvergaderingen om
Ontwikkelingen	Alliander verwacht dat de vraag naar transportcapaciteit enorm toeneemt als gevolg van de ontwikkelingen. Onder aan de streep zal het elektriciteitsnetwerk van 2030 sterk uitgebreid zijn ten opzichte van 2020. Het goed timen en coördineren van deze gigantische opgave vraagt om maximale aandacht. Alliander werkt met man en macht aan het oplossen van knelpunten in het elektriciteitsnet door het verzwaren van de netten en toepassen van innovatieve oplossingen. Dit kost echter tijd. Tot die tijd bestaat de kans dat Alliander in meer gebieden nog niet de capaciteit kan leveren die de klant vraagt.
Relatie tot programma's	Programma 4 Bestuurlijk Winterswijk.
Informatie-uitwisseling	Vindt plaats op de aandeelhoudersvergadering.
Risico's	Productie en handel zijn commerciële activiteiten met daarbij behorende risico's. Het klantenbestand heeft echter een gebonden karakter, dit in tegenstelling tot de energieleverancier. De gemeente Winterswijk is niet aansprakelijk voor de eventuele tekorten van Alliander.

N.V. Vitens

Naam	N.V. Vitens
Vestigingsplaats	Apeldoorn
Doel	Vitens levert drinkwater aan 5,8 miljoen klanten in de provincies Flevoland, Friesland, Gelderland, Utrecht en Overijssel en enkele gemeenten in Drenthe en Noord-Holland. Het levert drinkwater dat betrouwbaar en beschikbaar is. Voor nu en later. De aandelen van Vitens zijn voor 100 procent in handen van lokale en provinciale overheden. Kerntaak en missie: De primaire taak en missie van Vitens is om te zorgen voor drinkwater. Vierentwintig uur per dag, zeven dagen per week betaalbaar drinkwater van hoge kwaliteit leveren aan iedereen in het verzorgingsgebied. Betrouwbaar en beschikbaar drinkwater.
Betrokkenen	De provincies Gelderland en Overijssel en vele gemeenten in de provincies Friesland, Drenthe, Flevoland, Gelderland, Utrecht, en Overijssel.
Bestuurlijk belang	De gemeente heeft recht op deelneming aan de beraadslagingen en stemrecht in de algemene vergadering van aandeelhouders. De gemeente Winterswijk bezit 32.046 aandelen. Dit is 0,638% van het totaal van de uitgegeven 5.022.404 aandelen.
Financieel belang	Vitens heeft een unieke relatie met haar aandeelhouders: 92 gemeenten en 5 provincies. Deze hebben een financieel belang. De provincies verstrekken waterwinvergunningen en gemeenten verstrekken omgevingsvergunningen voor bijvoorbeeld bouwactiviteiten van Vitens. Verder dragen gemeenten en provincies bij aan de gezondheid van hun burgers, waarin drinkwater een belangrijke plek heeft. Tenslotte zijn ze ook zelf klant van Vitens.
Relatie tot programma's	Programma 4 Bestuurlijk Winterswijk.
Informatie-uitwisseling	Vindt plaats op de aandeelhoudersvergadering.
Risico's	Drinkwaterlevering kent een gebonden klantenbestand. Dit maakt dat het risicoprofiel minder groot is dan bij activiteiten in een geliberaliseerde markt.

N.V. Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)

Naam	N.V. Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)
Vestigingsplaats	Den Haag
Doel	De BNG Bank is een betrokken partner voor een duurzamer Nederland. De bank stelt de publieke sector in staat maatschappelijke doelstellingen te realiseren. Bij de BNG draait het niet om zoveel mogelijk winst. De ambitie is dat klanten de BNG beschouwen als natuurlijke partner voor het oplossen van maatschappelijke vraagstukken.
Betrokkenen	Het Rijk, de provincies, gemeenten en nog enkele andere overheidsinstanties.
Bestuurlijk belang	We hebben stemrecht over 17.199 aandelen. Dit is 0,031% van het totaal. Het totaal aantal uitstaande aandelen is 55.690.720.
Financieel belang	De nettowinst van BNG Bank over 2021 bedraagt EUR 236 miljoen (2020: EUR 221 miljoen). De aandeelhouders hebben tijdens de Algemene Vergadering op 21 april 2022 ingestemd met het voorstel om 60% (2020: 50%) van de beschikbare winst na belasting en na aftrek van de compensatie voor de verschaffers van hybride kapitaal uit te keren. Dit komt neer op een dividendbedrag van EUR 127 miljoen (2020: EUR 101 miljoen). Het dividend bedraagt voor Winterswijk € 39.213,71.
Ontwikkelingen	BNG Bank heeft 'verduurzaming van het maatschappelijk vastgoed' bovenaan haar agenda staan. Bij de kredietverstrekking is verduurzaming voortaan een eis en de bank stelt zich hierbij graag op als actieve kennispartner. Zo adviseert de bank regelmatig aan zorginstellingen en gemeenten om voor realisatie van hun businesscase ook buiten het eigen domein te kijken.
Relatie tot programma's	Programma 4 Bestuurlijk Winterswijk.
Informatie-uitwisseling	Vindt plaats op de aandeelhoudersvergadering.
Risico's	Het financiële risico blijft beperkt tot het nominale bedrag van de aandelen.

Paragraaf G Grondbeleid

Inleiding

De paragraaf Grondbeleid is volgens het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) een verplicht onderdeel in de begroting en het jaarverslag. Deze paragraaf bevat:

- Een visie op het grondbeleid in relatie tot de doelstellingen van de programma's die zijn opgenomen in de begroting;
- Een aanduiding van de wijze waarop de gemeente het grondbeleid uitvoert;
- Een actuele prognose van de te verwachten resultaten van de totale grondexploitatie;
- Een onderbouwing van de geraamde winstneming;
- De beleidsuitgangspunten voor de reserves voor grondexploitatie in relatie tot de risico's van de grondzaken.

Onze visie op grondbeleid in relatie tot onze programmadoelstellingen

In de structuurvisie Kom Winterswijk 2010-2020 staat ons planologisch beleid voor de bebouwde kom.
Deze structuurvisie is 24 februari 2011 door de gemeenteraad vastgesteld. In de uitvoeringsparagraaf van de structuurvisie is aandacht voor de relatie tussen ruimtelijke projecten en toekomstige gebiedsontwikkelingen. Hierdoor is het mogelijk om kosten van ruimtelijke ontwikkelingen en bovenwijkse voorzieningen (mede) te verhalen op particuliere grondexploitaties.
De omgevingsvisie Kom volgt de structuurvisie uit 2011 op.
Een nieuwe omgevingsvisie voor de kern Winterswijk is in voorbereiding. We verwachten dat een ontwerp van deze visie in 2023 ter inzage wordt gelegd en in 2024 kan worden vastgesteld. Samen met de omgevingsvisie Buitengebied vormt deze het beoordelingskader voor nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen.
Voor woningbouw zoeken we hoofdzakelijk ruimte op inbreidingslocaties.
We (her)ontwikkelen bedrijventerreinen.
In de spoorzone is het vroegere emplacement herontwikkeld tot bedrijventerrein. In het noordoosten van de gemeente ontwikkelen we samen met de gemeente Vreden

op de landsgrens een grensoverschrijdend dienstencentrum. In 2023 kiest de raad een locatie voor een nieuw bedrijventerrein.

Hoe voeren we ons grondbeleid uit?

We geven het grondbeleid vorm aan de hand van beleidsnotities voor (delen van het) grondbeleid.
Dit doen we wanneer de behoefte aan beleidsbepaling zich voor doet. Het grondbeleid is niet vastgelegd in een door de raad vastgestelde beleidsnota. Mede door het zogenaamde Didam arrest, zijn we voornemens om in 2023 wel grondbeleid te maken en vast te laten stellen. Onze werkwijze wordt hiermee efficiënter en transparanter.
We toetsen ons grondbeleid aan de bij de jaarrekening geactualiseerde exploitatieberekeningen.
Twee keer per jaar schetsen we in de begroting en de jaarrekening de actuele situatie. Jaarlijks actualiseren we de financiële prognose van de grondexploitaties bij de jaarrekening. Op basis daarvan doen we voorstellen en stellen we de koers op het gebied van het grondbeleid waar nodig bij.
De uitvoering van het grondbeleid volgt op de ontwikkeling van het planologisch beleid.
Belangrijke beleidsdocumenten voor ons grondbeleid zijn:

- De structuurvisie Kom Winterswijk 2010-2020;
- De woonvisie Passend en Duurzaam Wonen in Winterswijk 2020-2025/Volkshuisvestelijk Afwegingskader Woningbouw Winterswijk;
- Het Regionaal Programma Werklocaties (RPW) Regio Achterhoek.

De MIR is geïntegreerd in de kadernota/begroting.
Tot en met 2020 stelde de raad ieder jaar de Meerjaren Investeringsplanning Ruimtelijke projecten (MIR) vast. De MIR toonde de actuele stand van zaken van de uitvoering van de investeringsprojecten uit de structuurvisie. In 2021 is ervoor gekozen de MIR te vereenvoudigen en als een bijlage op te nemen in de kadernota.
De MIR in de kadernota toont de nog niet gerealiseerde projecten uit de structuurvisie. Door de samenhang met de kadernota worden de beoogde ruimtelijke projecten rechtstreeks betrokken bij de brede afweging door de raad over het besteden van de beschikbare financiële middelen die vooraf gaat aan het samenstellen van de begroting. In 2022 heeft de raad geen kadernota vastgesteld vanwege de vorming van de nieuwe coalitie. Daarom nemen we de MIR in 2022 als een bijlage op in de begroting 2023 – 2026.
Per ontwikkelingslocatie beoordelen we of we een actief of faciliterend grondbeleid voeren.
We kijken per locatie of we samenwerking zoeken met private partijen. Afhankelijk van de planologische mogelijkheden en de vraag hebben we gronden gekocht, bouwrijp gemaakt en uitgegeven voor de functies wonen en werken.

Actuele prognose van de resultaten van de totale grondexploitatie

Jaarlijks actualiseren we de financiële prognose van de grondexploitaties bij de jaarrekening
Daarbij kijken we naar:

- De financiële resultaten van de gemeentelijke grondexploitaties;
- De risicoanalyse over de actieve projectenportefeuille;
- De benodigde weerstandscapaciteit.

De actuele prognose van de actieve grondexploitaties:
De netto contante waarde van de gezamenlijke exploitaties is bescheiden positief.
De exploitatieberekeningen zijn in 2022 geactualiseerd in het MPG bij de

jaarrekening 2021. Over het geheel wordt een positief resultaat verwacht van € 759.000. De grondexploitatie kent winstgevende en verlieslatende projecten. De tekorten op de verlieslatende complexen zijn gedekt door voorzieningen die hiervoor zijn getroffen in de jaarrekening 2021.

Complex	boekwaarde 31-12-2021	uitgaven na 2021	opbrengsten na 2021	eindjaar exploitatie	NCW eindsaldo exploitatie per 31-12-2021	NCW eindsaldo per 31-12-2021 inclusief voorziening
Grondexploitatie in exploitatie						
12 Eelink	875.650	1.124.690	2.219.377	2023	199.395	199.395
15 complex Parallelweg	825.877	39.267	253.625	2022	-612.727	273
19 Gaxel dienstencentrum	180.568	184.510	373.650	2023	-205	-205
20 Zonnebrink	204.504	78.470	304.500	2022	17.070	17.070
21 Boterstraat	-123.650	116.664	-	2022	8.825	8.825
61 Spoorzone	2.822.935	318.480	3.801.885	2027	532.852	532.852
91 Bedrijvenlandgoed Slinge	563.587	453.646	793.800	2025	-260.699	301
Totaal	5.349.471	2.315.727	7.746.837		-115.489	758.511

Onderbouwing van de geraamde winstneming

Per complex nemen we winst naar rato van de mate waarin kosten en opbrengsten zijn gerealiseerd
De Commissie BBV heeft aangegeven dat we winst moeten berekenen volgens deze POC-methode. POC staat voor Percentage of Completion.
In de meerjarenbegroting 2023–2026 is geen rekening gehouden met winstafdrachten vanuit de grondexploitatie. We verwerken winsten uit grondexploitaties pas in de begroting wanneer de grondverkopen die ten grondslag liggen aan de te realiseren winst zijn gedekt door verkoopovereenkomsten.

De beleidsuitgangspunten voor de reserves in relatie tot de risico's van de grondzaken

De gemeente Winterswijk kent geen algemene reserve Grondexploitatie.
Gemeenten moeten de risico's die voortvloeien uit de grondexploitaties kunnen opvangen. Veel gemeenten hebben daarvoor een algemene reserve grondexploitatie. Onze gemeente heeft geen afgezonderd weerstandsvermogen voor de grondexploitatie. De algemene reserve van de gemeente voorziet in het weerstandsvermogen.
Winsten op complexen komen na realisatie tot uitdrukking in het rekeningsaldo van de gemeente. We voegen winst dan rechtstreeks toe aan onze algemene reserve. Voorzienbare verliezen brengen we in mindering op onze algemene reserve.
We gaan ervan uit dat een weerstandsvermogen van € 0,3 miljoen toereikend is.
Bij de jaarrekening 2021 is een actuele inventarisatie gemaakt van de risico's in de grondexploitaties. De risico's zijn beschreven. Beoordeeld is wat de kans is dat de risico's zich voordoen en wat de impact is. De omvang van de gezamenlijke risico's is bepaald met een kansberekening. Het is immers niet waarschijnlijk dat alle risico's zich op hetzelfde moment en in volle omvang voordoen. De kansberekening is uitgevoerd met een MonteCarlo Analyse. De MonteCarlo Analyse geeft aan dat voor de actuele grondexploitaties een weerstandsvermogen van € 300.000 voldoende is.

Woonbeleid

De Woonvisie Winterswijk 2020-2025 Passend en duurzaam wonen in Winterswijk is vastgesteld.
De Woonvisie geeft weer waar de gemeente Winterswijk zich de komende jaren op

wil richten op het gebied van wonen. Het doel van de woonvisie is ervoor te zorgen dat Winterswijk een fijne gemeente blijft om in te wonen. We willen dat iedereen in Winterswijk een passende en duurzame woning kan vinden die aansluit bij zijn of haar woonwensen, nu en in de toekomst. In de woonvisie zijn zeven ambities benoemd en 40 concrete maatregelen die we als gemeente samen met inwoners en maatschappelijke partners op gaan pakken.
Nieuwe woningbouwplannen worden getoetst aan de Woonvisie en aan het Afwegingskader Woningbouw Winterswijk 2019-2025. Nieuwe woningbouwplannen worden getoetst aan de hand van kwaliteitscriteria en niet meer zoals vroeger aan woningcontingenten (aantallen). Bouwen voor de behoefte met kwaliteit is het uitgangspunt.

Bedrijventerreinen

Het Regionaal Programma Werklocaties Achterhoek 2019-2023 (RPW Achterhoek) is het regionale kader
De zeven Achterhoekse gemeenten en provincie Gelderland hebben het gezamenlijke doel om lokale en regionale bedrijven zo goed mogelijk te faciliteren op bedrijventerreinen die qua kwaliteit en beschikbaarheid voldoen aan de eisen en wensen van ondernemers en hun omgeving. In het RPW Achterhoek wordt bepaald waar bedrijventerreinen in de Achterhoek noodzakelijk zijn. Er staat ook in wat de opgaven voor de gemeenten zijn voor het herstructureren en optimaliseren van bestaande terreinen.
We ontwikkelen nieuw bedrijventerrein en we verbeteren bestaande bedrijventerreinen
In 2018 liet Winterswijk een onderzoek uitvoeren naar de ontwikkeling van bedrijventerreinen op lokaal niveau. Het lokale onderzoek laat een ruimtevraag voor de middellange termijn zien van 18 hectare.
De raad heeft in 2021 een gebied aan de Misterweg tegenover Obelink aangewezen als ontwikkellocatie voor nieuw bedrijventerrein. Bedrijvigheid en nabijgelegen werkgelegenheid zijn van vitaal belang voor de leefbaarheid en aantrekkingskracht van Winterswijk. Winterswijkse bedrijven moeten voldoende ruimte hebben om zich te ontwikkelen. Op dit moment staat die ruimte onder druk. Substantieel extra ruimte voor bedrijvigheid is nodig. De huidige en toekomstige vraag verplicht ons mogelijke uitbreidingslocatie(s) te zoeken.
De aanwijzing van een locatie voor een bedrijventerrein heeft een grote impact op de omgeving. Het proces tot de locatiekeuze moet zorgvuldig zijn en op breed vertrouwen kunnen rekenen. Om tot een breed gedragen keuze te komen wordt het raadsbesluit uit 2021 heroverwogen. In 2023 kiest de raad een locatie voor een nieuw bedrijventerrein.

Planontwikkeling gemeentelijk initiatief

Complex Parallelweg
Aan de Parallelweg heeft de gemeente een aantal verouderde bedrijfsgebouwen aangekocht, de opstallen gesloopt en de bodem gesaneerd. Op deze wijze is hernieuwd bedrijventerrein gemaakt. De laatste kavel van 2.000 m2 wordt in 2023 uitgegeven.
Bedrijvenlandgoed Slinge (voormalig DAV- terrein Wooldseweg)
Het bedrijf Winterwarm heeft zich hier gevestigd. In 2021 heeft Winterwarm het grootste gedeelte van de kavel afgenomen (1,8 hectare). Het resterende gedeelte van de grond (0,8 hectare) wordt uiterlijk in 2025 uitgegeven.
Spoorzone
De gemeente heeft in 2020 het bedrijventerrein op het emplacement in de spoorzone

(netto circa 3,5 ha.) verworven. Op dit terrein is plaats voor hoogwaardige bedrijvigheid, perifere detailhandel en maatschappelijke functies. In 2022 dan wel gedurende de komende jaren geven we hier kavels uit aan ondernemingen en maatschappelijke organisaties die in deze omgeving passen.

Eelink

Eelink is een woongebied voor woningen in het duurdere segment. Eelink is een gezamenlijke ontwikkeling van de gemeente met WBC Projekten BV op basis van een in 2006 gesloten samenwerkingsovereenkomst. In een later stadium is de ontwikkeling van het aangrenzende terrein Den Harden met woningbouw aan het project toegevoegd. De ontwikkeling van Den Harden is een particulier initiatief.
De afronding van Eelink is in zicht. Verwacht wordt dat de nog resterende kavels in 2022 en 2023 worden uitgegeven.

Bedrijventerrein Dennenoord

Een visie voor de herinrichting van Dennenoord is in voorbereiding.

Transformatie Narcisstraat

Dit gebied als geheel vraagt om een kwaliteitsimpuls. De gemeente heeft een grondpositie in het gebied bij de Misterweg/Hyacinthstraat. Bij de behandeling van de begroting 2022-2025 heeft de gemeenteraad een amendement aangenomen om in te zetten op de ontwikkeling van de terreinen aan de Narcisstraat als toekomstige woonwijk. Een initiatiefnemer heeft in 2022 een principeverzoek ingediend voor woningbouw in een deel van het gebied (locatie Meerdink). Het college heeft niet-negatief geoordeeld over de voorgestelde planontwikkeling. Verkend wordt of we vanuit het initiatief tot een ontwikkeling in het hele gebied kunnen komen.

Gaxel

Samen met de gemeente Vreden faciliteren we op de landsgrens aan de Vredenseweg het Dienstencentrum Gaxel Grens/zWork Center (GGC). In 2021 is de beoogde projectontwikkelaar voor het GGC geselecteerd. Het is nu aan de projectontwikkelaar om tot een haalbare businesscase te komen.

WoooW

Wooow omvat de gebiedsontwikkeling in het gebied gelegen tussen Weurden, Dingstraat, Roelvinkstraat en Spoorstraat. Onderdeel van het plan is een multifunctioneel cultuurgebouw. Voor het cultuurgebouw worden twee varianten uitgewerkt. Daarna besluit de raad over het vervolg.

Ribeslaan

Het terrein van de vroegere school De Ribes is beschikbaar voor herontwikkeling. Een plan voor woningbouw wordt voorbereid.

Planontwikkeling particulier initiatief

Park Achterhoek

Het gebied van Park Achterhoek is opgeknipt in twee fasen. Fase 1 van Park Achterhoek is het gezondheidspark. Het bestemmingsplan voor het gezondheidspark is onherroepelijk geworden. Op het aangrenzende terrein aan de zijde van de Groenloseweg is stadstuinbouw ontwikkeld. Fase 2 van Park Achterhoek betreft het logistiek centrum van Obelink Vrijetijdsmarkt.

Meddo Nieuw Gelle

Nieuw Gelle wordt in fasen ontwikkeld. Fase 1 is gereed. Fase 2 is in uitvoering. In fase 2 komen 22 woningen. De fasen 3 en 4 zijn in voorbereiding.

Brinkheurne, terrein Grijsen

De tweede fase van dit plan is in uitvoering. In deze fase kunnen 11 woningen worden gebouwd waarvan de meesten inmiddels gereed zijn.

De Rikker
Met de eigenaren van het nu nog niet bebouwde gedeelte van de Rikker heeft het college een overeenkomst gesloten voor de bouw van circa 200 woningen. Het betreft het gebied dat is gelegen tussen de Rikker fase 5b aan de Vredenseweg en de eerder bebouwde delen van de Rikker. De ontwikkelaar en de gemeente zijn nog in gesprek over het bestemmingsplan. We verwachten dat hier in 2023 of in 2024 de eerste woningen worden gebouwd.
Vredenseweg 4-6
Op het terrein waar vroeger De Jager Wonen was gevestigd worden 10 woningen gebouwd.
Kottenseweg 18 tot 20 en Wooldseweg 13-II
Het bestemmingsplan voor de bouw van maximaal vijf woningen is op 30 juni 2022 vastgesteld.

Financiële positie grondexploitatie

We onderscheiden in het cluster Grondexploitatie drie categorieën:
- Bouwgrond in exploitatie (BIE)
- Faciliterend grondbeleid
- Strategische posities en grondexploitaties in voorbereiding

Voor deze drie groepen gelden verschillen de regels over hoe we ze moeten verantwoorden op de balans en over wat in financieel opzicht is toegestaan. We lichten de drie categorieën hierna toe.
Bouwgrond in exploitatie (BIE)
De BIE vormt de kern van het gemeentelijk grondbedrijf
Het gaat om actief grondbeleid waarmee grote bedragen kunnen zijn gemoeid. De gemeente voert de grondexploitatie op basis van een vastgesteld bestemmingsplan.
We nemen investeringen in BIE op de balans op als onderhanden werk
We rekenen erop dat we de investering terugverdienen uit de verkoop van de bouwgrond die wordt ontwikkeld. Als een complex verliesgevend is, vormen we een verliesvoorziening zodra een verlies zich aandient. Om te kunnen beoordelen of de complexen in de BIE nog winstgevend zijn, rekenen we bij de jaarrekening de actuele stand van zaken bij de complexen door.
Het aantal complexen in de BIE neemt af
Medio 2022 omvat de BIE zeven complexen. Drie voor woningbouw: Eelink, Zonnebrink en Boterstraat. En vier bedrijventerreinen: complex Parallelweg, Gaxel dienstencentrum, Spoorzone en Bedrijvenlandgoed Slinge.
Een aantal complexen wordt in 2022 afgerond en beëindigd. We verwachten dat dit het geval zal zijn voor Zonnebrink, Boterstraat en het complex Parallelweg.
De boekwaarde van de BIE neemt af
De boekwaarde is het bedrag waarvoor de BIE als onderhanden werk op de balans is opgenomen. De tabel hieronder geeft het verwachte verloop van de boekwaarde van de BIE in 2023 aan. De cijfers zijn ontleend aan de bij de jaarrekening 2021 geactualiseerde grondexploitatieberekeningen. De in het overzicht opgenomen verliesvoorziening is getroffen voor het Complex Bedrijvenlandgoed Slinge.

Boekwaarde Bouwgrond in exploitatie (BIE)		
Complex	boekwaarde 1-1-2023	boekwaarde 31-12-2023
Eelink	103.000	0
Gaxel dienstencentrum	248.000	0
Spoorzone emplacement	2.302.000	1.765.000
Bedrijvenlandgoed Slinge	927.000	962.000
totaal bruto	3.580.000	2.727.000
af: voorziening complexen BIE	261.000	261.000
netto-boekwaarde BIE	3.319.000	2.466.000

Uitgaven BIE

De uitgaven voor de BIE worden opgenomen in de begroting 2023.
De budgetten die in de begroting 2023 worden opgenomen zijn gebaseerd op de actuele exploitatieberekeningen.

Complex	Uitgaven 2023
BIE - grondexploitatie in exploitatie	
Eelink	692.000
Gaxel dienstencentrum	105.000
Spoorzone emplacement	64.000
Bedrijvenlandgoed Slinge	19.000
Totaal	880.000

Faciliterend grondbeleid

Bij faciliterend grondbeleid is sprake van grondexploitaties door derden.
De gemeente is in dit geval geen eigenaar van de gronden, maar werkt mee aan de ontwikkeling van projecten. De kosten verhalen we op de (particuliere) ontwikkelaar van de gronden. Hiervoor sluiten we grondexploitatieovereenkomsten met ontwikkelaars.
De boekwaarde van het faciliterend grondbeleid valt op de balans onder overige vorderingen.
Het gaat hierbij dan om vorderingen die we op ontwikkelaars hebben. De boekwaarde beperkt zich tot de door de gemeente gemaakte kosten die nog bij ontwikkelaars in rekening gebracht moeten worden. In de jaarrekening 2021 bedraagt de boekwaarde -/- € 62.000. Deze boekwaarde is negatief. Dit betekent dat een deel van de vergoedingen al is ontvangen voordat de kosten zijn gemaakt.
De plannen van het faciliterend grondbeleid (ook wel “particuliere exploitaties” genoemd) hebben we hiervoor toegelicht bij Planontwikkeling particulier initiatief.

Strategische posities en grondexploitaties in voorbereiding

Met strategische posities en grondexploitaties in voorbereiding willen we grondexploitatie bedrijven.
Bijvoorbeeld in de (verre) toekomst. Deze gronden nemen we op de balans op onder de materiële vaste activa (MVA) en, voor zover het gaat om na 2016 gemaakte voorbereidingskosten, onder de immateriële vaste activa (IVA).
De voorziening voor de positie Narcisstraat dekt het verschil af tussen de boekwaarde en de vrije verkoopwaarde in het economisch verkeer bij huidige bestemming.

Complex	boekwaarde 31-1-2021	voorziening 31-12-2021	boekwaarde 31-12-2021 verminderd met voorziening
Strategische posities en grondexploitatie in voorbereiding			
Narcisstraat Transformatie	846.000	212.000	634.000
Weurden 2-4	501.000		501.000
Weurden panden nrs. 8 t/m 14 (vm. Expert en Aldi)	812.000		812.000
Totaal	2.159.000	212.000	1.947.000

Bijlagen

Bijlage 1 Financiële tabellen

Toelichting financiële tabellen

Deze bijlage bevat een aantal financiële tabellen die door het Besluit begroting en verantwoording verplicht zijn voorgeschreven, zowel voor het financieel toezicht door de Provincie als de onderlinge vergelijkbaarheid met andere gemeenten.

Taakvelden

Elke gemeente is verplicht om alle baten en lasten (in de financiële administratie) aan voorgeschreven taakvelden toe te rekenen. Dit dient de volgende twee doelen:

- onderlinge vergelijkbaarheid tussen gemeenten voor wat betreft de baten en lasten van die taakvelden;
- macro-economische vergelijking voor de verdeling van het gemeentefonds.

Het gemeentefonds in onderverdeeld in een aantal clusters (voor de verdeling), welke zijn opgebouwd uit een aantal taakvelden. Wanneer het Rijk constateert dat er landelijk sprake is van een verschuiving in lasten tussen verschillende taakvelden kan dat aanleiding zijn om de verdeling van het gemeentefonds aan te passen, één van de uitgangspunten is namelijk dat de verdeling globaal aansluit bij de kostenontwikkeling van gemeenten.
Binnen de programma's zijn deze taakvelden niet zichtbaar maar zijn deze onderdeel van de verschillende beleidsvelden waarbij een taakveld altijd maar bij één beleidsveld hoort.

x € 1.000		Begroting 2023			Begroting 2024			Begroting 2025			Begroting 2026		
Taakveld	Omschrijving	lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo
0.1	Bestuur	3.341	18	-3.323	3.172	18	-3.154	3.028	18	-3.010	3.058	18	-3.041
0.2	Burgerzaken	982	236	-746	1.077	492	-585	1.087	499	-588	1.116	589	-527
0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	245	228	-17	154	123	-31	153	123	-30	152	123	-29
0.4	Overhead	9.820	100	-9.720	9.296	0	-9.296	9.276	0	-9.276	9.274	0	-9.274
0.5	Treasury	40	490	450	40	490	450	40	490	450	40	490	450
0.61	OZB woningen	494	3.698	3.204	483	3.728	3.245	483	3.728	3.245	483	3.728	3.245
0.62	OZB niet-woningen	20	2.850	2.831	20	2.860	2.841	20	2.860	2.841	20	2.860	2.841
0.64	Belastingen overig	148	50	-97	143	50	-93	143	50	-93	143	50	-93
0.7	Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds	0	64.334	64.334	0	65.689	65.689	0	67.141	67.141	0	61.778	61.778
0.8	Overige baten en lasten	-893	0	893	-952	0	952	-985	0	985	-1.180	0	1.180
0.10	Mutaties reserves	50	1.891	1.841	0	16	16	0	15	15	0	15	15
1.1	Crisisbeheersing en brandweer	2.075	0	-2.075	2.073	0	-2.073	2.072	0	-2.072	2.072	0	-2.072
1.2	Openbare orde en veiligheid	1.114	18	-1.096	1.087	18	-1.068	1.110	18	-1.091	1.093	18	-1.075
2.1	Verkeer en vervoer	5.676	144	-5.531	6.038	144	-5.894	5.970	144	-5.826	6.373	144	-6.229
2.2	Parkeren	118	0	-118	117	0	-117	116	0	-116	135	0	-135
2.5	Openbaar vervoer	6	0	-6	6	0	-6	6	0	-6	6	0	-6
3.1	Economische ontwikkeling	10	0	-10	10	0	-10	10	0	-10	10	0	-10
3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	275	83	-192	188	0	-188	188	0	-188	188	0	-188
3.3	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	465	111	-354	363	111	-251	363	111	-251	363	111	-251
3.4	Economische promotie	425	1.004	579	395	1.004	609	345	1.004	659	345	1.004	659
4.2	Onderwijshuisvesting	1.555	0	-1.555	1.547	0	-1.547	1.546	0	-1.546	1.856	0	-1.856
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	1.527	698	-829	1.525	556	-969	1.527	556	-970	1.536	556	-980
5.1	Sportbeleid en activering	843	0	-843	841	0	-841	841	0	-841	841	0	-841
5.2	Sportaccommodaties	2.789	742	-2.047	3.015	592	-2.423	2.849	592	-2.257	2.851	592	-2.259
5.3	Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	1.637	0	-1.637	1.560	0	-1.560	1.808	0	-1.808	1.753	0	-1.753
5.4	Musea	163	0	-163	163	0	-163	163	0	-163	163	0	-163
5.5	Cultureel erfgoed	315	25	-290	297	25	-272	297	25	-272	297	25	-272
5.6	Media	484	0	-484	483	0	-483	483	0	-483	483	0	-483
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	3.909	134	-3.775	3.741	134	-3.608	3.741	134	-3.608	3.755	134	-3.621
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	14.520	11.936	-2.585	15.345	12.915	-2.430	16.310	13.881	-2.430	16.310	13.881	-2.430
6.2	Wijkteams	2.233	0	-2.233	2.178	0	-2.178	2.178	0	-2.178	2.178	0	-2.178
6.3	Inkomensregelingen	10.836	8.717	-2.118	11.037	8.717	-2.319	11.037	8.717	-2.319	10.943	8.717	-2.225
6.4	Begeleide participatie	6.592	928	-5.664	6.396	877	-5.519	5.997	828	-5.169	5.795	816	-4.979
6.5	Arbeidsparticipatie	5.314	0	-5.314	5.312	0	-5.312	5.312	0	-5.312	5.312	0	-5.312
6.6	Maatwerkvoorzieningen (WMO)	4.163	8	-4.155	4.112	8	-4.104	4.012	8	-4.004	3.912	8	-3.904
6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	4.024	223	-3.801	3.959	223	-3.736	3.785	385	-3.400	3.785	388	-3.397
6.72	Maatwerkdienstverlening 18-	7.405	0	-7.405	7.371	0	-7.371	7.371	0	-7.371	7.371	0	-7.371
6.81	Geëscaleerde zorg 18+	9	0	-9	9	0	-9	9	0	-9	9	0	-9
6.82	Geëscaleerde zorg 18-	795	0	-795	795	0	-795	795	0	-795	795	0	-795
7.1	Volksgezondheid	1.323	2	-1.321	1.313	2	-1.311	1.309	2	-1.306	1.299	2	-1.297
7.2	Riolering	3.294	4.247	952	3.565	4.434	869	3.533	4.409	875	3.520	4.395	876
7.3	Afval	2.748	3.144	395	2.740	3.144	404	2.739	3.144	404	2.739	3.144	404

7.4	Milieubeheer	2.089	0	-2.089	2.021	0	-2.021	1.950	0	-1.950	1.946	0	-1.946
7.5	Begraafplaatsen en crematoria	366	202	-164	363	202	-161	363	202	-161	363	202	-161
8.1	Ruimte en leefomgeving	1.608	135	-1.473	1.332	135	-1.197	1.232	225	-1.007	1.232	225	-1.007
8.2	Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	2.419	1.002	-1.417	322	305	-17	321	305	-17	321	304	-17
8.3	Wonen en bouwen	456	439	-17	421	598	177	326	641	315	312	429	117
	Totaal	107.825	107.837	13	105.472	107.610	2.138	105.258	110.255	4.997	105.367	104.747	-620

Balans (prognose)

De prognose van de balans is van belang om inzicht te hebben in het toekomstig verloop van een aantal balansposten. Vooral de ontwikkeling van de materiële vaste activa, het eigen en vreemd vermogen is hierbij van belang. Deze balans vormt daarmee ook een belangrijke basis voor de financiële kengetallen die onderdeel zijn van de paragraaf weerstandsvermogen.

x € 1.000	begroting 2022	begroting 2023	begroting 2024	begroting 2025	begroting 2026
Im/Mat. Vaste activa	131.087	139.716	145.395	155.185	160.705
Fin.vaste activa	16.343	15.972	15.918	15.865	15.811
Voorraden	4.475	4.475	4.475	4.475	4.475
KBG	587	587	587	587	587
Vorderingen	9.261	9.261	9.261	9.261	9.261
Overlopende activa	4.684	3.185	3.245	3.306	3.366
Totaal	166.438	173.196	178.881	188.679	194.205

x € 1.000	begroting 2022	begroting 2023	begroting 2024	begroting 2025	begroting 2026
Eigen vermogen	50.893	49.365	51.487	56.469	55.847
Voorzieningen	12.373	12.988	13.408	13.848	14.286
Langlopende schulden	72.138	79.809	82.952	87.328	93.038
Kortlopende schulden	22.728	22.728	22.728	22.728	22.728
Overlopende Passiva	8.306	8.306	8.306	8.306	8.306
Totaal	166.438	173.196	178.881	188.679	194.205
Solvabiliteit	30,6%	28,4%	28,6%	29,8%	28,6%

EMU-Saldo

Het EMU saldo gaat niet uit van baten en lasten, maar gaat uit van ontvangsten en uitgaven van de gemeente, berekend op transactiebasis en overeenkomstig de voorschriften van het Europese systeem van nationale en regionale rekeningen in de Europese Unie. Als gevolg van Europese regelgeving mogen EU-lidstaten een begrotingstekort (EMU-saldo) hebben van maximaal 3% van het bruto binnenlands product (BBP). Aan dit maximale tekort van 3% hebben, naast de Rijksoverheid, ook de decentrale overheden een aandeel.

x € 1.000	rekening 2021	begroting 2022	begroting 2023	begroting 2024	begroting 2025	begroting 2026
Begroot saldo van baten en lasten voor bestemming	-1.072	-2.005	-1.841	2.109	4.969	-634
Afschrijvingen ten laste van de exploitatie	5.493	5.561	5.536	6.206	6.296	6.878
Saldo onttrekkingen/dotaties voorzieningen	860	-61	629	433	454	451
Investeringen in materiële/immateriële activa	-4.848	-8.983	-12.415	-11.885	-16.086	-12.398
EMU saldo	433	-5.488	-8.091	-3.137	-4.367	-5.703

Incidentele baten en lasten

De Provincie beoordeelt of de begroting structureel in evenwicht is ofwel is een gemeente in staat om structurele lasten af te dekken met structurele inkomsten. Om die reden is het van belang inzicht te bieden in de incidentele baten en lasten. Wanneer er bijvoorbeeld sprake is van een groot bedrag aan incidentele baten, bij een gering begrotingsoverschot, is de begroting feitelijk structureel niet evenwicht waardoor een gemeente in financiële problemen kan komen en er een strenger toezichtsregime geldt. Andersom kan ook, stel een gemeente heeft een gering begrotingstekort maar is sprake van veel incidentele lasten kan de Provincie toch tot het oordeel komen dat de begroting structureel wel in evenwicht is.
Om te bepalen of er sprake is van een incidentele post is het karakter van de bijbehorende activiteit leidend. Dus een eenmalige verhoging van bijvoorbeeld het budget voor huishoudelijk hulp telt niet als incidenteel, hier is sprake van een structurele activiteit waarbij het budget fluctueert. Een pilot daarentegen waarvan vast staat dat deze 2 of 3 jaar duurt telt wel als incidenteel, van deze activiteit is immers een einddatum bepaald. Uitgangspunt bij gemeenten is over het algemeen dat alle lasten en baten als structureel moeten worden aangemerkt, de echt incidentele posten zijn uitzonderingen.

x € 1.000	2023	2024	2025	2026
Incidentele baten				
Specifieke uitkering Sport	150			
Totaal Grexen (mutatie boekwaarde)	880			
Rijksbijdrage nat programma onderwijs	142			
Doorbelasting expllast aan projecten	100			
Onttrekkingen aan reserves:				
Res organisatieontwikkeling (office 365)	300			
Res organisatieontwikkeling (inc kst)	75			
Res Algemeen (GREX cultuurkwartier)	1.400			
Res Omgevingswet (invoeringskosten)	100			
Totaal incidentele baten	3.147	0	0	0
Incidentele lasten				
Visie Winterswijk 2061	100			
Rechtmatigheidsverantwoording (implementatie)	50	50		
Beheersysteem civ kunstwerken (implementatie)	20			
Vitaal Platteland (projectbijdrage)	50	100		
Wijkaanpak (project)	100			
Pilot basisbanen (23-26)		70	70	70
Werkaanvaardingspremie (pilot)		94	94	
Ruimte voor evenementen (impuls)	50	50		
LED-verlichting sportvelden (impuls duurzaamheid)	150	150		
Implementatie Office 365	300			
Totaal Grexen (kosten bouw- en woonrijp)	880			
Geraamd verlies op GREX cultuurkwartier	1.400			
Implementatie omgevingswet	100			
Projectmiddelen 'Winterswijk drempelvrij'	108	99	0	0
Toevoegingen aan reserves:				
Res verduurzaming Sportlocaties	25			
Res verduurzaming Gem gebouwen	25			
Totaal incidentele lasten	3.358	613	164	70
Saldo incidentele baten en lasten	-211	-613	-164	-70

Structurele mutaties reserves

Onze begroting kent geen structurele toevoegingen of onttrekkingen aan reserves.

Saldo van baten en lasten

In deze tabel is een overzicht opgenomen van het saldo van de baten en lasten per programma. Zoals voorgeschreven zijn vervolgens afzonderlijk inzichtelijk gemaakt:

- de algemene dekkingsmiddelen (algemene uitkering, OZB, toeristenbelasting, precariobelasting, forensenbelasting, reclamebelasting);
- de raming voor de vennootschapsbelasting (vooralsnog zijn geen winsten voorzien waarover vennootschapsbelasting moet worden afgedragen);
- de raming voor overhead (salarislasten van medewerkers ten behoeve van het primaire proces zoals management/secretariaat/financiën/personeelszaken/etc. maar ook de kosten voor huisvesting en automatisering):
- de post onvoorzien (er is een jaarlijks bedrag opgenomen voor onvoorziene, incidentele, zaken in dat jaar).

Hieruit volgt het begrotingssaldo voor eventuele toevoegingen en onttrekkingen aan reserves. Door ook deze onttrekkingen en toevoegingen hierbij te betrekken wordt het begrotingssaldo voor de komende jaren verkregen. De laatste stap is een correctie op dit saldo vanwege de incidentele baten en lasten waardoor duidelijk wordt wat het structurele begrotingssaldo bedraagt (van belang voor het provinciaal toezicht).

x € 1.000	2023	2024	2025	2026
Programma 1 (saldo baten en lasten)	-22.303	-21.933	-21.493	-21.380
Programma 2 (saldo baten en lasten)	-20.944	-21.409	-21.142	-21.124
Programma 3 (saldo baten en lasten)	-14.223	-12.415	-11.889	-12.505
Programma 4 (saldo baten en lasten)	-7.240	-6.881	-6.762	-6.714
Programma 5 (saldo baten en lasten)	629	689	723	920
Totaal van de programma's	-64.081	-61.949	-60.563	-60.803
Algemene dekkingsmiddelen	71.937	73.331	74.783	69.420
Vennootschapsbelasting (VPB)	0	0	0	0
Overhead	-9.720	-9.296	-9.276	-9.274
Onvoorzien	36	36	36	36
Subtotaal programma's inclusief algemene dekkingsmiddelen, VPB, overhead en onvoorzien	-1.828	2.122	4.980	-621
Saldo toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	1.841	16	15	2
begrotingssaldo inclusief reserves	13	2.138	4.995	-619
Saldo incidentele baten en lasten	-211	-613	-164	-70
Structureel begrotingssaldo	224	2.751	5.159	-549

Bijlage 2 Reserves en voorzieningen

Reserves en voorzieningen

Reserves

In onderstaande tabel is het verwachte verloop van de reserves en de voorzieningen voor de komende jaren opgenomen. Ten opzichte van de vorige begroting is niet langer voorzien in een afzonderlijke bestemmingsreserve voor onderwijshuisvesting, de kapitaallasten van die investering kunnen worden opgevangen binnen het begrotingssaldo. Financieel technisch zal deze bij de jaarrekening 2022 'vrij

vallen' ten gunste van de algemene reserve. Om die reden bedraagt de stand van de algemene reserve per 1-1-2023 dus € 45 miljoen. Verder hebben we de verwachte begrotingssaldo's verrekend met de algemene reserve. Bij de afzonderlijke jaarrekeningen zal blijken wat het uiteindelijke resultaat in dat jaar is geweest.
Voor 2023 is een beperkt aantal onttrekkingen voorzien. De € 1,4 miljoen ten laste van de algemene reserve is ten behoeve van een voorzien tekort op de gebiedsontwikkeling rondom het Cultuurkwartier (al bij de begroting 2022 besloten). Via de reserve Personeel en Organisatie wordt de implementatie van office 365 gedekt en vindt een aanvulling van het opleidingsbudget plaats en tot slot ontvangen we in 2022 via de algemene uitkering extra middelen voor de invoering van de omgevingswet waarvan de uitgaven in 2023 voorzien. Om die reden wordt het bedrag in 2022 in de reserve gestort en in 2023 weer onttrokken.
Voorzieningen
De algemene voorzieningen hebben vooral betrekking op de uitvoering van pensioenverplichtingen van voormalig bestuurders, de gemeente heeft in dat geval feitelijk de rol van pensioenfonds. In tegenstelling tot de vorige begroting is bij de egalisatievoorziening (riool) sprake van onttrekkingen in plaats van toevoegingen. Dat heeft vooral te maken met de extra investeringen vanuit de klimaatagenda en riool. Door deze ten laste van de voorziening te brengen kan de stijging van het rioolrecht beperkt blijven tot de inflatiecorrectie. De stand per 1-1-2026 sluit nog steeds aan bij de prognoses uit het laatst vastgestelde Watertakenplan. Dat plan wordt in de komen de jaren geactualiseerd waarbij eveneens in kaart wordt gebracht of de hoogte van de voorziening nog steeds toereikend is.

Omschijving (*1000)	Saldo 01-01-2022	Toe-voegen	Ver-minderen	Saldo 31-12-2022	Saldo 01-01-2023	Toe-voegen	Ver-minderen	Saldo 31-12-2023	Saldo 01-01-2024	Toe-voegen	Ver-minderen	Saldo 31-12-2024	Saldo 01-01-2025	Toe-voegen	Ver-minderen	Saldo 31-12-2025	Saldo 01-01-2026	Toe-voegen	Ver-minderen	Saldo 31-12-2026
Algemene reserve																				
Algemene Reserve - vrij besteedbaar	37.110	11.295	2.999	45.406	45.406	13	1.400	44.019	44.019	2.138		46.157	46.157	4.997		51.154	51.154		620	50.534
Rekeningresultaat (2021)	2.972			2.972	2.972			2.972	2.972			2.972	2.972			2.972	2.972			2.972
Sub Totaal	**40.082**	**11.295**	**2.999**	**48.378**	**48.378**	**13**	**1.400**	**46.991**	**46.991**	**2.138**	**0**	**49.129**	**49.129**	**4.997**	**0**	**54.126**	**54.126**	**0**	**620**	**53.506**
Overige bestemmingsreserves																				
Inzamelingsstructuur Huishoudelijk Afval	70		70																	
Reserve Personeel en Organisatie	1.052		350	702	702		375	327	327			327	327			327	327			327
Reserve Stadsuitleg	107			107	107			107	107			107	107			107	107			107
Reserve Onderhoud Graven	785		160	625	625			625	625			625	625			625	625			625
Reserve Sociaal Domein	252			252	252			252	252			252	252			252	252			252
Reserve Omgevingswet	116	100	45	171	171		100	71	71			71	71			71	71			71
Reserve Stedelijke Herverkaveling	476		308	168	168			168	168			168	168			168	168			168
Reserve Aanpak Inburgering Nieuwkomers	186			186	186			186	186			186	186			186	186			186
Reserve Kapitaallasten Notaristuin	228		24	204	204		16	188	188		16	172	172		15	157	157		15	142
Reserve Verduurzaming Sportlocaties	25	25		50	50	25		75	75			75	75			75	75			75
Reserve Verduurzaming Gemeentegebouwen	25	25		50	50	25		75	75			75	75			75	75			75
Reserve Doorgeschoven budgetten	2.834		2.834																	
Reserve Integraal Huisvestingsplan Onderwijs (IHP)	11.000		11.000																	
Afronding			-1	1	1			1	1			1	1			1	1			1
Sub Totaal	**17.156**	**150**	**14.790**	**2.516**	**2.516**	**50**	**491**	**2.075**	**2.075**	**0**	**16**	**2.059**	**2.059**	**0**	**15**	**2.044**	**2.044**	**0**	**15**	**2.029**
Totaal eigen vermogen	**57.238**	**11.445**	**17.789**	**50.894**	**50.894**	**63**	**1.891**	**49.066**	**49.066**	**2.138**	**16**	**51.188**	**51.188**	**4.997**	**15**	**56.170**	**56.170**	**0**	**635**	**55.535**

Omschijving (*1000)	Saldo 01-01-	Toe-voegen	Ver-minderen	Saldo 31-12-	Saldo 01-01-	Toe-voegen	Ver-minderen	Saldo 31-12-	Saldo 01-01-	Toe-voegen	Ver-minderen	Saldo 31-12-	Saldo 01-01-	Toe-voegen	Ver-minderen	Saldo 31-12-	Saldo 01-01-	Toe-voegen	Ver-minderen	Saldo 31-12-

	2022			2022	2023			2023	2024			2024	2025			2025	2026			2026
Algemene Voorzieningen																				
VRZ Uitvoering wet APPA	3.539	132	1.040	2.631	2.631	133		2.764	2.764	125		2.889	2.889	120		3.009	3.009	118		3.127
VRZ Voormalig personeel	1.892	1.228	412	2.708	2.708		347	2.361	2.361		214	2.147	2.147		150	1.997	1.997		147	1.850
VRZ Invulling CAO-gelden OR	80			80	80			80	80			80	80			80	80			80
Sub Totaal	**5.511**	**1.360**	**1.452**	**5.419**	**5.419**	**133**	**347**	**5.205**	**5.205**	**125**	**214**	**5.116**	**5.116**	**120**	**150**	**5.086**	**5.086**	**118**	**147**	**5.057**
Egalisatievoorzieningen																				
Van derden verkregen middelen die specifiek besteed moeten worden (riool)	3.330	67	798	2.599	2.599		30	2.569	2.569		217	2.352	2.352		192	2.160	2.160		179	1.981
Sub Totaal	**3.330**	**67**	**798**	**2.599**	**2.599**	**0**	**30**	**2.569**	**2.569**	**0**	**217**	**2.352**	**2.352**	**0**	**192**	**2.160**	**2.160**	**0**	**179**	**1.981**
Onderhoudsvoorzieningen gemeentelijke gebouwen																				
Onderhoudsvoorzieningen	1.925	422	422	1.925	1.925	516	516	1.925	1.925	516	516	1.925	1.925	516	516	1.925	1.925	516	516	1.925
Sub Totaal	**1.925**	**422**	**422**	**1.925**	**1.925**	**516**	**516**	**1.925**	**1.925**	**516**	**516**	**1.925**	**1.925**	**516**	**516**	**1.925**	**1.925**	**516**	**516**	**1.925**
Afronding					0															
Totaal voorzieningen	**10.766**	**1.849**	**2.672**	**9.943**	**9.943**	**649**	**893**	**9.699**	**9.699**	**641**	**947**	**9.393**	**9.393**	**636**	**858**	**9.171**	**9.171**	**634**	**842**	**8.963**

Bijlage 3 Beleidsindicatoren

Beleidsindicatoren

In deze bijlage zijn de, voor iedere gemeente, verplicht voorgeschreven beleidsindicatoren opgenomen. De gegevens zijn afkomstig van de openbare bron 'Waarstaatjegemeente', per 31-8-2022. Om enige context voor de scores mee te geven hebben we telkens de drie meest actuele jaren opgenomen voor zowel Winterswijk als het landelijk gemiddelde. De genoemde jaren zijn van de zogenaamde peildata, voor de meeste indicatoren geldt dat 2021 het meest actuele peiljaar is, soms is dit 2020 en in een aantal gevallen 2022.

Peiljaar	Winterswijk	Nederland
Misdrijven, geweldsmisdrijven per 1.000 inwoners		
2021	4,3	4,3
2020	4,6	4,7
2019	4,3	4,8
Misdrijven, vernielingen en beschadigingen per 1.000 inwoners		
2021	5,2	6,1
2020	3,7	4,4
2019	3,7	4,4
Misdrijven, winkeldiefstallen 1.000 inwoners		
2021	2,1	1,8
2020	1,9	2,2
2019	1,9	2,3
Misdrijven, diefstallen uit woningen 1.000 inwoners		
2021	0,7	1,3
2020	0,9	1,8
2019	0,9	2,3
Funtiemenging in %, verhouding tussen banen en woningen, varieert tussen 0 (alleen wonen) en 100 (alleen werken), bij een waarde van 50 evenveel woningen als banen.		
2021	51,7%	53,3%
2020	52,0%	53,2%
2019	50,9%	53,2%
Vestigingen (bedrijven), per 1.000 inwoners tussen 15-64 jaar		
2021	150,7	165,1
2020	148,1	158,4
2019	142,1	151,3
Abslouut verzuim per 1.000 leerlingen, leerplichtigen dat niet staat ingeschreven in leeftijd 5-18 jaar		
2021	2,5	2,5
2019	1,2	2,4
2018	geen data	1,9
Relatief verzuim per 1.000 leerlingen, leerplichtigen die wel staan ingeschreven maar ongeoorloofd afwezig is in leeftijd 5-18 jaar		
2021	16	19
2019	14	26
2018	14	23
Voortijdige schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-ers), in % deelnemers aan VO en MBO		
2021	1,8%	1,9%
2019	2,1%	2,0%
2018	1,9%	1,9%
Niet-sporters, in % tov de bevolking van 19 jaar en ouder		
2020	55,3%	49,3%
2016	46,7%	48,7%
2014	48,1%	49,9%
Omvang huishoudelijk restafval, in kg per inwoner		
2020	62 kg	170 kg
2019	54 kg	161 kg
2018	58 kg	170 kg
Percentage bekende hernieuwbare elektriciteit, in %		
2020	13,4%	26,9%
2019	8,8%	20,1%
2018	7,5%	17,6%
Gemiddelde WOZ waarde, in €		
2021	227.000	290.000

Peiljaar	Winterswijk	Nederland
Gemeentelijke woonlasten éénpersoonshuishouden, in €		
2022	626	geen data
2021	562	733
2020	542	700
Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden, in €		
2022	884	geen data
2021	818	810
2020	799	773
Banen, per 1.000 inwoners van 15-64 jaar		
2021	788,1	805,5
2020	793,6	795,9
2019	751,5	793,9
Verwijzingen Halt, aantal per 1.000 jongeren tussen 12-17 jaar		
2021	6	8
2020	9	11
2019	10	13
Jongeren met een delict voor de rechter, in % (jongeren 12-21 jaar)		
2020	1,0%	1,0%
2019	1,0%	1,0%
2018	1,0%	1,0%
Achterstand onder jeugd - Kinderen in uitkeringsgezin, in % (kinderen tot 18 jaar)		
2020	5,0%	6,0%
2019	5,0%	6,0%
2018	5,0%	7,0%
Netto arbeidsparticipatie, % beroepsbevolking t.o.v. potentiële beroepsbevolking		
2020	67,6%	68,4%
2019	67,8%	68,8%
2018	66,8%	67,8%
Personen met een bijstandsuitkering, per 1.000 inwoners		
2021	36,4	43,1
2020	39,9	46,0
2019	31,5	38,2
Lopende re-integratievoorzieningen, per 1.000 inwoners van 15-64 jaar		
2020	65,2	20,2
2019	51,9	20,7
2018	57,0	30,5
Jongeren met jeugdhulp, % van alle jongeren tot 18 jaar		
2021	14,5%	12,9%
2020	13,0%	11,9%
2019	12,1%	12,3%
Jongeren met jeugdbescherming, % van alle jongeren tot 18 jaar		
2021	1,4%	1,2%
2020	1,2%	1,2%
2019	1,1%	1,2%
Jongeren met jeugdreclassering, in % van alle jongeren van 12-23 jaar		
2021	0,4%	0,3%
2020	0,3%	0,4%
2019	0,3%	0,4%
Cliënten met een maatwerkarrangement Wmo, per 1.000 inwoners		
2020	66	64

2020	214.000	271.000	2019	69	68
2019	200.000	250.000			
Nieuw gebouwde woningen, per 1.000 woningen			Demografische druk in %, aantal personen van 0 tot 20 jaar én 65 jaar of ouder per honderd personen van 20 tot 65 jaar		
2021	3,7	8,9	2022	81,1%	70,3%
2020	6,5	8,9	2019	80,2%	70,1%
2019	3,7	9,2	2018	79,0%	69,8%

Bijlage 4 Investeringen

Investeringsoverzicht 2023 - 2026

Met het vaststellen van de begroting autoriseert de gemeenteraad onderstaande investeringen (kredieten) voor de jaarschijf 2023. Deze kredieten blijven, in principe, 2 jaar beschikbaar. Bij de jaarrekening stellen we voor of de kredieten kunnen worden afgesloten of dat deze, goed onderbouwd, eventueel langer beschikbaar moeten blijven. Bijvoorbeeld omdat er sprake is van vertraging in de uitvoering.
De genoemde investeringen vloeien voort uit beleidsdocumenten of plannen die eerder in de raad zijn behandeld zoals bijvoorbeeld het wegenplan, het onderwijshuisvestingsplan of het beleidsprogramma klimaatadaptie. De belangrijkste investeringen zijn hieronder nader toegelicht.
Verlegging van de Steengroeveweg bestaat uit een deel t.b.v. Terra Temporalis (€ 0,5 miljoen in 2023) en t.b.v. Sibelco (€ 1,4 miljoen In 2026). Het deel t.b.v. Sibelco is hierbij opgenomen als voorwaarde voor het opstarten van de voorbereiding op het benodigde bestemmingsplan, hieruit vloeien nu geen kapitaallasten voort.
Wat betreft Wooow is in deze investeringsplanning nog uitgegaan van eerdere uitgangspunten, waaronder een Cultuurgebouw van 3.000 m2.
Vanuit het Integraal huisvestingsplan staat voor 2025/2026 de realisatie van IKC Buurtschappen - de Esch, het Inclusief IKC en 't Kempen op de planning waarvoor in 2023/2024 voorbereidingskredieten nodig zijn.
De investering in Hakkelerkamp fase 1 en 2 en de Pas, bestaat uit deelkredieten voor de wegreconstructie, openbare verlichting, groenrenovatie en rioolvervanging.
De begrote reconstructie van de buitenwegen 2023 bestaan uit de Grevinkweg, Masterveldweg en Vosseveldseweg. Voor 2024 t/m 2026 staan o.a. de Vredenseweg en de Breukingweg op de planning.
Bij de verkeersmaatregelen binnenring Centrum gaat het met name om een investering in een dynamisch verkeersmanagement systeem.
De vervanging van laanbomen gebaseerd op het laanbomen beheer plan.
Tenslotte zijn de maatregelen uit de uitvoeringsagenda klimaatadaptatie van invloed op de reguliere vervanging van ons rioolstelsel naast de reguliere vervangingsinvesteringen in het rioolstelsel.

x € 1.000							
Progr.	Beleidsveld	Investeringskrediet	2023	2024	2025	2026	Totaal 2023 tm 2026
2	2.1 Cultuur	Verleggen Steengroeveweg	472	0	0	1.394	1.866
2	2.2 Sport	Toplaag kunstgras FC Winterswijk	1.167	0	578	0	1.745
2	2.2 Sport	Toplaag kunstgras Trias	472	0	0	0	472
2	2.2 Sport	Toplaag kunstgras Meddo	436	0	0	0	436
2	2.2 Sport	Toplaag kunstgrasvelden Avanti/ Wiko	255	0	0	255	509
2	2.2 Sport	Kunstgrasstroken Archeus	60	0	0	0	60
2	2.1 Cultuur	Cultuurgebouw (Wooow)	0	6.500	0	0	6.500
2	2.4 Educatie	Investeringsplanning Integraal huisvestingsplan (IHP)	316	473	7.029	7.428	15.246
3	3.1 Openbare ruimte	Hakkelerkamp Oost 1	1.958	0	0	0	1.958
3	3.1 Openbare ruimte	de Pas	2.154	0	0	0	2.154
3	3.1 Openbare ruimte	Hakkelerkamp Oost 2	0	1.430	2.192	0	3.622
3	3.1 Openbare ruimte	Groenloseweg Rijbaan en riolering	2.346	0	0	0	2.346
3	3.1 Openbare ruimte	Bargerbosch	0	0	75	1.440	1.515
3	3.1 Openbare ruimte	Hakkelerkampstraat parkeerterrein	0	0	294	0	294
3	3.1 Openbare ruimte	Reconstructie buitenwegen	770	1.115	682	520	3.087
3	3.1 Openbare ruimte	Verkeersmaatregelen binnenring centrum	0	580	3.452	0	4.032
3	3.1 Openbare ruimte	Investeringsbijdrage ProRail onbewaakte overwegen	-115	-135	0	0	-250
3	3.1 Openbare ruimte	fietspaden / fietsbrug	98	330	204	184	816
3	3.1 Openbare ruimte	laanbomen (vervanging)	244	244	244	244	976
3	3.2 Klimaat, water en milieu	Klimaatadaptatie maatregelen	700	600	400	100	1.800
3	3.2 Klimaat, water en milieu	pompunits en rioolleidingwerk buitengebied	110	110	110	110	440
3	3.5 Economie en Lobby	Dennenoord	432	0	0	0	432
4	4.1 Bestuur, organisatie en dienstverlening	Hardware/ servers/ backup	325	213	513	515	1.566
4	4.1 Bestuur, organisatie en dienstverlening	Software	100	236	273	168	777
4	4.1 Bestuur, organisatie en dienstverlening	Mobiele telefonie	0	189	0	0	189
4	4.2 openbare orde en veiligheid	Auto's (handhaving en electrisch)	116	0	40	40	196
	Totaal		12.415	11.885	16.086	12.398	52.784

Bijlage 5 Uitgangspunten begroting 2023 - 2026

Uitgangspunten begroting 2023 - 2026

De (financiële) basis van de begroting wordt gevormd door de stand van de 1e prognose 2022-2025. Hierin zijn verwerkt:

- de financiële baten en lasten van het bestaande (door de raad vastgestelde) beleid;
- de kapitaallasten van de (door de raad geaccordeerde) voorgenomen investeringen;
- structurele bijstellingen naar aanleiding van de jaarrekening 2021 en structurele autonome ontwikkelingen ten opzichte van de begroting 2022-2025 zoals bekend tot en met juni 2022;
- de basis voor de jaarschijf 2026 wordt gevormd voor de jaarschijf 2025 en gecorrigeerd voor bekende ontwikkelingen zoals fluctuaties in de algemene uitkering en de kapitaallasten.

Algemene uitkering

De algemene uitkering uit het gemeentefonds is de belangrijkste inkomstenbron en wordt gebaseerd op de zogenaamde meicirculaire, welke geldt als 1 van de onderdelen in de toets door de provinciaal toezichthouder.

De begroting wordt opgesteld in zogenaamde ‘constante prijzen’, dat wil zeggen dat alleen in het begrotingsjaar budgetten worden gecorrigeerd voor inflatie (zowel aan

de lasten als aan de batenkant). Voor de jaren erna worden de budgetten (voor wat betreft het prijsdeel) in de programmabegroting constant gehouden.
De omvang en verdeling van de algemene uitkering gaat de laatste jaren gepaard met grote onzekerheden. Wanneer hiertoe aanleiding is, bijvoorbeeld voornemens van het Rijk die nog niet zijn vertaald in de meicirculaire maar wel van belang voor de financiële positie, wordt vooraf actief overleg gezocht met de Provincie over de specifieke uitgangspunten voor het ramen van de algemene uitkering.
Van alle mutaties in de algemene uitkering wordt beoordeeld of hier ook extra lasten tegenover staan, bijvoorbeeld bij een nieuwe taak. Wanneer dit duidelijk is wordt het betreffende bedrag ook toegevoegd aan het betreffende beleidsveld. Wanneer dit nog onzeker is en nader moet worden uitgezocht, wordt het bedrag binnen de begroting op een afzonderlijke stelpost gereserveerd.
Belastingen en lokale heffingen

Soort belasting of heffing	(maximaal) 100% kostdekking	indexering o.b.v. %*
OZB		X
Afvalstoffenheffing	X	
Riool- en waterzorgheffing	X	
Precariobelasting		X
Leges (vergunningen w.o. APV)	X	
Toeristenbelasting		afwijkend
Forensenbelasting		idem
Begraafrechten	X**	
Reclamebelasting		afwijkend

*tenzij omstandigheden anders bepalen (separate besluitvorming hierover ligt altijd bij de raad) vormt het inflatiecijfer van het CPB uit de meicirculaire (jaar voor begroting) de basis voor de indexering.
** de tarieven worden jaarlijks vastgesteld, in principe geldt hiervoor 100% kostendekkendheid welke echter op dit moment niet wordt gehaald omdat de tarieven dan te veel stijgen c.q. afwijken van gemiddelden.
Alle belastingen en lokale heffingen worden in de begroting geraamd op basis van bijvoorbeeld het aantal verwachte verstrekkingen of overnachtingen, in combinatie met c.q. dan wel de begrote opbrengst van het vorig jaar. Na besluitvorming over de begroting stelt de raad in december altijd alle nieuwe tarieven vast.
Voor de OZB geldt dat we uitgaan van de bestaande opbrengst vermeerderd met het indexcijfer en eventuele uitbreiding van woningen en/of bedrijven, voor waardestijgingen wordt het OZB-tarief dan verlaagd. Voor de toeristenbelasting (waarvan de forensenbelasting is afgeleid) geldt dat er momenteel afspraak bestaat

om deze niet te indexeren. Omdat de reclamebelasting 1 op 1 wordt uitbetaald aan de ondernemers vindt vaststelling van het tarief in overleg met hen plaats.

Huren en pachten
Op basis van de afspraken zoals opgenomen in de betreffende overeenkomst.
Prijsindexcijfer voor de lasten (exploitatie en investeringen)
De begroting is opgebouwd uit een grote hoeveelheid en diversiteit aan budgetten die zowel direct als indirect worden vastgesteld. Een voorbeeld van indirecte budgetten zijn de bijdragen aan gemeenschappelijke regelingen. De gemeentelijke bijdrage in de begroting hieraan (inclusief prijsbijstelling) wordt gebaseerd op de begroting zoals die door het bestuur van de gemeenschappelijke regeling wordt vastgesteld.
Voor overige kostenposten gelden de volgende uitgangspunten:
- onderhoudscontracten, bijvoorbeeld ROVA: bepaling in betreffende contract is leidend:
- personeelslasten (laatst bekende of verwachte CAO);
- subsidies: jaarlijkse indexering o.b.v. CBS-indexcijfer, het college stelt op basis daarvan vervolgens de subsidieplafonds vast;
- overige budgetten (reële raming o.a. op basis van laatste jaarrekening i.c.m. een inschatting voor de komende jaren, bijvoorbeeld de zorgkosten.

Ten aanzien van de meerjarige investeringen (die worden geactiveerd) geldt dat de opgenomen investeringsbedragen jaarlijks worden geïndexeerd met in principe het percentage zoals berekend door het CPB en gepubliceerd in de meicirculaire. Het doel hiervan is een zo goed mogelijke inschatting van de toekomstige kapitaallasten als onderdeel van de totale meerjarig begrote lasten. Exacte ramingen zijn niet te maken, de definitieve investering hangt namelijk af van de uiteindelijke aanbestedingen ten aanzien van deze investeringen.
Afschrijving- en rentelasten (kapitaallasten)
In de meerjarenbegroting wordt rekening gehouden met de kapitaallasten in het eerste jaar nadat de investering in gebruik is genomen.
(Vervangings)investeringen zijn geen onderdeel van het programma maar zijn opgenomen in een afzonderlijk investeringsprogramma waarbij is aangegeven op welk programma en beleidsveld de investeringen betrekking hebben. De kapitaallasten van een investering zijn wel onderdeel van het betreffende beleidsveld. Bij de investeringen is tevens opgenomen wat de verwachte duur van de betreffende investering is (uitgangspunt is 2 jaar tenzij anders aangegeven). Het betreffende krediet kan dan ook tijdens die jaren worden ingezet waardoor er geen noodzaak is deze over te hevelen naar een volgende jaar. Bij de jaarrekening wordt de feitelijke stand van zaken op 31-12 van de betreffende investering toegelicht.
Grondexploitatie
Voor de projecten binnen de grondexploitatie geldt dat deze jaarlijks (via de door de raad vast te stellen Meerjaren Prognose Grondexploitaties) worden geactualiseerd.
In de begroting worden de grondexploitaties ‘neutraal’ verwerkt. Dat wil zeggen dat in de begroting niet wordt geanticipeerd op winst of verlies. Dit geschiedt bij de jaarrekening omdat het telkens om incidentele bedragen gaat. Bij een voorzien verlies wordt in dat geval een voorziening getroffen en de zogenaamd POC-methode wordt gehanteerd om te bepalen of er sprake is van winstneming.
Bovenstaande uitgangspunten zijn leidend geweest voor de zogenaamde autonome ontwikkelingen die in onderstaande tabel zijn opgenomen.

x € 1.000	2023	2024	2025	2026
Baten				
Algemene uitkering gemeentefonds	6.987	8.878	10.662	5.881
Prijsindex OZB (3%)	254	254	254	254
Omgevingswet (hogere leges)	25	175	214	15
Riool (klimaatmaatregelen onder nieuw)	32	390	402	389
Lasten				
Herberekening kapitaallasten	306	-56	-116	-714
Begraafplaats (saldo extra lasten en baten)	-131	-131	-131	-131
Participatie (WSW)	-107	-163	-207	-17
Uitvoeringskosten Fijnder	-292	-292	-292	-292
Schuldhulpverlening (w.o. Stadsbank)	-66	-66	-66	-66
Bijdrage VNOG (brandweer)	-98	-98	-98	-98
Wegen en openbare verlichting	-345	-345	-345	-345
Mobiliteitsplan	-35	0	0	0
Openbaar groen	-305	-201	-201	-201
Speelterreinen	-30	0	0	0
Omgevingsdienst Achterhoek	-86	-86	-86	-86
Doelgroepenvervoer (o.a. leerlingen)	-99	-99	-137	-137
Indexering lokale instellingen en verenigingen	-123	-121	-120	-68
Bijdrage GGD	-67	-59	-54	-45
WMO	-233	-233	-233	-233
Jeugdhulp	-1.246	-1.246	-1.246	-1.246
Gemeentebestuur (oa extra wethouder)	-211	-199	-198	-227
Gebouwen en sportcomplexen	-213	-229	-229	-229
Grenzhoppers en samenwerking	-45	0	0	0
Toeristisch recreatief beleid	-30	0	0	0
CAO-stijging personeel (3,5%)	-629	-626	-636	-622
Overige (w.o. algemene organisatiekosten)	-274	-194	-225	-146
Totaal autonoom	2.940	5.254	6.913	1.637

Bijlage 6 Meerjaren Investeringsplanning Ruimtelijke Projecten

Inleiding

De Meerjaren Investeringsplanning Ruimtelijke Projecten, afgekort als MIR, komt voort uit de Structuurvisie Kom Winterswijk 2010-2020. De structuurvisie is 24 februari 2011 vastgesteld. Het is de laatste en dus de geldende structuurvisie voor de bebouwde kom van de kern Winterswijk. De structuurvisie kent een uitvoeringsparagraaf waarin een groot aantal projecten is beschreven. Veel van deze projecten zijn inmiddels uitgevoerd of er wordt gewerkt aan de uitvoering. Een aantal projecten uit de structuurvisie is (nog) niet gestart. De MIR is het overzicht van deze, nog te realiseren, projecten uit de structuurvisie 2010-2020.
In 2021 is de MIR de raad aangeboden als een bijlage in de kadernota 2022. In de kadernota worden plannen voor nieuw beleid aangedragen en afgewogen. Indien de raad in de afweging over nieuw beleid aanleiding ziet projecten uit de MIR voorrang te verlenen of uit te voeren dan kan dat worden meegenomen in de begroting.
In 2022 is er geen kadernota gemaakt. In het voorjaar 2022 is het coalitieprogramma voor de nieuwe bestuursperiode 2022-2026 geschreven. Omdat er geen kadernota is gemaakt voorafgaand aan de begroting 2023-2026 nemen we de MIR als een bijlage op in de begroting 2023-2026.
Toelichting op de tabel:
De nummers en de omschrijving van de projecten zijn overgenomen uit de Structuurvisie Kom Winterswijk 2010-2020.
In de kolom “toelichting” wordt bij veel projecten een stukje toelichting gegeven, in

een aantal gevallen met toelichting op de actuele situatie.
In de kolom “kostenverhaal Wro” worden bij een aantal projecten relaties benoemd met (eventueel mogelijke) gebiedsontwikkelingen die direct of indirect profijt hebben van het project. Indien zo’n relatie is aangegeven in een structuurvisie kan de gemeente met de projectontwikkelaar van de gebiedsontwikkeling afspraken maken over een financiële bijdrage vanuit de gebiedsontwikkeling aan het project. Deze mogelijkheid om kosten te verhalen blijft met min of meer dezelfde systematiek bestaan onder de Omgevingswet.
In tegenstelling tot de investeringen die opgenomen zijn in bijlage 4, zijn de onderwerpen in deze bijlage niet financieel vertaald in de begroting.

Project		Toelichting	Kostenverhaal Wro
Nr.	Omschrijving		
5.3.2	Herstructurerings-projecten in de wijken	Investeringen in de ruimtelijke structuur voor een meer gedifferentieerd woonmilieu, verhoging ruimtelijke kwaliteit en opheffen overlastsituaties	omliggende nieuwbouwprojecten, particuliere projecten en ontwikkelingen in de wijk
5.3.3	Transformatie omgeving Narcisstraat	Bij de behandeling van de begroting 2022-2025 heeft de gemeenteraad een amendement aangenomen om in te zetten op de ontwikkeling van de terreinen aan de Narcisstraat als toekomstige woonwijk. Een initiatiefnemer heeft in 2022 een principeverzoek ingediend voor woningbouw in een deel van het gebied (locatie Meerdink). Het college heeft niet-negatief geoordeeld over de voorgestelde planontwikkeling.	omliggende nieuwbouwprojecten en particuliere projecten
5.3.4	Herontwikkeling Laan van Hilbelink	Revitalisering en/of functieverandering ouder bedrijventerrein omgeving Laan van Hilbelink	n.v.t.
5.3.5	Spoorzone deelgebied 2 ("stationspark")	Deelgebied noordzijde spoor tussen Misterweg en Dingstraat	n.v.t.
5.3.5	Spoorzone deelgebied 4 (Handelscentrum)	Deelgebied tussen Europalaan en de spoorwegovergangen Tuunterstraat en Misterstraat	n.v.t.
5.3.5	Spoorzone deelgebied 6 (omgeving Europark)		n.v.t.
5.5.1	Verlengen Dingstraat	Met NS Stations BV is overeengekomen dat de gemeente de grond voor het verlengen van de Dingstraat moet teruggeven aan de NS wanneer de verbinding niet voor 2025 is aangelegd. Momenteel wordt onderzocht in welke mate andere maatregelen, al dan niet in combinatie met elkaar, wel een verbetering ten opzichte van de huidige situatie opleveren die de bijbehorende investering rechtvaardigt. Met name de verkeerskundige effecten van zowel de doortrekking als de alternatieve maatregelen worden nu kwantitatief onderbouwd. Die investering wordt voor de alternatieve maatregelen als geheel voorlopig geraamd op € 4 mln. Het nadere onderzoek zal ook een preciezere onderbouwing van de benodigde investering op moeten leveren. De bruto-kosten van het doortrekken van de Dingstraat worden begroot op circa € 9 tot € 25 miljoen en zijn onder andere afhankelijk van welke aanvullende maatregelen nodig zijn. Zie ook project 5.5.4.	projecten stedelijke as Dingstraat, Driemarklocatie Zonnebrink, omliggende nieuwbouwprojecten, herontwikkeling Laan van Hilbelink, herontwikkeling Narcisstraat, herontwikkeling Spoorzone.
5.5.4	Afwaarderen functie doorgaande radialen zonder ontsluitingsfunctie	Betreft de afwaardering van de Wooldseweg en de Kottenseweg na het verlengen van de Dingstraat. Wordt meegenomen in de nu gaande zijnde beoordeling van alternatieven voor doortrekking van de Dingstraat, project 5.5.1.	particuliere projecten
5.5.3	Verbeteren Rondweg Zuid	Beperken aantal directe aansluitingen op de Rondweg Zuid. Aanleg Parallelweg. Verbetering beeldkwaliteit. Indicatie kosten circa € 2 miljoen.	projecten herontwikkeling bedrijven Rondweg-Zuid, nieuwbouwprojecten in de omgeving, particuliere projecten
5.5.5	Verbeteren aansluiting Beatrixpark op Rondweg-West	Uitvoering is nog niet aan de orde. De provincie neemt een besluit over de uitvoering nadat duidelijk is geworden wat het effect is van de nieuwe ontsluiting van Arrisveld op de Groenloseweg. Indicatie kosten circa € 1 miljoen.	n.v.t.
5.5.6	Opwaarderen Bataafseweg: aanleg rotonde kruising Vredenseweg - Bataafseweg	De aanleg van een rotonde in de Vredenseweg is actueel nu de grondeigenaren initiatief hebben genomen om de nieuwe woonwijk De Rikker verder te ontwikkelen en af te ronden. Of de aanleg van de rotonde in de Vredenseweg daarvoor noodzakelijk is en of de provincie bereid is mee te werken aan de rotonde is nog niet bekend. Indicatie kosten circa € 0,7 miljoen.	projecten: Rikker fase 5 en 6, particuliere projecten;
5.5.7	Aanleg nieuwe fietspaden: - Fietsrouteomgeving Laan van Hilbelink	Aanleg nieuwe fietspaden voor verbetering van de verkeersveiligheid en bereikbaarheid. Bij het inrichten van de nieuwe woongebieden in De Rikker wordt de Kobstederstraat omgevormd tot een fietsverbinding en afgesloten voor doorgaand autoverkeer.	Laan van Hilbelink - herontwikkeling Laan van Hilbelink; Kobstederstraat - Rikker fase 5 en 6;

	- Fietsroute Kobstederstraat		
5.5.8	Veilige oversteken - Groenloseweg	In de Groenloseweg wordt al enige jaren gedacht over de manier om een veilige oversteek voor langzaam verkeer te realiseren. Of en hoe dit gaat gebeuren, is onderdeel van de planvorming voor de herinrichting van dit deel van de weg. Uitvoering staat gepland voor 2023.	n.v.t.
5.5.9	Realiseren centrale parkeervoorzieningen: Dingstraat		nader te concretiseren commerciële projecten of voorzieningen nabij de parkeerplaatsen.
5.7.1	Inrichten Whemerbeek	Uitvoering via deelprojecten daar waar de gelegenheid zich voordoet. Op deze wijze zijn al een aantal deelprojecten gerealiseerd. Indicatie kosten: circa € 0,5 miljoen per project.	omliggende projecten; particuliere projecten, herontwikkeling Laan van Hilbelink, stedelijke as Dingstraat.
5.7.2	Groene inpassing bedrijventerreinen Zuid en Misterweg	Inschatting kosten circa € 0,5 miljoen.	eventuele projecten waarmee een relatie aantoonbaar is.
5.7.3	Verbetering groenstructuur		particuliere projecten.
5.7.6	Kwaliteitsimpuls Markt	Het ontwerp voor de herinrichting van de markt is in voorbereiding.	n.v.t.